XVIII

62

CORNELII JANSENII SYSTEMA

CORNELII
JANSENII
YPRENSIS EPISCOPI
SYSTEMA
DE GRATIA CHRISTI

Methodice expositum, & Theologice
confutatum

SECUNDIS CURIS
R. P. Fr. FORTUNATI A BRIXIA
ORD. MIN. REF. PROV. BRIXIÆ.

Opus Posthumum.

Ecce rescribo vobis, & licet jam non vobiscum, tamen etiam per vos adhuc ago, quod me satis egisse credebam.

S. Aug. de Prædest. Sanct. Lib. I. cap. I.

MATRITI : Ex Typographia Ven. Mat. Mariæ a Jesu
de Agreda. Ann. MDCCLV.

REVERENDISSIMO PATRI

P. PETRO JOANNETIO DE MOLINA

MINISTRO GENERALI

TOTIUS ORDINIS MIN. S. P. N. FRANCISCI, &c. &c.

P. F. CAROLUS A GOLLEONO

Reformatæ Provinciæ Brixiæ.

UOD Librum hunc posthumum Clarissimi Patris Fortunati a Brixia secundis curis, summaque diligentia elaboratum, nunc autem me curante typis impressum, Tuo maxime nomine insigniri R.me Pater, atque protegi curaverim, multiplex quidem me caussa impulit. Optime noveram in primis, opus hoc, illius

hominis esse, qui, si hactenus superstes (utinam vero adhuc ille esset!), quamquam de veteris amplissimi sui Mæcenatis amissione, a quo unice semper diligi, atque foveri consueverat, quin graviter doleret minime posset, attamen opportunum nactus Tua in humanitate solatium, vix sibi quidquam arbitror præsidii, suisque rebus, exinde deesse sentiret, hancque meam, de Tui captanda tutela, sollecitudinem, nedum ea, qua ipse in Te erat observantia, probaret libentissime, verum etiam, ea, qua in me poterat, authoritate, expresse mandaret. Id unum R.me Pater, quod conjectura modo assequutus pronunciavi, tanti apud me est ponderis, ut nisi hoc grati animi officium ipsius memoriæ præstarem, fidem meo Præceptori, & amantissimo Patri fregisse, conscientia perpetuo reprehenderet me mea vehementer, ac si viventi, jubentique nequaquam obtemperassem, cui ceteroquin solemne mihi semper, ac dulce fuit ad apicem obsecundare

In hac vero mei conjecturandi ratione consensuros omnes, eo vel maxime confido, Pater R.me, quod neminem ignorare posse putem, quanta Tu quoque benevolentia, quoad vixit, prosequutus illum fueris, quantique feceris, quem non modo diu litterario commercio dignatus es, Tibique tandem in amplissimo munere a Secretis esse curasti, verumetiam immaturum ejusdem inexpe-

cta-

ctatumque interitum adeo doluisti, ut animi Tui notissima fortitudo omnem doloris sensum non valuerit dissimulare. Neque id quidem immerito, cum præsertim optime nosses, ut innocentissimis moribus, doctrinaque non vulgari polleret, quapropter totius Ordinis nostri, ac Reipublicæ litterariæ existimationem sibi promeruerat, quemadmodum, cum ex litteris plurium Virorum, eruditione, & dignitate Eminentissimorum, ad eum datis, honoris laudisque plenis, colligitur; tum vel maxime ex illa, qua nuper a Summo Optimoque vivente Pontifice decoratus fuerat, ad inceptum Theologicum curriculum complendum hortante, suamque ob id protectionem, gratiamque pollicente. Quis propterea in hac, quam suscepi, provincia, me damnabit audaciæ, quem ex socio gravissimi officii, ejusdem intuitu, ac meritis, licet imparem oppido viribus, successorem voluisti, tanta profecto humanitate, comitateque dignatus, ut nullam absque turpissima ingrati animi labe occasionem negligere possim, qua, quantum Tibi debeam, publico aliquo valeam monumento testari?

Verum quamvis hæc Authoris, meique ratio, validissima fuerit, ut librum hunc Tibi nuncupatum in vulgus ederem, accedit, R.me Pater, hujusmodi lucubrationes, etsi publici judicii periculo, vivente Authore, perfunctæ laudabiter

jam sint, ac sine metu rursus possint prodire, valido nihilominus alicujus summi Ecclesiastici Viri patrocinio indigere, quo protectæ, & obloquentium cavillationes eludere, & declaratorum hostium, quorum in dies crescere videtur jam numerus, conatus, furentesque impetus valeant prosternere. Incredibili propterea animi voluptate perfundor, quod recusum jam videam, faustissimis, quæ gaudens, gestiensque in fronte præfert, magni Tui nominis auspiciis impetratis. In te enim vero, & stirpis nobilissimæ prærogativam, & supremam Ordinis dignitatem, & virtutes omnes pulcherrimo ordine, ac miro prorsus modo collectas conspicio; quæ sane attendi præsertim a Scriptoribus solent, quoties in suarum Incubrationum subsidium, decus, & ornamentum, de optimo eligendo Patrono meditantur. Re quidem vera, nonne Tu Petrus ille Joannetius, inclytæ augustæque Joanniorum stirpis felicissimum germen, quæ Orientales olim plagas, inde universam pene Europam, demum Hispaniarum Regnum, & suprema dominatione, & Romanorum armis Præfectura, & rerum præclare ubique gestarum amplitudine illustravit? Firmissima id docent monumenta (1), nulla invidorum temporum serie inter-

(1) Apud P. Franciscum Diago prima Parte Annalium lib. 7. pag. 377. & Philippum Bergamum in supplemento sui Chronici universalis lib. 2. pag. 236.

terrupta. Verum si proximiores percurrimus ætates, nobilissimæ tuæ stirpis splendores nobis clucescunt magis magisque. *Vix etenim fuit a quingentis annis in Regno Hispaniæ tam nobilis Terra Marique suscepta expeditio : vix ullus tam urgentis belli contra hostes motus exercitus, cujus Archistrategi ex Domo Joannia, non primam semper victoriæ palmam retulerint : vix unquam solemni pompa ad exteros Reges, & Principes a Regibus Aragoniæ legatio peracta fuit, quæ non ad istiusmodi munus cum dignitate, & Regii nominis existimatione peragendum, unum ex Joannia Domo peridoneum insolito selectu proposuerit. Hispaniæ Monarchæ ægre alios, quam ex generosa hac progenie Viros, tum ingenio promptos, tum fide, & integritate notos, Regiæ domus magni ponderis munia selegisse leguntur* (2). Ita olim unum ex Tuo genere præstantissimum Virum Antonium Joannium Marchionem *de Centellas* Kircherus est alloquutus. At si mihi Te alloqui modo liceret R.me Pater, asserere minime dubitarem, utique Te generis priscam nobilitatem a vulgo quammaxime secernere, Majorum præclarissimorum famam Te plurimum commendare; præsertim vero Michaelis Juan Ducis exercituum Zenonis Imperatoris, qui eo defuncto, unanimi Imperii consensu, totoque populo plaudente in Im-

(2) Athanasius Kircherus Soc. Jesu, in sui Archetypi politici dedicatoria.

Imperatorem electus est, & in Templo S. Sophiæ die 22. Novembris (3) anno 820. coronatus; inde Sebastiani itidem Juan, ejusque filii Petri, qui Ducale Reipublicæ Venetæ Solium sæculo duodecimo tenuere, & horum primus Alexandrum III. Pontificem profugum (4), Friderico Imperatore debellato, suæ Sedi restituit; ac demum, ne infinitus sim, Clarissimus ille Honoratus Joannius Caroli V. Imperatoris Aulicus, & Episcopus Oxomensis, Vir omnigenæ eruditionis, cui Philippus II. Rex Catholicus Filium suum Carolum instituendum tradidit, pluribusque Epistolis (5) honorificentia, ac speciali dilectione plenis commendavit, nonne Clarissimum Joanniorum nomen (6), stirpisque

tuæ

(3) Ignatius eorum temporum Scriptor apud Baronium tom. 9.

(4) Sansovinus in lib. de Origine Venetorum: ex quo sumptum Epitaphium Ducis Sebastiani Ziani, sive Zuannii, citat Cl. Cornelius *Frangipane*, in sua adversus Baronium Allegatione n. 17. edit. Helmstat.

(5) Kircherus sui Archetypi lib. 2. sec. 2. cap. 4.

(6) Clarissimus Cardinalis Reginaldus Polus Honorato Joannio amico suo scribens, super ipsius ad Episcopatum promotionem, & Regii Principis institutionem, epistolam sic concludit: *Vale & in erudiendo Regio isto Regiæ indolis puero, Nomen Tuum, Cognomenque Tibi propone, & sequere.* Apud Kircherum ibidem cap. 11.

Videatur quoque apud eundem lib. 2. pag. 235. Obeliscus Hieroglyphicus immortalitati, & gloriæ Honorati Joannii erectus. Insigne profecto monumentum est.

tuæ nobilitatem reddidit immortalem? At quantuſcumque fuerit Majorum Tuorum ſplendor, quantaque modo etiam ſit patriæ Tuæ Domus (7) notiſsima claritas, nullus, inquam, ego dubito, quin plus per Te Joanniæ Genti famæ ac decoris acceſſerit, quam Tibi ipſa attulerit inter homines prodeunti. Maxima quidem hæc ſunt ornamenta: verum quam vel Tumet parvi haberes, vix adoleſcens oſtendiſti, Majorum Tuorum ſequens veſtigia (8), ac

(7) Regia Granatenſis Præfectura Joanniæ Domus nobilitatem Genitoribus, Patruiſque Mæcenatis per rectam lineam derivatam declaravit die 16. Julii an. 1740. idque ſolemniter eodem anno 28. Septembris Realis Supremus Caſtellæ Senatus nedum confirmavit, verum mandavit etiam, ut honores ac præeminentiæ, exceptioneſque, in toto Hiſpaniarum Regno, Joannetiis de Molina nullo tempore poſſent denegari.

(8) Vivebat tunc Clariſsimus P. Vincentius Joannetius de Molina Societatis Jeſu, qui Provinciam Aragoniæ doctrina, pietate, prudentia illuſtravit, & rexit, ac moriens famam ſanctitatis poſt ſe reliquit.

Ex Fratribus vero Mæcenatis tres in eadem Aragoniæ Provincia Societati Jeſu nomen dedere, quam in Cathedris omnes illuſtrarunt: ſemel ac iterum Collegiis & Univerſitatibus præfecti; quorum primus totius Provinciæ regimen, maximo omnium plauſu, ſuſtinuit.

Duo alii Mæcenatis Fratres ſub humili Diſcalceatorum habitu Deo inſervire elegerunt, in eadem Provincia S. Joannis Baptiſtæ, in qua exemplar propoſitum, vitæ ſanctimonia, doctrina, & integritate mirum in modum ſunt imitati. Is

ac juniotibus Fratribus, exemplar factus, superbia sæcularium, fastuque valere jusso, humilem satius S. Patris Francisci vitam eligere duxisti, tuis tantum, internisque decoribus sapientissime peroptans exornari, ut mundo ignotus, tutius inter Discalceatos, feliciusque latitares. Sed porro hujuscemodi novo in instituto, quisnam quæso citatissimum, felicissimumque liberalium omnium studiorum, atque humanarum divinarumque scientiarum cursum, & Tuum exinde, morum integritate, prudentia, & dexteritate mirifica, repentinum ad summa conscensum dignis prosequi verbis valeat? Testis est mihi florentissima semper litteratis, eruditisque hominibus Urbs Valentia, quæ nondum sacro Sacerdotali charactere insignitum Philosophicas, inde Theologicas Cathedras, jussu supremi tunc temporis Ordinis nostri Moderatoris, Te occupantem conspexit: mox vero novo quodam, & eloquentissimo dicendi genere instructum, incredibili omnium plausu, & admiratione, concionantem audivit. Testis felicissima Valentina Discalceatorum Provincia, quæ pru-

Is vero qui superstes existit, Pater Antonius, post Artium, & Theologiæ Magisterium, post totius Provinciæ regimen, adeo similis Mæcenati prudentia, fide, ac morum facilitate inventus est, ut suas ipse vices pluribus in Provinciis visitandis ei commiserit, & demum in auxilium sui ipsius assumpserit, eumque, omnium consolatione, modo habeat a Secretis.

prudentia ; & ſagacitate tanti ſui Alumni freta, graviſsimorum , ac difficilium negotiorum curam, procurationemque apud Sanctam Apoſtolicam Sedem uni Tibi committere non dubitavit, quorum deinde expeditionem, nedum proſpero, ut ſperaverat, eventu, ceſsiſſe gaviſa eſt, verum etiam Romæ ex inſperato , Sanctorum Quadraginta Martyrum nobile Cœnobium per Te eſt adepta , ac tanti beneficii nunquam oblitura (9) ; quemadmodum & univerſus Diſcalceatorum cœtus pro S. Petri Alcan-

(9) Romæ in Conventu SS. Quadraginta , aureis characteribus quadrato lapidi inſculpta, infra veracem Mæcenatis imaginem, ſequens legitur inſcriptio.

REVERENDISSIMO PATRI
P. Petro Joannetio de Molina
Provinciæ S. Joannis Baptiſtæ in Hiſpania Alumno
Olim
Tam Diſcalceatorum, quam Recollectorum
In Romana Curia Procuratori,
Nunc vero
Totius Ordinis S. P.N.Franciſci Miniſtro Generali,
Hujuſce Conventus
FUNDATORI INCLYTO , PARENTI OPTIMO,
BENEFACTORI MUNIFICENTISSIMO
Monumentum hoc, in perenne grati animi obſequium,
Patres ejuſdem Conventus Poſuere
Anno V.Æ.C. MDCCLIV.

cantarenfis Statua in Vaticano, Te curante erecta, nomen Tuum celebrare nullo tempore ceffabit. Teftis femel atque iterum Roma, fummorum illud quorumcunque Virorum veluti Emporium, ubi vel excellentioribus meritis, magifque confpicuis virtutibus eminere aliquem, aut paululum exurgere arduum admodum effe videtur: & tamen, quin Te ab omnibus difcerneret, non potuit, illudque dudum antea prævideret honoris culmen, ad quod poftea confcendiffe Te in poftremis Generalibus Comitiis, peculiari prorfus gratulatione, ac lætitia Ordinum omnium, Præfulum, ac Purpuratorum, ipfomet SS.mo Patre Præfide, & probante, geftiit. Teftis ejufdem Imperantis hactenus Optimi Maximi Pontificis Benedicti fingularis in Te propenfio, & charitas, quam in gratiarum conceffione, ac etiam Authoritatis Apoftolicæ, quoties oporteat, paratam adeo, effufamque experiris. Teftis Sacrarum Congregationum diligens erga Te ftudium, quo fit, ut fanctionibus, fententiifque Tuis ab iifdem plurimum femper deferatur, idemque ferme fit, ut Eminentifsimi illi, rectifsimique Patres tuas fore nofcant, ac folemniter, unanimiterque confirment. Teftes omnes denique amplifsimo Tuo Regimini fubjecti, qui uno ore Tuam & in agendo prudentiam, & in præcipiendo fuavitatem, & in cor-

corrigendo moderationem, & in audiendis omnibus mansuetudinem, & in expediendis negotiis celeritatem, æquitatemque deprædicantes, Te justitiæ vindicem, disciplinæ instauratorem, Pastorem vigilantissimum, ac Parentem optimum conclamant. Atqui molestus ipse fortasse videbor, qui de Tuis hisce laudibus diutius audeam loqui, quas ceterum novi ut Tu oculere, atque obvelare diligentissime satagas; etsi tamen ita adhuc emicat earum fulgor, ut in hac ipsa Regali Aula, ubi paucis abhinc annis religiosissime obverseris, nemo tandem sit, cui latere vel minimum illæ potuerint, magno prorsus Tuæ existimationis incremento. Parcam nihilominus modestiæ Tuæ R.me Pater, ut vis, pleraque, quæ restarent adhuc, obsequenti silentio obvolvam, ne Tibi, quod satis vereor, displiceam; ac ignosce, si parum mihi memor moderationem illam animi, qua vel tantæ dignitatis lumen offundere gaudes, hac levi commemoratione lædere visus sum, cum profecto sit difficillimum, nullam omnino Tui laudem attingere, qui tot quotidie justissime promereris. Cautior igitur, ægre licet, calamum hic obtundam, hoc dumtaxat enixe deprecatus, a Te quidem, ne scilicet librum hunc ut Tuum protegere, meque fovere ullo tempore

de-

dedigneris ; a Deo autem immortali, ut Te, Ecclesiæ, Hispaniarum Regno, Ordini nostro, bonisque omnibus, quamdiutissime incolumem servet. Matriti die 20. Mensis Septembris 1755.

AD LECTOREM.

TAndem in lucem prodit, humanissime Lector, Jansenii systema a Cl. P. Fortunato secundis curis elaboratum, cujus quidem methodum, atque rationem, qua perfectum est, non immoror hic enarrare: ex apposita Synopsi elucescit satis superque. Quod silentio hic præterire neutiquam possum id est, quod omnibus ferme innotescit: hujusce scilicet operis Auctorem, quamvis tot illustrium Virorum, & Academiarum præconiis celebratum, nonnullorum tamen censuras fuisse passum, eo quod hoc in opere elaborando, *Moliniani* systematis fautorem, ac vindicem ipsi reputaverint. *Piaculum grande nimis*! Verum injuria prorsus, ut opuscula hac in re ab ipso edita palam aperteque testantur. Ex iis nemo non videt, Cl. Scriptorem adeo a partium studio alienum fuisse, ut nunquam vel *Augustinianorum*, vel *Thomistarum*, vel etiam *Molinianorum* systemati adhæserit. Non ex eo quidem, quod horum systematum Auctores aliquando ipse despexerit, aut minori quam par erat, veneratione prosequutus sit: absit hoc a Viro tanta honestate prædito, ac ob religiosam sui moderationem omnibus caro. Contra potius, & magni fecisse semper, semperque ex animo omnes coluisse, compertum est. Alias sane ob caussas id contigit, quas ipse in quodam indicat autographo, post ejus decessum una cum aliis invento, quarum summam, ad dissipandam calumniam tanto Viro ab Anonimis censoribus omnino gratis impactam, hic dare opportunum censui.

In primis itaque ajebat Cl. Vir, præjudiciis omni-

¶¶ bus

bus expoliatus : qui fieri poteſt , ut ſyſtema , qualecumque demum illud ſit, hac in parte ſequar , amplectarque , quando illius ſectatores , myſterii altitudine preſsi , ſemel atque iterum , ac ſæpius cum Apoſtolo, & Auguſtino (1) coacti ſunt exclamare : *O altitudo divitiarum &c.* an non ſatius eſt id ipſo in limine candide ingenueque fateri , & tempus , quod breve nobis conceſſum eſt, utilioribus in ſtudiis impendere?

Quid, quod trium ſyſtematum Auctores adeo digladiantur inter ſe ſe , acriterque contendunt ; dum gratiam ſive *ſufficientem* , ſive *efficacem* exponunt , hancque cum humana libertate conciliare ſtudent , ut vehemens inter ipſos pugna ſit , æternumque diſsidium? Clariſsimi cujuſque ſyſtematis propugnatores , magna licet eruditione , maximoque ingenio valentes , poſtquam vitam omnem , multumque laborem in adornando proprio ſyſtemate inſumpſerint , diverſam plane a deceſſorum ſuorum , & quandoque etiam coæqualium placitis , ſententiam iniere. Re quidem vera , legantur in *Thomiſtarum* ſyſtemate antiquiores *Thomiſtæ* ; continuo vero conſulantur *Natalis Alexandri* , *Maſſoulie*, *Gra-*

(1) S. Auguſtinus Serm. 22. de Verbis Apoſtoli.
O altitudo divitiarum! Petrus negat, Latro credit: O altitudo divitiarum! hoc nos putas perſcrutari poſſe, quod Apoſtolus expavit? quæris tu rationem, & ego expaveſco altitudinem. Tu ratiocinare, & ego mirer: tu diſputa, ego credam. Altitudinem video, ad profundum non pervenio. Nemo ergo quærat a me occultorum rationem. Paulus dicit, inſcrutabilia ſunt judicia ejus, & tu ſcrutari veniſti? ſi inſcrutabilia ſcrutari veniſti, & inveſtigabilia veſtigare veniſti, crede, jam periiſti.

Gravesonii, & *Serry* opera. In *Augustiniano*, perlegantur Cardinalis *Norisius*, *Bellelli*, *Cronderмus*, *Diropsius*, *Berti*, utque ceteros taceam, D. Abbas *Milliavacca* legatur, qui ipsum *Berti*, Jansenismi insimulare neutiquam dubitavit. In *Moliniano* demum videantur *Molina*, *Vazquez*, *Petavius*, *Gonzalez*, & Ven. Cardinalis *Bellarminus*. Quot (Deus bone) dissidia! quot pugnæ! quot schismata! Nihilo tamen minus in tanta opinionum contrarietate, omnes suum clamant *Augustinum*, omnes *Augustinum* sedulo legisse, ac sequi gloriantur, unum omnes ducem, ac Magistrum prædicant: quamquam utri faveat, consentiatque S. Doctor, obscurum valde (omnium pace dicam) usque modo sit, & absque dubio incertum. Quis porro cordatus vir (ita inde argumentabatur ingenuus Auctor), quis prudens Theologus, a Scholæ præjudiciis, studioque partium magna sorte liber, se se huic certamini immiscere audeat, ubi confuse, pertinaciter etiam, ac contentiosius, quam par sit, inutilis agitur pugna?

Addebat idcirco, horum systematum, in quibus enucleandis tot illustrium Scriptorum desudavit industria, nullum prorsus viro Theologo, ad tuenda Catholicæ Religionis dogmata, fore necessarium (2); cum in eorum singulis, etsi adeo inter se contraria sunt, æque firmius propugnentur. Hinc quemadmodum *Thomistæ*, *Moliniani*, *Augustiniani*, ad tuendam Ecclesiæ doctrinam, alieno systemate nequaquam indigent, suo-

¶¶ 2 que

(2) S. Cælestinus Papa in Epist. ad Episcopos Galliæ. *Profundiores vero difficilioresque partes intercurrentium quæstionum, quas latius pertractarunt, qui Hæreticis responderunt, sicut non audemus contemnere, ita non necesse habemus adstruere.*

que quilibet, pro cuculli varietate ac pallii, ad id præstandum, contentus abunde est; ita, *quis prohibet*, inquiebat ipse, *quominus meum* de gratia *tractatum*, *nulli systemati obstrictus conscribam*? Conscripsit autem clarissima methodo, ac ferme complevit, suoque tempore, Deo favente, in publicum prodibit.

Illud demum animadvertere nequaquam omisit, tria hæc systemata, ex quo primum nata sunt, maximoque animorum æstu in Scholis agitata, dissidia potius quam commoda, schismata etiam, & tragœdias in Ecclesia peperisse funestissimas. Olim siquidem inventi sunt, hodieque etiam inveniuntur non pauci, qui Scholæ suæ præjudiciis adeo sunt occupati, ut in alterius systema libere obloquantur, variisque pro arbitrio suo censuris afficiant. Quod vero pejus est, Viros ceteroquin Catholicos, ac virtute clarissimos, invidioso hæreseos nomine apud omnes traducunt, sugillantque. Hic enimvero, si ipsos audiamus, *Calvinianus* est, ille *Jansenista*, purus putusque hic *Semipelagianus*; atque hisce carbonibus famosa trium Scholarum ostia primo in limine notata conspicies. Donec itaque tam pugnax conviciandi libido triumphabit in Scholis, quid pacis, quid commodi in Ecclesia Dei possumus ominari? Atque utinam ajebat (de tribus systematibus loquens, quorum *nullum Ecclesia adhuc reprobavit*) utinam nullum unquam hac de re fuisset in Scholis systema! Neque enim Catholicis reposuissent olim *Calviniani*, quod in suimet erroris subsidium continuo afferebant: *nos nil aliud dicimus*, *quam quidam Catholici*: non publicam lucem vidisset unquam *Bajanismus*, *& Jansenismus redivivi*: non *Theologus Sorbonicus*, nec *Amicus Belga*: non tot *Philalethæ*, nec tanta *Anonimorum* tur-

ba,

ba, nec alia demum multa prodiissent Catholicorum scripta, in quibus utique non modica eruditio, ingeniique vis elucet quammaxime, at magna ob id oritur doctrinæ confusio, funestæ excitantur tubæ, multorum audiuntur querelæ, dicteria, criminationes, quodque magis dolendum, optimus illius caritatis color paulatim deperditur, quæ in unoquoque systemate Theologum apprime decet, hominemque Christianum.

Hæc ex Italico manuscripto, brevi ac rudi calamo a me excerpta, in causa fuerunt, cur Fortunatus noster, qui in hujus eruditi sæculi luce cæcus neutiquam fuit, eaque in re multum meditatus est, nunquam adduci potuit, ut systema amplecteretur. Id maxima semper libertate, ingenuoque, revera suo, animi candore, Amicis non modo, verum etiam summis Viris sententiam ejus scrutantibus repetebat, inculcabatque: *in neutris partibus sum: nullum est systema, cui acquiescere possim: & in hoc studiorum meorum modo contentus mihi videor, cum id certo sciam, systema hac in re non sequi, nihil mihi prorsus obesse.* Quare sententiam suam præclarissimis Augustini verbis (3) ita demum concludebat: *non parvus est fructus, si aliqua obscura, & incerta, quæ comprehendere non valemus, clarum saltem, certumque sit nobis, non esse quærenda: & quod unusquisque vult discere, putans prodesse si sciat, discat non obesse si nesciat.* Hæc, meo quidem judicio, satis esse poterunt ad dissipandam calumniam Fortunato nostro gratis impactam, quasi vero hoc in opere *Moliniani* partes egerit, promoverit, defenderitque: cum potius susceptum unice ab eo fuerit atque elaboratum, ut Catholicæ Ecclesiæ dogmata contra *Jan-*

(3) *Lib. de Cura pro mortuis prope finem.*

Jenianos firmius propugnarentur, nullusque nisi volens ab ipsis deciperetur. Idque præsertim optimum factu ea ætate reputavit, in qua Scriptores Catholici, cum hæreticorum agmine pactis veluti induciis, hostiliter pugnant inter se se, acriterque contendunt. Quis porro majoris laudis præconio celebrandus sit, non is ego sum, qui valeam sententiam pronunciare: penes optimum, ingenuumque Lectorem judicium esto. Sanctæ vero Romanæ infallibili Sedi omnia, quæ hoc in opusculo continentur, subjecta sint: ipsa corrigat, ipsa emendet, quæ fidei Regula, & Morum Magistra est.

SY-

SYPNOSIS
SIVE
CONSPECTUS OPERIS.

PARS PRIMA
Exponitur ſyſtema divinæ gratiæ Janſenianum.

Principium I. fundamentale ſyſtematis Janſeniani.

Principium II. fundamentale.

Una

Con-

I. *Phisice impossibile est, ut justitiam diligamus, nisi cœlestis delectatio carnalem delectationem superet.* p. 60.

II. *Sine gratia efficaci physice impossibile est, in hoc systemate, ut homo bene operetur.* Ibidem.

Vera, realis, & physica est illa impotentia bene agendi, secundum Jansenium, cui obnoxius est homo, gratia efficaci, sive cœlesti relative victrice delectatione destitutus. p. 64.

III. *Urgente tentatione necessario indeclinabili necessitate peccabimus, nisi cœlestis delectatio terrenam intensive superet.* Ibidem.

IV. *Sine gratia efficaci, urgente tentatione, necessario indeclinabili necessitate peccabimus.* p. 65.

V. *Physice impossibile est, ut is male agat, in quo cœlestis delectatio terrenam intensive superat: & viceversa.* p. 67.

VI. *Est physice impossibile, ut is male agat, qui gratia efficaci donatus est; & viceversa.* Ibidem.

VII. *Necessario necessitate physica tamdiu bene aget voluntas, quamdiu delectatio cœlestis superior fuerit terrena; & vicissim tamdiu illa male operabitur &c.* p. 69.

VIII. *Tamdiu necessario necessitate physica voluntas perseverabit in bono, quamdiu in ea erit gratia efficax; & ex adverso tamdiu necessario eadem necessitate in malo obstinata persistet, quamdiu illa gratia caruerit.* Ibidem.

IX. *Quidquid modo agimus, necessario vel bonum est sive justum, vel malum sive injustum.* p. 71.

X. *In omni actu suo voluntas peccat necessario, nisi cœlestis in ea delectatio terrenam superet.* p. 72.

XI.

QUINQUE PROPOSITIONES JANSENII.

OBSERVATIONES IN SYSTEMA JANSENII.

PARS

PARS SECUNDA.

Jansenii systema Theologice confutatur quatuor propositionibus.

PROPOSITIO I.

PROPOSITIO II.

PROPOSITIO III.

FRO-

FACULTAS ORDINIS.

FR. Petrus Joannetius de Molina Sacræ Theologiæ Lector, Catholicæ Majestatis in Regali Congressu pro Immaculata Conceptione Theologus, totius Ordinis Fratrum Minorum S. P. N. S. Francisci Minister Generalis, Commissarius Visitator Apostolicus, & Servus. Cum juxta Apostolicas, nostrique Ordinis Constitutiones, de mandato nostro opus posthumum, cui titulus est: *Jansenii Systema methodice expositum, & Theologice confutatum*, secundis curis P. Fr. Fortunati a Brixia, nostræ Reformatæ Provinciæ Brixiæ Lectoris Theologiæ, & Scriptoris Ordinis elaboratum, a duobus Theologis revisum, & approbatum fuerit, harum nostrarum tenore, facultatem impertimur P. Fr. Carolo a Golleono ejusdem Provinciæ Lectori Theologo, & Generali Ordinis Secretario, quatenus servatis de reliquo servandis ipsum typis mandare possit, & valeat. Dat. in hoc nostro S. P. N. Francisci Conventu. Matriti die vigesima quarta mensis Januarii, ann. Dñi. 1755.

Fr. Petrus Joanetius de Molina
Minister Generalis.

D. M. Rmi. in Christo Patris.

Fr. Antonius Joannetius de Molina
Secretarius Generalis Ordinis.

DE

DE mandato Rmi. Patris Petri Joannetii de Molina, Ministri Generalis totius Ordinis S. P. N. Francisci opus posthumum, cui titulus est: *Jansenii Systema methodice expositum, & Theologice confutatum secundis curis P. F. Fortunati a Brixia*, serio attentoque animo legimus, testamurque nihil in eo penitus contineri, quod Catholicæ Religioni adversetur, vel sanctis moribus dissonum sit: imo maxima ipsum claritate exaratum admirati sumus, & consueta sui Authoris, Viri revera theologi, solida eruditione, argumentandi robore adeo perfectum, ut nihil in ipso, pro adæquato sui tituli complemento, desiderare reliquum videatur. Dignum propterea censemus, ut typis mandetur, si ita quoque iis videbitur ad quos pertinet &c.

Matriti in Conventu S. P. N. Francisci die 20. Januarii 1755.

Fr. Josephus Torrubia.	*Fr. Balthasar Leal.*
Arch. Gen. Ordinis.	Lector Jubilatus.

CENSURA D. PETRI DE CASTRO BONONIENSIS Collegii Majoris S. Clementis Alumni, atque illa in Universitate Sacræ Theologiæ Recitatoris.

DE mandato Domini Vicarii Matritensis opus R. quondam P. Fr. Fortunati a Brixia duas in partes distributum, cui titulus est: *Jansenii Systema methodice expositum, & Theologice confutatum*, attente perlegi, & in confutatione nihil Catholicæ fidei, aut bonis moribus contrarium inveni. Bono quidem Auctoris nomini, quod ei jam pridem, apud Italos præsertim, alia eruditissima opera acquisierunt, penitus respondet. Dicam etiam

¶¶¶ 2 quod

quod nunc impletum cerno illud Prov. (a) *Frustra autem jacitur rete ante oculos pennatorum*: Clarissimus enim Auctor è Seraphica fuit familia: pennatus igitur, qui non solum Jansenistarum retiacula declinavit; verum etiam penna sua, veluti calculo, polluta eorum labia tetigit. Propterea, ut horum iniquitas auferatur, deberi illud publica luce donari censeo. Matriti, III. Id. Februarii 1755.

Petrus de Castro.

LICENCIA DEL ORDINARIO.

NOS el Doctor Don Juan Antonio de las Infantas, Canonigo Doctoral de la Santa Iglesia de Toledo, Primada de las Españas, y Vicario de esta Villa, y su Partido, Sedevacante &c. Por la presente, y por lo que à Nos toca, damos licencia para que se pueda imprimir, è imprima el Libro intitulado: *Jansenii Systema methodice expositum, & Theologice confutatum*, su Autor el R. P. Fr. Fortunato de Brixia, del Orden de N. P. San Francisco; atento à que de nuestra comission ha sido reconocido, y no contiene cosa opuesta à nuestra Santa Fè, y buenas costumbres. Dada en Madrid à diez y nueve de Febrero de mil setecientos cinquenta y cinco.

Doctor Infantas.

Por su mandado.
Joseph Daganzo.

CEN-

(a) Cap. 1. v. 17.

CENSURA DOCT. D. JOSEPHI DE RADA, Regis a Sacello Presbyteri honorarii, Sacrisque a Concionibus, Parochi Palatini, Academiæ Hispaniæ Sodalis, &c.

AB Amplissimo Castellæ Senatu jussus librum expendere, qui inscribitur *Jansenii Yprensis Episcopi Systema de Medicinali Gratia Christi Redemptoris methodice expositum, & Theologice confutatum* secundis curis P. Fortunati a Brixia; id opus, sive methodum, sive rationum momenta spectes, inscriptioni suæ, quamoptime consentire profiteor. Quid enim differendi & ordine, & perspicuitate præclarius? in Theologo Geometram facile agnoscas. Argumentorum, quo Jansenianum is dogma percellit, quid robore validius? quid acie, qua ejusdem rimatur & concidit viscera, acrius, subtiliusque? Ut Recentioris Hæreseos fontes aperit callide! Ut Jansenium cum aliis Sectarum architectis, præsertim Calvino, egregie comparat! Quam apte sententias sententiis, verba verbis componit! Hinc illum, audacissimum in Ecclesiam Catholicam cœtero qui grassatorem, surreptis aliorum pravis dogmatibus, furem etiam vilissimum extitisse demonstrat: adeo ut archetypi erroris ne laudem quidem infelicissimam sibi ille arrogare possit. In summa, modo Brixiani ingenii vel Hæreticorum detegentis latebras, vel errorum tenebras discutientis, vel Orthodoxæ Fidei arcana illustrantis fulgorem; modo Hæreseos tela retundentis, impietatis arces ac propugnacula evertentis impetum, ne dicam fulmen, obstupescas. Quantum vero posteriores curæ prioribus prastare solent, tantum alteram hanc operis editionem superiori anteferendam nemo non fateatur. Multa hic penitius introspecta,

ex-

explanata luculentius, uberius, eruditiusque pertractata: hic demum, quo cumulatius Adversarium debellaret, se etiam Auctor ipse lubentissime superavit. Quæ cum ita plane sint, nihilque toto opere sive Regni legibus, sive Regiis Sanctionibus absonum occurrat, quam cætera, Viri tum in Mathematicis, tum in Physicis, aliisque disciplinis clarissimi scripta meruere lucem, ea sane librum hunc omnino dignum, typorumque æternitati tradendum existimo. Matriti die 25. Maii anno 1755.

Josephus de Rada.

LICENCIA DEL CONSEJO.

DON Joseph Antonio de Yarza, Secretario del Rey nuestro señor, su Escrivano de Camara mas antiguo, y de Govierno del Consejo, certifico: Que por los Señores de èl se ha concedido licencia à Fr. Carlos de Golleono, del Orden de San Francisco, para que por una vez pueda imprimir, y vender en papel fino el libro que dexò escrito Fr. Fortunato de Brixia, *Secretario General, que fue de la misma Orden*, intitulado: *Jansenii Systema methodice expositum, & Theologice confutatum*, con que la impression se haga por el original, que và rubricado, y firmado al fin de mi firma; y que antes que se venda se trayga al Consejo dicho libro impresso, junto con su original, y Certificacion del Corrector de estàr conformes, para que se tasse el precio à que se ha de vender, guardando en la impression lo dispuesto, y prevenido por las Leyes, y Pragmaticas de estos Reynos. Y para que conste lo firmè en Madrid à treinta y uno de Mayo de mil setecientos cinquenta y cinco.

Don Joseph Antonio de Yarza.

ATES-

ATESTATIO EMENDATIONUM.

Pag. II.	sollecitudinem	lege	*sollicitudinem.*
Pag. III.	laudabiter	lege	*laudabiliter.*
Pag. 14.	Definitio XIV.	lege	*IX. usque ad XIII.*
Pag. 172.	aglgutinavit,	lege	*agglutinavit.*

Iis paucis erroribus demptis suo concordat cum originali Liber, cujus titulus est: *Cornelii Jansenii Yprensis Episcopi Systema de Gratia Christi Methodice expositum, & Theologice confutatum*, secundis curis R. P. Fr. Fortunati à Brixia, Ord. Min. S. P. Francisci Reformatæ Provinciæ Brixiæ, opus Posthumum. Matriti die 24. Septembris ann. 1755.

Lic. Don Emmanuel Licardo de Rivera,
Corrector Generalis.

SUMA DE LA TASSA.

TAssaron los Señores del Consejo este Libro intitulado: *Cornelii Jansenii Systema Methodice expositum, & Theologice confutatum*, su Autor el R. P. Fr. Fortunato de Brixia, de la Orden de N. P. S. Francisco à siete maravedis el pliego, el qual tiene quarenta y quatro y medio, sin principios, ni tablas, à cuyo respecto importa trescientos y once maravedis, como consta de Certificacion dada por Don Joseph Yarza, Escrivano de Camara del Consejo, su fecha en 6. de Octubre de 1755.

II. AD TIMOTHEUM
cap. 2. verſ. 20.

In magna autem domo non ſolum ſunt vaſa aurea, & argentea, ſed & lignea, & fictilia; & quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam. Si quis ergo emundaverit ſe ab iſtis, erit vas in honorem ſanctificatum, & utile domino, ad omne opus bonum paratum.

S. Auguſtinus in Pſalm. 58. ſerm. 1. n. 6.

Alligavit ergo fortem vinculis dominationis ſuæ, & vaſa ejus arripuit, ac vaſa ſua fecit. Erant enim omnes iniqui vaſa diaboli, qui credentes facti ſunt vaſa Chriſti.

Idem in Pſalm. 62. n. 19.

Nonne erit pluvia illa teſtis in judicio Dei, & dicet, ego dulcis ſuper omnes veni? .... Numquid conſilii corrigendi, & mutandæ vitæ malæ in bonam non eſt locus, non eſt tempus? Nonne ſi vis, hodie fit? nonne ſi vis, modo fit? Quid empturus es, ut facias? quæ ſymplaſia quæſiturus es? ad quos Indos navigaturus?.... Ecce cum loquor, muta cor; & factum eſt, quod tam ſæpe, & tam diu clamatur, ut fiat.

PARS

PARS PRIMA.

EXPONITUR SYSTEMA DIVINÆ GRATIÆ JANSENIANUM.

A Definitionibus terminorum, quorum notio necessaria est, in hoc tradendo, explicandoque systemate initium sumo. Ut enim habet elegantissimus Cicero, *omnis, quæ ratione suscipitur de aliqua re Institutio, debet à definitione proficisci* (1), ut intelligatur quid sit id, de quo disputatur.

DEFINITIO I.

1. Tripliciter *impossibile* dicitur, ut agens operetur, *metaphysice*, *physice*, & *moraliter*. Dicitur *impossibile metaphysice*, si illud agere omnino repugnet; *physice*, si operari excedat naturales ipsius agentis vires; *moraliter*, si apprime difficile sit, ut agens ipsum operetur, adeo nimirum ut nonnisi raro admodum illa operandi difficultas ab ipso agente vincatur. Sic *metaphysice impossibile* est, ut materialis substantia cogitet; *physice*, ut homo volet sine alis; *moraliter* vero, ut qui pronus est ad iram atque vindictam, illatam sibi injuriam patienter ferat. Cogitare quippe repugnat materiali substantiæ. Volare si-

(1) Lib. 1. *de Officiis* cap. 1.

ne alis, naturales hominis vires omnino superat. Tamque difficile est homini ad iram prono illatam sibi de repente injuriam patienter ferre, ut scribendum ferme sit inter miracula, si id aliquando contingat.

DEFINITIO II.

2. Triplici quoque sensu dicitur agens *necessario* agere, scilicet primo necessario *necessitate metaphysica*; secundo necessario *necessitate physica*; tertio necessario *necessitate morali*. Necessario *necessitate metaphysica* operatur agens, si illud non operari plane repugnet. Agit vero necessario *necessitate physica*, si, salvis naturæ legibus, fieri nequaquam possit, quominus ipsum operetur. Agit demum necessario *morali necessitate*, si, illud non agere, sit apprime difficile. Sic Deus necessario *necessitate metaphysica* se ipsum diligit; ignis necessario *necessitate physica* vicinam sibi stuppam comburit; & qui pronus ad iram est homo, necessario *morali necessitate* ad illatam sibi injuriam irascitur. Difficillimum quippe est, ut eam æquo ille mitique animo ferat. Salvis vero legibus naturæ fieri haud potest, ut ignis intactam relinquat stuppam sibi vicinam. Ac demum omnino repugnat, ut Deus bonitatem suam infinitam minime diligat.

DEFINITIO III.

3. Necessitas agendi duplex est, *antecedens*; & *consequens*. Prima dicitur illa, quæ antevertit determinationem causæ, efficitque, ut ipsa causa operetur. Secunda ea est, quæ causæ determinationem, actionemque ipsam consequitur. Sic necessario *necessitate antecedenti* corpus

gra-

grave in aere suspensum, sibique deinde relictum, deorsum ruit. Contra vero necessario *consequenti* dumtaxat *necessitate* linguam movet, qui loquitur. Qui enim loquitur, non necessario loquitur: at si loquatur, linguam moveat necessarium est; cum sine motu linguæ loqui non possit. Corpus autem grave ita est determinatum ad descensum, ut, sublato impedimento, non descendere minime queat.

SCHOLION.

4. Utramque hanc *necessitatem* S. Anselmus ita explicat. *Est*, inquit, *necessitas* præcedens, *quæ causa est*, *ut res sit*; *& est necessitas* sequens, *quam res facit. Præcedens*, *& efficiens necessitas*, *cum dicitur cœlum volvi*; *quia necesse est*, *ut volvatur. Sequens vero*, *& quæ nihil efficit*, *sed fit*, *est*, *cum dico*, *te ex necessitate loqui*, *quia loqueris. Cum enim hoc dico*, *significo*, *nihil facere posse*, *ut dum loqueris*, *non loquaris*, *non quod alius te cogat ad loquendum. Nam violentia naturalis conditionis cogit cœlum volvi*; *te vero nulla necessitas facit loqui. Sed ubicumque est* præcedens necessitas, *est &* sequens; *non autem*, *ubi* sequens, *ibi statim est* præcedens. *Possumus namque dicere*, *necesse est cœlum volvi*, quia *volvitur*; *sed non similiter est verum*, idcirco *te loqui*, quia *necesse est*, *ut loquaris*. (2)

(2) Lib. 2. *Cur Deus homo* cap. 18. *alias* cap. 17. Videatur idem lib. *de Concordia præscientiæ Dei cum libero arbitrio* cap. 2.

ANIMADVERSIO I.

5. *Necesſitas antecedens* dicitur *necesſitas abſoluta*, & *conſequentis*; hæcque ſemper intelligitur, cum abſolute & ſine addito dicimus, cauſam neceſſario agere. *Necesſitas* vero *conſequens* ſolet ex adverſo *necesſitas hypothetica*, & *conſequentiæ* nuncupari.

ANIMADVERSIO II.

6. *Necesſitas*, tàm *antecedens*, quàm *conſequens* poteſt ex æquo *necesſitas infallibilitatis* nuncupari. Ex æquo enim *certo* & *infallibiliter* futurum tum quod neceſſario *necesſitate conſequenti*, tum quod neceſſario *necesſitate antecedenti* eſt futurum. Certe non minus infallibiliter peccaturus eſt Antichriſtus in fine Mundi, ac Sol die craſtina ſit oriturus, quamvis peccatum Antichriſti non ſit neceſſarium, niſi *necesſitate conſequenti*, & ortus Solis ſit craſtina die *necesſitate antecedenti* futurus.

DEFINITIO IV.

7. *Necesſitas antecedens* operandi alia eſt *contrarietatis*, ſeu *ſpecificationis*; alia *contradictionis*, ſive *exercitii*. Prima eſt illa, per quam agens ad unum in *ſpecie* actum eliciendum ita determinatum eſt, ut actum *contrarium* haud poſsit elicere. Talis eſt illa necesſitas, qua volumus eſſe felices. Id quippe ita neceſſario volumus, *ut eſſe miſeri non ſolum nolimus, ſed nequaquam velle poſsimus*. (3) Secunda ea eſt, per quam agens ita eſt determinatum ad

(3) S. Auguſtinus in *Enchirid.* cap. 105.

ad operandum, ut omnibus positis, quæ necessario requiruntur, ut possit agere, ipsum non operari nequaquam possit. Sic necessario hac *necessitate* vicinam sibi stuppam ignis comburit. Tunc quippe ignem non agere & stuppam non comburere, *physice* impossibile est.

DEFINITIO V.

8. Dividitur etiam *necessitas antecedens* in *necessitatem simplicem*, & in *necessitatem coactionis*. Agens dicitur agere necessario *necessitate simplici*, quando non per externam vim, seu violentiam, sed ex ipsa sua natura, vel perinde ac veluti ex natura sua necessario operatur. Dicitur vero agere necessario *necessitate coactionis*, quando ab externa vi, contra naturalem suam inclinationem ad operandum necessario determinatur. Sic necessario *necessitate simplici* Deus seipsum diligit, ignis stuppam comburit, & grave suo genio relictum deorsum ruit. Contra vero necessario *necessitate coactionis* ambulat homo, qui nolens atque invitus ad carcerem pergit.

SCHOLION.

9. Quod necessario fit hoc secundo *necessitatis* genere, *coactum*, atque etiam *violentum* dicitur. Proprie tamen loquendo, dicitur *violentum*, quod accidit rei, tàm animatæ, quàm inanimæ contra illius naturam, ut lapidi sursum ascendere. *Coactum* vero, quod fit à re sensu prædita contra illius appetitum rationalem, vel sensitivum, ut homini ad carcerem pergere. Omne *coactum* propterea *violentum* est; at non vicissim omne *violentum* est *coactum*.

DEFINITIO VI.

10. Agenti necessario, *necessitate* utique *antecedenti*, opponitur *liberum*. Dupliciter propterea dicitur agens *libere* operari, scilicet libere *libertate à necessitate simplici*, & libere *libertate à coactione*. Dicitur libere agere *libertate à simplici necessitate*, quando ita unum agit, ut etiam oppositum possit, utpote ad neutrum necessario determinatum. Cum autem dupliciter opponi queant inter se, quæ esse dicuntur in liberi agentis potestate, *contrarie* nimirum, & *contradictorie*, hinc duplex distinguitur *libertas à simplici necessitate*, altera scilicet, quæ *contrarietatis*, seu *specificationis*, altera, quæ *contradictionis*, sive *exercitii* nuncupatur.

DEFINITIO VII.

11. Agens dicitur liberum in operando *libertate contrarietatis*, quando circa idem objectum potest *contrarios* actus elicere, non quidem simul, sed disjuncte, ita nempe ut dum se determinavit ad unum in *specie* actum, ad actum *contrarium* sese determinare potuerit, e. c. ad actum *amoris*, dum se determinavit ad *odium*. Dicitur vero liberum in operando *libertate contradictionis*, quando ita agit, dum agit, ut potuerit non agere, quatenus nempe dum se determinavit ad agendum, potuerit sese ad non agendum determinare. Sic libere hoc *libertatis* genere ambulare dicitur homo, qui plane sui juris est; quia dum ambulat, potuit, si voluisset, eo tempore non ambulare.

ANIMADVERSIO I.

12. Nihil prorsus eorum, quæ ad *posse* requiruntur, deesse debet agenti, ut quando non agit, libere *libertate exercitii* tunc non operari dicatur. Etenim si secus, tunc minime agit, non quia id ei liberum sit, sed quia non potest.

SCHOLION.

13. *Libertas exercitii* vocari etiam solet *libertas Philosophica*, *libertas electionis*, atque etiam *libertas indifferentiæ*. Dicitur *libertas Philosophica*; quia eam intelligunt Philosophi, cum loquuntur de agente libero. Dicitur *libertas electionis*; quia agens hoc modo liberum potest ex pluribus sibi propositis unum præferre aliis; atque ad illud amplectendum, ceteris rejectis, sese determinare. Etenim, ut habet Angelicus Doctor, *cum electio sit acceptio unius respectu alterius, necesse est*, *quod electio sit respectu plurium, quæ eligi possint*; *& ideo in his*, *quæ sunt penitus determinata ad unum*, *electio locum non habet*. (4) Dicitur demum *libertas indifferentiæ*; quia excludit in agente, quod illa libertate liberum est, determinationem ad unum cum *reali impotentia* ad oppositum.

ANIMADVERSIO II.

14. Duplex *indifferentia* in agente libero quam accurate distinguenda est: una scilicet, quæ *necessariam* illius de-

(4) 1. 2. quæst. 13. art. 2.

determinationem ad unum, alia, quæ non *determinationem* dumtaxat, verum etiam *propensionem* omnem ipsius agentis in alterutram partem excludit, adeo nempe ut perfectum æquilibrium exprimat. Prima *indifferentia* ad *libertatem exercitii* necessaria est, imò in illa una, ut ex dictis patet, libertas ipsa consistit; secunda vero nequaquam. Hæc enim, ut recte observat Cl. Petavius, *vel adimi ex toto potest, vel ab ea plus, minusve recedi, integra manente priori, quæ est* libertatis *essentia. Nam & naturales affectus ab ortu ipso inditi, & habitus usu, & actionum assiduitate roborati, & morbi, & perturbationes sæpe voluntatem impellunt, ac velut pondere quodam alteram in partem deprimunt. Meminerit itaque Lector eruditus*, inquit Vir ille Cl. *indifferentiam aliam esse nativam & insitam*, quæ electionis indifferentia *nominetur*, *aliam accidentem, & adventitiam*, *quæ* indifferentia propensionis, vel affectus *dici poterit*. Sic determinatio, *sive* necessitas, *quæ* indifferentiæ *illi respondet*, *similiter duplex est*, *una est* absoluta, *quæ* naturalem *tollit* indifferentiam, *cujusmodi est* absoluta necessitas, *tàm* simplex, *quàm* violenta, *tametsi hæc intimam voluntatem nunquam afficit, ac proinde nunquam libertatem eripit, sed fictione sola*....... *Altera est, ut vulgo Scholæ nuncupant*, secundum quid, *ad quam vis omnis, & necessitas extrinsecus cogens, & violenter impellens referri debet, ut sunt dolores, cruciatusque corporis, metus ingruentis mali, ac proposita pericula, vehementes concupiscentiæ motus, & quæ* passiones *vocantur, & innumera id genus alia, quæ constantes animos sæpe labefactant; nec tamen* eligendi libertatem *ex toto detrahunt, neque* liberum arbitrium *absolute determinant*..... *Hæc enim omnia, etsi magna vi & impetu libertatem quatiunt, & in præceps abripiunt, non tamen invitam di-*

movent; *nec* indifferentiam, *hoc est utriuslibet amplectendi* vim, ac potestatem *auferunt*. (5)

DEFINITIO VIII.

15. *Libertas à coactione* generatim sumta dicitur illa, *qua agens non per vim, seu violentiam sibi illatam, adeoque contra suum appetitum rationalem, vel sensitivum, neque per ignorantiam, sed ex ipsa impulsione, vel quasi impulsione suæ naturæ, & cum cognitione eorum, circa quæ versatur actio, delectabiliter & cum complacentia operatur*. Ut enim habet Nemesius, atque una cum Philosophis Theologi omnes fatentur, *sponte* nempe libere *libertate à coactione fit, quod neque per vim, neque per inscientiam fit. Atque id quidem non per vim fit, cujus principium in ipsis est. Non per* ignorantiam *vero, si quippiam rerum singularum ignoratum non fuerit; per quæ & in quibus est actio. Utroque igitur juncto ad alterum, definivimus* sponte factum, *cujus principium in ipso est, sciente singula, in quibus est actio*. (6)

ANIMADVERSIO. I.

16. Sumta hoc sensu *libertate à coactione*, omne, quod ex electione fit; nempe libere *libertate à necessitate simplici*, fit quoque libere *libertate à coactione*, at non vicissim. Certe, ut alia præteream, non *coactus* sed apprime *spontaneus*, nempe liber *libertate à coactione* est amor, quo Deus seipsum diligit, & à Beatis in

(5) Lib. 5. *de Opific. sex dierum* cap. 11. num. 3.
(6) Lib. *de Facultatibus animæ* cap. 32.

in cœlo diligitur; neque tamen liber *à necessitate* est, sed maxime necessarius. Itaque, ut loquar cum Nemesio, *quidquid* ex electione *fit*, *etiam* sponte *fit*; *sed non contra est verum. Omnis enim electio* sponte *suscipitur*; *non etiam quidquid* sponte *suscipitur*, electio *est* (7): quod longe antea Aristoteles quoque docuit illis verbis: *electio* sponte *quidem nostra videtur fieri*, *non tamen est idem*, *quod illud*, *quod* sponte *fit*, *sed quod sponte fit*, *ad plura sese extendit. Est enim cum pueris, & animalibus ceteris nobis commune*; electio *vero non est commune* (8). Hinc

COROLLARIUM I.

17. Libertas à coactione, *generatim sumta*, *non opponitur* necessitati naturali, *sed una eademque actio potest esse* absolute necessaria, *simulque* libera libertate à coactione. Quapropter

COROLLARIUM II.

18. *Ut actio naturæ rationalis vere sit*, *recteque dicatur libera* libertate à necessitate, *satis non est ostendere*, *eam esse liberam* libertate à coactione.

ANIMADVERSIO II.

19. Quod libere fit libertate à coactione, *spontaneum*, & *voluntarium* dicitur. Definitur quippe *spontaneum*, & *voluntarium*, generatim sumtum, id, *cujus prin-*

(7) Lib. *de Facultatibus animæ* cap. 33.
(8) Lib. 3. *Ethicæ* cap. 2.

principium, ut ait Aristoteles, *est in agente, sciente singula, in quibus est actio* (9), nempe quod fit à principio intrinseco cum cognitione finis. (10). Igitur

COROLLARIUM I.

20. *Ad* spontaneum, *&* voluntarium, *si generatim sumatur, non requiritur libertas electionis, sed ea sufficit, quæ* à coactione *nuncupatur*; ac proinde

COROLLARIUM II.

21. Simplex *operandi* necessitas *minime impedit quominus* spontanea, *&* voluntaria, *absolute loquendo, actio aliqua dici possit*.

SCHOLION.

22. Id adeo verum est, ut *voluntarium* generatim sumtum in *necessarium*, & *contingens*, Theologorum omnium consensu, dividatur.

COROLLARIUM III.

23. *Licet omne*, *quod ex* electione *fit*; *sit* voluntarium; *non tamen vicissim omne*, *quod* voluntarie *fit*, *ex* electione *efficitur*. Potest enim aliquid fieri *voluntarie*, tametsi *necessario* necessitate simplici peragatur.

SCHO-

(9) Lib. 3. *Ethicæ* cap. 1.
(10) Videatur S. Thom. 1. 2. q. 6. art. 1. & 2.

SCHOLION.

24. Merito propterea optimoque jure propscripta fuit illa Baii propositio, quæ est 39. in ordine: *omne, quod* voluntarie *fit, etiamsi* necessitate *fiat*, libere *tamen fit.*; sicuti etiam illa, nempe 66. *sola violentia repugnat libertati hominis naturali.*

COROLLARIUM IV.

25. *Ut actio naturæ rationalis evincatur libera* libertate electionis, *sive* à necessitate simplici, *demonstrare nequaquam sufficit*, *eam* spontaneam *esse*, & voluntariam, *nempe à voluntate procedere cum cognitione finis.*

ANIMADVERSIO III.

26. Maxima attentione cavendum est, ne *voluntarii* vocabulo decipiamur. Ut enim Gassendus quoque advertit, *magni quidem Viri non desunt, qui existiment, voluntatem tum maxime* liberam *esse, cum ita ad unum est determinata, velut si id summum bonum fit, ut deflecti ad aliud, hoc est ad malum, non valeat; quippe quod dilectio, prosequutio, fruitio ejusmodi boni fit* summe voluntaria, *ac idcirco* summe libera *dicenda. Verumtamen nescio*, pergit Vir doctissimus, *an satis advertant, quod discrimen inter spontaneam, liberamque actionem est, dum, quia utraque* voluntaria *dicitur, idcirco utramque esse eandem contendunt. Videlicet* actio spontanea *tametsi interdum dicatur generalius*, & libe-

ram *quoque ipsam complectatur, speciatim tamen, & quatenus distincte ab ea usurpatur, nihil aliud est, quam quædam veluti naturæ impulsio, quæ ideo esse citra omnem ratiocinationem potest, cum actio, quæ libera est, à prævio ratiocinio, examineve, & judicio, ac delectu pendeat.* Tum paulo infra, *si supponas*, inquit, *voluntatem ita ad bonum aliquod, summum puta, determinari, ut diverti ad aliud, quod, illo relicto, prosequatur, non possit, tunc censenda est voluntas* sponte *quidem ad illud ferri, quod sit ipsi maxime secundum naturam, ut prosequatur maxime id, quod bonorum est maximum (non prosequeretur autem maxime, si dimoveretur ad prosequendum minus), at non tamen* libere *ferri, quoniam indifferens ad illud, & ad aliud bonum non est, sive in illius potestate non est, ut, ipso relicto, feratur ad aliud. Neque obstat*, ait ille, *quod feratur volens; quandoquidem ista, ut sic loquar, volentia non* libertatem *sonat, sed* libentiam, *hoc est*, complacentiam, *seu* collubescentiam, exclusionemque *adeo* coactionis, violentiæ, renitentiæ, molestiæ; *& ex eo quod talis boni dilectio, prosequutio, fruitio* voluntaria *dicitur, non ideo inferendum est, esse illam* summe liberam, *sed solum esse* summe, *ut ita loquar*, libitam, *seu mavis*, libentem, *nempe* quod *possit* libentia *quidem, at non* libertas *tamen, seu* indifferentia *esse* (11). Hæc ille, & optime quidem ad rem nostram. Vix quippe, sed ne vix quidem dici potest, quantum intersit hoc præsertim ævo, *voluntarium*, & *spontaneum*, sive non coactum à *libero* libertate *electionis, indifferentiæ*, & *exercitii*, sive à *simplici necessitate* probe distinguere.

ANI-

(11) Lib. 3. *Ethicæ* cap. 1.

ANIMADVERSIO IV.

27 Animadvertendum poſtremo eſt , *libertatem à coactione* ſumi in ſequentibus , prout diſtinguitur à *libertate electionis* , ipſamque excludit , nimirum prout ſtat cum *neceſsitate ſimplici* , ſive cum indeclinabili determinatione agentis ad unum ; ut proinde cum dicitur , agens libere agere *libertate à coactione* , ſenſus ſit , ipſum agere quidem ex prævio judicio rationis, delectabiliter , & cum complacentia , verum ſimul adeo *neceſſario* , ut ipſum non operari tunc minime poſsit. Ita enim ſumitur *libertas à coactione* ab iis omnibus, qui ajunt , in illa una poſitum modo eſſe *liberum* humanæ voluntatis *arbitrium* , eaque tantum nos modo, tàm quod juſtum , quàm quod injuſtum eſt , libere operari.

DEFINITIO XIV.

28. Gratia alia *actualis* , alia *habitualis* eſt. Prima dicitur illa , *quæ inſtar* tranſeuntis qualitatis *voluntatem afficit* , *ipſamque ad bene operandum movet* , & *ita operantem adjuvat* , *ut ſimul cum illa bonum operetur*. Altera vero ea vocatur , *quæ inſtar* qualitatis permanentis *animam exornat* , *Deoque gratam efficit*. Porro *gratia actualis* dupliciter ſpectari poteſt , nimirum primo penes *potentiam* bene operandi , quam confert voluntati ; ſecundo penes *actum* , qui per ipſam gratiam à voluntate elicitur. Primo modo ſpectata gratia , *ſufficiens* dicitur , vel *inſufficiens*. Secundo modo conſiderata , *efficax* , vel *inefficax* nuncupatur.

DE-

DEFINITIO XV.

29. *Gratiam ſufficientem* voco, *per quam ita poſſibile redditur voluntati operari bonum, ut ipſi voluntati juſtiſsime imputabile ad culpam ſit, ſi bonum non operetur.* Notionem hanc *gratiæ ſufficientis* à nullo Catholicorum, cujuſque demum Scholæ ille fuerit, rejici poſſe, certiſsimum arbitrer. Quomodo enim *ſufficiens* dici vere poteſt gratia, ſi per eam non ita poſſibile ſit voluntati bene agere, ut eidem imputari ad culpam juſtiſsime poſsit, quod bene non operetur? Nonne etiam Thomiſtæ, doctiſsimo Graveſonio teſte (12), palam aperteque docent, *gratiam ſufficientem* conferre *homini in ſtatu naturæ lapſæ conſtituto* veram, plenam, completam, proximam, & expeditam *obſervandi mandata Dei poteſtatem*? Si autem *gratia ſufficiens*, etiam ſenſu Thomiſtico intellecta, confert ejuſmodi potentiam voluntati, quis non videt, etiam per *gratiam* Thomiſtice *ſufficientem* ita poſsibile reddi voluntati opus bonum, ut ipſius voluntatis ſit culpa, ſi opus illud ipſa tunc non operetur? Manet igitur, *gratiam* catholice *ſufficientem* eam eſſe, per quam ita poſſibile ſit voluntati bene agere, ut ipſi voluntati ad culpam imputabile juſtiſsime ſit, ſi illud non operetur.

ANIMADVERSIO I.

30. Quemadmodum dupliciter poteſt aliquod nobis eſſe

(12) Claſ. 2. *Epiſtolarum Theologic.* Epiſt. 3. pag. mihi 67.

esse possibile, *physice* nimirum, & *moraliter*; ita duplicriter, nempe *physice*, & *moraliter*, potest gratia dici, & esse *sufficiens*. Erit *physice sufficiens*; si *physice possibile* per eam fuerit voluntati, ut operetur bonum. Erit vero *sufficiens moraliter*, si fuerit *moraliter possibile*, hoc est, si non tantum *absolute possibile*, verum etiam *facile* per eam fuerit voluntati, ut quod volendum, agendumque ab ea est, velit ipsa, & operetur.

ANIMADVERSIO II.

31. Si fuerit *immediate possibile*, ut per receptam gratiam agat voluntas, quod ab ea agendum est, gratia dicitur *proxime sufficiens*: dicitur vero *sufficiens* tantum *remote*, si nonnisi *mediate possibile* fuerit, ut voluntas per illam bonum operetur. *Possibile* porro *immediate* est, ut per receptam gratiam bene agat voluntas, cum alia gratia voluntas ipsa non indiget, ut sat virium habeat ad id implendum, quod eidem præcipitur. Est vero *possibile* tantum *mediate*, cum per illam gratiam non habet voluntas sat virium ad implendum præceptum, sed tantum, ut eam gratiam à Deo obtineat, per quam præceptum illud implere ipsa possit. Sic gratia orationis dicitur non *proxime*, sed tantum *remote sufficiens* ad quamcumque tentationem superandam; quia non *immediate*, sed *mediate* dumtaxat *possibile* per eam est voluntati, ut tentationem vincat, quatenus scilicet sat per eam illa habet virium, ut eam gratiam, qua tentationem superet, à Deo ipsa obtineat.

DE-

DEFINITIO XVI.

32. Contra vero *insufficientem gratiam* voco illam, *per quam ita possibile non sit voluntati operari bonum, ut jure ipsi voluntati imputari ad culpam possit, quod nolit, quod volendum ab ea est, quodque ab illa est agendum, non operetur.* Contraria enim contrariis rationibus sunt explicanda.

ANIMADVERSIO.

33. Si *impossibilitas* bene operandi, quam habet voluntas, obtenta gratia, fuerit *vera, realis,* & *physica,* gratia illa dicitur *physice insufficiens.* Dicitur vero *insufficiens* tantum *moraliter*, si illa *impossibilitas* fuerit *moralis*, nempe si non *absolute impossibile*, sed valde *difficile* dumtaxat fuerit voluntati, ut per illam gratiam bonum operetur. Hinc

COROLLARIUM.

34. *Eadem gratia potest esse* physice sufficiens, *simulque* insufficiens moraliter *ad bonum aliquod operandum.* Potest enim esse *physice possibile*, & simul valde *difficile*, ut per certam gratiam voluntas bene operetur.

DEFINITIO XVII.

35. *Gratia efficax* dicitur illa, *per quam voluntas non solum potest, verum etiam reapse, quod volendum,*

agendumque ab ea est bonum, vult, & operatur. Contra vero

DEFINITIO XVIII.

36. Illa gratia *inefficax* vocatur, *per quam movetur quidem, excitaturque voluntas ad operandum bonum; verum vel illud reapse non vult, vel non ita vult, ut illud ipsa operetur.* Certo siquidem à nobis fieri, quod *efficaciter* volumus; non fieri, quod non volumus, nisi *inefficaciter*, neminem esse puto, quem lateat. Itaque

COROLLARIUM I.

37. *Omnis gratia* efficax *est* sufficiens; *sed non vicissim omnis gratia* sufficiens *est* efficax. Valet enim illatio, ut est omnibus notum, ab *actu* ad *potentiam*; minime vero, à *potentia* ad *actum*.

ANIMADVERSIO.

38. *Mere sufficiens* dicitur gratia, per quam homo potest operari bonum, sed illud non operatur.

COROLLARIUM II.

39. *Inefficax potest esse gratia, quin sit sufficiens.* Certum est enim, eam gratiam vere esse, recteque dici posse *inefficacem*, per quam nec *mediate*, nec *immediate* possibile *physice* sit voluntati, ut bene operetur, quamvis alioquin & ipsa sit hujusmodi, ut voluntatem ipsam ad bonum excitet. Propterea

Co-

COROLLARIUM III.

40. *Licet omnis gratia pure sufficiens sit* inefficax, *non idcirco omnis gratia inefficax* physice sufficiens *censenda est*; & ideo

COROLLARIUM IV.

41. Ad *demonstrandam existentiam* gratiæ pure sufficientis *minime sufficit*, *ut dari* gratiam inefficacem, *ostendatur*.

PRINCIPIUM I. FUNDAMENTALE.

SYSTEMATIS JANSENIANI.

Nihil velle, nihilque agere secundum Jansenium modo possumus sive boni, sive mali, nisi voluntas nostra prævia aliqua delectatione ad illud volendum, faciendumque excitetur & moveatur.

42. Nihil enim ille sæpius repetit, inculcatque frequentius, quam *neminem amplecti aliquid, quod eum non delectat, & voluntatem ipsam, nisi aliquid occurrerit, quod delectet atque invitet animum, moveri nullo pacto posse* (13). *Quod enim*, inquit, *volumus aliquid, ex delectatione nascitur, & quod vehementius* vo-

(13) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 8. Vide eundem ibidem cap. 7.

volumus, *ex ardentiore delectatione. Tanto enim quidque vehementius volumus*, *quanto certius*, *quod bonum sit*, *novimus*, *eoque delectamur ardentius. Si autem nulla delectatione tangit animum*, *etiamsi hoc bonum esse noverit*, *nulla etiam ratione hoc ipsum volet* (14). Et alibi, *quod voluntatem*, inquit, *ad velle*, *vel nolle provocat*, & *avocat*, *itemque potentem*, & *infirmam facit*. . . . *est delectabilis quædam arrisio*, *seu complacentia objecti*, *quæ motus omnes voluntatis antegreditur*; & *viam parat*, *sine qua omnino velle non potest* (15). Neque dubitandum, quominus de omni prorsus humana actione, tàm *bona* scilicet, quàm *mala*, id ille intelligat. Ait quippe, delectationem *universos humanæ voluntatis motus tangere* (16), sive *respectu cujuslibet operationis locum habere*, quod *voluntas sine delectatione velle*, *aut moveri nullo pacto possit* (17), ac demum *delectationem*, *qua ad consentiendum*, *faciendumque aliquid sollicitamur reperiri non tantum ad opera bona*, *sed etiam ad mala* (18). Certo certius itaque est, nihil secundum Jansenium nos velle modo posse, nihilque modo posse agere sive boni, sive mali, nisi voluntas nostra prævia aliqua delectatione moveatur, atque ad illud volendum, agendumque excitetur.

PRIN-

(14) Lib. 8. *ejusdem* cap. 3.
(15) Lib. 7. *ejusdem* cap. 5.
(16) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 7.
(17) Ibidem.
(18) Ibidem cap. 11.

PRINCIPIUM II. FUNDAMENTALE.

SYSTEMATIS

JANSENIANI.

Duplex eſt delectatio, quæ modo ad volendum, & operandum nos movet, terrena, & cœleſtis. Prima ſollicitatur voluntas noſtra ad volendum, quod malum, ſive injuſtum eſt. Secunda excitatur eadem ipſa ad volendum, quod eſt bonum, ſive juſtum.

43. Docet enim Janſenius, *quamdiu in hac vita mortali vivimus, eſſe in homine luctam quandam duarum delectationum*, noxiæ, *&* beneficæ, terrenæ, *atque* cœleſtis, *quarum utralibet vicerit, animum ſecum conſentientem ac pronum trahit* (19). Alibi quoque idipſum repetens, ait, *pugnam iſtam exerceri, quatenus delectationes duæ* carnis, *&* ſpiritus *inter ſe decertant, utram utra ſuperatura, & animi conſenſum poſt ſe tractura ſit* (20). Tum paulo poſt, *delectationes*, inquit, *carnis, & ſpiritus, quas Auguſtinus inter ſe pugnantes prædicat, ut animum in conſenſionem trahant, non ſunt aliud, niſi duæ iſtæ concupiſcentiæ, ac deſideria carnis, & ſpiritus* (21). Illius proinde judicio, conſtantique ſententia, *voluntas nunc* recte, *nunc* perperam *facit, prout* cœli, *aut* ter-

 ræ

(19) Lib. 4. *de Gratia Chriſti* cap. 4.
(20) Ibidem cap. 11.
(21) Ibidem.
(22) Ibidem cap. 9.

ræ delectatio *consensum ejus abripuerit* (22). Terrena siquidem delectatio causa est, ipso docente, *cur ab Adami posteris justitia deseratur, ac deserendo peccetur* (23), nempè *nullum peccatum fieri* ait *ab hominibus, quin voluntas, quamvis per seipsam ad peccandum prompta sit, quadam delectatione prius titillante & provitante provocetur, ut ita quodam quasi diaboli adjutorio impulsa ad ruinam pertrahatur* (24). Hinc vicissim fit, eodem teste, ut necessaria sit contraria delectatio, nempe delectatio cœlestis, *qua tamquam contraria morbo, quo* (voluntas) *affligitur, extorqueatur consensus ejus delectationi repugnanti, & retorqueatur sursum, ut sic blandienti delectantique spiritui affixus, & quasi suspensus ex Deo, non amplius in veterem libidinis servitutem detrahatur* (25). Certe, ut idem ipse antea dixerat, *cum peccatum, & recte factum omnino contraria sint, hoc ipso quod docet* (Augustinus) *ita peccata perpetrari, ut voluntas terrena quadam delectatione præcedente præparetur, & impellatur, Lectoribus intelligendum relinquit id, quod toties de cœlesti delectatione atque suavitate ad justitiam operandam conferente tradit, ex generaliori quadam & arcana ratione ad voluntatem tam sublimibus operibus præparandam multo magis esse necessarium, ut eo tamquam adjutorio S. Spiritus adjuta, & elevata, & concupiscentiarum suarum visco expedita, in operationes cœlo dignas prorumpere & evolare possit* (26). Duæ itaque secundum Jansenium sunt delectatio-

(23) Ibidem cap. 3.
(24) Ibidem.
(25) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 9.
(26) Ibidem cap. 3.

tiones, quibus voluntas nostra ad operandum movetur, *cælestis* nimirum, & *terrena*. Prima excitatur voluntas ad operandum, quod justum est; secunda ad operandum, quod est injustum. Verum enimvero

ANIMADVERSIO I.

44. Considerandum attente est, animoque alte infigendum, utramque hanc delectationem secundum Jansenium esse *indeliberatam*, hoc est, rationis advertentiam antevertere, omnemque præcedere consensum liberum voluntatis. Inquit enim Jansenius: *Delectatio ista*, nempe cœlestis, *quam ad omnia opera bona S.* Augustinus *exercenda postulat, non est aliud, quam actus quidam* indeliberatus, *cælitus immissus in voluntatem, per quem ei bonum propositum vel suaviter tantum placet* (*qui actus subinde* simplex voluntas *dicitur, aut etiam* complacentia, *aut* amor voluntatis, *respondens passioni* amoris sensitivi) *vel etiam in bonum appetendum commovetur* (27). Tum paulo post, *dicimus*, inquit, *delectationem istam, seu suavitatem in Augustino celebrem, esse partim primum illum, &* indeliberatum *affectum animæ, qui* actualis complacentia *est*; *partim etiam, & crebro secundum, qui* desiderium indeliberatum *dicitur, quibus anima ita suaviter ac delectabiliter in bonum appetendum rapitur, ut voluntas ei actu libero* (libertate à coactione) *consentiat, ac bonum diligat, tanto vehementius, quanto fortius illis actibus rapitur* (28). Demum pluribus præmissis, constare ait, *delectationem illam cælestem*, *qua*

(27) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 11.
(28) Ibidem.

qua carnis desideria spiritui rebellantia coercentur, non esse aliud, nisi amorem, *vel* desiderium *à Spiritu Sancto inspiratum, quo mens hominis* improvise, *&* indeliberate, *ac delectabiliter tangitur, & suaviter affigitur legi Dei* (29) Alibi quoque, postquam dixit, *neminem posse amplecti aliquid, quod eum non delectet,* addit, *delectationem* (qua movemur ad volendum bonum) *non esse in hominis potestate*; sed *inspirari gratia Dei, non nutu nostro, aut operum merito comparari* (30). Hactenus de delectatione *cælesti*. Ad *terrenam* vero quod spectat, ait Jansenius: *Delectatio, ex qua peccata profluunt, non est illa proprie dicta delectatio, quæ est tertius actus animæ, & tamquam quies desiderii, etiam* gaudium *appellari solet, sed est vel ipse primus concupiscentiæ motus, quo bono terreno quasi coaptatur animus, vel desiderium* indeliberatum, *quo urgetur ad malum* (31). Infra vero manifestum esse ait, *delectationem, quæ consensum in peccata præcedit, & suggestionem sequitur, non esse aliud, nisi desiderium illicitum* indeliberatum, *quo animus etiam repugnans in peccatum inhiat, vel certe primum ipsum concupiscentiæ motum, tamquam amorem quemdam* indeliberatum, *per quem homini etiam invito peccare lubet, quamvis consensio non sequatur* (32). Docet tandem universaliter alio loco, id, *quod voluntatem ad* velle, *vel* nolle *provocat ....esse delectabilem quandam arrisionem, seu complacentiam objecti, quæ motus omnes voluntatis antegreditur, & viam parat, fine*

(29) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 11.
(30) Ibidem cap. 7.
(31) Ibidem.
(32) Ibidem.

fine qua omnino velle non poteſt (33). Dubium non eſt autem, quominus de motibus liberis, ſive deliberatis voluntatis id Janſenius intelligat. Ergo ſi delectabilis illa arriſio, ſeu complacentia objecti, ſine qua voluntas ſecundum Janſenium nihil omnino velle poteſt, motus omnes ipſius voluntatis antegreditur, *indeliberatam* ipſam eſſe, conſectarium eſt; adeoque &c.

SCHOLION.

45. Ita porro de natura delectationis, qua ſecundum Janſenium humana voluntas ad volendum movetur, Janſenium ipſum ſentire, fatentur omnes, qui illius ſyſtema *de medicinali gratia Chriſti* expoſuerunt. Conſulat, ſi quis dubitet, P. Dechamps lib. 3. *de Hæreſi Janſeniana* diſp. 3. cap. 6. n. 3. Diroyſium diſſert. *de juſta quinque prop. condemnatione* cap. 1. Leſcium Crondermum *elucid. doctrinæ Auguſtin. de Gratia* lib. 1. cap. 4. 7. & 8. P. Graveſonium in ſuis *Epiſtolis Theologico-Polemicis*, Archiepiſcopum Viennenſem tum in ſuo *Janſeniſmo redivivo* P. 1. art. 1. tum in *Documento Paſtorali* P. 2. art. 1. §. 3. ac demum P. Berti tom. 3. de *Theolog. Diſciplinis*, & P. 2. ſuæ *Apologiæ*.

COROLLARIUM I.

46. Hæc igitur cum ita ſint perſpicuum remanet, *quidquid modo agimus, neceſſario ſecundum Janſenium ex terrena, vel cœleſti indeliberata delectatione proficiſci*. Falſum enim eſſet, ſi ſecus, humanam volunta-

(33) Lib. 7. *de Gratia Chriſti* cap. 5.

tatem, nisi aliquid occurrat, quod ipsam *indeliberate* delectet, moveri, utique ad operandum, nullo pacto posse. Propterea

COROLLARIUM II.

47. *Agimus moti à terrena indeliberata delectatione, quidquid à delectatione* cœlesti *minime excitati operamur.*

SCHOLION.

48. Oriri ex terrena *indeliberata* delectatione voluntatem nostram movente, quidquid agimus ipsi, minime moti à delectatione cœlesti, certum adeo Jansenio est, ut nihil magis. Ait quippe, terrenam carnalis cupiditatis delectationem ita humanæ voluntati dominari, *ut quocumque illa se vertat, quidquid declinet, quoscumque vultus, ac formas induat, quantumcumque se viribus sursum tollere, quibuscumque bene vivendi stimulis incitari videatur, non possit ab illa se viscosa catena expedire, nisi prius caliginem ejus lux cœlestis* (nempe cœlestis delectatio) *effugaverit, & illos terrenæ cupiditatis compedes fregerit: quod*, inquit ille, *quamdiu non fit, in tenebris, hoc est, in peccatis jacet, tenebras diligit, in agendo, & cessando sectatur. Quidquid enim dilexerit, creaturæ limites non egreditur, & ita perpetuam terrenæ concupiscentiæ catenam trahit, cujus vinculis, & servitute detinetur* (34). Etenim, ut alio habet loco, in eo sita est captivitas arbitrii, orta ex Adæ culpa, *quod voluntas concu-*

(34) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 3.

cupiscentiæ terrenæ visco intime penetrata, semper & in omni actu motibus ejus feratur, ac referatur; imperio ejus, & ponderi indesinenter inserviens; eodem plane modo, quo voluntas Beatorum in omnibus omnino motibus servit divinæ charitati (35). Contendit propterea, nisi Deus cœlesti delectatione voluntatem deliniverit, voluntatem ipsam *nunquam posse præcepti justitiam*, nempe quod bonum est, *implere, vel velle, sed si quos actus circa præceptum exercere videatur, nonnisi in terrenarum concupiscentiarum, ac delectationum, vel proprii fastus fructum terminabuntur. Cœlestis enim illa suavitas mollit viam, ut voluntas ex carnalium rerum visco emergere possit, & se ipsam in justitiam diligendam figere. Ex quo consequenter fit*, concludit Jansenius, *ut si illa*, nempe cœlestis delectatio, *desit, voluntas velut torpens ac mortua, nihil omnino boni amplecti possit, quemadmodum etiam è contrario nihil in carnalibus diligendis prosequi potest, nisi quod eam ante delectaverit* (36). Ea igitur modo est, secundum Jansenium, conditio humanæ voluntatis, ut agat mota à terrena indeliberata carnalis cupiditatis delectatione, quidquid à delectatione cœlesti minime excitata operatur.

ANIMADVERSIO II.

49. Necessitatem *cœlestis delectationis* in voluntate, ut quod justum est, operetur, oriri ait Jansenius non ex natura ipsius voluntatis, sed ex ejusdem culpa, quatenus nempe factum est, originalis peccati cau-

(35) Lib. 1. *de Gratia Christi* cap. 4.
(36) Lib. 4. *Ejusdem* cap. 7.

causa, ut carnalis cupiditatis delectatione indesinenter, imò & *insuperabiliter*, ut ipse ait, ad malum modo excitetur, & in illud trahatur. *Impossibile* quippe *esse* docet, *illam esse naturam voluntatis, ut voluntas antequam in aliquem liberum erumpere possit motum, aliqua involuntaria objecti defectibilis delectatione, seu complacentia necessario provocetur, & præparetur, sic enim necesse fuisset*, inquit ille, *etiam ante primum peccatum hujusmodi mali complacentiam, seu delectationem, seu titillationem debuisse præcedere* (37); cum tamen certum sit, eundem si audiamus, *nullam hujusmodi non liberam, seu involuntariam delectationem, seu complacentiam, seu quocumque nomine motum illum indeliberatum voluntatis nomines*, primum Adæ peccatum, *præcessisse* (38); sed, ut ipse quoque ait, *delectatio prima secuta est perversam voluntatem, non voluntas delectationem* (39). Sicuti ergo, inquit ille, *per peccatum primi hominis in libidinum imperium voluntas præcipitata est, ex quibus fit, ut in omnibus actionibus delectatione quadam libidinosa præeunte ac titillante provocetur, cui consentiendo peccat* (40). ita necessariam esse, contendit, cœlestem delectationem, *qua tamquam directe contraria morbo, quo affligitur, extorqueatur consensus ejus delectationi repugnanti, & retorqueatur sursum*, sive *qua sublevatus animus vel fortiter velle possit, quod jam tenuiter vult, vel etiam velle*, scilicet bonum, *quod non vult* (41). Cæ-

(37) Lib. 2. *de Statu naturæ lapsæ* cap. 25.
(38) Ibidem.
(39) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 9.
(40) Ibidem.

(41). *Cœlestis enim illa suavitas mollit viam, ut voluntas ex carnalium rerum visco emergere possit, & se ipsam in justitiam diligendam figere* (42), efficit nempe cœlestis delectatio, ut voluntas, *quæ ante propter dominantem sibi libidinem, terrenamque delectationem, à qua consensus ejus captivus tenebatur, non poterat nisi malum agere ad quod solum libertas ejus expedita ferebatur, nunc liberata per oppositam cœli suavitatem, etiam diligere & agere possit bonum* (43). Itaque secundum Jansenium *necessitas delectationis cœlestis ad bene volendum & operandum, non ex natura voluntatis, sed ex ejus pœna proficiscitur* (44).

PRINCIPIUM III. FUNDAMENTALE.

SYSTEMATIS

JANSENIANI.

In duarum oppositarum, terrenæ scilicet, & cœlestis, delectationum conflictu, si gradibus inæquales fuerint, voluntas illi necessario obsequitur, & secundum illam necessario operatur, quæ alteram intensive superat; si vero fuerint æquales, neutri obsequitur voluntas; nihilque operatur, sed veluti in medio hæret suspensa, penitusque otiosa consistit.

Duas,

(41) Ibidem.
(42) Ibidem cap. 7.
(43) Ibidem.
(44) Ibidem cap. 9.
Ibidem in titulo.

Duas, ut patet, hoc principium habet partes, quæ cum maximi momenti sint, singulatim sunt demonstrandæ.

I.

50. Fore itaque primo secundum Jansenium, ut in duarum inæqualium delectationum conflictu voluntas nostra secundum vividiorem fortioremque necessario operetur, eique necessario obsequatur, multiplici ipsiusmet Jansenii testimonio ostenditur. Persuasum namque in primis habens ille, de *indeliberata delectatione* loqui S. Augustinum, dum scripsit: Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est (45), locum hunc vocat *clarissimum*, & *præclarissimum*, planeque dignum, qui *aureis characteribus* scribatur, quod nempe ex illo uno, ejus judicio, *plenissime* capiatur S. Augustini mens, illudque tanti Doctoris *manifestissima*, & *resolutissima* auctoritate definiatur, quod ipse *filo verborum perspicuorum* ejusdem ductus, *tamquam ab eo existimatum, & traditum*, ratiocinando collegerat, videlicet *nisi cœlestis delectatio major fuerit, quam terrena, qua noster affectus detinetur, fieri non posse, quin propriæ voluntatis infirmitate vincamur. Major enim delectatio nunquam sane*, inquit ille, *delectatione minore superabitur, sed eam sequetur animus, quæ magis eum afficiendo suavitate detinuerit* (46); ut proinde *ad opus justitiæ, qualecumque faciendum necessarium sit, ut ex majore justitiæ delectatione nascatur* (47). Docet secundo Jansenius,

(45) Comment. in Epist. *ad Galatas* n. 49.
(46) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 6.
(47) Ibidem.

nius ; *juxta S. Augustini mentem constantissimam, & sæpe declaratam, idcirco in ista cum tentationibus dimicatione magnam, adeoque* majorem, *ac* victricem *delectationem cœlestem esse necessariam, ut delectatio terrena superetur, quia alioquin voluntas tam magnas volendi vires adhibere non potest, seu, ut Schola loquitur, tam intense ac fortiter velle non potest, quantum necesse est, ut tentatio, seu delectatio opposita superetur* (48). Tertio postquam semel atque iterum dixit Jansenius, *neminem animo amplecti aliquid, quod eum non delectat, & nisi delectet, voluntatem moveri nullo pacto posse*, ait, oriri ex hac radice, *ut in conflictu delectationum non aliud animo amplecti, nec ad aliud amandum sequendumque moveri* (voluntas) *possit, nisi quod vehementius delectaverit* (49). *Nimirum quia id quod amplius nos delectat, etiam amplius velimus ac diligamus necesse est. Tanto enim*, inquit ille, *quidque vehementius volumus, quanto delectamur ardentius, quod autem magis volumus ac diligimus, secundum id operemur necesse est* (50). Addit porro *etiam in peccatis eandem necessitatem delectationis ad volendum, ac majoris delectationis ad superandam oppositam delectationem reperiri* (51). Demum, ut alia propemodum innumera id genus loca prætercam, *quia*, inquit Jansenius, *quamdiu in hac vita vivimus, terrenis delectationibus undique titillantibus ad dilectionem creaturarum à dilectione creatoris avocamur (quod proprie omnium tentationum sive blandientium,*

(48) Ibidem cap. 7.
(49) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 7.
(50) Ibidem.
(51) Ibidem.

tium , five fævientium eft munus) hinc ille confli&tus delectationum , qui fopiri non poteft , nifi altera alteram delectando fuperaverit , & eo totum animi pondus vergat. Quod enim amplius delectat , fecundum id operemur neceffe eft (52). Nihil itaque certius , nihilque folemnius Janfenio eft , quam humanam voluntatem poft Adæ lapfum fecundum id neceffario operari , illudque neceffario fequi , quod ipfam amplius indeliberate delectat , adeo nimirum ut , quemadmodum ipfe ait , *nunc recte , nunc perperam faciat , prout cæli , aut terræ delectatio confenfum ejus obripuerit* (53)

I I.

51. Futurum autem , Janfenii quoque judicio , ut otiofa veluti in medio fufpenfa , hæreat voluntas , fi indeliberatæ delectationes , quibus in contrarias partes fimul trahitur , fuerint vi , & *energia* æquales , hoc uno quidem , fed luculentifsimo ejufdem teftimonio demonftratur. Nifi enim , inquit ille , cœleftis delectatio *tanta fuerit , ut ei delectationes rerum terrenarum cefferint , vel peccabitur* (fi nempe illa hifce fuerit minor , nempe remifsior) *vel alternante delectationum* (utique vi æqualium) *fluctu , in medio remanebitur ,* nihil fcilicet voluntas operabitur. *Quod enim amplius nos delectat , fecundum id operemur neceffe eft* (54). Itaque Janfenium fi audiamus

Co-

(52) Ibidem cap. 9.
(53) Lib. 4. *de Gratia Chrifti* cap. 9.
(54) Ibidem cap. 10.

COROLLARIUM I.

52. *Duæ delectationes*, quemadmodum rem hanc egregie æque ac verissime explicat P. Simonnet, *se habent instar* duorum ponderum, *voluntas vero instar* libræ *duas habentis lances, quarum uni semper inest pondus suum, nempe* terrena delectatio, *à qua proinde tamdiu voluntas ad res terrenas depressa insuperabiliter tenetur, quamdiu alteri lanci non advenit pondus alterum aut* majus, *aut saltem* æquale. *Si advenit* æquale, *libra, seu voluntas reddit æquilibrium, & in æquilibrio insuperabiliter manet, quamdiu lancibus incumbunt æqualia pondera. Si advenit* majus, *libra, seu voluntas in aliam partem insuperabiliter inclinatur versus spiritualia, & cœlestia. Quod si advenit* minus, *insufficienti, adeoque irrito conatu, tentat in suam partem inclinare libram, seu voluntatem, quæ proinde in partem adversam inclinata manet insuperabiliter versus terrena & turpia, donec minori ponderi addatur novum pondus, cujus additione potentius evadat adverso pondere* (55).

SCHOLION.

53. Ne cui tamen ex Jansenii fautoribus nomen P. Simonnet bilem moveat (neminem quippe *congruistarum* æquo mitique animo ferre illi possunt), placet auctoritate doctissimi P. Graveson id confirmare, quod modo ex illo retulimus. Ait ergo Vir revera eximius P. Graveson: *Quemadmodum si in bilance duo*

 fue-

(55) Tom. 2. *Justit. Theol.* tract. 6. disp. 3. art. 6.

fuerint pondera inæqualia, necesse prorsus est, eam bilancis partem deprimi, in qua majus est pondus, nec ullo pacto fieri potest, ut majus pondus à minori inclinetur, quandoquidem inter ea duo nulla est proportio, ita non absimili ratione si indeliberata cælestis delectatio......sit major, ac superior terrena delectatione concupiscentiæ, tunc necesse erit juxta doctrinam Jansenii, ut voluntas hominis bene operetur. Sed si versa vice indeliberata concupiscentiæ delectatio......superior sit, & major cælesti delectatione, tunc juxta ejusdem Jansenii doctrinam necesse prorsus erit, ut hominis voluntas male operetur (56). Velint itaque nolint Jansenistæ, eorumque fautores, fateantur oportet, vel egregie P. Simonnet, vel perperam etiam P. Graveson, Vir scilicet è Thomistarum Schola doctissimus, memoratum Jansenii principium exemplo libræ, duas habentis lances, in quibus duo inæqualia pondera libere pendeant, exposuisse.

COROLLARIUM II.

54. *Nihil* itaque *secundum Jansenium operabitur, neque operari potest homo sive boni, sive mali, nisi alterutra duarum illarum delectationum, quibus ejus voluntas ad operandum movetur, gradibus suis superior altera fuerit.* Posita enim æqualitate graduum in delectationibus, hæreat voluntas ex Jansenii sententia necesse est, quemadmodum immota prorsus manet libra, si æqualia fuerint appensa pondera, quibus ad motum determinatur.

ANI-

(56) Class.1.*Epistolarum Theolog.* Epist.1.pag.mihi 14.

ANIMADVERSIO I.

55. Delectatio, tam cœlestis, quam terrena, quæ animum secum consentientem trahit, *victrix* dicitur. Secundum Jansenium delectatio non est *victrix* absolute, nempe nulla habita ratione *graduum* carnalis delectationis, cum qua pugnat, & quam vincit, sed est *victrix* tantum *relative*, videlicet nonnisi quatenus *gradibus* suis superior est delectatione carnalis cupiditatis, qua tunc voluntas percellitur, atque ad malum sollicitatur. Inquit enim Jansenius: *Delectatio victrix* relativa est. *Tunc enim est victrix, quando alteram superat* (57), hoc est, quando contrariam delectationem *intensive* excedit. Addit quippe, *quod si contingat, alteram*, nempe oppositam delectationem, *ardentiorem esse, in solis inefficacibus desideriis hærebit animus, nec efficaciter unquam volet, quod volendum est* (58). Igitur secundum Jansenium

COROLLARIUM.

56. *Una eademque delectatio potest simul esse victrix, & victa, sicuti etiam modo* victrix, *modo* victa. Contingere enim potest, ut delectatio, quæ suam contrariam in uno *intensive* excedit, in altero ab illa *intensive* deficiat, sicuti etiam ut quæ modo *gradibus* superior fortiorque est sua opposita, fiat hac eadem *gradibus* inferior, cum scilicet haudquaquam repugnet, ut illa *intensive* augeatur, quin altera *intensive* itidem crescat.

(57) Lib. 8. *de Gratia Christi* cap. 2.
(58) Ibidem.

SCHOLION.

57. Id necessario dici oportere, Janseniano duarum delectationum *relative* invincibilium admisso principio, apertissime docet Vvillelmus Vvendrokius, nempe Nicola, quem stare ad partes Jansenii, sive melius unum esse ex Jansenistarum grege, ut eum appellat Cl. P. Graveson (59), ignorat nemo. Ait enim: *Gratia* (videlicet delectatio cœlestis) *quæ nunc* victrix *est, dum cum levi cupiditate pugnat, aucta cupiditate, & acrius inflammata, potest etiam actu superari...... Quemadmodum cupiditas, quæ* victrix *erat, dum cum alia minore* (cœlesti delectatione) *certabat, si hæc invaluerit, & admotis propius incitamentis exarserit, desinit esse* victrix, *desinit plenam elicere voluntatem; sic item eadem illa gratia* (nempe delectatio cœlestis), *quæ cum minore cupiditate pugnans*, victrix *dicebatur, si novus ingruat cupiditatis fluctus, actu superatur. Ita fieri potest* (concludit ille) *ut qui levem tentationem superat, a majore superetur, etiamsi eadem utrobique gratia* (cœlesti scilicet delectatione) *polleat* (60); ac proinde ut una eademque delectatio modo *victrix* sit, modo *victa*, prout nempe *gradibus* suis modo *superior*, modo *inferior* est delectatione altera, cui in eadem voluntate adversatur.

ANIMADVERSIO II.

58. *Necessitas*, qua voluntas secundum Jansenium vi-

(59) Class. 2. Epist. 4. pag. mihi 89.
(60) Dialog. in Epist. 18. Montaltii.

vividiori delectationi obsequitur, non est *consequens*, sed *antecedens*. Ejusmodi quippe illa est, ut ab impressione facta in voluntate, *antecedenter* ad quamcumque liberam ejusdem determinationem, ipsa proveniat. Loquens enim Jansenius de cœlesti indeliberata *relative* victrice delectatione, qua voluntas ad bene operandum determinatur, ait, delectationem illam non expectare, ut voluntas sibi consentiat, sed efficere, ut illa sibi obsequatur, adeo nimirum ut ei non obsequi ipsa minime possit. *Non expectat*, inquit, illa delectatio, *ut voluntas secum influat.......sed facit secum influere voluntatem, applicans eam ad volendum agendumque, quidquid per eam Deus volendum agendumque constituerit. Cum enim* (pergit Jansenius) *per terrenas cupiditates voluntas ad non volendum, imò ad repugnandum determinata sit, tollit* (delectatio cœlestis gradibus superior) *istam depressionem, atque determinationem in contrarium, & reflectit eam in bonum, non solum si libero arbitrio hoc videatur, & velit, sed ineffabili sua luce atque suavitate faciendo, ut sic ei videatur, & velit* (61). Addit, *impossibile esse*, ut delectatio cœlestis *relative* victrix *non determinet, imò prædeterminet voluntatem, quia facit, ut velis, & sine illa velle non possis; facit etiam, ut ardentius velis, & sine illa ardentius velle non possis, facit denique, ut necesse sit, animum istud sequi, & secundum istud operari, quod amplius delectaverit* (62). Alibi quoque docet, vividiorem delectationem *extrahere voluntatem ab indifferentia agendi, eamque determinate facere agere, vel non agere,*

 velle,

(61) Lib. 8. *de Gratia Christi* cap. 3.
(62) Loco citato.

velle, *vel non velle* (63). Igitur vel nulla in voluntate datur *necessitas* obsequendi vividiori delectationi, qua percellitur, vel si datur, quemadmodum Jansenius contendit, aperteque docet, non *consequens* illa est, sed *antecedens*, utpote scilicet a tali impressione proveniens, quæ antevertit ipsius voluntatis consensum, & a qua voluntas ipsa ad assensum determinatur.

SCHOLION.

59. *Antecedentem* esse *necessitatem*, qua humana voluntas, Jansenii judicio, vividiori delectationi obsequitur, & secundum illam operatur; idque ideo quia illa delectatio, sive impressio, in voluntate facta, a qua *necessitas* ipsa provenit, *indeliberata* est, tradunt quamplures Viri doctissimi. In primis namque persuasum habet Cl. Diroysius, Jansenium *de indeliberatarum delectationum vi ad determinandam voluntatem, ut sequatur propensionem ab illis sibi impressam, idem docere, quod olim docuerunt Astrologi de vi influentiarum, quod Physiognomici de temperamento corporis, quod tandem de necessitatibus, quibus voluntatem subdebant, omnes illi docuerunt, qui libertatem impugnasse accusati sunt* (64). Inter omnes siquidem convenit, eodem teste, *voluntatem determinari ad electionem sui finis aliqua impressione, quæ illius determinationem antecedat* (65). Certe, inquit idem Vir doctissimus, *si suavitatem, & delectationem istam* (indeliberatam scilicet

(63) Lib. 7. *de Gratia Christi* cap. 14.

(64) Dissert. *de justa quinque proposit. condemnat.* cap. 5. num. 1.

(65) Ibidem cap. 2. num. 5.

cet Jansenii) *ponamus loco influxus astrorum, loco temperamenti, fati, aliorumque similium principiorum, quibus hæretici usi sunt ad liberum arbitrium destruendum, nulla sane reperietur differentia (quoad voluntatis determinationem attinet, & ad resistentiam, quæ ab eadem voluntate illi fieri potest in quovis statu) inter illorum doctrinam, & Jansenii dogma, quantum ad eandem determinationem, & facultatem ei resistendi in statu naturæ corruptæ* (66). Jam vero certa omnibus, exploratаque res est, non *consequentem*, sed *antecedentem* esse *necessitatem* illam, quam Astrologi, Physiognomici, Fatalistæ, ceterique demum liberi arbitrii hostes imponebant voluntati obsequendi impressioni, a qua, ut illi falso arbitrabantur, ad operandum determinabatur. Ergo *antecedens* quoque ex Diroysii sententia est *necessitas*, qua voluntas secundum Jansenium vividiori indeliberatæ delectationi obsequitur, & secundum illam operatur. Diroysio palam aperteque hac super re consentiunt Lescius Crondermus, & Ab. Migliavacca. Ille siquidem præmisso, *Jansenium docere, quod in statu naturæ corruptæ concupiscentia generaliter sumta, ut est indeliberata delectatio mali .... hominum voluntatibus ante consensum earum dominatur, illasque ineluctabiliter determinat ad electionem mali, ac semper in ea detinet, nisi major delectatio boni itidem indeliberata, eis infundatur*: hoc, inquam, præmisso, *quid*, ait ille, *de hujusmodi sententia statuendum sit, & quantum ipsa affinitatis habeat cum erroribus illorum, qui ut liberi arbitrii destructores ab Ecclesia damnati sunt, quamvis satis clare perspici valeat apud Diroysium, aliis tamen judicandum relinquimus*

(66) Ibidem cap. 1.

mus (67). Hic vero, nempe Ab. Migliavacca, postquam dixit, *inducta semel victrice indeliberata delectatione, induci* necessitatem antecedentem, *qua libertas voluntati rationali, quatenus electiva est, & arbitrium vocatur, extinguitur* (68), animadvertendum esse ait, *Jansenii, ac Quesnelli errorem, quoad caput & summam rei nullatenus dissidere ab eorum perfidia, qui tamquam liberi arbitrii hostes ab Ecclesia proscripti fuere, cujusmodi sunt Gnostici, Manichæi, Priscillianistæ, Protestantes. Si quid interest discriminis, id unice ad illorum principiorum qualitatem, non ad efficacitatem revocatur, quod complura confinxerint diversa inter se, quibus tamen eodem modo infallibiliter determinaretur voluntas, priusquam ipsa se determinet. Fatum, astra, temperamentum, lucem, tenebras, aliaque alii excogitarunt. Jansenius demum delectationem indeliberatam in voluntate nostra victricem commentus est, cui subscripsit Quesnellus* (69). Alibi quoque, *principium*, inquit, *Calvinianum, humanæ libertati infestum, in eo situm est, ut voluntas cum ad bonum, tum ad malum credatur ad se determinandum antecedenter compulsa bono, vel malo instinctu, quem illi Deus immiserit; quemadmodum Jansenius contendit, voluntatem invicte ad bonum malumve determinari prævia delectatione indeliberata eidem impressa. Uterque, Calvinus scilicet, ac Jansenius*, necessitatem antecedentem *invexit: uterque Ecclesiæ fulmine percussus est, ut liberi arbitrii eversor, & Gnosticorum, Manichæorumque asse-*

(67) Elucidat. *Augustin.* de Divina Gratia *doctrina* lib. 2. cap. 5.

(68) Animad. *in Historiam Theolog.* §. 217.

(69) Ibidem §. 218.

secla (70). Hisce porro addatur primo Cl. P. Graveson. Et is enim aperte fatetur, *hoc doctrinæ Jansenii principium de indeliberata sive cælesti, sive terrena delectatione, quæ relative victrix est, exterminare omnino liberum hominis arbitrium, & invehere inevitabilem necessitatem* (71), utique *antecedentem*; neque enim, si secus, liberum arbitrium, ut ipse ait, & omnes norunt, exterminaret. Hinc alio loco idem Vir doctissimus; *sensus*, inquit, *hæreticus Jansenii, sic explicantis illud S. Augustini effatum*: Quod nos amplius delectat, *idest, interprete Jansenio, delectatione indeliberata, & objectiva*, quæque rationis *advertentiam, & voluntatis consensum antevertit*, secundum illud operemur necesse est, *hoc est, interprete eodem Jansenio*, necessitate antecedente, *quæ rapit, ac secum trahit consensum voluntatis humanæ, ei adimendo veram potentiam ad oppositum, hic*, inquit ille, *Jansenii sensus hæreticus, & a mente S. Augustini omnino alienus, explodi debet* (72). Addatur secundo Illustrissimus Archiepiscopus Viennensis in Gallia, Auctor nempe Operis, cui titulus: *Bajanismus, & Jansenismus redivivus &c.* In altera siquidem hujus operis appendice pag. 6. scribit, Jansenistas contendere, *delectatione gradibus superiori voluntatem infallibiliter, & invincibiliter determinari ad operandum absque ullo respectu ad futuram ipsius voluntatis determinationem, ac proinde per illam imponi* necessitatem *non solum hypotheticam, sed absolutam, non solum consequentem, sed antecedentem*. In suo quoque documento Pastorali, quod, ut opus illud suum

(70) Ibidem §. 133.
(71) Clas. 1. Epist. 1. pag. 14.
(72) Class. 2. *Epist.* 6. pag. 130.

suum vindicaret, publici juris nuperrime fecit, *cum*, inquit, *necessitas ista* (obsequendi scilicet delectationi relative victrici) *ex delectatione indeliberata, & pro graduum superioritate victrici proveniat, quocumque demum nomine donetur, esse nequit aut necessitas hypothetica, aut* necessitas consequens; *est enim, ut ostendimus, vere, & proprie dicta necessitas* (73); & infra, *vidimus*, inquit, *necessitatem, cui per Jansenium subest voluntas, gratiæ delectationem sequendi, quando ista cupiditatem gradibus superat*, consequentem *esse non posse; cum enim*, ait ille, *ex sola graduum superioritate proveniat, nullo modo supponit liberum voluntatis consensum, quem in corde humano Dei omnipotentia operetur* (74). Addatur postremo, ut prætercam alios, utique brevitatis causa, Cl. P. Berti. Ait quippe, agens hac ipsa de re; *Nec inducta à Jansenianis necessitas dici potest* necessitas consequens; *quum enim soli coactioni opponatur, ac sit ejusdem generis, ac necessitas illa, qua omnes volunt esse beatos, qua Deus seipsum diligit, & qua Sanctorum spiritus in cælis adhærent summo Bono, est* necessitas antecedens, *& quæ libertatem indifferentiæ omnino excludit* (75). Manet itaque, tot doctissimorum Virorum consensu, *necessitatem*, cui secundum Jansenium subest voluntas obsequendi vividiori indeliberatæ delectationi, qua percellitur, *consequentem* non esse, sed *antecedentem*, eamque ideo esse hujusmodi, quia indeliberata est delectatio, a qua *necessitas* ipsa procedit.

ANI-

(73) P. 1. Artic. 1. §. 8. pag. 30.
(74) Ibidem §. 11. pag. 43.
(75) P. 2. *Apologiæ* Dissert. 4. cap. 1. §. 5. n. 7.

ANIMADVERSIO III.

60. Quemadmodum *antecedens*, non vero *consequens*, ut modo vidimus, ita *vera*, *realis*, & *physica*, non autem tantum *moralis* secundum Jansenium *necessitas* illa est, qua, ut ipse ait, humana voluntas secundum id operatur, quod ipsam, indeliberata delectatione, magis delectat. Primo etenim docet Jansenius, voluntatem à vividiori indeliberata delectatione, qua percellitur, non *moraliter*, sed *vere*, *realiter*, & *physice* ad operandum prædeterminari. Ait quippe, vividiorem delectationem efficere, ut voluntas secum influat, eam *inclinando*, *applicando*, *determinando*, *&* *quia prævenit ipsam voluntatis determinationem*, *etiam prædeterminando*, *non solum*, inquit ille, *morali*, *sed vera*, *reali*, *&* *physica determinatione*. Siquidem (ita ille prosequitur) *moralis prædeterminatio illa dicitur, quæ tantum se habet ex parte objecti*, *quemadmodum facit ille*, *qui consulit*, *suadet*, *præcipit*, *rogat*, *blanditur*, *sive extrinsecus*, *sive intrinsecus*; *sed hæc se habet in ipsa potentia voluntatis*, *quam propriæ suæ suavitatis magnitudine ad volendum applicat*, *&* *applicando determinat*, *utpote causans in ea hoc ipsum*, *ut se determinet*, *ideoque prædeterminat* (76). Jam vero si indeliberata delectatio, quæ gradibus superior est, non *morali*, sed *vera*, *reali*, & *physica determinatione* secundum Jansenium ita prædeterminat voluntatem ad operandum, ut necesse sit, voluntatem ipsam secundum illam delectationem, quemadmodum Jansenius ipse ait, operari, quis non videt, hinc necessario dicen-

(76) Lib. 8. *de Gratia Christi* cap. 3.

cendum fore, non *moralem*, sed *veram*, *realem*, & *physicam* eam quoque esse *necessitatem*, quam prædeterminans illa delectatio voluntati imponit? Certe repugnat, mea quidem sententia, ut a causa *vere*, *realiter*, & *physice* ad operandum prædeterminante nonnisi *moralis* operandi *necessitas* derivari legitime possit. Constat secundo, eos ab Jansenio irrideri, qui ajunt, tam vehementes quandoque esse motus cœlestis delectationis, ut *moraliter sit impossibile illis resistere*, nempe ut qui motibus illis percelluntur, *difficile resistere possint*, *sed tamen possint* sive *ut* moraliter *resistere non possint*, *etsi* physice *possint*. *Egregia sane Philosophia*, inquit ille, *præclara gratiæ laus*, *mira defensio humanæ libertatis*, *recondita utriusque conciliatio*. Tum paulo post: *Paradoxa sunt hæc*, *antiquitati*, *& Ecclesiæ inaudita* (77). Nihil itaque certius in doctrina Jansenii est, nihil apertius, quam humanam voluntatem *physice* non posse indeliberatæ illi delectationi resistere, qua ad volendum operandumque vehementius excitatur. Igitur necesse est, illius judicio, non *morali* dumtaxat, sed *vera*, *reali*, & *physica necessitate*, ut secundum id operetur humana voluntas, quod indeliberate ipsam magis delectat.

SCHOLION.

61. Quæ modo dixi de *physica necessitate* obsequendi vividiori indeliberatæ delectationi, quam delectatio ipsa secundum Jansenium imponit voluntati, confirmatur luculentissime testimonio P. Graveson, & Archiepiscopi Viennensis, cujus superiori loco mentionem

(77) Lib. 7. *de Gratia Christi* cap. 14.

nem feci. Præmisso namque, doceri à S. Thoma, *hominem in statu naturæ lapsæ nulla* necessitate absoluta, *&* physica *compelli ad peccandum, quamvis tamen quandoque contingat, hominem, nisi per gratiam liberetur*, necessitate *aliqua* morali *trahi ad peccatum, hoc est*, difficile *abstinere a peccato*, ait Cl. P. Graveson, *ab hac communi & pervulgata* necessitatis moralis *notione ac significatione deflectere Jansenii discipulos, qui veram, & proprie dictam necessitatem ex delectatione relative superiore profectam, cui voluntas nunquam resistit, imò nec relative resistere potest, appellant* necessitatem moralem, *quæ tamen juxta illorum principia est vere* necessitas simplex, voluntaria, *&* relativa; *quia, ut ipsimet docent*, inquit ille, *hæc necessitas inducitur ex delectatione superiori, ac relativa sive ad bonum, sive ad malum, cui voluntas in his, in quibus versatur circumstantiis, caret potentia, non quidem absoluta, sed relativa resistendi. Quo fit, ut hæc necessitas in doctrina Jansenii, ejusque discipulorum, non sit* necessitas moralis, sed necessitas simplex, & voluntaria, antecedens, invincibilis, *&* insuperabilis, *quæ citra apertam hæresim admitti non potest* (78). Ita vero laudatus doctissimus Præsul: *Sane dici nequit* a Jansenistis, *necessitatem hanc* (operandi scilicet secundum indeliberatam vividiorem delectationem) *esse tantum* moralem. *Moralis enim necessitas ex communi*, inquit ille, *Theologorum loquendi modo, ea est, cui resisti nonnisi difficillime potest, sed potest tamen; nequit ei semper resisti, sed aliquando resistitur. Jam vero in Jansenii systemate nunquam delectationi gradibus superiori*

(78) Class. 2. *Epist.* 3. pag. 70.

riori resistitur, *quin ne resisti quidem potest* (79). Ergo necessitas hujusmodi *moralis* nequaquam est, sed *vera*, *realis*, & *physica*. Quamobrem

COROLLARIUM I.

62. *In conflictu duarum inaequalium delectationum necesse est secundum Jansenium*, non consequente, *sed* antecedente, *non* morali *tantum*, *sed* vera, reali, & physica necessitate, *ut ei voluntas obsequatur*, & *secundum illam operetur*, *quae gradibus suis alteram superat*; ac proinde

COROLLARIUM II.

63. *Est* physice impossibile, *ut in duarum inaequalium delectationum conflictu voluntas debiliori obsequatur*, *vividiore relicta*. Id enim *physice impossibile* est, cujus oppositum est *physice necessarium*.

COROLLARIUM III.

64. *Voluntas sub delectatione* relative victrice *non est libera libertate exercitii*, *sive à simplici necessitate*. Repugnat enim, ut patet, voluntatem sub delectatione *relative victrice* hoc modo esse liberam, si *physice necessarium* sit, ut illi delectationi voluntas ipsa obsequatur, & secundum illam operetur.

SCHO-

(79) P. 2. *Documenti Pastoralis* artic. 1. §. 11. n. 1.

SCHOLION.

65. Ita porro Jansenium ipsum docere hoc uno illius testimonio manifeste ostenditur. Sumta namque *libertate indifferentiæ*, sive *exercitii* pro *libertate agendi, & non agendi, seu faciendi, & non faciendi, sive abstinendi ab eo, quod facis*, ait Jansenius, *non minus carnalis concupiscentiæ titillationes, quam spirituales delectationes* (utique indeliberatas, & relative victrices) *capitalem, ac diametralem cum* indifferentiæ libertate *hostilitatem exercere* (80). Certe, ut paulo antea dixerat, *hæc contradictio tanta est, & tam præcisa, ut si*, ait ille, *perfecta cœlestis gratiæ delectatio voluntati tribuatur*, indifferentiam *illam* Philosophicæ libertatis *funditus interimat, sicut hoc in animabus sua beatitudine fruentibus manifestum est* (81). Neque secus, ipso teste, de terrena quoque delectatione, quæ gradibus suis cœlestem superat, dicendum est. Ait quippe, *multo magis omnem concupiscentiæ motum similiter directam habere repugnantiam cum libertate. Repugnat enim*, inquit, *ex diametro indifferentiæ voluntatis; cum hoc efficiat blanditiis motus sui, ut qui ad agendum, & non agendum ante motum quoquo esset indifferens, ipso motu libidinis in alteram partem, instar æquilibrii, cui pondus additur, impellatur* (82). Opponet fortasse nonnemo, eam hic *indifferentiæ* libertatem ab Jansenio intelligi, non quæ *necessitatem*, sed quæ *propensionem* excludit, ita nempe ut illius mens

(80) Lib. 7. *de Gratia Christi* cap. 14.
(81) Ibidem.
(82) Loco citato.

mens ſit, fieri per delectationem *relative* victricem, ut voluntas in unam potius, quam in alteram partem propendat; minime vero, ut ad unam partem voluntas ipſa per illam delectationem *inſuperabiliter* determinetur, adeo nimirum ut velle oppoſitum *phyſice* ipſa non poſsit. Verum contra eſt. Nam Janſenius hoc eodem loco eos irridet, qui *fatentur, aliquando tam vehementes eſſe divinæ gratiæ motus, ut* moraliter *ſit impoſsibile reſiſtere, quamvis aliquid ſemper indifferentiæ remanere velint, ut videlicet* difficile *reſiſtere poſsint, ſed tamen poſsint*, ſive, *ut* moraliter *reſiſtere non poſsint, etſi* phyſice *poſsint* (83) Tenet ergo Janſenius, non *moraliter* tantum, ſed *phyſice* eſſe impoſſibile, quominus delectationi, quæ gradibus ſuperior eſt, voluntas conſentiat. Ergo, illius quoque judicio, delectatio *relative* victrix non illi ſolum *indifferentiæ* libertati opponitur, quæ *propenſioni*, ſive etiam *morali neceſsitati* contraria eſt, verum etiam illi, quæ *phyſicam neceſsitatem* excludit, ac proinde quæ *libertas exercitii*, & *electionis* communi Theologorum uſu nuncupatur.

ANIMADVERSIO IV.

66. Obſervandum poſtremo eſt, non *abſolutam*, ſed *relativam* eſſe *neceſsitatem* illam, cui obnoxia eſt voluntas ſecundum Janſenium, operandi ſecundum vividiorem delectationem, qua percellitur. Non enim illa *neceſsitas* ineſt voluntati, circumſtantiis omnibus præciſis, in quibus voluntas ipſa eſſe poteſt; ſed nonniſi habita circumſtantiarum ratione, eidem competit. Ea-

(83) Ibidem.

Eatenus quippe secundum Jansenium voluntas subjicitur *necessitati* obsequendi delectationi gratiæ, quatenus hæc gradibus suis carnalem cupiditatem superat; adeo nimirum ut si contingat, delectationem illam ab hac *intensive* superari, non amplius voluntas ad illam sequendam teneatur. *Necessitas* ergo, ab Jansenio inducta, non est *absoluta*, neque *absoluta*, vere proprieque loquendo, dici potest, sed *relativa*, ad gradus nempe delectationis indeliberatæ vel gratiæ, vel carnalis cupiditatis, qua voluntas ad operandum movetur. Id tamen non impedire, quominus illa sit *vera*, & *realis necessitas*, nullum futurum puto, qui dubitet. Quis enim negabit *physicam* esse *necessitatem*, qua sinistra bilancis lanx graviori pondere onusta, descendit, quamvis illa *necessitas* non sit *absoluta*, ut patet, sed tantum *relativa*?

PROPOSITIO I.

Medicinalis gratia Christi in cœlesti indeliberata justitiæ delectatione secundum Jansenium posita est.

67. *Probatur*. Quærens namque Jansenius, quid sit *medicinale* Christi *adjutorium* secundum substantiam, ait, certissimum sibi fore, ut quisquis S. Augustini vestigiis inhærere voluerit, fateatur, illud adjutorium non esse aliud, quam *cœlestem suavitatem*, seu *spiritalem delectationem, qua voluntas prævenitur & flectitur ad volendum faciendumque quidquid eam Deus velle & facere constituerit* (84). Ex pluribus deinde, quæ ipse refert, ejusdem S. Doctoris testimoniis facile cuique constare contendit, nihil certius fuisse S. Au-

(84) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 1.

Augustino, quam *eam gratiam, per quam solum operamur, quidquid boni operamur, nomine* dulcedinis, suavitatis, delectationis spiritalis, *atque* cœlestis *in Scripturis Sacris esse significatam* (85). Toto demum lib. 4. *de Gratia Christi* in eo ille est, ut demonstret, *cœlestem indeliberatam delectationem*, voluntati a Deo immissam, esse *verissimum illud adjutorium, quod Christus attulit, & quo ipse in nobis operatur velle atque perficere* (86), sive, ut habet alio loco, *auxilium gratiæ non esse aliud, quam quo Deus dilectionem charitatis inspirat, cujus ardore mens roborata concupiscentiæ delectationes premat, & superet*. (87); neque aliter per gratiam sanari ægrotam voluntatem, nisi quatenus *loco* delectationis libidinosæ, *quæ voluntatem sub se captivam ac servam tenet, Deus aliam* delectationem cœlestem *inserit, per quam fit, ut, rupto illo libidinis, seu concupiscentiæ vinculo, apex voluntatis ab ejus captivitate erutus, sursum caput exserat, & affigatur Deo* (88). *Cœlestis enim illa suavitas mollit viam, ut voluntas ex carnalium rerum visco emergere possit, & seipsam in justitiam diligendam figere* (89). Itaque secundum Jansenium cœlestis indeliberata justitiæ delectatio est illa *unica ægrotæ voluntatis medicina, qua tamquam directe contraria morbo, quo affligitur, extorquetur consensus ejus delectationi repugnanti, & retor-*

(85) Ibidem.
(86) Ibidem cap. 8.
(87) Lib. 5. *ejusdem* cap. 1.
(88) Lib. 1. *de Statu naturæ lapsæ* cap. 3.
(89) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 7.

torquetur sursum, ut sic blandienti delectantique spiritui affixus, & quasi suspensus ex Deo, non amplius in veterem libidinis servitutem detrahatur. (90).

ANIMADVERSIO.

68. Gratia, quam in *cælesti indeliberata* justitiæ *delectatione* Jansenius constituit, non *habitualis*, sed *actualis* est; deque hac tantummodo ille agit, de gratia differens. Fatetur enim, de ea Christi gratia rem sibi esse per quam *voluntas infirma liberatur, vegetatur, reparatur, sanatur, a creaturis ad Deum retorquetur, rectificatur, justificatur*, quæque *sexcentis Augustini locis vocatur* sanans, & justificans, *non quod* formaliter, & habitualiter *talem voluntatem hominis facit, sed quia illam ad talem justitiæ, & sanitatis rectitudinem efficiendo perducit. Non enim*, inquit, *de* habitualiter *sanante & justificante gratia* contra Pelagium *vires humanæ voluntatis prædicantem agebatur, sed de illo principio, quo liberi arbitrii infirmitas juvabatur* (91), nempe de gratia actuali. *Nam*, ut antea dixerat, *sive nolentibus velle, sive volentibus plenius velle, sive non agentibus boni operis dilectio inspiretur, semper* motio *Sancti Spiritus* actualis *exprimitur* (92). Infra quoque se demonstraturum esse ait, *gratiam illam, quæ singulis tentationibus superandis, singulis præceptis faciendis singulis motibus bonis, contra Pelagianos ex fidei catholicæ doctrina, & Augustini explicantis suffragio necessaria est*, ac proinde de

(90) Ibidem cap. 9.
(91) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 16.
(92) Ibidem.

de qua ipse agit, *non aliam esse*, *nisi* actualem; *qua in singulis actibus nostra infirmitas adjuvetur* (93).

PROPOSITIO II.

Gratia Christi efficax nihil est aliud secundum Jansenium nisi cœlestis indeliberata justitiæ delectatio, quæ gradibus suis superior sit terrena indeliberata carnalis cupiditatis delectatione, cui voluntas, originalis peccati causa, obnoxia est, & qua ab justitiæ amore illa retrahitur, atque in malum indesinenter urgetur.

69. *Probatur.* Primo siquidem docet Jansenius, *tunc hominem a peccato liberari, & opus bonum effici, cum cœlestis illa suavitas de cœlo venerit, atque contrariam suam* (scilicet delectationem terrenæ cupiditatis) *superaverit* (94). Certum est autem, non liberari hominem a peccato, neque opus bonum effici, nisi per *gratiam efficacem*. Ergo secundum Jansenium *gratia efficax* est cœlestis indeliberata delectatio, gradibus suis superior carnali cupiditate.

Secundo ait Jansenius, *ad judicium Dei pertinere, quod non adsit illa gratia, qua omnis voluntas, ac dolor temporalis impediens superetur*, nimirum gratia efficax, *& illam gratiam non esse aliam*, *nisi* magnam *delectationem cœlestem*, *cui cedant cuncta repugnantia* (95), nempe cœlestem delectationem adeo vividam, quæ terrenam oppositam delectationem *intensive* superet. Ut enim ille ipse deinde tradit, *major delectatio nun-*

(93) Ibidem cap. 17.
(94) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 4.
(95) Ibidem cap. 5.

nunquam delectatione minore superabitur ; sed eam sequetur animus, quæ magis eum afficiendo suavitate detinuerit. (96)

Tertio : præmisso veluti jam plane certo inconcussoque principio, secundum id nos necessario operari, quod magis nos indeliberate delectat, *cum igitur*, inquit Jansenius, *ad opus justitiæ qualecumque faciendum necessarium sit, ut ex majore justitiæ delectatione nascatur, hinc fit, ut istam Christi gratiam* (scilicet efficacem) *Augustinus epitheto ad hoc ipsum exprimendum propriissimo atque efficaci ornare soleat. Nam plerumque vocat eam* delectationem victricem, *vel illo ipso, vel alio æquipollenti vocabulo* (97) ; additque Jansenius, inde quoque proficisci, *quod quando animus ista cæli suavitate destituitur, non possit aliud, quam rerum terrenarum delectationes appetere, & sequi, quæ propter eandem causam quoque tunc* victrices, *aut* vincentes (nempe efficaces) *ab eo nuncupari solent* (98).

Docet quarto, *juxta S. Augustini mentem constantissimam, & sæpe declaratam idcirco in ista cum tentationibus dimicatione* magnam, *adeoque* majorem, *ac* victricem delectationem cœlestem *esse necessariam, ut delectatio terrena superetur ; quia alioquin voluntas tam magnas volendi vires adhibere non potest, seu, ut Schola loquitur, tam intense ac fortiter velle non potest, quantum necesse est, ut tentatio, seu delectatio opposita superetur* (99)

(96) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 6.
(97) Ibidem.
(98) Ibidem.
(99) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 7.

Quinto : *Cum nulla*, inquit ille, *sit gratia operandi præter istam suavitatem Dei, nisi ista tanta fuerit, ut ei delectationes rerum terrenarum cesserint, vel peccabitur, vel, alternante delectationum fluctu, in medio remanebitur. Si autem ista superaverit, jam sine dubio bene voluntas operabitur* (100). Ergo secundum Jansenium cœlestis delectatio gratiæ tunc est *efficax*, cum terrenam oppositam delectationem *intensive* superat.

Postremo ait Jansenius : *Delectatio victrix, quæ Augustino est* efficax adjutorium, *relativa est. Tunc enim est victrix*, adeoque efficax, *quando alteram*, nempe terrenam, *superat* (101). Nihil itaque certius in doctrina Jansenii, quam *efficacem Christi gratiam* in cœlesti indeliberata delectatione, quæ terrenam gradibus suis superet, essentialiter consistere. Itaque

COROLLARIUM.

70. *Ex superioritate graduum* relative *ad carnalem cupiditatem, cui voluntas obnoxia est*, efficacia *divinæ gratiæ in systemate Janseniano unice derivatur.* Etenim nonnisi propter superioritatem graduum *relative* ad carnalem cupiditatem habet secundum Jansenium cœlestis indeliberata gratiæ delectatio, ut certo & infallibiliter secum consentientem trahat voluntatem, nempe ut carnalem cupiditatem, qua voluntas ipsa ad malum sollicitatur, vincat ac superet; ac proinde ut sit *efficax*.

SCHO-

(100) Ibidem cap. 10.
(101) Lib. 8. *Ejusdem* cap. 2.

SCHOLION.

71. Hanc esse Jansenii judicio, naturam *gratiæ efficacis*, confirmat ceteros inter doctissimus P. Graveson. Ait enim, Jansenium docere pluribus in locis, *naturam, & efficaciam gratiæ in statu naturæ lapsæ sitam esse in cælesti indeliberata delectatione relative ad gradus concupiscentiæ, qua cælestis indeliberata delectatio, dum superior est gradibus concupiscentiæ, tunc per se, & ab intrinseco est efficax* (102) atque hinc *efficaciam gratiæ* secundum Jansenium *necessario pendere ex minori concupiscentiæ resistentia, itaut si terrena delectatio concupiscentiæ major ac fortior sit cælesti delectatione gratiæ, maneat omnino depressa, fracta, & inutilis ipsius gratiæ virtus* (103). Addit quoque idem Vir Cl. inter Jansenii discipulos nè unum quidem esse, *qui vim* gratiæ efficacis *non repetat ex indeliberata cælesti delectatione relative victrici, & superiori opposita concupiscentiæ terrena delectatione* (104)

PROPOSITIO III.

Gratia Christi inefficax secundum Jansenium est cælestis indeliberata delectatio gradibus inferior carnali cupiditate qua tunc voluntas sollicitatur.

72. *Probatur.* Cum enim, inquit Jansenius, *nulla sit gratia operandi præter istam suavitatem Dei, nisi ista*

(102) Claſ. 2. Epiſt. 2. pag. 47.
(103) Ibidem pag. 50.
(104) Ibidem Epiſt. 6. pag. 123.

ista tanta fuerit, ut ei delectationes rerum terrenarum cesserint, vel peccabitur, vel alternante delectationum fluctu in medio remanebitur; sin autem ista superaverit, jam sine dubio bene voluntas operabitur: Quod enim amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est. *Sed utrumlibet fiat, non erit sufficiens gratia, sed vel efficax* (si nempe cœlestis ipsa delectatio superior fuerit carnali cupiditate), *vel ita inefficax* (si nimirum fuerit carnali cupiditate inferior) *ex qua operatione quidem sequi possit, nisi ejus inefficacia per aliam suppleatur* (105). Alibi quoque docet, *si contingat*, delectationem carnalis cupiditatis *ardentiorem esse* cœlesti delectatione gratiæ, fore, ut *in solis inefficacibus desideriis hæreat animus, nec efficaciter unquam velit, quod volendum est* (106). Inefficax itaque gratia secundum Jansenium est cœlestis indeliberata delectatio, quæ gradibus suis inferior sit delectatione itidem indeliberata carnalis cupiditatis. Hinc

COROLLARIUM I.

73. *Secundum Jansenium eadem gratia potest simul esse* efficax, *&* inefficax, *sicuti etiam modo* efficax, *modo* inefficax. Eadem siquidem delectatio gratiæ potest in uno excedere gradibus suis carnalem cupiditatem, simulque in alio ab ea deficere. Contingere quoque potest in eodem homine, ut eadem ipsa delectatio gratiæ major modo sit carnali cupiditate, modo minor, cum scilicet fieri queat, ut carnalis cupiditas *intensive* augeatur; atque hinc ut quæ antea de-

(105) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 10.
(106) Lib. 8. *ejusdem* cap. 2.

debilior erat delectatione gratiæ, vividior illa evadat, ipsamque superet. Propterea

COROLLARIUM II.

74. Gratia efficax *in systemate Janseniano a gratia* inefficaci *intrinsecus, seu quoad suam entitatem diversa non est*. Neque enim differre possunt hoc modo, si eadem gratia potest esse modo *efficax*, modo *inefficax*, & quæ in uno *efficax* est, simul in altero eadem ipsa *inefficax* esse possit.

SCHOLION I.

75. Utrumque hoc necessario futurum, posita Janseniana *gratiæ efficacis*, & *inefficacis* notione palam aperteque docet sub Vvendrokii nomine unus in illorum grege Nicolius. Ait enim: *Gratia, quæ nunc victrix est* (adeoque efficax) *dum cum levi cupiditate pugnat, aucta cupiditate, & acrius inflammata, potest etiam actu superari....... Et quemadmodum cupiditas, quæ* victrix *erat, dum cum alia minore certabat, si hæc invaluerit, & admotis propius incitamentis exarserit. desinit esse victrix, desinit plenam elicere voluntatem; sic item eadem illa gratia, quæ cum minore cupiditate pugnans, victrix dicebatur, si novus ingruat cupiditatis fluctus, actu superatur. Ita fieri potest, ut qui levem tentationem superat, a majore superetur, etiamsi eadem utrobique gratia polleat* (107) Itaque, ut egregie observat doctissimus P. Graveson, *in systemate Jansenii de delectatione superiori,* mul-

(107) Dialog. in Epist. 18. *Mentaltji.*

nulla *datur gratia ex se, seu ex natura, & virtute intrinseca* victrix, & efficax, *sed* vis, & efficacia *gratiæ juxta Jansenium non tam ex interna ipsius virtute pendet, quam ex minori oppositæ concupiscentiæ resistentia. Inde est* (prosequitur Cl. Auctor) *quod in hoc Jansenii, & Jansenistarum systemate eadem gratiæ entitas, citra ullum novum ex parte Dei auxilium, in uno & eodem homine varie disposito sit modo victrix, modo non victrix* (nempe modo *efficax*, modo *inefficax*) *prout major, vel minor fuerit oppositæ concupiscentiæ actualis resistentia* (108).

SCHOLION II.

76. Aliquam gratiam *inefficacem* etiam ab Jansenio fuisse modo admissam, videtur a nemine in dubium verti posse. Considerandum est enim, inquit ille, *multiplices esse divinæ gratiæ effectus, quemadmodum & voluntatis. Est enim* velle perfectum, *quod Augustinus* posse *vocat; est &* imperfectum, *quod* velleitatem *appellare solent, & hoc ipsum diversos gradus habet, donec ad ipsam primam tenuissimamque boni complacentiam veniatur. Hæc est ergo primus ille cœlestis istius roris effectus, quem ut minimum in omnibus operatur, quibus eam infundit Deus. Nam quemadmodum inundatio divinæ gratiæ* (nempe gratia efficax) *totam hominis voluntatem secum instar impetuosi cujusdam torrentis rapit sic, ut omnia humani cordis retinacula, quibus terrenis rebus irretitur velut violenta quadam tempestate disrumpit; ita lenis ille, velut auræ tenuis, afflatus* (scilicet gratia inefficax) *complacen-*

(108) Claff. 2. *Epist. 6.* pag. 134.

centiam quamdam voluntatis tenuissimam rei tam pulcræ, quæ simul objicitur contemplanda, contemperatam suaviter impetrat, & celerrime quasi furtim post se rapit. Hæc igitur gratia (inefficax scilicet) *quamvis nullo modo sufficiat, ut homo Dei mandatum operetur, ut Deum super omnia diligat, ut speret, ut oret, ut credat, ad hoc tamen facit aliquid, ut istarum, vel alterius cujusdam non* voluntates, *sed* velleitates, *vel* complacentias *excitet, quas, nisi divinitus infundantur, obtinere humana potestate nemo potest. Non enim quævis gratia ad quosvis effectus inferendos sufficit, ut quidam imaginati sunt, sed potestates operationum difficultati attemperandæ sunt...... Sic videmus plurimos, qui necdum ab immunditiis carnis se continere possunt, vehementer tamen* (per gratiam inefficacem) *optare continentiam: cujusmodi vota divinæ gratiæ* (utique inefficacis) *sunt munera, & majoris gratiæ* (nempe efficacis) *provocativa, quamvis nullo modo veræ perfectæque continentiæ comparanda sint* (109).

ANIMADVERSIO.

77. Gratia *efficax*, nempe cœlestis delectatio, quæ gradibus suis major fit terrena cupiditatis delectatione, cum qua in voluntate pugnat, *magna* dici solet a Jansenianis; *parva* autem ex adverso gratia *inefficax*, cœlestis nempe delectatio, quæ a delectatione terrenæ cupiditatis *intensive* deficit.

CON-

(109) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 27.

CONSECTARIA

SYSTEMATIS JANSENIANI.

COROLLARIUM I.

78. *Physice impossibile est, ut diligamus justitiam, quodque justum est, operemur, nisi tanta in nobis fuerit cœlestis delectatio gratiæ, quæ delectationem carnalis cupiditatis, qua tunc voluntas urgetur, atque ad operandum malum sollicitatur, intensive superet.* Si enim tanta in nobis non fuerit cœlestis delectatio gratiæ, ut gradibus suis superior ipsa sit carnali cupiditate, qua voluntas secundum Jansenium indesinenter deorsum premitur, fieri, eodem Jansenio teste, *physice* non potest, ut illi delectationi voluntas ipsa consentiat. Impossibile quippe est, ut obsequatur delectationi debiliori, fortiore relicta. Voluntas autem nequit, ejusdem Jansenii judicio, justitiam diligere, neque agere, quod justum est, nisi consentiat cœlesti delectationi gratiæ, & secundum illam operetur. Ergo, nisi ejusmodi delectatio superior *intensive* fuerit carnali cupiditate, est *physice impossibile*, ut diligamus justitiam, & quod justum est, operemur; atque hinc.

COROLLARIUM II.

79. Cum *gratia efficax* non distinguatur in hoc systemate a cœlesti delectatione, quæ gradibus suis superior sit carnali cupiditate, *physice impossibile est sine* gra-

gratia efficaci secundum Jansenium, ut voluntas nostra quidquam boni operetur.

SCHOLION I.

80. *Impossibile est*, inquit Jansenius, *ut voluntas justitiam diligat, nisi ante ab illo delectabili affectu peccati, quo mens impeditur, & deorsum premitur, liberetur* (110). *Tunc autem*, eodem docente, *homo a peccato liberatur, & opus bonum efficitur, cum cælestis illa suavitas de cælo venerit, atque adversariam suam* (carnalem scilicet cupiditatem) *superaverit* (111), nempe cum illa fuerit tanta, ut gradibus suis carnalem ipsam cupiditatem excesserit; etenim, ut ille ipse docet, *nisi cælestis delectatio major fuerit, quam terrena, qua noster affectus detinetur, fieri non potest, quin propriæ voluntatis infirmitate vincamur. Major enim delectatio numquam sane delectatione minore superabitur* (112). Alibi quoque docet, *ante gratiam victricem cupiditatum*, videlicet ante delectationem cœlestem relative victricem, *nullam superesse in voluntate libertatem ad bonum, nullam potestatem, ut resistat concupiscentiarum carnalium desideriis, sed illis pleno jure dominantibus miserabili servitute subjacere captivum* (113): quod infra quoque confirmat, dicens, *toto tempore, quo nondum est homo per gratiam* (scilicet per delectationem cœ-

(110) Lib. 7. *de Gratia Christi* cap. 5.
(111) Lib. 4. *ejusdem* cap. 4.
(112) Ibidem cap. 6.
(113) Lib. 3. *de Statu Naturæ lapsæ* cap. 6.

cœlestem relative victricem) *a concupiscentiarum suarum dominatione liberatus...... nullo modo arbitrium, seu voluntatem esse liberam, ut operetur bonum, sed sublata funditus boni faciendi, seu legis faciendæ libertate, sub concupiscentiæ servitute esse captivam* (114); atque hinc *pugnare quidem, sed vinci, scientem, renitentemque pondere cupiditatis trahi, peccati desideriis vehementioribus rapi, consuetudine superari, volendo surgere, affligi gravius, peccare vehementius, instar præcipitati sine difficultate venire in profundum, etsi nolit, atque oderit* (115). Ac demum alio loco, *cum*, inquit, *potestas illa proxima benevolendi hoc ipso amissa sit, quod illud voluntas imperium ac nutus, quo seipsam solebat voluntas* (cum *gratia* sine qua non) *ad bonum, prout ei videtur, flectere, & non flectere, per introductæ concupiscentiæ delectationem captivum sit, & miserabili servitute depressum, ita ut nihil ei libeat, nisi terrenis delectationibus titillantibus consentire, non aliter quoque redditur, nisi ex illa captivitate per victricis delectationis cœlestis infusionem sibi consensum vindicantis, eruatur, qua sicut hoc ipso bona voluntas, ita etiam potestas bene agendi redditur* (116). Et infra, *hæc*, inquit, *firmitas, ardorque voluntatis malæ, vehementi delectatione concupiscentiarum adjuta, & incitata, parit bene faciendi impotentiam, quam sola voluntas* (nempe voluntas destituta delectatione cœlesti relative victrice) *superare non potest, idque ideo quia fortiter, stabiliterque non vult*:

(114) Ibidem.
(115) Ibidem.
(116) Lib. 8. *de Gratia Christi* cap. 20.

vult : cum qua tamen quia manet facultas illa liberi arbitrii interna , & flexibilis benefaciendi , mala voluntas propter causam jam dictam rea est , quamvis nulla ei detur gratia , & habet quamdam ad contraria indifferentiam , quamdiu in hac vita vivitur , ratione cujus si Spiritus Sanctus aspiraverit bonam voluntatem, seu velle quod petulanter amissum est, *iterum suscipere* potest (117). Imposibilitas ergo operandi bonum, quam habet voluntas, destituta ea delectatione gratiæ, quæ sit superior carnali cupiditate, nempe destituta *gratia efficaci*, non solum sequitur ex principiis, quibus in suo systemate stabiliendo Jansenius innititur, verum etiam clare ab eo asseritur, aperteque sustinetur.

SCHOLION II.

81. Fieri porro nullatenus posse Jansenium si audiamus, ut homo destitutus *gratia efficaci*, nempe delectatione cœlesti, quæ gradibus suis superior sit terrena, bonum velit, illudque operetur, testatur etiam Cl. P. Gravefon. Ait enim, *Jansenium docere, hominem sine gratia per se efficaci, cujus naturam, seu essentiam reponit in cœlesti indeliberata delectatione gradibus terrenæ cupiditatis superiori, non habere potentiam bene agendi*; ipsumque asserere, *solam gratiam per se efficacem, seu solam illam indeliberatam cœlestem delectationem* relative *victricem impertiri homini & posse agere* (scilicet bene) *& velle agere* (118). Et alio loco, *docet itidem Jansenius*, inquit

(117) Ibidem.
(118) Class. 1. Epist. 5. pag. 89.

quit ille; *quod terrena concupiscentiæ delectatio, quando* relative *victrix est, & major ac superior opposita gratiæ delectatione cœlesti, parit bene faciendi impotentiam, quam voluntas superare non potest* (119).

ANIMADVERSIO.

82. Dubitandum non est autem, quominus *vera, realis*, & *physica* secundum Jansenium sit illa bene agendi impotentia, cui homo obnoxius est, gratia efficaci, sive cœlesti relative victrice delectatione destitutus. Ut enim prætercam, ex illius principiis ad evidentiam consequi, physice esse impossibile, ut in duarum inæqualium delectationum conflictu voluntas nostra debiliori, vividiore relicta, obsequatur, & secundum illam operetur, habemus ex ipsomet Jansenio, *nisi medicinali gratia, & adjutorio vires pristinæ* (voluntatis) *restaurentur* (quod certe non fit, illo docente, nisi per delectationem cœlestem relative victricem) *tam esse impossibile voluntati, ut bene velit, & operetur, quam homini cæco, ut videat, vel surdo, ut audiat, vel tibiis fracto, ut recte gradiatur* (120). Certum est autem, hæc omnia esse physice impossibilia. Ergo &c.

COROLLARIUM III.

83. *Urgente tentatione, necessario indeclinabili necessitate peccabimus, nisi tauta in nobis tunc fuerit cœlestis delectatio gratiæ, quæ terrenam delectationem,* qua

(119) Class. 2. Epist. 6. pag. 132.
(120) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 1.

qua voluntas ad malum in tentatione sollicitatur, *intensive superet*. Nisi enim delectatio cœlestis superior tunc fuerit terrena, huic voluntas nostra tunc *necessario* indeclinabili necessitate consentiet. Itaque

COROLLARIUM IV.

84. Cum *gratia efficax* secundum Jansenium sit delectatio cœlestis relative victrix, *sine gratia efficaci necessario indeclinabili necessitate, urgente tentatione peccabimus.*

SCHOLION I.

85. Docet Jansenius, *tantopere esse necessariam delectationis divinæ gratiam, quando cum terrenarum rerum tentationibus, ac delectationibus dimicamus, ut nisi major fuerit, quam terrena, qua noster affectus detinetur, fieri non possit quin propriæ voluntatis infirmitate vincamur* (121). Et alio loco, *dico*, inquit, *idcirco in ista cum tentationibus dimicatione magnam, adeoque majorem, ac victricem delectationem cœlestem esse necessariam, ut delectatio terrena superetur; quia alioquin voluntas tam magnas volendi vires adhibere non potest, seu ut Schola loquitur, tam intense, ac fortiter velle non potest, quantum necesse est, ut tentatio, seu delectatio opposita superetur* (122). Alibi quoque ait, *vigente delectatione carnali, impossibile esse, ut virtutis, ac honestatis consideratio prævaleat, nisi quemadmodum Augustinus loquitur,* tan-

(121) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 6.
(122) Ibidem cap. 7.

quit ille; *quod terrena concupiscentiæ delectatio, quando* relative *victrix est, & major ac superior opposita gratiæ delectatione cœlesti, parit bene faciendi impotentiam, quam voluntas superare non potest* (119).

ANIMADVERSIO.

82. Dubitandum non est autem, quominus *vera, realis*, & *physica* secundum Jansenium sit illa bene agendi impotentia, cui homo obnoxius est, gratia efficaci, sive cœlesti relative victrice delectatione destitutus. Ut enim præteream, ex illius principiis ad evidentiam consequi, physice esse impossibile, ut in duarum inæqualium delectationum conflictu voluntas nostra debiliori, vividiore relicta, obsequatur, & secundum illam operetur, habemus ex ipsomet Jansenio, *nisi medicinali gratia, & adjutorio vires pristinæ* (voluntatis) *restaurentur* (quod certe non fit, illo docente, nisi per delectationem cœlestem relative victricem) *tam esse impossibile voluntati, ut bene velit, & operetur, quam homini cæco, ut videat, vel surdo, ut audiat, vel tibiis fracto, ut recte gradiatur* (120). Certum est autem, hæc omnia esse physice impossibilia. Ergo &c.

COROLLARIUM III.

83. *Urgente tentatione, necessario indeclinabili necessitate peccabimus, nisi tanta in nobis tunc fuerit cœlestis delectatio gratiæ, qua terrenam delectationem, qua*

(119) Class. 2. Epist. 6. pag. 132.
(120) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 1.

qua voluntas ad malum in tentatione sollicitatur, *intensive superet*. Nisi enim delectatio cœlestis superior tunc fuerit terrena, huic voluntas nostra tunc *necessario* indeclinabili necessitate consentiet. Itaque

COROLLARIUM IV.

84. Cum *gratia efficax* secundum Jansenium sit delectatio cœlestis relative victrix, *sine gratia efficaci necessario indeclinabili necessitate, urgente tentatione peccabimus.*

SCHOLION I.

85. Docet Jansenius, *tantopere esse necessariam delectationis divinæ gratiam, quando cum terrenarum rerum tentationibus, ac delectationibus dimicamus, ut nisi major fuerit, quam terrena, qua noster affectus detinetur, fieri non possit quin propriæ voluntatis infirmitate vincamur* (121). Et alio loco, *dico*, inquit, *idcirco in ista cum tentationibus dimicatione magnam, adeoque majorem, ac victricem delectationem cœlestem esse necessariam, ut delectatio terrena superetur; quia alioquin voluntas tam magnas volendi vires adhibere non potest, seu ut Schola loquitur, tam intense, ac fortiter velle non potest, quantum necesse est, ut tentatio, seu delectatio opposita superetur* (122). Alibi quoque ait, *vigente delectatione carnali, impossibile esse, ut virtutis, ac honestatis consideratio prævaleat, nisi quemadmodum Augustinus loquitur,*

E tan-

(121) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 6.

(122) Ibidem cap. 7.

tantum delectent , ut ipsæ teneant animum in tentationibus , ne in peccati consensionem ruat (123). *Quemadmodum enim*, ait ille , *voluntas sine praeunte delectatione velle , vel consentire nequit , ita neque pravam delectationem sine aliqua majore , & meliore* (nempe cœlesti) *compescere* (124). Est igitur doctrina Jansenii, nos necessario , tentatione urgente, peccaturos , nisi delectatio cœlestis superior in nobis tunc fuerit delectatione terrena.

SCHOLION II.

86. Ita porro Jansenium docuisse , affirmat etiam Cl. P. Graveson , scribens , *S. Thomam præfocasse in antecessum errorem Jansenii asserentis , carnalem concupiscentiæ delectationem , quando fortior , vehementior, & superior est cœlesti delectatione gratiæ , inevitabilem imponere necessitatem peccandi , ita ut homo à peccato abstinere non possit.* (125). Acriter quippe , eodem teste , pertendit Jansenius, *hominis in statu naturæ lapsæ voluntatem vehementissima impetitam tentatione , & cœlesti perfusam gratiæ delectatione , quæ minor , & inferior est terrena concupiscentiæ delectatione , esse quidem liberam a* coactione , & violentia, *sed non esse liberam a* necessitate *peccandi , idest , attenta carnali concupiscentiæ delectatione , quæ major, vehementior , & superior sit cœlesti gratiæ delectatione, voluntatem hominis non posse a peccato abstinere , sed ne-*

(123) Ibidem cap. 9.
(124) Lib. 7. *de Gratia Christi* cap. 3.
(125) Clas. 2. Epist. 3. pag. 72.

necessario in peccatum prorumpere debere (126).

COROLLARIUM V.

87. *Physice impossibile est, ut is male agat, in quo cœlestis delectatio terrenam intensive superat*; & vicissim, *ut is bene operetur, in quo delectatio terrena cœlesti intensive prævalet.* Est enim physice impossibile, ut ille terrenæ, hic vero cœlesti delectationi consentiat. Quamobrem

COROLLARIUM VI.

88. *Est physice impossibile, ut is male agat, qui* gratia efficaci *donatus est*; & ex adverso, *ut is agat bene, qui illa gratia est destitutus.* Efficax enim gratia non distinguitur secundum Jansenium a delectatione cœlesti relative victrice.

SCHOLION I.

89. *Impossibile est*, inquit Jansenius, *ut voluntas justitiam diligat* (nempe ut bene operetur) *nisi ante ab illo delectabili affectu peccati, quo mens impeditur, & deorsum premitur* (scilicet a terrena carnalis cupiditatis delectatione) *liberetur, vel ut creaturam perverse diligat* (nimirum ut male agat) *nisi a dilectione justitiæ* (videlicet a cœlesti delectatione gratiæ) *sursum animum retorquente se liberet* (127). Statuit proinde, *justitiæ, vel peccati delectationem* (utique re-

(126) Ibidem.
(127) Lib. 7. *de Gratia Christi* cap. 5.

relative victricem) *esse illud vinculum*; *quo liberum arbitrium in justitia, vel peccato ita firmiter ligatur*, *& retinetur, ut quamdiu isto stabiliter possidetur, & constringitur, actus oppositus sit extra ejus potestatem*, *ita videlicet ut arbitrium non liberatum eum velle non possit.* (128).

SCHOLION II.

190. Affirmat doctissimus P. Graveson, Jansenium docere, *sub gratia per se efficaci, hoc est, sub motione victricis delectationis cælestis non stare potestatem ad oppositum, seu potentiam proximam, & expeditam peccandi*; quia nimirum *necesse est*, illo docente, *inferiorem concupiscentiæ delectationem cedere superiori cælesti delectationi gratiæ*; similiter eundem ipsum negare, *in homine, in quo actu dominatur, seu superior est terrena concupiscentiæ delectatio, perstare potestatem expeditam ad oppositum, seu bene agendi*; quia scilicet, ut ipse contendit, *inferior cælestis delectatio gratiæ necessario cedere debet superiori victrici terrenæ delectationi concupiscentiæ*; *& impossibile est, ut minor, & inferior delectatio vincat majorem, ac superiorem.* (129)

COROLLARIUM VII.

91. *Necessario necessitate physica tamdiu bene aget voluntas, quamdiu delectatio cælestis superior in illa fuerit terrena*; & vicissim *tamdiu illa male operabitur*,

(128) Ibidem.
(129) Class. 2. *Epist.* 2. pag. 48.

tur, quamdiu terrena delectatio cœlesti in ipsa prævaluerit. Tamdiu enim necessario *necessitate physica* humana voluntas consentiet delectationi cœlesti, quamdiu hæc superior fuerit terrena; tamdiu vero terrenæ ex adverso obsequetur, quamdiu hæc *intensive* illam excesserit, quod nempe sit *physice* necessarium, ut secundum illam sive *cœlestem*, sive *terrenam* delectationem, quæ gradibus superior est, voluntas operetur. Hinc

COROLLARIUM VIII.

92. *Tamdiu necessario necessitate physica voluntas perseverabit in bono, quamdiu in ea erit gratia efficax; & ex adverso tamdiu necessario eadem necessitate in malo obstinata persistet, quamdiu illa gratia ipsa caruerit.* Est enim *gratia efficax* delectatio cœlestis terrenam intensive superans.

SCHOLION.

93. Ita Jansenium tenuisse, adeo perspicuum est, ut evidentius constare non possit. Ait enim, *justitiæ, vel peccati delectationem esse illud* vinculum, *quo liberum arbitrium in justitia, vel peccato ita firmiter ligatur, & retinetur, ut* quamdiu *isto stabiliter possidetur, & constringitur, actus oppositus sit extra ejus potestatem, ita videlicet ut arbitrium non liberatum eum velle non possit* (130). Hinc causam ipse desumit, quamobrem Angeli, & Beati in cœlo Deum ita immobiliter diligant, ut ipsum non amare nequeant, mul-

(130) Lib. 7. *de Gratia Christi* cap. 5.

multoque minus odio habere ; ficuti etiam ex adverfo cur dæmones , atque damnati in inferno immobiliter adeo Deum ipfum odio habeant , ut fecus facere ipfi nullatenus pofsint. Loquens enim ille de Angelis, & Beatis in cœlo exiftentibus , *quia* , inquit , *nihil aliud ibi delectare voluntatem poterit , nihil aliud etiam* (fcilicet præter Deum) *amari poterit voluntate ; & è contrario quia ibi fempiterna erit de Deo delectatio, fempiternus erit etiam amor , atque laudatio* , (131), nempe *quia nulla ibi erit peccandi delectatio , & delectatio non peccandi , feu bene agendi erit indeclinabilis , ideo* Angeli , & Beati *peccare non poterunt* (132). Patet igitur (ita ille rem claudit) *cur jam abforpta omni carnali delectatione , ac dominante fola fuavitate fpiritus , ardentifsime voluntas Deum in cœlo diligat , atque ita immobiliter diligat , ut peccare non pofsit;* quia nempe *folus eam delectat Deus , imò nihil aliud delectare poteft ; nam quemadmodum hic ante gratiam iftius cœleftis delectationis non poterat quidquam agere boni , dominante ei fola delectatione creaturæ , ita poft eam abforptam , extinctamque penitus , nihil poteft agere mali , dominante ei fola delectatione Creatoris* (133). Haud difsimili porro ratione de dæmonibus , damnatifque ratiocinatur : ait nempe ; *ex perpetuitate voluntatis perpetuam peccandi voluntatem in dæmonibus nafci* , videlicet *dæmones duplici capite , ex defectu fcilicet cœleftis delectationis non peccandi , & afsidua peccandi delectatione , etiam perpetua peccandi , feu in peccato , quo ceciderunt , perfiftendi voluntate detineri* (134). Tam-

(131) Lib. 4. *de Gratia Chrifti* cap. 8.
(132) Ibidem.
(133) Ibidem cap. 9.

(134). Tamdiu ergo secundum Jansenium in bono, vel in malo perseverabit humana voluntas, quamdiu vel cœlestis, vel terrena delectatio in ea prævaluerit.

Corollarium IX.

94. *Quidquid modo agimus, necessario vel bonum est sive justum, vel malum, sive injustum.* Janseniani siquidem systematis admissis principiis, quidquid modo lapsus homo operatur, vel a cœlesti, vel a terrena relative victrice delectatione necessario proficiscitur. Bonum est autem, sive justum, quidquid a delectatione cœlestis gratiæ; malum vero, sive injustum, quidquid a terrena carnalis cupiditatis delectatione ortum suum ducit. Ergo &c.

SCHOLION.

95. Quod ita aperte quoque Jansenius docuerit, nemo prorsus dubitare vel levissime potest. *Quamdiu enim*, inquit ille, *in hac vita post acceptam gratiam* voluntas nostra *militat Deo, alternante creaturæ, & Creatoris delectatione, nunc recte, nunc perperam facit, prout cœli, aut terræ delectatio consensum ejus arripuerit* (135); atque hinc, ut habet alio loco, voluntas nostra *nunc semper in omni humano motu suo, vel* peccato, *male agendo, servit, vel benefaciendo,* justitiæ. *Nullum quippe*, ait, *indifferentem actum in* *in-*

(134) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 8.
(135) Ibidem cap. 9.

individuo dari, tamquam rem exploratam in ista divisione (S. Augustinus) *agnoscit* (136).

COROLLARIUM X.

96. *In omni actu suo voluntas nostra necessario indeclinabili* necessitate *peccat, nisi tanta in ea fuerit cœlestis delectatio gratiæ, quæ terrenam carnalis cupiditatis delectationem intensive excedat.* Nisi enim cœlestis delectatio gratiæ superior fuerit carnali cupiditate, certum est fore, positis Jansenii principiis, ut voluntas nostra in omnibus suis actibus obsequatur delectationi carnalis cupiditatis, & secundum illam operetur. Neque enim operari ipsa aliquid potest, nisi alterutra duarum illarum delectationum suam contrariam superet; & ideo si quando operatur, delectatio cœlestis non superat terrenam, consequens necessario est, illam ab hac superari. Necessario autem *indeclinabili necessitate* voluntas obsequitur delectationi vividiori, & secundum illam operatur. Ergo necessario *indeclinabili necessitate* voluntas in omni sua actione terrenæ delectationi consentit, nisi delectatio cœlestis superior fuerit. Peccat autem voluntas, obsequendo delectationi carnalis cupiditatis. Ergo &c. Hinc

COROLLARIUM XI.

97. Janseniano admisso systemate, detur quoque necesse est, *humanam voluntatem*, gratia efficaci *destitutam, necessario indeclinabili necessitate in omni sua actione peccare.* Voluntas enim destituta *gratia* *effi-*

(136) Lib. 7. *de Gratia Christi* cap. 5.

efficaci, caret hoc ipso secundum Jansenium delectatione cœlesti, quæ sit superior carnali cupiditate.

SCHOLION I.

98. Horrendam hanc consequutionem Jansenianí systematis ab ipsomet etiam illius auctore admitti, palamque doceri, non uno ejusdem testimonio ostenditur. Postquam enim dixit Jansenius, *ad opus justitiæ qualecumque faciendum necessarium esse, ut ex majore justitiæ delectatione nascatur*, subjicit statim fore, *ut quando animus ista cœli suavitate destituitur, non possit aliud, quam rerum terrenarum delectationes appetere, & sequi* (137). Porro, ipso docente, *pondus concupiscentiæ, quo animus possessus est, detorquet eum ab amore justitiæ, & rectitudinis, quæ in opere, ut bonum sit, necessario spectari debet, & affigit alicui creaturæ, cujus vel consequendæ cupiditate flagrat, vel amittendæ timore cruciatur* (138). Hinc, quamdiu voluntas nostra per relative victricem delectationem non liberatur, *tamdiu*, inquit ille, *in tenebris, hoc est, in peccatis jacet, tenebras diligit, tenebras in agendo, & cessando sectatur. Quidquid enim dilexerit, creaturæ limites non egreditur, & ita perpetuam terrenæ concupiscentiæ catenam trahit, cujus vinculis, & servitute detinetur* (139). Certe, ut ipse quoque docet, hæc scilicet concupiscentia, ita voluntati dominatur, *ut quocumque* voluntas ipsa *se vertat, quidquid arripiat, quidquid declinet, quoscumque*

(137) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 6.
(138) Lib. 1. *ejusdem* cap. 4.
(139) Lib. 2. *ejusdem* cap. 3.

que vultus, ac formas induat, quantumcumque se viribus sursum tollere, quibuscumque bene vivendi stimulis incitari videatur, non possit ab illa se viscosa catena expedire, nisi prius caliginem ejus lux cælestis (nempe cœlestis relative victrix delectatio gratiæ) *effugaverit, & illos terrenæ cupiditatis compedes fregerit* (140): quod infra quoque confirmans, ait, creaturæ concupiscentiam in peccatoribus ante gratiam omnibus actionibus dominari, adeo nimirum ut eorum voluntatem *ad malum* indeclinabiliter, & insuperabiliter *semper inclinet* (141). Jansenium ergo si audiamus, in omni nostra actione nos peccemus, necesse est, nisi tantum cœlestis delectationis in nobis fuerit, quæ delectationem carnalis cupiditatis *intensive* superet.

SCHOLION II.

99. Apertius porro id adhuc nobis fiet; si quæ de infidelibus ille ipse tradit, considerare velimus. Eos siquidem omnes in omni sua actione necessario peccare, idcirco quia delectatione cœlesti relative victrice destituti sint, extra omnem prorsus dubitationis aleam positum esse putat. Ait quippe *nullum omnino bonum moraliter opus, hoc est, nullum opus, quod non sit peccatum, ab infidelibus posse fieri; sed quidquid faciant, quoquomodo se vertant, quamcumque rectam meditentur operationem, totum in eis perversi amoris cupiditate contaminatum esse, & ex vulnere in vulnus surgere*, nempe ex peccato in peccatum labi; eamque

(140) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 3.
(141) Ibidem.

que hujuſce rei primam eſſe cauſam, *quia Dei, & juſtitiæ dilectione infideles omnino deſtituti ſunt*, quæ, ut paulo antea dixerat, *in omni opere etiam moraliter bono dominari debet, atque ita dominari, ut niſi adſit, nonniſi peccatum futurum ſit opus, quod ex alia quacumque dilectione naſcitur* (142). Ratum proinde fixumque illi eſt, *ante fidem in hominibus infidelibus nullum omnino eſſe poſſe opus non ſolum ſupernaturaliter, ſed vel moraliter bonum, ſed omnia eſſe veri nominis peccata* (143). Indubitatum quoque exiſtimat alio loco, *nullum opus bonum, ne quidem moraliter, ab humano arbitrio poſſe fieri niſi per gratiam, non quamlibet, ſed fidei, liberetur, ut proinde ante fidem non ſit ei liberum a peccato, dum hic, & nunc agitur, abſtinere; ſed quocumque ſeſe verterit, quadam humanis viribus inſolubili peccandi neceſsitate teneatur.* (144). Contendit demum, in homine, originalis peccati cauſa, *periiſſe libertatem ad bonum, non ſolum ut non poſsit ante gratiam totam juſtitiæ moralis legem implere, ſed nec unum quidem opus ejus. Periiſſe libertatem abſtinendi a peccato, ut nec in ullo quidem opere peccati culpam poſsit effugere. Inductam eſſe neceſsitatem peccandi non tantum in aliquibus actibus, quaſi tantummodo non poſsit homo ante gratiam ſine omni omnino peccato vivere, eo quod neceſſario aliquando cadat; ſed ſenſus eſt, inductam eſſe neceſsitatem peccandi in omnibus actibus; eo quod omnis ejus actus, antequam credat, peccatum ſit, ſive pec-*

(142) Lib. 3. *de Gratia Chriſti* cap. 11.
(143) Ibidem.
(144) Lib. 3. *de Statu naturæ lapſæ* cap. 14.

peccati tentationem fugere sive amplecti videatur (145). Nihil itaque certius, nihilque evidentius est, quam Jansenium docuisse, hominem tam fidelem, quam infidelem in omni sua actione necessario indeclinabili necessitate peccare, nisi tanta delectatio gratiæ in ipso fuerit, quæ terrenam carnalis cupiditatis delectationem, qua lapsus homo indesinenter ad malum sollicitatur, gradibus suis excedat. Universaliter quippe affirmat, eum, *qui per originalis peccati plagam illa generali, & humanis viribus indelebili creaturæ cupiditate possessus est, necessario peccare aliquo cupiditatis actu, nisi illa inspirata cœlitus Creatoris charitate* (nempe cœlesti indeliberata delectatione gratiæ) *superetur* (146).

ANIMADVERSIO.

100. Attente porro hic observetur velim, huic nostræ assertioni nullatenus officere, quod alibi Jansenius ipse docet, videlicet necessitatem peccandi inductam, originalis culpæ causa, non esse necessitatem peccandi *in individuo*, nempe hoc potius quam aliud peccatum comittendi; sed esse dumtaxat necessitatem peccandi *in genere*, talem scilicet, *ut*, quemadmodum ipse ait, *quoquoversus se verterit* (homo lapsus) *in genere necesse sit, illum male agere, sic tamen ut in singulari nullum peccatum perpetret, quin ab eo possit abstinere, sed ab illo abstinendo in aliud incidat, quod similiter aliud faciendo, cavere potuisset* (147).

Id,

(145) Lib. 3, *de Statu Naturæ lapsæ* cap. 14.
(146) Lib. 4. *ejusdem* cap. 19.
(147) Ibidem.

Id, inquam, ne levissime quidem, ut patebit considerant, mihi officit. Sive enim ad peccandum *in individuo*, sive ad peccandum dumtaxat *in genere* necessario determinatus ille sit, qui caret delectatione cœlesti *relative* victrice, stat ex æquo, illum in omni sua actione necessario peccare; cum scilicet necesse sit secundum Jansenium, ut in omni sua actione vividiori terrenæ delectationi ipse consentiat. Certe velit, nolit Jansenius, alterutrum fateatur necesse est, nempe voluntatem nostram aut nihil agere posse, sed plane otiosam posse consistere, tametsi altera duarum delectationum alteri prævaleat; aut, si quid agere voluntas ipsa tunc debeat, necessarium non esse, ut secundum illam delectationem, quæ gradibus superior est, ipsa operetur: quorum certe neutrum admittere ille potest, quin sibimetipsi apertissime contradicat, nempe quin falsum sit, necessarium esse in hoc statu, ut secundum id voluntas nostra operetur, quod indeliberate ipsam magis delectat. Verum vel nullam esse necessitatem peccandi, uti revera nulla est; vel, positis Jansenii principiis, ipsam esse ad peccatum non tantum *in genere*, sed etiam *in individuo*, infra opportunius demonstrabitur.

COROLLARIUM XII.

101. *Voluntas neque circa bonum, neque circa malum libera est libertate exercitii; sed necessario indeclinabili necessitate agit ipsa, quidquid modo agit sive boni, sive mali.* Certum enim est, positis Jansenii principiis, nihil nos agere boni, nisi quatenus *cœlesti*, nihil vero mali, nisi quatenus *terrenæ delectationi* volun-

luntas nostra consentit. Certum est autem, voluntatem nostram, iisdem principiis positis, non consentire in operando delectationi *cœlesti*, nisi hæc *terrenam* excedat, neque *terrenæ* ipsam obsequi, nisi *cœlestem* superet. Ergo nihil boni agere potest voluntas, nisi *delectatio cœlestis* validior sit *terrena*; neque aliquid mali potest illa operari, nisi *delectatio terrena* gradibus suis superior sit *cœlesti*. Non libere autem *libertate exercitii*, sed necessario *physica*, adeoque *indeclinabili necessitate* voluntas nostra secundum Jansenium vividiori delectationi consentit. Ergo non libere *libertate exercitii*, sed necessario, *necessitate indeclinabili*, tam quod bonum, sive justum, quam quod malum, sive injustum est, voluntas nostra in hoc lapsæ corruptæque naturæ statu operatur.

SCHOLION I.

102. Ita porro etiam Jansenium ipsum docuisse, ambiget nemo, cui certo constiterit, eatenus, illius judicio, voluntatem nostram tam in bono, quam in malo esse liberam, quatenus nihil prorsus sive boni, sive mali ipsa operatur coacta, & invita: libertas quippe *a coactione* non *necessitati*, sed *exercitii* dumtaxat *libertati* adversa est. Jam vero voluntatem nostram eatenus tam in bono, quam in malo, docente Jansenio, esse liberam, quatenus non cogitur, neque trahitur invita, ex hoc uno illius testimonio patet luculentissime. Ait enim (falso tamen) S. Bernardum *prolixissime, & constantissime docuisse, voluntatem semper esse liberam tam in* bono, *quam in* malo, *tam*

sub

sub gratia, *quam sub* peccato, *quia expers est violentiæ, cogentisque necessitatis* (148).

SCHOLION II.

103. Verum enimvero apertius adhuc id fiet, si consideretur, quamnam libertatem ad *liberum arbitrium* in hoc lapsæ naturæ statu Jansenius ipse satis esse contendat. Si namque ad *liberum arbitrium* neget Jansenius requiri *libertatem exercitii*, sive *a simplici necessitate*, sed eam sufficere modo ad ipsum velit, quæ dicitur *a coactione*, profecto non dubito fore, ut quisque videat, mecumque fateatur, non aliam libertatem admissam ab Jansenio fuisse in voluntate circa bonum, & malum, nisi quæ *coactionem*, seu *violentiam* excludit; atque hinc nihil ipsam modo agere libere *libertate exercitii*, sed necessario, *vera*, *reali*, & *physica*, adeoque *indeclinabili necessitate*, quidquid modo agit sive boni, sive mali, operari. In primis ergo eos omnes ille palam irridet, turpiterque errare ait, *qui imaginantur, illum tantummodo actum esse in nostra potestate, hoc est, in libero nostræ voluntatis* arbitrio, *& illius tantum nos esse dominos, quem pro libitu nostro, positis omnibus ad agendum necessariis, possumus facere & non facere* (149). Duplicem deinde distinguens *necessitatem*; alteram scilicet, *quæ operatur effectum suum, etsi nolis, seu quantumvis renitaris*, alteram, *qua simpliciter necesse est, aliquid fieri sine renisu voluntatis*, docet, *necessitatem illam primam capitaliter repugnare libertati*, *eamque fun-*

(148) Lib. 8. *de Gratia Christi* cap. 13.
(149) Lib. 6. *ejusdem* cap. 4.

funditus perimere ; non autem illam , quæ est simul voluntaria , qua scilicet necesse est , aliquid fieri , non repugnante , sed immutabiliter volente voluntate (150). Pluribus quoque præmissis ejusdem furfuris , *aperte consentaneum esse* , ait , *omnem omnino voluntatem, quantumcunque ad unum determinatam , nulla tali necessitate , qua dicitur* necesse esse , ut velit , *desinere esse liberam , quia non desinit esse voluntas , quæ non esset , si nollemus. Sicut enim* , inquit , *omnis voluntas necessario est voluntas , ita juxta hoc principium etiam* liberi arbitrii. *Neque enim quemquam eo absurditatis erupturum arbitratur , ut qui ad unum volendum determinatus est , non velle susciperet ; cum ardenter, tenaciter , constanter velle , & ita velle aliquid , ut contrarium ejus velle non possit , sit maxime velle , & idcirco maxime in potestate , & maxime liberum* (151). Docet , ex libertate beatorum tam hominum , quam Angelorum invicte demonstrari , *simplicem necessitatem , sublata omni omnino* indifferentia & contrarietatis , & contradictionis *non officere libertatis arbitrii* (152). Ait consequenter , *dum Augustinus docet , liberum arbitrium Beatorum ita liberum esse , ut peccare non possit , nullo modo istud velle , quod Scholastici imaginantur , de* indifferentia *ad hoc , vel* illud bonum; *sed quod liberum arbitrium erit* liberrimum *in illo ipso affectu & voluntate non peccandi , hoc est , in illa stabili , perpetua , & immutabili voluntate non deficiendi ex amore Dei* (153). Ait , *paradoxum in Augustini do-*

(150) Ibidem cap. 6.
(151) Ibidem.
(152) Ibidem cap. 8.
(153) Ibidem.

doctrina inauditum esse , quod actus aliquis voluntatis propterea liber sit , quia ab illo desistere voluntas , & non agere potest (154) Ait , S. Augustinum *nullam* simplicis necessitatis *determinationem , sed tantummodo illam primam instar ponderis prementem cogentemque libertati voluntatis metuere* (155). Ait , S. Joannem Chrysostomum non aliter probare , *Paulum* libero arbitrio *sine necessitate esse conversum , nisi quia voluntas ejus affuit , quia volens fecit , quia non invitus, non necessitate coactus* ; atque hæc omnia esse indicia, *quod nullum vereatur liberæ voluntati , nisi ex* necessitate coactionis *præjudicium* (156). Ait , *non requiri aliud* secundum S. Prosperum *ad libertatem , nisi ut* voluntas *rem placitam sponte velit , aut appetat , nulla cujusquam indifferentiæ habita ratione* (157). Ait , secundum Bedam *a libertate arbitrii solam necessitatem violentiæ , qua scilicet , velimus , nolimus , operatur effectum suum excludi* (158). Ait , *libertatem a qua dicitur* liberum arbitrium , *non aliam esse , quam libertatem a coactione* (159). Ait , *nullam immutabilitatis , inevitabilitatis , vel quocunque voces nomine , sed solam coactionis necessitatem* libertati arbitrii *repugnare* (160) , eamque *solam* illi *esse inimicam* (161). Ait demum S. Augustinum *sentire , & constanter docere* , li-

 ber-

(154) Ibidem.
(155) Ibidem cap. 10.
(156) Ibidem cap. 12.
(157) Ibidem cap. 13.
(158) Ibidem cap. 14.
(159) Ibidem cap. 21.
(160) Ibidem cap. 38.
(161) Ibidem.

bertati arbitrii *solam necessitatem coactionis, seu quæ etsi nolumus, efficit id, quod potest, esse contrariam, omnemque actum voluntarium, seu spontaneum hoc ipso esse liberum* (162) addens, profecto non minus falso, quam temere, *quicunque aliam* libertatem arbitrii (*qualis præsertim post Magistri sententiarum tempora sub nomine* libertatis *defendi cæpit*) *in Augustini scriptis quærit, oleum, & operam perdere*; nec unquam fore, ut *exitum ex labyrintho inextricabili plurium difficultatum inveniat* (163). Imo hisce non contentus, *fidenter dico*, inquit, *quicunque doctrinam istam ab se traditam erroris insimulare ausus fuerit, non Augustinum, non Bernardum, sed Philosophiam fortassis Aristotelis ducem ac patronam habiturus est, & in ista catholicæ doctrinæ culmina, & columina (ut nihil de cæteris loquar) necesse est, ut anathema primum dicat* (164).

SCHOLION III.

104. Hisce porro, si ea etiam, quæ de necessitate peccandi ille ipse tradit, adjiciantur, certissimum plane fiet, ut spero, quod rei nostræ caput est, humanam scilicet voluntatem *necessario*, non *libere*, tam quod justum, quam quod injustum est, secundum Jansenium operari. Palam ergo docet Jansenius, aperteque contendit, *S. Augustinum sæpissime constantissimeque docere, jam post lapsum ante adventum gratiæ* (nempe ante cœlestem delectationem relative victricem) *ita peccatum a voluntate committi, ut*

(162) Lib. 7. *ejusdem* cap. 3.
(163) Ibidem cap. 4.
(164) Lib. 6. *de Gratia Christi* cap. 38.

ut ab eo abstinere non sit amplius liberum, *ita videlicet ut abstinendo non peccet. Nam* , inquit , *si ab uno peccato abstinendo* , *necessario perpetrat aliud* , *non est satis illa libertas* , *ut per eam dicatur liberum esse a peccato abstinere. Hoc enim postulat* (prosequitur ille) *talem libertatem voluntatis*, *ut peccatum*, *de quo agitur*, *sine novi peccati perpetratione possit omittere*, *sive simpliciter abstinendo* , *hoc est* , *non agendo* , *sive aliam actionem agendo non malam* (165). Ait , eundem ipsum docere , *a peccatis illis* , *quæ sunt etiam pœna peccati* (cujusmodi nempe , ipsius Jansenii scilicet judicio ; ea sunt omnia , quæ modo à nobis fiunt) *non esse jam liberum abstinere* ; hujusque caussam esse, *quia voluntas nihil ad resistendum valet sub dominante cupiditate* (166). Vult enim, *per solam gratiam* (scilicet per cœlestem relative victricem delectationem) *nos a peccandi necessitate liberari*, hacque non liberante, *necessitatem illam partes suas agere*, *& ita premere eos*, *quos sibi subjectos tenet*, *ut eis a peccando abstinere non sit liberum* , *& quamvis supplicio legis territi abstinere subinde velint* , *abstinere tamen non possint* (167). Unde alio loco idipsum confirmans, scribit , eum , *qui per originalis peccati plagam illa generali* , *& humanis viribus indelebili creaturæ cupiditate possessus est* , *necessario peccare aliquo cupiditatis actu* , *nisi illa inspirata cœlitus Creatoris charitate* (nempe cœlesti delectatione) *superetur* (168). Hæc porro cum ita sint, haud mirandum profecto , si scri-

(165) Lib. 3. *de Statu naturæ lapsæ* cap. 9.
(166) Ibidem cap. 10.
(167) Ibidem cap. 12.
(168) Lib. 4. *ejusdem* cap. 19.

bere veritus ille non fuerit, in percipienda S. Augustini mente eos omnes falli, *qui cum audiunt, omne peccatum voluntate, & libera voluntate, seu* libertate, *non* necessitate *committi, itemque debere esse* voluntarium, *non* necessarium, *& esse debere* liberum *ab eo abstinere, putant, illis phrasibus suas cogitationes de illa* exercitii, *seu* contradictionis libertate *stabiliri, qua quis peccatum hic, & nunc possit facere, & vitare, committere, & ab eo, saltem aliud perpetrando, abstinere; rejicique* necessitatem *illam, qua quis ad peccatum istud singulare hic, & nunc perpetrandum determinatur* (169). Ratum quoque habet alio loco, S. Augustinum *semper agnovisse, actum esse liberum ea libertate, quæ ad peccandum sufficit, quamvis identidem, & constanter neget, esse liberum ea libertate ad faciendum bonum, & malum, quam Scholastici postulant* (170), nempe libertate a physica necessitate. Concludit propterea, *tunc arbitrium ad peccandum esse maxime liberum, quando peccata cum quadam suavitate, seu delectatione perpetrantur* (171). Nihil itaque certius in Jansenii doctrina est, quam humanam voluntatem post Adæ culpam non libere *libertate exercitii*, sed necessario *indeclinabili necessitate* operari malum; eamque ob id tantum dici liberam, quia non cogitur, sed ex prævia cognitione, & delectabiliter, sive cum complacentia illud operatur. Jam vero, quis non videt, necessario quoque dicendum fore à Jansenio, voluntatem ipsam etiam circa bonum nonnisi hac libertate esse liberam? Profecto ille

(169) Lib. 4. *de Statu Naturæ lapsæ* cap. 21.
(170) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 15.
(171) Lib. 7. *ejusdem* cap. 7.

ille ipse palam aperteque asserit, *tunc arbitrium dici liberum in bono, quando delectabiliter, & lubenter opus bonum facit* (172), quemadmodum paulo antea illud tunc maxime liberum ad peccandum dixerat, quando cum quadam suavitate, seu delectatione peccata perpetrantur. Stat ergo secundum Jansenium non aliam in nobis modo esse libertatem circa bonum, & malum, nisi quæ *a coactione* dicitur; & ideo cum hæc *simplici necessitati* non repugnet, sed potius cum illa maxime cohæreat, stat, voluntatem nostram in hoc lapsæ naturæ statu nihil sive boni, sive mali libere agere *libertate exercitii*, sed necessario *indeclinabili necessitate* utrumque operari.

ANIMADVERSIO.

105. Vel fucum facit, vel sibi non constat Jansenius, dum fatetur, necesse quidem esse, ut homo post Adæ culpam male agat in genere, *sic tamen ut in singulari nullum peccatum perpetret, quin ab eo possit abstinere, sed ab illo abstinendo in aliud incidat, quod similiter aliud faciendo cavere potuisset* (173). Hæc, inquam, docens Jansenius, vel fucum facit, vel sibi certe non consentit. Certum enim est, illius positis principiis, eandem prorsus utriusque delectationis, si *relative* victrix fuerit, ad inflectendam voluntatem esse vim & efficaciam. Utraque siquidem ex æquo, hoc ipso quod sit gradibus superior, necessario voluntatem ad *operandum* determinat, cum nempe, illo docente, universaliter necesse sit, voluntatem nostram il-

 lud

(172) Ibidem.
(173) Lib. 4. *de Statu Naturæ lapsæ* cap. 19.

lud ſequi, & ſecundum illud operari, quod ipſam magis delectat. Jam vero certum eſt, eundem ſi audiamus, cœleſtem *relative* victricem delectationem gratiæ non generalem tantum bene agendi neceſsitatem inducere, ſed ſingularem, & quæ *neceſsitas exercitii* nuncupatur, ſic nempe, quemadmodum egregie habet Cl. P. Dechamps, *ut qui victrici delectatione ad amorem* caſtitatis *exempli cauſa inflammatur, non generali tantum bene agendi neceſsitate conſtrictus ſit, ſed ad* caſtitatem *actu amandam impellatur neceſſario* (174). Affirmat quippe Janſenius, medicinalem Chriſti gratiam eſſe, *qua donatur a Deo non ſolum volendi agendique facultas, ſed ipſum velle, & agere, ſeu ipſa voluntas, & actio; & ſic donatur, ut ſine tali adjutorio nihil bene velimus, & agamus, hoc eſt, ut hoc adiutorium ſit ſingulis omnino operibus neceſſarium, illud videlicet, quod in ſingulis operibus, ut fuſiſsime probatum eſt, imploratur* (175). Perſpicuum præterea eſſe ait, *neminem poſſe velle quidquam, aut facere, hoc eſt, neque credere, neque ſperare, neque diligere, neque ſobrie, juſte, pie, continenter vivere, neque tentationem impugnantem ſuperare, vel aliud quidquam bonum facere, niſi* hic, *&* nunc *voluntas ejus* (per cœleſtem ſcilicet relative victricem delectationem gratiæ) *ad hoc determinetur. Quamdiu enim*, inquit, *non determinatur* hic, *&* nunc, *tamdiu non vult, & conſequenter tamdiu non credit, non ſperat, non diligit. Quiſquis ergo petit à Deo, ut aliquid velit, ut credat, ut diligat, ut aliud quidquam boni operetur, hoc ipſo directe petit, ut ad illa voluntas ejus* hic, *&* nunc *determinetur*.

(174) Lib. 2. *de Hæreſi Janſen.* Diſp. 4. cap. 4. n. 6.
(175) Lib. 2. *de Gratia Chriſti* cap. 21.

terminetur. Ipsa igitur determinatio voluntatis etiam hic, *&* nunc *ad volendum*, *& operandum*, *est proprie dictum divinæ gratiæ donum*, *utpote non solum* sine qua *non fiat*, *sed* qua *fiat*, *ut voluntas determinetur* (176). Vult ergo Jansenius, humanam voluntatem determinari a cœlesti *relative* victrice delectatione non solum ad bene operandum in genere, verum etiam ad opus bonum in individuo peragendum, e. c. ad *amorem honestatis*, dum, tentatione urgente, voluntas ipsa ad turpia sollicitatur. Ergo fateatur haud dissimili ratione ille ipse necesse est, a delectatione terrena itidem *relative* victrice voluntatem determinari non tantum ad malum in genere, sed etiam in individuo, ita nimirum ut, quemadmodum habet laudatus P. Dechamps, *singularis illa delectatio mala*, *eaque victrix*, *qua quis hic*, *& nunc ad* vindictæ *desiderium incitatur* (*idem de aliis esto judicium*) *voluntatem necessario applicet ad* vindictæ amorem *necessario exercendum*. *Nam*, *ut præmonui*, *eandem* gratiæ victrici, *&* dominanti concupiscentiæ *vim tribuit ad voluntatem*, *quocumque incubuerit*, *necessario inclinandam* (177). Docet enim universaliter Jansenius, ut est jam visum, voluntatem in hoc lapsæ naturæ statu ei necessario obsequi, & secundum illud necessario operari, quod ipsam magis *indeliberate* delectat. Hinc doctissimus P. Graveson, *hoc*, inquit, *præcipuum*, *ac velut unicum totius doctrinæ Jansenii fundamentum*, *in hoc situm*, *quod sicut homo in statu naturæ lapsæ motus cœlesti delectatione*, *gradibus cupiditatis superiori*, *ac relative victrici*, *necessitatur ad* hoc, *vel* illud bonum

(176) Ibidem cap. 22.

(177) Lib. 2. *de Hæresi Jansen.* Disp. 4. cap. 4. n. 7.

num in particulari *agendum*, *ita ut sub imperio cælestis illius delectationis non retineat* potentiam proximam, expeditam, *&* relativam *ad actum oppositum, ita asserit Jansenius, hominem in statu naturæ lapsæ motum terrena delectatione, quæ superior sit delectatione cœlesti, necessitari ad* hoc, *vel* illud peccatum in particulari *committendum*, *ita ut dominante terrena illa delectatione, homo in statu naturæ lapsæ non habeat* potentiam proximam, expeditam, *&* relativam *ad actum oppositum.........Igitur juxta doctrinam Jansenii homo in statu naturæ lapsæ necessitatur ad peccandum non solum* in genere, *seu* necessitate specificationis, *sed etiam* necessitate exercitii, *hoc est*, *necessitatur in particulari ad* hoc *videlicet* peccatum *perpetrandum* (178).

SCHOLION IV.

106. Ceterum necessario futurum in systemate Janseniano, ut voluntas nostra non libere *libertate exercitii*, sed necessario *indeclinabili necessitate*, tam quod justum, quam quod injustum est, modo operetur, disertissime itidem affirmat laudatus P. Graveson. Ajunt enim Jansenius, & Jansenistæ, inquit ille, *liberum hominis arbitrium ante Adami peccatum fuisse constitutum in æquilibrio, quod nulla omnino præveniens delectatio vel cœlestis, vel terrena in alteram partem flecteret; sed ipse, adhuc in statu innocentiæ positus, proprio nutu, ut libuisset, inclinaret, atque ita hominem innocentem perfecte fuisse liberum libertate indifferentiæ; at per peccatum Adami sublato illo æquilibrio, &* abo-

(178) Claff. 1. Epist. 6. pag. 98.

abolita funditus hac indifferentia, hominem ita esse delectationis vel cœlestis, vel terrenæ mancipium, ut necessario eat, quo trahit illa delectatio. Enimvero indeliberata cœlestis delectatio, si sit relative victrix, & fortior, ac superior opposita concupiscentiæ terrena delectatione, necessario hominem trahit ad pios actus. Sin vero indeliberata concupiscentiæ terrena delectatio sit relative victrix, & major, ac superior opposita cœlesti delectatione, tunc homo æstro quodam sensibilis, ac majoris hujus delectationis ad flagitia rapitur, sicque in conflictu duarum illarum delectationum, quarum una gradibus alia præponderat, eaque fortior ac superior est, oportet, ut minor delectatio necessario cedat majori (179). Hinc etiam Illustrissimus Viennensis Archiepiscopus, præmisso, *voluntatem numquam posse*, auctore Jansenio, *suum denegare consensum illi e duabus* delectationibus, *quæ actu prædominatur, itaque,* inquit; *sub imperio gratiæ* (nempe delectationis cœlestis relative victricis) *semper bene, ac invinciliter,* & necessario bene; *e contra vero sub cupiditatis imperio semper male, ac insuperabiliter,* & necessario male *operabitur voluntas* (180).

COROLLARIUM XIII.

107. *Voluntas sub gratia efficaci non est libera* libertate exercitii, *sive a simplici necessitate.* Efficax enim gratia non distinguitur in hoc systemate a cœlesti indeliberata delectatione *relative* victrice, nempe superante gradibus suis carnalem cupiditatem, cui tunc

(179) Class. 2. Epist. 6. pag. 122.
(180) P. 1. *Jansenismi redivivi* art. 1. n. 14.

tunc voluntas obnoxia est. Voluntas autem sub delectatione *relative* victrice non est libera *libertate exercitii*, sive a simplici necessitate. Ergo &c.

SCHOLION I.

108. Docet Jansenius, *gratiam, quæ facit facere*, nempe gratiam efficacem, *directe repugnare libertati, si libertas in indifferentia agendi, & non agendi sita est*, videlicet ut dixerat initio capitis, *si non sit alia libertas vera voluntatis, quam agendi, & non agendi, seu faciendi, & abstinendi ab eo quod facit* (181). Alibi quoque palam aperteque contendit, S. Augustinum *nec unquam vel semel, nec ex professo tradere, nec per transennam insinuare, salvam eatenus manere sub gratia libertatem* voluntatis, *quatenus actum volendi sic exerit, ut eum posit suspendendo continere* (182), nempe, ut ipse ait paulo antea, *quatenus sub ejus efficacia determinante voluntatem, ut velit, & agat, simul potestas maneat, ut non velit, & non agat* (183), sive *ut arbitrium voluntatis ea ratione liberum sub gratia esse censeat, quia semper per gratiam ita vult, & agit, ut simul posit nec velle, nec agere* (184). Propterea *ex omnibus operibus, quæ adversus Pelagianos S. Augustinus composuit*, demonstrandum ab se esse ait, irrito tamen conatu, *numquam Augustinum respondendo Pelagianis, de violata per gratiam libertate conquerentibus, istum conciliandi modum* te-

(181) Lib. 7. *de Gratia Christi* cap. 14.
(182) Lib. 8. *de Gratia Christi* cap. 5.
(183) Ibidem.
(184) Ibidem.

tetigisse, quod voluntas ita per gratiam velit, ut possit non velle (185).

SCHOLION II.

109. Quod si, seposito partium studio, attente considerare velimus, quonam sensu dumtaxat secundum Jansenium voluntas nostra sub *gratia efficaci* sit libera, fateamur profecto vel inviti necesse est, nihil constare apertius, quam voluntatem ipsam sub *gratia efficaci*, illius judicio, non esse liberam *libertate exercitii*, sed necessario *indeclinabili necessitate*, quidquid sub illa agit, ipsam operari. Manifeste siquidem ille docet, & inculcat sæpissime, voluntatem ideo sub *gratia efficaci* esse liberam, quia per eam non cogitur, adeo nimirum ut in hoc unico, quemadmodum ipse ait, posita sit concordia gratiæ, & liberæ voluntatis, *quod arbitrium non instar trunci vacet, aut cogatur invitum*, idque in Augustino *tam esse perspicuum, & toties repetitum, ut profecto*, inquit ille, *necesse sit, vel cæcum esse, qui non viderit, aut contentiosissimum, qui negaverit* (186). Ratum itaque fixumque habet, non aliam esse concordiam *gratiæ, & liberi arbitrii*, nisi *quia quantumcumque gratia voluntatem efficaciter trahat, semper motus ejus manet voluntarius; & expers violentiæ, cogentisque necessitatis, & proinde liber* (187), nempe *gratiam qualemcumque, quæ etiam immutabiliter velle facit bonum, liberum relinquere voluntatis arbitrium, quia libere nulla necessitate coactio-*

(185) Ibidem.
(186) Ibidem cap. 8.
(187) Ibidem cap. 13.

ctionis, ferri facit in bonum (188), sive quia *quantumcunque fortiter operetur, non cogit voluntatem, nec extorquet consensum, sed efficit, ut ipsa voluntas ultronee, & sponte velit, atque consentiat* (189). Ait proinde, *gratiam quantumcunque efficacem, etiam talem, qualis in cœlo cum summa delectatione dabitur, nullo modo tollere libertatem, quia non tollit voluntatem, hoc ipso videlicet, quo eam non cogit, aut invitam rapit* (190). Hinc *nullam necessitatem libertati voluntatis formidandam esse* contendit, *nisi* coactionis, *seu illam, quæ operatur effectum, etsi nolimus; hoc est, invita, & renitente voluntate* (191). Addit autem, nimia profecto confidentia, ut modeste loquar, inter veteres Patres ne unum quidem inveniri posse, *qui aliter gratiæ influxum cum libertate conciliarit, quam Augustinus, Prosper, & Fulgentius fecit, hoc est, quia non sola gratia facit opus, renitente, invita, coacta voluntate, nec arbitrium instar trunci agitur, aut vi necessitatis cogitur; sed gratia facit, ut etiam liberum arbitrium aliquid agat, & voluntario motu* (scilicet non coacte, sed volens, ac lubens) *feratur in bonum* (192); atque rationem hanc conciliandi efficaciam gratiæ cum arbitrii libertate ait *in Augustini scriptis ita perspicuam esse totiesque frequentatam, ac tantum silentium illius indifferentiæ contradictionis, tamquam libertati necessariæ, de qua nunc vehemens disceptatio est, ut ad salvandam* arbitrii libertatem *sub* gra-

(188) Lib. 8. *de Gratia Christi* cap. 13.
(189) Ibidem.
(190) Ibidem cap. 15.
(191) Ibidem cap. 14.
(192) Ibidem cap. 12.

gratia *nunquam eam vel semel adhibuerit in universis suis adversus Pelagianos lucubrationibus*, *ut merito suspicari aliquis posset*, *istam* libertatis *rationem*, *de qua tantopere contenditur*, *esse meræ Philosophiæ fœtum*, *& a nullis antiquis gratiæ defensoribus*, *Augustino*, *Prospero*, *Fulgentio*, *sub nomine* libertatis arbitrii *propugnatam*, *requisitam*, *agnitam fuisse* (193). *Nam*, inquit, *Augustino*, *discipulis*, *& posteris ejus definitio ista* liberi arbitrii, *qua nunc Scholastici quidam id esse volunt*, quod positis omnibus ad agendum requisitis potest agere, & non agere, *ita videlicet ut*, *sicut ipsi intelligunt*, *tam agere*, *quam non agere*, *cum omnibus ad agendum prærequisitis*, *pro mero beneplacito voluntatis conjungi*, *disjungique possit*, *ad multa sæcula fuit ignotissima*, *sicut etiamnum ab omnibus*, *qui gratiam physice determinantem liberum arbitrium tuentur*, *velut Christi gratiæ capitaliter inimica reprobatur* (194). Hinc demum factum esse putat Jansenius, *cur Augustinus*, *Prosper*, *Fulgentius*, *& omnes illi antiqui toties inculcent contra Pelagianos*, *qui* liberi arbitrii *interitum ex* gratia *sequi conclamabant*, *quod gratia non cogat voluntatem*, *non invitam trahat*, *non inferat vim*, *aut violentiam*; *nempe quia juxta principia eorum*, inquit ipse, *nulla gratiæ efficacia*, *nulla necessitas actibus voluntatis liberis formidanda est*, *sed sola vis*, *coactio*, *& necessitas violentiæ* (195). Jam vero si voluntas sub *gratia efficaci* non alia ratione secundum Jansenium est libera, nisi quia non cogitur, neque ad volendum bonum, quod

(193) Ibidem cap. 9.
(194) Ibidem cap. 19.
(195) Ibidem.

quod per eam vult, trahitur reluctans & invita, ipsa profecto meridiana luce, nisi vehementer mea me opinio fallat, clarius est, voluntatem ipsam sub *gratia efficaci* non esse liberam, Jansenii judicio, *libertate exercitii*, sive, ut vocant, *a simplici necessitate*, sed ea dumtaxat, quæ *a coactione* nuncupatur.

ANIMADVERSIO I.

110. Res cum ita sit, sibimetipsi profecto non constat Jansenius, dum alibi scribit, *liberum arbitrium, quantumcunque* vehementi, *atque* efficaci *gratiæ* delectatione *præventum ac determinatum ad faciendum bonum, adhuc tamen posse bonum non tantum non facere, sed etiam malum* (196). Si namque liberum arbitrium, determinatum a *gratia efficaci* ad faciendum bonum, potest bonum ipsum non facere, cur, quæso, eos palam aperteque irridet alio loco, qui docent, *arbitrium voluntatis ea ratione esse liberum sub gratia, quia semper per gratiam ita vult, & agit, ut simul possit nec velle, nec agere* (197)? Cur contendit, S. Augustinum nunquam vel semel, nec ex professo tradidisse, nec per transennam insinuasse, *salvam eatenus manere sub gratia libertatem voluntatis, quatenus actum volendi sic exerit, ut eum possit suspendendo continere*, sive *quatenus sub ejus efficacia determinante voluntatem, ut velit, & agat, simul potestas maneat, ut non velit, & non agat* (198)? Hæc namque si ex animo vera esse putat, quomodo deinde

(196) Lib. 8. *de Gratia Christi* cap. 20.
(197) Ibidem cap. 5.
(198) Ibidem.

de potest simul esse verum, illius quoque judicio, liberum arbitrium, *efficaci* gratiæ *delectatione* præventum & determinatum, *posse bonum non facere*? Mea quippe sententia, ejusmodi certe hæc sunt, ut Dælio natatore indigeant. Præterea si liberum arbitrium, *efficaci* gratiæ *delectatione* præventum & determinatum, *potest*, ut ipse ait, *bonum non tantum non facere, sed etiam malum*, quomodo stat, quod alibi ipse tradit, videlicet *justitiæ, vel peccati delectationem esse illud vinculum, quo liberum arbitrium in justitia, vel peccato ita firmiter ligatur, & retinetur, ut quamdiu isto stabiliter possidetur, & constringitur, actus oppositus sit extra ejus potestatem*, ita nempe *ut arbitrium non liberatum eum velle non possit* (199)? Si namque hæc minime pugnant inter sese, quænam, quæso, inter se pugnant? Ac demum, cum *gratia efficax* secundum Jansenium sit delectatio cœlestis superior gradibus suis carnali cupiditate, quomodo stare potest, liberum arbitrium sub gratia efficaci *posse bonum non tantum non facere, sed etiam malum*, simulque necessarium esse *vera, reali, & physica necessitate*, ut voluntas secundum id operetur, quod ipsam magis delectat? Etenim si voluntas sub *gratia efficaci*, nempe sub delectatione cœlesti relative victrice *potest bonum non facere*; ergo potest non consentire vividiori delectationi, qua percellitur: & si potest illi non consentire; ergo necessarium non est, ut secundum illam operetur. Similiter, si sub illa delectatione gratiæ potest voluntas *facere malum*: ergo potest obsequi delectationi debiliori, terrenæ scilicet, vividiore, nempe cœlesti relicta; & si hoc, quomodo stabit, *ut in conflictu de-*

le-

(199) Lib. 7. *de Gratia Christi* cap. 5.

lectationum non alind animo amplecti, *nec ad aliud amandum*, *sequendumque moveri* (voluntas) *possit*, *nisi quod vehementius*, ut ipse ait, *delectaverit* (200)? Scio equidem, ne quid dissimulem, ipsum docere, liberum arbitrium, efficaci gratiæ delectatione præventum atque determinatum, posse bonum non tantum non facere, sed etiam malum, *non quidem*, *in sensu composito*, *sed in sensu diviso*; nimirum *quia*, ut ipse ait, *eodem tempore*, *quo voluntatis arbitrium sub gratiæ delectatione efficaciter eam movente positum est*, *imo quo etiam actum voluntatis bonum facit*, *est in eadem voluntate potestas illud non faciendi*, *imo peccandi*, *non quod cessatio ab actu*, *quem tunc elicit*, *aut actuale peccatum cum gratiæ delectantis influxu consistere possit* (*quod sensus compositus postularet*) *sed quia cessandi*, *& peccandi potestas cum eadem gratia simul in eodem voluntatis arbitrio conjungi potest* (201). Hæc, inquam, scio a Jansenio tradi. At, quomodo cum alia ejusdem doctrina, cum ea scilicet, quam modo ex ipso præmisimus, componi queant prorsus ignoro. Haud nempe intelligo, quomodo vera simul esse possint hæc duo, videlicet *eodem tempore*, *quo voluntatis arbitrium sub gratiæ delectatione efficaciter eam movente positum est*, *imo quo etiam actum bonum facit*, *esse in eadem voluntate* potestatem *illud non faciendi*, *imo peccandi*, simulque *justitiæ*, *vel peccati delectationem esse illud vinculum*, *quo liberum arbitrium in justitia*, *vel peccato ita firmiter ligatur*, *& retinetur*, *ut quamdiu isto stabiliter possidetur*, *&* *con-*

(200) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 7.
(201) Lib. 8. *ejusdem* cap. 20.

constringitur, *actus oppositus fit extra ejus* potestatem (202), sicuti etiam animo comprehendere haud valeo, quomodo si verum est, *cessandi*, scilicet ab actu bono, *& peccandi* potestatem *cum eadem gratia simul in eodem voluntatis arbitrio conjungi posse*, quod hic ille docet, simul verum esse possit, quod alibi ipsemet tradit, videlicet eos omnes risu dignos esse, qui ajunt, stare arbitrii libertatem cum gratia efficaci, quatenus *sub ejus efficacia determinante voluntatem, ut velit, & agat, simul* potestas *maneat, ut non velit, & non agat*, sive *quia semper per gratiam* (efficacem) *ita vult, & agit, ut simul possit nec velle, nec agere* (203). Hæc enim si non pugnant inter se, quæ pugnent, profecto haud video. Quod si dicat Jansenius, non alio sensu ab se intelligi, voluntatem sub efficaci gratiæ delectatione *posse non tantum bonum non facere, sed etiam malum*, sive *peccandi potestatem* cum gratia efficaci *in eodem voluntatis arbitrio simul conjungi posse*, nisi quatenus voluntas ipsa, dum sub victrice gratiæ delectatione est, potest propter suam naturalem flexibilitatem *sub illa non esse, & esse sub mala*. Id, inquam, ille si dicat, æquo ferat animo, si ipse quoque dixerim, eum fucum facere, incautosque decipere doctrina hac sua perquam turpissime. Qui namque ajunt, necessario futurum ex illius principiis, ut voluntas sub delectatione relative victrice non possit non agere id, ad quod agendum ab illa determinatur, nequaquam contendunt, voluntatem ipsam non posse sub illa delectatione non esse, eaque non posse privari; sed tantum physicam poten-

 tiam

(202) Lib. 7. *de Gratia Christi* cap. 5.
(203) Lib. 8. *ejusdem* cap. 5.

tiam non operandi minime posse in voluntate simul cum illa delectatione componi. Etenim si necesse est *vera*, *reali*, & *physica necessitate* secundum Jansenium, ut voluntas vividiori delectationi consentiat, repugnat profecto, inquiunt illi, & recte quidem, ut *veram*, *realem*, & *physicam potentiam* non operandi, seu non consentiendi illi delectationi, dum sub ea est, voluntas ipsa retineat.

ANIMADVERSIO II.

III. Hic proinde cum doctissimo P. Graveson attente observetur velim, gratiam efficacem, nempe delectationem cœlestem, quæ gradibus suis superior sit carnali cupiditate, cum qua in voluntate pugnat, se tenere secundum Jansenium ex parte *potentiæ*, sive *actus primi*, non vero tantum ex parte *actus secundi*, hoc est, gratiam illam non applicare dumtaxat voluntatem ad actum, sed *veram*, & *realem potentiam* per quam elicere actum ipsum possit, ipsi voluntati tribuere. *Alterum principium*, *quod doctrinæ Jansenii*, *ejusque discipulorum instar est proræ ac puppis*, inquit Vir ille Cl., *in hoc potissimum sistit*, *quod doceant*, *gratiam per se efficacem* (*quam*, *ut mox diximus*, *in cœlesti indeliberata delectatione*, & *gradibus terrenæ cupiditatis superiore constituunt*) *se tenere ex parte* potentiæ, *ita ut gratia per se efficax*, *seu indeliberata cœlestis delectatio gradibus cupiditatis superior non supponat in voluntate hominis* veram, plenam, completam, & proximam potestatem *agendi*; *sed ejusmodi* potentiam *voluntati conferri ab ipsa gratia per se efficaci*, *dum illam per indeliberatam cœlestem dele-*

ctationem gradibus cupiditatis superiorem determinat ad bene agendum (204). Et sane cum aperte doceat Jansenius, *nisi medicinali gratia*, & *adjutorio* (nempe delectatione cœlesti *relative* victrice) *vires pristinæ* voluntatis *restaurentur*, *tam esse impossibile voluntati, ut bene velit*, & *operetur*, *quam homini cæco*, *ut videat*, *vel surdo*, *ut audiat*, *vel tibiis fracto*, *ut recte gradiat* (205), sicuti cæcus caret *potentia* videndi, surdus *potentia* audiendi, & tibiis fractus *potentia* recte gradiendi, ita *potentia* bene operandi is careat, illius judicio, necesse est, qui delectatione cœlesti *relative* victrice, nempe *gratia efficaci*, est destitutus; & ideo fateatur oportet, *potentiam* hanc ab *efficaci* ipsa *gratia* voluntati conferri. Accedit, ab eo etiam palam doceri, ideo necessariam esse victricem cœlestem delectationem, ut delectatio terrena superetur, ac proinde ut voluntas bene agat, *quia alioquin*, inquit ipse, *voluntas tam magnas volendi vires adhibere non potest*, *sive tam intense*, *ac fortiter velle*, *quantum necesse est*, *ut tentatio*, *seu delectatio opposita superetur* (206). Igitur ex Jansenio voluntas obtinet vires hujusmodi, adeoque *potentiam* bene agendi a *gratia efficaci*.

ANIMADVERSIO III.

112. Sicuti unam tantum *libertatem a coactione* in voluntate admittit Jansenius, dum sub cœlesti *relative* victrice delectatione est; ita nonnisi libertatem hujusmodi ille quoque in ipsa voluntate agnoscit, dum

 sub

(204) Class. 1. Epist. 1. pag. 8.
(205) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 1.
(206) Lib. 4. cap. 7.

sub terrena itidem *relative* victrice delectatione existit, & secundum illam operatur. Docet enim universaliter, *non minus carnalis concupiscentiæ titillationes, quam gratiæ spirituales delectationes* capitalem, *ac* diametralem *cum indifferentiæ libertate* hostilitatem *exercere* (207), sumta *libertate indifferentiæ* non pro illo perfecto æquilibrio, in quo erat humana voluntas ante Adami lapsum, sed pro ea facultate, quam Jansenius ipse vocat *potentiam agendi, & non agendi, seu faciendi, & abstinendi ab eo, quod facit* (208), ac proinde pro ea libertate, quæ *libertas exercitii* vulgo jam nuncupatur. Hac itaque libertate circa malum, perinde ac circa bonum, ut vidimus, voluntati denegata, contendit Jansenius, *tunc arbitrium ad peccandum esse maxime liberum, quando peccata cum quadam suavitate, seu delectatione perpetrantur* (209), nempe quando libere fiunt *libertate a coactione*. Vult proinde, *non aliter liberum arbitrium in peccato quærendum esse, nisi quia vi delectationis, non alius quispiam cogens, sed ipse homo delinitus, propria voluntate peccatum facit* (210); atque hinc universaliter *voluntatem esse semper liberam tam in bono, quam in malo, tam sub gratia, quam sub peccato, quia expers est violentiæ cogentisque necessitatis* (211).

AN-

(207) Lib. 7. *ejusdem* cap. 14.
(208) Ibidem.
(209) Lib. 7. *de Gratia Christi* cap. 7.
(210) Lib. 8. *ejusdem* cap. 9.
(211) Ibidem cap. 13.

ANIMADVERSIO. IV.

113. Hæc cum ita sint, luculentissime profecto, penitusque ad evidentiam, quantum mea opinio est, confirmatum manet, quod alibi demonstravimus, nempe *veram*, *realem*, & *physicam necessitatem* ab Jansenio intelligi, cum principii loco assumit, *nos secundum id necessario operari*, *quod voluntatem nostram fortius vividiusque*, *indeliberata utique delectatione delectat*. Si namque secundum Jansenium, ut est modo visum, humana voluntas sub *relative* victrice tam *gratiæ*, quam *carnalis cupiditatis* indeliberata delectatione non est libera *libertate exercitii*, sive *a necessitate physica*, sed tantum *libertate a coactione*, persuasum profecto ille habuit, voluntatem ipsam necessario *necessitate physica* ab illa delectatione ad operandum determinari. Eccur enim Jansenius non aliam, nisi *a coactione*, voluntati, dum sub *relative* victrice delectatione est, libertatem concessit, si *physice necessarium* minime censuit, ut secundum vividiorem delectationem voluntas ipsa operaretur? Fortene ignoravit, *moralem* operandi *necessitatem* non adversari *libertati a necessitate physica*, sed cum illa jungi amico fœdere, simulque componi? Dicendum itaque, non aliam ob causam Jansenium in eo fuisse totum, ut suaderet, solam *coactionis* necessitatem libero arbitrio adversari, nisi quia pro certo habuit, eam modo esse seu naturam, seu conditionem humanæ voluntatis, ut *physice necessarium* sit, secundum id eam operari, quod ipsam amplius indeliberate delectat.

SCHOLION III.

114. Tametsi porro satis ex dictis constare cuique posse putem, non solum necessario consequi ex Jansenii principiis, verum etiam palam ab illo doceri, inculcarique sæpissime, humanam voluntatem sub *gratia*, illius sensu *efficaci*, imo universaliter sub delectatione *relative* victrice, non esse liberam *libertate exercitii*, sive, ut ajunt, *a simplici necessitate*, sed tantum *libertate a coactione*: opportunum tamen censeo, nonnullorum quoque Theologorum auctoritate id confirmare, ut nempe videant omnes, me non eum esse unum, qui Jansenium ita docuisse dixerim. Omnium itaque primus sit doctissimus P. Dechamps; ille scilicet, ut eum vocat P. Graveson (212), *locupletissimus testis, & probatissimæ fidei Scriptor*, quem, tamquam Jansenistarum malleum (parcant partiarii) merito sane optimoque jure omnes suspiciunt. Quærens igitur laudatus Vir Cl., *quo ex capite Jansenius repetat ineluctabilem illam medicinalis gratiæ vim, quæ agendi necessitatem imponit?* respondet: *ex ratione delectationis victricis: quod*, inquit, *ut perspicue exponatur, sciendum est, medicinalem gratiam ex ejus mente esse delectationem cælestem, seu indeliberatum motum complacentiæ, aut desiderii cælitus immissi. Nec illud obiter, & paucis docet, sed integro fere libro probat* (213). *Docet* Jansenius (pergit ille) *voluntatem nostram ita esse comparatam, ut ineluctabili necessitate eo inclinet, quo antegressa delectatio major, seu ar-*

(212) Claſ. 2. Epist. 4. pag. 95.
(213) Lib. 3. *de Hæresi Jansen.* Disp. 3. cap. 6. n. 2.

ardentior complacentiæ, aut desiderii motus indeliberatus eam pellicit, ita ut si vel levis objecti alicujus delectatio amorque indeliberatus voluntatem demulceat, nec alia delectatione contraria oppugnetur, necessario consensum exprimat; si vero contrariæ delectationes duæ inter se confligant, illa quoque pari necessitate animum trahat, quæ magis delectaverit; quia necesse est, inquit (Jansenius), *ut id voluntas velit, quod eam magis delectat. Hinc est, quod docet, voluntatem, absente delectatione cœlesti, titillantis concupiscentiæ motibus indeliberatis necessario consentire. Hinc quod asserit, Beatos idcirco præcise Deum amare necessario, quia, extincta concupiscentia, sola in eis delectatio cœlestis dominatur. Hinc denique, quod acriter defendit, voluntatem, contrariis gratiæ, & concupiscentiæ delectationibus distractam, illi obsequi necessario, quæ alteram suavitate vincit. Habes* (ita rem claudit Cl. Auctor) *explicata paucis Janseniani dogmatis adyta, & arcanam radicem vis illius* insuperabilis, *quam ad voluntatis consensum necessario exprimendum medicinali gratiæ* (utique efficaci) Jansenius *attribuit* (214). Persuasum itaque habuit Cl. P. Dechamps, voluntatem nostram, stando Jansenii principiis, sub *gratia efficaci* non esse liberam *libertate exercitii*, sive *a simplici necessitate*. Idipsum quoque censuit Lescius Crondermus. Ait enim Jansenium docere, *quod quamvis Adam gratiam Dei, licet magnam, & validam sola sua voluntate ante peccatum impugnare, & abjicere potuerit; homo tamen post lapsum libero suo arbitrio Christi gratiam expellere non possit. Nam*, inquit, *talis secun-*

(214) Ibidem cap. 9.

dum ipsum ea est, ut faciat voluntatem invicte, *&* indeclinabiliter *bonum velle, & operari* (215). Sed clarius doctissimus P. Graveson. Affirmat quippe, *primum doctrinæ Jansenii; ejusque discipulorum principium in hoc situm esse, quod velint, gratiam in statu naturæ lapsæ, quando superior est gradibus cupiditatis, tunc esse per se, & ab intrinseco efficacem; eamque* necessario *per indeliberatam cælestem delectationem victricem determinare voluntatem humanam ad bonum; sed vice versa, quando terrena concupiscentia, seu cupiditas dominatur, & superior est gradibus cælestis delectationis, tunc voluntatem hominis per victricem carnalis concupiscentiæ delectationem* necessario *determinari ad malum, ita ut in homine sub motione gratiæ per se efficacis, seu sub motione indeliberatæ cælestis delectationis victricis, & gradibus cupiditatis superioris vera sit, non quidem* absoluta, *sed* relativa impotentia *ad male agendum, & similiter in homine sub concupiscentia dominante, & gradibus cælestis delectationis superiore, sit vera impotentia non quidem* absoluta, *sed* relativa *eliciendi bonum; sicque humana voluntas per illas delectationes indeliberatas, cælestem videlicet, & terrenam, alternatim rapiatur necessario ad bonum, vel ad malum. Ex quo doctrinæ Jansenii, ejusque discipulorum principio nemo est, qui statim non intelligat, manifesto sequi, voluntatem hominis in statu naturæ lapsæ habere dumtaxat potentiam, & indifferentiam passivam recipiendi alternatim indeliberatas illas delectationes, cælestem videlicet, & terrenam, sed carere vera potentia activa agendi, vel non agendi, in qua tamen potentia, & indifferentia sitam esse essentiam,* &

(215) Lib. 1. cap. 7. n. 3.

& germanam libertatis humanæ *rationem*, *docent omnes Theologi* (216). Alibi quoque idem Vir doctissimus, *docet*, inquit, *Jansenius pluribus in locis, naturam, & efficaciam gratiæ in statu naturæ lapsæ sitam esse in cœlesti indeliberata delectatione relativa ad gradus concupiscentiæ : quæ cœlestis indeliberata delectatio, dum superior est gradibus concupiscentiæ, tunc per se, & ab intrinseco est* efficax, *& voluntatem hominis* necessario, *citra tamen* coactionem, *&* violentiam, *determinat ad bonum ; sed versa vice ; quando in homine terrena dominatur concupiscentia, & superior est gradibus cœlestis delectationis, tunc voluntas hominis per victricem carnalis concupiscentiæ delectationem* necessario, *absque tamen* coactione, *&* violentia, *determinatur ad malum* (217). Tenet ergo etiam Cl. P. Graveson, humanam voluntatem sub *relative* victrice tam gratiæ, quam carnalis cupiditatis delectatione non esse liberam secundum Jansenium *libertate a necessitate simplici*, sed tantum *libertate a coactione.* Neque secus hac ipsa super re sentit Cl. P. Berti. Ex pluribus enim Jansenii testimoniis invicte & ipse probat eum, Jansenium scilicet, *sub delectatione victrici* (utique tam gratiæ, quam carnalis cupiditatis) *solam libertatem* spontaneitatis, *ac* lubentiæ *agnovisse* ; *libertati* coactionem *solam*, *non vero* necessitatem *opposuisse* ; libertatem indifferentiæ *tamquam paradoxum, & tamquam Pelagianum commentum rejecisse* ; *nullam denique ab ipso libertatem admitti sub gratia, sanctam delectationem inspirante, præter libertatem illam, qua*

(216) Class. 1. Epist. 1. pag. 8.
(217) Class. 2. Epist. 2. pag. 47.

qua voluntas fertur in finem, qua homo appetit beatitudinem, qua Deus permanet bonus, qua Beatorum spiritus maxima jucunditate ac voluptate adhærent summo bono clare viso, qua Christus Patrem diligebat, qua (verbo dicam) volentes agimus, non coacti. Hanc esse hæresim Jansenianam circa libertatem sub gratia, dixi, inquit, *ubicunque hac de re institui sermonem* (218). Addit etiam, *Jansenianam hæresim in iis præsertim, quæ ad gratiam, & libertatem attinet, a Calviniana parum, aut nihil differre* (219) Neminem certe nescire puto, non aliam libertatem sub gratia admissam fuisse à Calvino in voluntate, nisi *libertatem a coactione. Quid enim*, inquit Calvinus, *sibi vult Augustinus, cum de libertate voluntatis loquitur? Nempe quod toties repetit, non cogi homines invitos Dei gratia, sed voluntarios agi, ut sponte pareant, ac sequantur* (220). Neque secus, perinde ac Jansenius, loquitur ille ipse, agens de libertate, qua homo carnali concupiscentiæ consentit, & peccat. Ait quippe: *Hac distinctionis summa observetur, hominem, ut vitiatus est ex lapsu, volentem quidem peccare, non invitum, nec coactum, affectione animi propensissima, non violenta coactione: propria libidinis motu, non extraria coactione* (221). Ita demum sensisse Jansenium, fatetur disertissime P. Ab. Migliavacca. *Vocabulo enim*, inquit, *gratiæ per sese efficacis multo commodius abuti potuissent hæretici illi, qui voluntatem hominum ad motus & actiones suas compelli effutiebant impetu quarundam insu-* pe-

(218) P. 2. *Apologiæ* Dissert. 4. cap. 1. §. 3. n. 2.
(219) Ibidem num. 5.
(220) In Concil. Trident. sess. 6. cap. 6.
(221) Lib. 2. *Instit.* cap. 3. n. 5.

perabilium impressionum, cujusmodi a fato, sideribus, natura, instinctu, *aut* delectationibus indeliberatis *Jansenii profluunt. Quanam enimvero validior, & efficacior causa*, inquit ille, *excogitari potest ea, quæ semper & infallibiliter, ac certissime suum parit effectum, omnemque obicem ac repugnantiam prorumpit, ut commenti sunt Gnostici, Genethliaci, Manichæi, Astrologi, Priscillianistæ, fati vindices, Calviniani*, Janseniani? *Quamobrem (ut veteres priorum sæculorum hæreticos prætereamus) Protestantes Gomaristæ, sive Contraremonstrantes prædestinatiana dogmata recoquentes, prætendunt, quod homines post Adæ lapsum, invicto quo recens præmuntur instinctu determinentur ad observationem divinæ Legis; sibique laudi vertunt præcipue, quod patrocinium suscipiant gratiæ efficacis, quam vocant cor, & basim religionis (ut ipsi buccinant) reformatæ. Hinc ex Calvinistarum grege Melchior Leydecker* in Hist. Jansenismi *Lib.* 1. de Jansenismi dogmatibus cap. 10. *refert, quod in Synodo Dordracena, facta thematum remonstrantium condemnatione*, posita est in arce gratiæ efficacia, quæ reformationis cor, & fundamentum est. *Nihil minus sibi volunt Janseniani, qui* efficacem gratiam *in* indeliberata delectatione victrice *constituunt, eique illam, in præsenti corruptæ naturæ statu, ad voluntatem determinandam, vim, & facultatem talem adjudicant, qualem instinctui Protestantes, & fato, sideribus, aliisque determinationibus* arbitrii libertati *infestis priores hæretici tribuebant* (222). Nisi ergo velimus, tot tamque præclaros Viros Ixionem pro Junone hac in re accepisse, fateamur profecto vel inviti oportet, humanam voluntatem necessario *indeclinabili*

(222) Animad. *in Historiam Theolog.* §. 139.

bili necessitate secundum Jansenium determinari ad operandum bonum a *gratia efficaci*, prout *gratia efficax* ab illo sumitur, adeo nimirum ut voluntas sub *gratia efficaci*, & universaliter sub indeliberata *relative* victrice tam *gratiæ*, quam *carnalis cupiditatis* delectatione, non sit libera ad operandum libertate *a necessitate simplici*, sed tantum libertate a coactione.

COROLLARIUM XIV.

115 *Omnis interior gratia Christi vel* efficax *est*, *vel ita* inefficax, *ut ad bene operandum nequaquam sufficiat*. Cœlestis enim indeliberata delectatio, in qua secundum Jansenium consistit gratia Christi, vel major est, seu vividior delectatione carnalis cupiditatis, qua voluntas ad malum sollicitatur, vel est illa minor, sive debilior, vel illi æqualis. Si major: jam ipsa, ut patet, *efficax* gratia est. Si minor, aut æqualis: cum fieri nequeat, ut voluntas illi obsequatur, & secundum illam, ac propterea quod justum est, operetur, restat profecto, ipsam ad bene operandum nequaquam sufficere. Neque enim illa gratia ad bene operandum satis est, per quam bonum operari a voluntate non potest. Omnis itaque gratia Christi, positis Jansenii principiis, vel *efficax* est, vel adeo *inefficax*, ut ad bene operandum nequaquam sufficiat.

SCHOLION I.

116. Quod si quis hac super re audire Jansenium velit, ne levissime quidem ipsum dubitaturum spero, quominus, omnem interiorem Christi gratiam vel *effi*-

cacem esse, vel minime *sufficientem*, palam ille, aperteque docuerit. En Jansenii verba: *Cum*, inquit, *nulla sit gratia operandi præter istam suavitatem Dei, nisi illa tanta fuerit, ut ei delectationes rerum terrenarum cesserint, vel peccabitur, vel, alternante delectationum fluctu, in medio remanebitur., sin autem ista superaverit, jam sine dubio bene voluntas operabitur.* Quod enim amplius delectat, secundum id operemur, necesse est. *Sed utrumlibet fiat, non erit* sufficiens *gratia, sed vel* efficax, *vel ita* inefficax, *ex qua operatio nequidem possit sequi, nisi ejus inefficacia per aliam suppleatur* (223). Quis porro Jansenistarum inefficacem eam gratiam vere sufficientem dicet, quæ adeo inefficax est, ut ipsomet docente Jansenio, nisi per aliam gratiam suppleatur illius inefficacia, operatio sequi ex illa nullatenus possit? Accedit, eundem ipsum Jansenium alio loco manifeste docere, gratiam illam, qua multi, ut ipse ait, mente collustrantur, quæque cœlestis rei quasdam non *voluntates*, sed *velleitates*, vel *complacentias* in illis excitat, adeoque gratiam inefficacem, *nullo modo sufficere*, *ut homo Dei mandatum operetur, ut Deum super omnia diligat, ut speret, ut oret, ut credat* (224), ac proinde ut operetur bonum. Ergo omnis Christi gratia secundum Jansenium vel *efficax*, vel ita *inefficax*, ut ad bene operandum haudquaquam sufficiat.

ANIMADVERSIO I.

117. Verum ne æquivocationibus, quibus frequentis-

(223) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 10.
(224) Lib. 2. *ejusdem* cap. 27.

tissime, ut fucum faciant incautis, Jansenistæ utuntur, decipiamur, observandum attento animo est; cœlestem gratiæ delectationem dupliciter dici posse ad bene operandum sufficere, *absolute* nimirum, & *relative*. Dicitur *sufficere absolute*, cum spectatur virtus gratiæ in se, nempe sine ulla relatione ad gradus carnalis cupiditatis, quæ necessario vinci debet, ut voluntas bene operetur. Dicitur vero *sufficere relative*, cum sufficit ad bene operandum in iis ipsis circumstantiis, in quibus tunc voluntas versatur, videlicet spectatis gradibus illius carnalis cupiditatis, quibus tunc premitur voluntas, atque ab operando bono, quod tunc operari debet, ipsa retrahitur. Hinc, positis Jansenii principiis, ut delectatio gratiæ sit *relative sufficiens*, debet gradibus suis carnalem eam cupiditatem excedere, cui tunc voluntas obnoxia est; minime vero ut sit *sufficiens absolute*. Præcisione siquidem facta carnalis cupiditatis, quævis, utut exigua, gratiæ delectatio potentem reddit voluntatem, ut patet, ad bene operandum; at dicendum contra, si carnalis cupiditatis, qua voluntas urgetur, ratio habeatur. Cum enim humana voluntas in hoc lapsæ corruptæque naturæ statu non possit secundum Jansenium operari bonum, nisi consentiat cœlesti delectationi, qua sola ad bene operandum movetur, neque huic consentire possit, nisi illa superior fuerit carnali cupiditate, manifeste sequitur, voluntatem in hoc systemate operari bonum non posse, nisi tanta in ipsa fuerit cœlestis delectatio gratiæ, quæ carnalem ipsam cupiditatem excedat; atque hinc cœlestem gratiæ delectationem esse non posse *relative sufficientem* ad bene operandum, nisi gradibus suis carnalem cupiditatem superaverit. Apparet propterea, cœ-

lestem eam delectationem, quæ ab Jansenio *inefficax gratia* dicitur, esse quidem *sufficientem absolute*; at vero talem non esse *relative*; ac proinde vere proprieque *sufficientem* nec esse, nec dici posse. Quomodo enim delectatio illa vere proprieque *sufficiens* dici potest, si est *physice impossibile*, ut illi consentiat voluntas, quodque propterea justum est, per ipsam operetur? Quis vere sufficiens ad morbum pellendum vocabit illud pharmacum, quo *physice impossibile* est ut morbus ille pellatur? Id sane dicere neque Jansenius ipse ausus est; imo tantum abest, ut id Jansenius dixerit, quin potius paradoxum sibi esse pronunciaverit, *quod charitas* (nempe cœlestis delectatio gratiæ) *quantumvis minima*, sufficiat *ad quamcunque tentationem superandam, vel quæcunque præcepta sine transgressione facienda* (225) quamvis certe non ignoraverit, illam esse plusquam *sufficientem*, si ponatur voluntatem nulla mala cupiditate premi, nullaque diaboli suggestione ad malum sollicitari. Itaque concedat ille quoque necesse est, vere proprieque *sufficientem* non esse eam gratiam, quæ est tantum *absolute sufficiens*; atque hinc vere *sufficientem* non esse gratiam illam, quam ipse ejusque partiarii *inefficacem* appellant.

ANIMADVERSIO II.

118. Porro sicuti duplex *gratia sufficiens*, ut est modo observatum, ita duplex *potentia* bene operandi, quæ per *gratiam sufficientem* confertur voluntati, quam accurate itidem distinguenda est, animoque alte infigenda, *absoluta* nimirum, & *relativa*. Prima est, per quam

(225) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 15.

quam voluntas dicitur bene posse agere, præcisis circumstantiis, in quibus tunc ipsa versatur, videlicet nulla habita ratione carnalis cupiditatis, qua in malum tunc ipsa urgetur. Altera vero est, per quam voluntas bene operari posse dicitur, etiam relatione facta ad gradus concupiscentiæ carnalis, quibus illa tunc sollicitatur ad malum, atque a bono operando retrahitur. Liquido proinde apparet, ad conferendam voluntati *potentiam absolutam* bene operandi sufficere quamcunque gratiam; tantam vero requiri ad conferendam eidem *potentiam* bene operandi *relativam*, quæ delectatione sua delectationem carnalis cupiditatis, qua voluntas ipsa tunc premitur, *intensive* excedat. Nisi enim cœlestis delectatio gratiæ major fuerit terrena cupiditate, *qua affectus noster detinetur*, *fieri* non potest, inquit Jansenius ipse, *quin propria voluntatis infirmitate vincamur* (226); imo, eodem docente, tam est possibile, ut tunc bene operemur, *quam homini cæco, ut videat, surdo, ut audiat, vel tibiis fracto, ut recte gradiatur* (227). Sicuti ergo gratia nonnisi *absolute sufficiens* vere *sufficiens* non est, sed *physice insufficiens*; ita *potentia absoluta* bene operandi, quæ ex illa gratia provenit, non est vera *potentia*, sed potius *realis*, & *physica impotentia*, adeo nimirum ut qui non potest operari bonum, nisi *gratia absoluta*, bene agere, vere proprieque loquendo, ipse non possit. Nemo certe dicet, ut spero, pondus *unius* libræ uni lanci appensum posse bilancem deprimere, dum alteri lanci pondus *trium* librarum appensum est, ex hoc quod illa ab eo deprimeretur, si gravius pondus haud esset

(226) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 6.
(227) Lib. 2. *ejusdem* cap. 1.

esset ex altera lance suspensum. Pondus quippe unius libræ id præstare potest *potentia absoluta*, ut est perspicuum, etsi non posit *potentia relativa*, quemadmodum *unus* gradus delectationis cœlestis potest quidem determinare voluntatem ad bene operandum, *potentia absoluta*, nempe si in ipsa voluntate non sint tres gradus delectationis terrenæ; minime vero *potentia relativa*, videlicet vividiore illa terrena delectatione in voluntate admissa. Cum ergo *inefficax* Jansenii *gratia*, utpote *intensive* debilior carnali cupiditate, non conferat voluntati, positis illius principiis, nisi *potentiam absolutam* bene operandi, perspicuum manet, quod rei nostræ caput est, humanam nempe voluntatem vere per illam gratiam non posse bonum operari; atque hinc gratiam illam ad bene operandum haudquaquam sufficere.

SCHOLION II.

119. Ceterum hæc distinctio duplicis *potentiæ* attente consideretur oportet. *In ea enim*, observante Tournely, & Gravesonio confirmante, *totius Janseniani systematis* medulla, *&* ultimæ *veluti* fibræ *reconduntur. Hæc fecundissima* radix *fallaciarum*, *& æquivocationum omnium est*, *quibus catholicorum argumenta declinare*, *ac Ecclesiæ censuris subducere se verbis in speciem catholicis Janseniani conati sunt. Nullo scilicet graviori momento Catholici Jansenianos fatigarunt*, *quam quod in eorum systemate homo justus sola gratia parva* (nempe delectatione cœlesti, quæ inferior sit terrena) *instructus*, *& absente efficaci*, veram, *&* expeditam *non habeat ad superandam tentationem*, *præceptumque servandum* potentiam,

eo nempe quod in ipso tunc supponatur actualis concupiscentia dominari, ac major esse gratia; adeoque impossibile *sit, ut parva illa gratia superiorem vincat cupiditatis hujus delectationem. Huic eludendo catholicorum argumento opportuna maxime visa est æquivocatio vocis* potentiæ, *cujus involucro tecti Jansenii defensores, audacter ac jactantius asserunt, agnoscere se, ac profiteri, in eo justo* sufficientissimam *esse*, expeditissimamque *ad superandam tentationem, & mandatum observandum* facultatem, *seu* potentiam. *Verum* (pergit Vir Cl., & recte quidem atque verissime) *pace dixerim, completissima hæc est eorum fraus, atque fallacia. Perfectissimam enim, ac completissimam intelligunt potentiam* absolute, *ac* præcisis circumstantiis, *non vero* relative *ad illas* (228). Ita Tournely. Ita vero doctissimus P. Graveson. *Non negant Jansenius ejusque discipuli*, inquit ille, *gratiam parvam, sive* Jansenistice sufficientem, *dare homini* potentiam absolutam *ad oppositum, seu potentiam abstractam a circumstantiis, & dispositionibus subjecti, seu a cupiditatis gradibus, qui sunt in subjecto; sed negant Jansenius, ejusque discipuli gratiam parvam, seu* Jansenistice sufficientem *dare homini* potentiam relativam *ad oppositum, seu ad circumstantias, dispositiones, & cupiditatis gradus, qui sunt in subjecto, subindeque asserunt, hominem, qui caret gratia* relative victrice, *& habet dumtaxat* gratiam parvam, *seu* Jansenistice sufficientem, *esse in* impossibilitate relativa *vincendi omnes cupiditatis gradus, qui sunt in subjecto, seu superandi oppositam concupiscentiæ ardentiorem, superiorem, ac relative victricem delectationem. In hac* impossibilita-

(228) Prælect. *de Gratia Christi* q. 3. ubi de *Jansenio*,

tite relativâ *totius Janseniani systematis quasi* medulla, *&* ultimæ *veluti* fibræ *ac* radices *reconduntur*, *subindeque si deinceps velis cum Jansenii discipulis miscere colloquium*, *vel cum illis aliquam instituere concertationem*, *debes præ oculis semper habere* capitalem *istum Jansenii*, *ejusque discipulorum de* imposſibilitate relativa errorem, *quem hactenus confutavi*, *&* *quem si ignoras*, *vix certo ac securo pede cum istis Jansenii discipulis congredi posses*, *in mediis densisque tenebris veluti palpando ambulares*, *&*, *Anabatarum more*, *clausis pugnares oculis*, *quia relicto illo* principali *Jansenistarum de* imposſibilitate relativa errore, *aerem verberares*, *ac vagam cum illis haberes disputationem*, *quam ipsi* solitis *suis* artibus, argutiis, *&* æquivocationibus *obscurarent*, *implicarent*, *&* *tandem mediis e retibus elaberentur* (229). Hæc Cl. P. Graveſon.

SCHOLION III.

120. Verum ne pigeat, eundem Virum doctiſsimum, capitalem hunc Janseniſtarum errorem confutantem, audire. Ita ergo, & quidem invicte, ille demonſtrat, *inefficacem* Jansenii *gratiam*, cœleſtem ſcilicet delectationem, quæ inferior ſit carnali cupiditate, cum qua in voluntate pugnat, vere non eſſe, neque dici poſſe *gratiam* ſufficientem, prout *sufficiens gratia* a Catholicis ſumitur. *Gratia vere sufficiens juxta Ecclesiæ doctrinam ea est*, inquit P. Graveſon, *quæ ita complet potentiam bene agendi*, *&* *oppositam superandi concupiscentiam*, *ut nihil ei ex parte* potentiæ *desit. Atqui gratia Jansenistice sufficiens* (nempe delectatio cœleſtis

H 2 mi-

(229) Claſſ. 2. *Epist.* 5. pag. 126.

minor terrena) *non ita complet potentiam bene agendi, & superandi omnes opposita concupiscentia gradus , qui sunt in subjecto. Ergo gratia Jansenistice sufficiens non est vere* sufficiens , *sed plane* insufficiens. *Prob. min. propositio* : *Gratia Jansenistice sufficiens non dat homini* potentiam relativam *superandi omnes concupiscentia gradus , qui sunt in subjecto. Ergo gratia Jansenistice sufficiens non ita complet potentiam superandi omnes concupiscentia gradus , qui sunt in subjecto , ut nihil ei omnino desit. Prob. ant.* primo , *quia docent discipuli Jansenii , solam gratiam* relative victricem , *& cœlesti delectatione superiorem opposita concupiscentia delectatione , dare* potentiam relativam *superandi omnes concupiscentia gradus , qui sunt in subjecto. Igitur gratia Jansenistice sufficiens , qua non est* relative victrix , *& cujus cœlestis delectatio* debilior , *&* inferior *est opposita concupiscentia terrena delectatione , non dat* potentiam relativam *superandi omnes opposita concupiscentia gradus , seu vincendi ardentiorem , & superiorem concupiscentia delectationem.* Gratia itaque *Jansenistice sufficiens non dat* potentiam relativam *ad presentes concupiscentia gradus , qui sunt in subjecto ; subindeque relinquit hominem in* impotentia relativa *vincendi ac debellandi oppositam concupiscentia excandescentiorem, & superiorem delectationem. Praterea* (prosequitur ille) *impossibile est* impossibilitate relativa , *ut minor & inferior delectatio vincat majorem , & superiorem oppositam delectationem. Atqui gratia Jansenistice sufficiens nihil aliud est , quam indeliberata cœlestis delectatio , qua minor & inferior est opposita concupiscentia terrena delectatione. Ergo impossibile est* impossibilitate relativa , *ut gratia Jansenistice sufficiens vincat ar-*

den-

dentiorem , & superiorem oppositam concupiscentiæ terrenam delectationem; sed potius ei necessario cedere debet, proindeque hominem relinquit in relativa impossibilitate *superandi oppositam concupiscentiæ superiorem*, ac relative victricem *delectationem* (230). Porro adeo persuasum habet Cl. Auctor, cœlestem delectationem, quæ sit inferior carnali cupiditate, non esse *gratiam* vere *sufficientem*, ut argumentum hoc suum *peremptorium* vocet, dicatque, illud *evertere omnino systema de delectatione* relative victrici, *quod*, inquit, *obstinatis animis propugnant Jansenii discipuli* (231). Hinc paulo antea fassus aperte est, *se abhorrere a gratia illa, quam Jansenius appellat* parvam, *quamque ejus discipuli nuncupant* sufficientem, *eamque ajunt sitam esse in cœlesti indeliberata delectatione, quæ minor, debilior, & inferior est opposita concupiscentiæ delectatione. Ab hac*, inquit, *gratia* Jansenistice sufficienti, *quam universa Schola Thomistica damnat, vehementer ipse abhorreo, meque prorsus alienum esse sanctissime juro* (232), *confidenter* præterea *affirmare non dubitans, nullum unquam sive ex antiquis, sive ex Recentioribus Thomistis a Jansenii discipulis in medium productum iri, qui docuerit, aut dixerit* gratiam sufficientem, *in sensu Thomistico intellectam, esse indeliberatam cœlestem delectationem minorem, ac debiliorem terrena concupiscentiæ delectatione, cui necessario propter defectum virium cedat oportet. Ludant*, inquit, *quantum voluerint Jansenii discipuli, & in omne latus sese versantes, misere se torqueant, atque assidua lectione cum antiquorum,*

(230) Loco citato pag. 115.
(231) Ibidem.
(232) Ibidem pag. 114.

tum Recentiorum Thomistarum opera volvant, *nullum mehercle ex his offendent*, *qui in hac notione* gratiæ sufficientis, *Jansenistice intellectæ*, *consentiat*, *&* *confessas manus præbeat* (233). Et sane, cum, teste eodem Viro doctissimo, dicant Thomistæ, *gratiam*, *quam admittunt* Thomistice sufficientem, *dare voluntati humanæ* absolutam, veram, completam, proximam, *&* expeditam potentiam *bene agendi*, *&* *superandi non tantum aliquos cupiditatis gradus*, *sed omnes cupiditatis gradus*, *qui in subjecto reperiuntur*, *itaut voluntati humanæ semel instructæ gratia* Thomistice sufficienti, *nihil plane desit ex parte* potentiæ *bene agendi*, *&* *superandi omnes cupiditatis gradus*, *qui in subjecto occurrunt* (234): cum, inquam, ita explicent Thomistæ, tanto Viro teste, gratiam, quam ipsi *sufficientem* vocant, fateantur profecto illi omnes, velint, nolint, necesse est, parvam Jansenii gratiam, nempe delectationem cœlestem, quæ gradibus suis inferior sit terrena, esse non posse Thomistice *sufficientem*, utpote quæ non tribuit voluntati *veram*, *completam*, & *expeditam potentiam* bene operandi, ipsomet Jansenio fatente, ut est alibi visum, esse *physice impossibile*, ut voluntas consentiat delectationi debiliori, & secundum illam operetur, vividiore neglecta. Igitur etiam Thomistæ fateantur oportet, omnem gratiam secundum Jansenium, ejusque positis principiis, aut esse *efficacem*, aut ita *inefficacem*, ut ad bene operandum nequaquam sufficiat.

Co-

(233) Claff. 2. Epist. 4. pag. 85.
(234) Ibidem Epist. 5. pag. 114.

COROLLARIUM XV.

121. *Sola gratia Christi efficax est gratia vere proprieque* sufficiens, *ut proinde secundum Jansenium nulla omnino sit gratia vere* sufficiens *distincta ab efficaci.* Cum enim, positis Jansenii principiis, *physice impossibile* sit, ut per delectationem cœlestem, quæ gradibus inferior sit terrena, voluntas bene operetur, manifeste sequitur, nonnisi per delectationem cœlestem, quæ terrenam *intensive* superet, id reddi voluntati *physice possibile*; ac proinde hanc solam delectationem vere esse, recteque dici posse *sufficientem* voluntati, ut, quod justum est, valeat operari. Cœlestis autem delectatio, quæ gradibus suis terrenam superat, secundum Jansenium est *gratia efficax.* Ergo in illius systemate sola gratia *efficax* est gratia vere *sufficiens*, adeo nimirum ut, illius admissis principiis, nulla penitus admitti possit gratia vere proprieque *sufficiens*, quæ ab *efficaci* distinguatur.

SCHOLION I.

122. *Quicunque*, inquit Jansenius, *animadvertit omnia, quæ de adjutorio gratiæ medicinalis ex Augustino diximus, de gratia quadam potentissima, quam* efficacem *recentiores suo sensu vocant, esse intelligenda, consequenter hoc etiam animadvertere debet, non aliam Christi gratiam medicinalem in scriptis ejus reperiri; proinde fatendum sibi esse, quod, aliam nobis procudendo, novum gratiæ genus Christianis afferat, quod nec Augustinus, nec ullus latinorum Patrum, qui de gratiæ adjutorio cum Pelagianis ex professo decertarunt,*

nec Ecclesia in Conciliis generalibus , vel provincialibus ab Apostolica Sede probatis agnovit unquam , nec agnoscere potuit , nisi principia , quibus ipsa per antiquos Patres medicinalem Christi gratiam defendit , funditus evertantur (235). Tenet ergo Jansenius, nullam ab Augustino agnitam fuisse *gratiam sufficientem* distinctam ab *efficaci*. Hæc tamen dixisse minime ille contentus, ex professo demonstrandum assumit , *nullum dari post lapsum auxilium* sufficiens , *quin simul sit* efficax (236), iterum affirmans , atque contendens , *in Augustini principiis id exploratum esse* (237) , plurésque etiam ex recentioribus idipsum tradidisse. (238). Asserit quoque, *gratiam sufficientem ad præcepta facienda, cavendaque peccata , veram , & magnam , & gratuitam gratiam esse , quam spirat Spiritus , ubi vult , & hanc* sufficientem gratiam *non esse aliam , nec , ut ipsi videtur, aliam dici posse , quam illam , quæ voluntatem facit facere , & in ea operatur reipsa velle , & perficere* (239) , nempe gratiam efficacem. Unde concludit , *quamcunque gratiam potentialem homini sive justo , sive injusto , sive Judæo , sive Pagano adesse statuamus , nisi ipsam donaverit voluntatem , & actionem , hoc est, ipsum velle , & operari* (nempe nisi fuerit efficax) *non esse* sufficientem gratiam *voluntatis , & actionis*, addens , *non sufficere voluntati gratiam , qua prosit ei lex , ac doctrina , si velit ; sed agnoscendam esse illam.*

(235) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 27.
(236) Lib. 3. *ejusdem* cap. 1.
(237) Ibidem.
(238) Ibidem.
(239) Ibidem cap. 5.

lam gratiam, quæ reipsa faciat prodesse doctrinam (240).

SCHOLION II.

123. Verum enimvero nullam ab Jansenio admissam fuisse *gratiam sufficientem* distinctam ab *efficaci*, ex iis etiam invicte confirmari potest, quæ de *sufficienti* ipsa *gratia* ille tradit. Sumta siquidem *gratia sufficienti* pro tali adjutorio, *præter quod*, ut ipse ait, *nihil aliud ex parte Dei per modum* principii *necessarium est, ut homo velit & operetur*, ac proinde pro auxilio, *quod nobis dat posse, si volumus*; contendit Jansenius, ejusmodi sufficientem gratiam *ab Augustino destructam esse funditusque eversam*: esse gratiam *sanæ voluntatis, seu primi hominis, non ægrotæ*: esse *Pelagianicum adjutorium, non Christi Salvatoris*: esse illud ipsum adjutorium, propter quod *Massilienses tamquam hæretici proscripti sunt*: esse adjutorium, *quod repugnat precibus, quas vel Deus Ecclesiæ suæ tradidit, & inspiravit, vel ipsa sibi a Spiritu Sancto erudita formavit* (241): esse adjutorium *prorsus inutile lapsorum reparationi, vel operationibus, etiamsi ad* sexcentos *sufficientiæ gradus* augeatur (242): illud minime posse a nobis asseri, *nisi majori hallucinatione, quam Pelagiani, sublato originali peccato, naturæ vires illæsas esse fateamur* (243): ac demum contendere ille non veretur, *non esse nivem calori dissimiliorem, quam* suf-

(240) Ibidem.
(241) Ibidem cap. 1.
(242) Ibidem cap. 2.
(243) Ibidem.

sufficientem *illam* gratiam *veræ gratiæ*, *quam Augustinus tradidit, ut alterutrum profecto necessarium sit, vel quod eam nunquam post lapsum hominis agnoverit, vel quod eam a medicinalis adjutorii limitibus, quod crucem suam Salvator dedit, excluserit* (244).

ANIMADVERSIO I.

124. Licet autem Jansenius, rejiciendo sufficiens illud adjutorium, *præter quod nihil aliud ex parte Dei per modum* principii *necessarium est, ut homo velit, & operetur*, videatur, prima facie, nonnisi *gratiam sufficientem* in sensu Moliniano ab eo fuisse negatam; penitius tamen inspecta re, omnibusque consideratis, quæ ipse deinde docet, fatendum necessario est, *gratiam sufficientem* etiam in sensu Thomistico ipsum rejecisse. Inquit enim: *Quod si vero sic accipiatur* (adjutorium illud) *ut* sufficiens *dicatur, sicut a quibusdam* (nempe a Thomistis) *dicitur, quod satis est, ut homo dicatur* posse *operari, quamvis aliud adhuc sit necessarium, ut de facto operetur, de hujusmodi* sufficienti gratia *non est hic* (ait Jansenius) *nostra controversia. Talem enim* sufficientem gratiam *fortasse non difficulter S. Augustinus admitteret, quamvis esse* veram *illam Christi* gratiam, *de qua quæstio est* (quam nempe Christus nobis meruit, attulitque morte sua) *pernegaret* (245). Ita Jansenius. Jam vero, inquit insignis Thomista P. Serry, *hoccine est* gratiam (sufficientem) *Thomistarum admittere; cum dubitet, an eam admissurus esset Augustinus, audacterque pronunciet,*

(244) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 1.
(245) Ibidem.

ciet, Doctorem Janctissimum eam pro vera *Christi* gratia *nullatenus habiturum? Sed quid tandem* (pergit ille)? *Molinianam quidem sufficientem gratiam eo loci potissimum Jansenius impetiit, de Thomistica controversiam eo loci non esse declaravit: sit ita. At subinde, longiusque progressus, istam quoque oppugnandam aggressus est, velut singulare, & inauditum gratiæ monstrum, idque magno cum stomacho* (246). En Jansenii verba: *Quid homini misero*, inquit, *perniciosius, quam illa gratia abundare, qua nemo unquam, fatentibus etiam Scholasticis, nisi majorem damnationem assecutus est? Hoc ipso quippe unusquisque damnabilior est, quo magis* sufficienti gratia *abundavit*. Nemo *enim* unquam sufficienti gratia *usus est, aut utitur, aut utetur in* æternum, *qui mitius profecto puniretur, si tali auxilio caruisset, quo Deus neminem vel damnandorum, vel salvandorum usurum esse præscivit* (247). *Jam vero* (prosequitur ille sequenti capite) *quid monstruosius proferri potest, quam quoddam distinctum a ceteris* adjutorii *genus, quod* nunquam *ab initio lapsus humani usque ad judicii diem*, ullum *in humana voluntate* effectum *habuit, aut habiturum est? Defendit quidem aliquando S. Augustinus illud adjutorium partim in Angelis, & hominibus primis ante peccatum, partim in lapsorum quoque hominum posteritate, quando eam tali gratia adjutam, saltem credere posse cum Semipelagianis errando, opinatus est: sed nunquam eo absurditatis venit, ut illud vel* semper *effectu suo carere, propter quem datur, vel id auxilium, quod reipsa influeret cum*

(246) Tom. 1. *Prælect. Theolog.* Disp. 4. *de variis naturæ humanæ statibus* Prælect. 2.

(247) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 2.

cum voluntate, ab eo, quod non influeret, ita separandum esse decreverit, ut illud efficax, *hoc* sufficiens *vocaretur. Nimis enim perspicuum est, illam non esse adjutorii talis, sed voluntatis differentiam, quæ eodem adjutorio*, sufficientem potestatem *tribuente, vel non utebatur, vel utebatur, prout voluntati tribueretur. Itaque illud a recentioribus prolatum* gratiæ sufficientis *genus, quo adjuvante nullum unquam opus factum est, aut fiet unquam, si est verum distinctumque a* gratia efficaci *membrum, videtur* monstrum *quoddam singulare gratiæ, solummodo peccatis faciendis, majorique damnationi accersendæ serviens; ideoque lapsis hominibus citra Dei invidiam damnandis excogitatum: quod cum altissima perspicacia sua videret Augustinus, simul atque ab illo suo errore resipiscere cœpit, silentio istud* (nempe auxilium etiam Thomistice sufficiens) *in omnibus operibus suis præteriit, sciens, læsum hominis peccatoris arbitrium non solum eo uti pervicaciter nolle, sed ægritudine concupiscentiali deprimente, non posse; cui propterea solum Salvatoris medicinale adjutorium* (scilicet auxilium efficax) *utile est, & evadendis peccati laqueis necessarium* (248). Hæc porro cum ita sint, *quid ergo Jansenium absolvemus*, inquit Cl. P. Serry, *si quod capite* 1. *non attigit, capite* 3. *perfecit? Per gradus procedebat Vir acutus; & ex unius impugnatione gratiæ* (nempe ex impugnatione gratiæ Molinistice sufficientis) *ad alterius confutationem* (nimirum ad confutationem gratiæ sufficientis sensu Thomistico) *properabat* (249).

ANI-

(248) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 3.
(249) Loco citato.

ANIMADVERSIO II.

125. Quod si notionem *gratiæ sufficientis*, qualem Thomistæ admittunt, propugnantque, spectemus, ne levissime quidem dubitandum nobis est, nullam penitus agnitam in statu naturæ lapsæ ab Jansenio fuisse *gratiam sufficientem* diversam ab *efficaci*. Citra dubium est enim, *gratiam* Thomistice *sufficientem* tribuere voluntati *veram*, *realem*, *completam*, & *expeditam*, non *absolute* tantum, sed etiam *relative*, *potentiam* bene operandi, adeo nimirum ut posita in voluntate illa gratia, nihil omnino requiratur aliud, per quod voluntas ipsa in ratione potentiæ compleatur. *Gratia sufficiens in sensu Thomistico ea est*, inquit Cl. P. Graveson, *quæ dat hominis voluntati non solum* absolute, *sed etiam* relative, *seu comparate ad omnes difficultates, seu concupiscentiæ gradus, qui in ea esse possunt*; veram, completam, proximam, & expeditam potentiam *prorumpendi omnes obsistentes difficultates, & singulos oppositos cupiditatis gradus superandi, ita ut ex parte* potentiæ *nihil plane desit* (250); atque *hanc esse* ait *germanam* gratiæ sufficientis *in sensu Thomistico intellectæ notionem, quæ toti probatur Scholæ Thomisticæ* (251), & *in cujus defensionem universa illa Schola conspirat* (252). Certe etiam Cl. P. Serry manifeste docet, *potentiam in ratione* potentiæ *eo auxilio sufficienti* (scilicet sensu Thomistico) *expeditam esse, atque completam, nec ultra* gratiam efficacem *desiderari, ut in* ra-

(250) Class. 2. Epist. 3. pag. 58.
(251) Ibidem pag. 62.
(252) Ibidem pag. 63.

ratione potentiæ *compleatur*, *sed solum ut actui applicetur* (253). Si ergo constiterit, *gratiam* hoc sensu *sufficientem* ab Jansenio non admitti, neque admitti posse, nisi sui systematis principia prorsus evertat, constabit profecto, nullam penitus in illius systemate dari *gratiam sufficientem*, neque Thomistico sensu intellectam, quæ reapse sit distincta ab *efficaci*. Jam vero rem ita esse, hoc brevi, sed plane invicto argumento ostenditur. Siqua in systemate Janseniano daretur, vel dari posset *gratia sufficiens* distincta ab *efficaci*, ea profecto non esset alia, nisi cœlestis delectatio inferior gradibus suis carnali cupiditate. Hæc autem non potest esse, neque dici potest *gratia sufficiens* sensu Thomistico. Etenim, ut egregie habet laudatus P. Graveson, illa *gratia parva*, sive inferior delectatio, *si spectetur* relative, *seu comparate ad majorem*, *&* *ardentiorem actualem concupiscentiæ delectationem*, *non dat* plenam, completam, proximam, *&* expeditam potestatem *vincendi superiorem concupiscentiæ delectationem*, *subindeque hæc parva Jansenii gratia dici non potest* sufficiens in sensu Thomistico; *cum certum sit*, gratiam sufficientem *in sensu Thomistico dare* veram, proximam, *&* expeditam potentiam, *qua potest homo hic*, *&* *nunc resistere cuilibet tentationi*, *vincere superiorem concupiscentiæ delectationem*, *declinare peccatum*, *&* *divinam Legem adimplere* (254). Ergo nulla in Janseniano systemate datur, vel dari potest *gratia* Thomistice *sufficiens* distincta ab *efficaci*. Præterea, ut alibi etiam est observatum, cum aperte dicat Jansenius, gratiam illam, quam ipse vocat *inefficacem*, *nullo modo sufficere*, *ut homo*

Dei

(253) Loco citato.
(254) Class. 2. Epist. 3. pag. 58.

Dei mandatum operetur, ut Deum super omnia diligat, ut speret, ut oret, ut credat (255), palmari proculdubio contradictione nutaret, si vellet, gratiam illam conferre voluntati *veram, proximam, completam*, atque non tantum *absolute*, verum etiam *relative expeditam potentiam* bene operandi; ac proinde si contenderet, gratiam illam esse Thomistice *sufficientem*. Certum itaque perspicuumque est, solam *gratiam efficacem*, Jansenium si audiamus, esse vere proprieque *sufficientem*, adeo nimirum ut in illius systemate nulla omnino detur gratia *Molinistice*, vel *Thomistice* sufficiens distincta ab *efficaci*. Ceterum quantum a *gratia sufficienti* Thomistico etiam sensu intellecta, abhorreant Jansenistæ (quamvis, ut imperitis fucum faciant, invidiamque ipsi declinent, eam quandoque admittere videantur) non est cur ego dicam, ex iis enim elogiis apparet luculentissime, quibus aliqui ex illorum primpilis veriti nequaquam sunt ipsam exornare.

SCHOLION III.

126. Adeo certum postremo est, nullam omnino *gratiam sufficientem* distinctam ab *efficaci* admissam, agnitamque in hoc lapsæ naturæ statu ab Jansenio fuisse, ut plerique Viri doctissimi, videlicet, ut alios prætercam, P. Graveson, P. Serry, & P. Berti, inter præcipua Jansenii dogmata, ejusdemque systematis principia id unum recenseant. *Tertium doctrinæ Jansenii, ejusque discipulorum principium*, inquit Cl. P. Graveson, *spectat notionem, & essentiam* gratiæ sufficientis. Nam

(255) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 27.

Nam gratia sufficiens *in statu naturæ lapsæ* , Jansenistice *intellecta , tantum abest , ut homini completam tribuat non peccandi potentiam , ut potius ipsam præceptorum observandorum impossibilitatem compatiatur* (256). Alibi vero, *negant*, inquit, *Jansenius*, *ejusque discipuli , gratiam illam , quam* non victricem *appellant , posse dici* sufficientem *comparate ad effectum principalem , plenum , ac perfectum , nimirum comparate ad actualem peccatoris conversionem , & actualem observantiam mandatorum Dei , quia , inquiunt , hæc gratia* non victrix *dare nequit homini* potentiam veram, proximam, expeditam , & relativam *producendi principalem, plenum, ac perfectum effectum, seu actualem operandi conversionem , vel actu observandi præcepta Dei. Sola quippe* gratia victrix, *ajunt Jansenius, ejusque discipuli, dat homini* veram, proximam, expeditam, & relativam potentiam *producendi effectum principalem, plenum, ac perfectum, seu actualem producendi conversionem , & actu observandi mandata Dei*. Ex quo infert Vir ille doctissimus, quod rei nostræ caput est, videlicet. I. *Jansenium , ejusque discipulos nullam in statu naturæ lapsæ admittere gratiam, nisi* efficacem. II. *eos nullam agnoscere gratiam vere* sufficientem *a gratia* efficaci *distinctam* (257). Id porro adeo solemne est Viro illi eximio, ut, illius judicio, quinam stent ad Jansenii partes, ex ipso uno detegantur. Scribit enim : *Cum Jansenii discipuli urgentur a Thomistis , ut clare & remota omni verborum ambiguitate exponant, quid sibi velint , quidve intelligant per* gratiam *illam* sufficientem , *quam se in statu*

(256) Class. 1. Epist. 1. pag. 9.
(257) Class. 2. Epist. 4. pag. 93.

tæ naturæ lapsæ admittere , & homini justo ; instante præcepto , non deesse profitentur ? Confestim, inquit, *respondent isti Jansenii discipuli , se per* gratiam *suam* sufficientem *nihil aliud intelligere , quam delectationem quamdam cœlestem , concupiscentiæ delectatione terrena minorem , quæ necessario fortiori , & excandescentiori concupiscentiæ delectationi cedere debet ; quippe quam , ob defectum virium , vincere ac superare non potest. In qua* gratiæ *suæ* sufficientis *interpretatione* palam se se produnt discipulos Jansenii, *qui , sicut jam sæpius diximus , quemadmodum* gratiæ efficacis *naturam in statu naturæ lapsæ constituit in cœlesti indeliberata delectatione* relative *victrice , & superiore terrena indeliberata concupiscentiæ delectatione , ita* gratiam inefficacem , *quam* parvam *vocat , & quam nunc quidam ejus discipuli , ad* fucum *faciendum , appellant* sufficientem , *constituit idem Jansenius in cœlesti indeliberata delectatione , quæ terrena indeliberata concupiscentiæ delectatione minor , inferior , & debilior est , cuique necessario , ob virium defectum , cedere debet* (258). Hactenus P. Graveson. Ita vero P. Serry, perinde sane, atque ille, in Thomistica Schola celebratissimus. *Alterum*, inquit, *Jansenianæ doctrinæ principium istud est, nimirum in statu naturæ lapsæ auxilium omne ex sese, & ab intrinseco esse* efficax , *nullum* sufficiens *omnino dari , quod item simul* efficax *non sit. Id videri potest* lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 4. *ubi tametsi prima fronte* gratiam sufficientem *Moliniano dumtaxat sensu expositam impugnare videatur , quæ videlicet ex liberi arbitrii assensu , vel dissensu* efficax , *vel* inefficax *fiat ; subinde tamen , ultra quam par erat progressus* , suffi-

(258) Ibidem pag. 85.

ciens *omne* auxilium *oppugnavit*, *præter quod alterum* efficax *postulatur* (259). Demum Cl. P. Berti, *manifestum esse*, ait, *alterum Jansenianæ hæresis caput in eo positum, quod Jansenius negat dari* gratiam sufficientem *distinctam ab ea, quæ est* efficax, *& conjuncta cum actu*; *imo gratiam illam inutilem, monstruosam, a Semipelagianis confictam, atque Augustino, aliisque Patribus ignotam ausus est appellare Jansenius. Etenim* lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 1. *inquit*: sufficientem illam gratiam, quam Scholastici multi in Theologiam velut adjutorium Salvatoris intulerunt, ab Augustino destructam, funditusque eversam esse, libens fateor. *Et quamvis eo loci* (pergit Cl. Auctor) *videatur loqui dumtaxat de gratia* Molinistice *sufficiente, de ea scilicet, qua posita nihil aliud requiritur ex parte Dei per modum* principii, *ut homo actu velit, & operetur, quam utique gratiam sufficientem nequeunt admittere quotquot ad actu operandum necessarium ulterius putant* auxilium efficax; *& quamvis affirmet dogmatista, se controversiam non agere de illa* gratia sufficiente, *ut a quibusdam dicitur, præter quam adhuc necessarium est aliud adjutorium, ut homo de facto operetur, qualis est in hoc statu adjutorium* sine quo non, *& gratia sufficiens* sensu Thomistico; *nihilominus hanc ipsam gratiam in hoc infirmitatis statu penitus e medio tollit* (260). Porro *excludi a Jansenio quamcunque* sufficientem gratiam *ab* efficaci *distinctam, demonstrant*, ait laudatus P. Berti, *innumeris Jansenii testimoniis productis, Antijanseniani omnes Theologi, quibus adde li-*

brum

(259) Tom. 1. *Prælect. Theolog.* Disp. 4. *de variis humanæ naturæ statibus* Prælect. 2.

(260) P. 2. *Apologiæ* Dissert. 4. cap. 1. §. 3. n. 3.

brum inscriptum: Triumphus catholicæ veritatis, *editum Parisiis* an. 1651. *necnon* Memorias Historico-Dogmaticas *tom.* 2. ad an. 1653, p. 303, *& seq.*, *ubi narratur*, *& evincitur*, gratiam *omnem* sufficientem, *quæ non sit* efficax, *a Jansenianis derideri*, *& explodi* (261). Nisi ergo velimus, Viros adeo doctos, atque in hac materia apprime versatos erralle perquamturpissime, demus oportet, admitti non posse Jansenii systema, quin cum illo vel inviti dicamus, solam *gratiam efficacem* vere esse, recteque dici posse *sufficientem*, ita nempe ut nulla sit gratia vere proprieque *sufficiens*, quæ ab *efficaci* distinguatur.

COROLLARIUM XVI.

127. *Necessario demum admittendæ sunt*, *tamquam veræ*, quinque *famosæ Jansenii* propositiones, *quas Summus Pontifex* Innocentius X. *stigmate censorio confixerat.* Tanta siquidem evidentia ex præmissis ipsius Jansenii principiis illæ fluunt, tantaque necessitate cum ipsis connexæ sunt, ut eas negare, illis principiis concessis, perinde omnino sit, ac admissa causa necessaria, negare effectum. Quoniam autem maximi id momenti est, operæ pretium censeo, singulas ipsas propositiones distincte expendere, easque ad examen tam *juris*, quam *facti*, accuratius quoad fieri a me potest, revocare. Sit ergo propositio

(261) Ibidem.

I.

Aliqua Dei præcepta hominibus justis, volentibus, & conantibus secundum præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.

128. Hujusce primæ in Jansenio proscriptæ propositionis sensus est, justos, qui divina mandata transgrediuntur, ea tunc observare non posse, propterea quia illa gratia tunc ipsis desit, sine qua *physice impossibile* nobis est, ut divina præcepta adimpleantur. Porro tam impium dogma fluere necessario ex præmissis Jansenii principiis, ita ostenditur. Certum est, eos omnes, qui divinum mandatum non implent, ideo, stando Jansenii principiis, illud non implere, quia indeliberatæ delectationi carnalis cupiditatis, qua una ab illo implendo retrahuntur, ipsi consentiunt. Id unum quippe, Jansenium si audiamus, causa est, cur injuste operemur. Certum est autem, justos illos ideo obsequi terrenæ delectationi, dum urget præceptum, quia illa tunc superior est gradibus suis cœlesti delectatione gratiæ. Si namque contrariæ illæ delectationes essent æquales, nihil ipsi tunc agerent; & si delectatio cœlestis terrenam tunc excederet, illi, non huic obsequerentur; atque hinc non transgrederentur divinum mandatum, sed illud, ut patet, implerent. Igitur justi, qui divina mandata non exequuntur, carent, quando exequi illa debent, tanta cœlesti delectatione gratiæ, quæ terrenam carnalis cupiditatis delectationem *intensive* excedat. Jam vero si hoc, est illis *physice impossibile*, ut mandata ipsa adimpleant. *Physice impossibile* est enim, ut tunc consentiant delectationi cœlesti, sine qua

præ-

præceptum, ut patet, impleri non potest. Ergo justis, qui divina mandata transgrediuntur, *physice impossibile est*, ut illa adimpleant. Quod autem ea illis tunc desit gratia, qua divina mandata tunc ipsis observatu possibilia fiant, patet. Deest quippe illis cœlestis ea delectatio, quæ gradibus suis superior sit carnali cupiditate, per quam ab observantia divinorum mandatorum ita retrahuntur, ut, si delectatione cœlesti major ipsa fuerit, mandata, ut modo visum demonstratumque est, observari non possint.

SCHOLION I.

129. Hæc prima propositio adeo manifeste a Jansenio traditur, ut stupendum sit, non defuisse, qui id non solum in dubium vertere, verum etiam palam aperteque negare ausus fuerit. Ait enim Jansenius. I. *esse quædam homini præcepta secundum statum, & vires, in quibus constitutus est, impossibilia.* II. *non adesse semper gratiam, qua possimus, hoc est, qua illa eadem præcepta implere sufficiamus.* III. *hanc impotentiam reperiri non solum in excæcatis, & obduratis, & infidelibus........sed etiam in fidelibus, & justis, qui & fidem Christi, & charitatem justitiæ susceperunt.* IV. *hanc impossibilitatem fidelibus accidere, non tantum quando nolunt præcepta facere, sed etiam quando volunt.* V. *nihil esse in S. Augustini doctrina certius ac fundatius, quam esse præcepta quædam, quæ hominibus non tantum infidelibus, excæcatis, & obduratis, sed fidelibus quoque & justis, volentibus, conantibus secundum præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia: deesse quoque gratiam, qua fiant possibilia*; idque

Sancti Petri exemplo , aliisque multis quotidie manifestum esse , contendit , *qui* , inquit ipse , *tentantur , ultra quam possint sustinere* (262). Cum igitur , ut videre quisque potest , hæc sint genuina Jansenii verba , æquo animo ferant illius partiarii , si dixero , me haud posse animo complecti , qua demum fronte inficiari ipsi audeant , primam hanc ejusdem propositionem , atro carbone ab Ecclesia justissime notatam , in illius *Augustino* reperiri.

ANIMADVERSIO I.

130. Omnino certa secundum Jansenium res est , per solam *relative* victricem divinæ gratiæ delectationem divina mandata observari a nobis posse ; ac proinde illa si desit , iis , quibus deest , mandata ipsa esse observatu impossibilia ; atque hinc , cum victrix illa delectatio iis reapse desit , ut vidimus , qui divina mandata transgrediuntur , ab hisce etiam , etsi fideles , & justi fuerint , illa observari non posse. Enimvero , postquam dixit Jansenius , S. Petri exemplo manifestum esse , quamplures tentari ultra quam sustinere ipsi possint , statim subjungit , *nec illam implendi talia præcepta difficultatem inde proficisci , quod actus implendi debeat esse supernaturalis , vel meritorius , vel aliquid simile* , (*quæ Augustino* , inquit ipse , *nunquam in mentem venerunt*) *sed ex eo quod vires voluntatis infirmæ sint , propter concupiscentiam a volendo bono retrahentem , cujus renisu fit , ut vires voluntatis distrahantur , atque ita homo non plane velit , non integre velit , non tota voluntate velit. Talem autem voluntatem non esse idoneam , ut superet alteram vetustate roboratam ; quia per*

(262) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 13.

per illam nondum potest homo tantum velle, quantum sufficit, ut volendo faciat; poterit autem, cum habuerit magnam, & robustam (263), videlicet cum tanta in eo fuerit cœlestis delectatio gratiæ, quæ terrenam carnalis cupiditatis delectationem, qua, ut ille dixerat, a volendo bono retrahitur, gradibus suis superaverit. Nihil itaque certius apud Jansenium est, quam impossibilitatem observandi divina præcepta, quam, ipso docente, fideles etiam, & justi quandoque in seipsis experiuntur, ex cœlestis delectationis *relative* victricis defectu provenire. Docet proinde alio loco, *gratiam inefficacem*, eam scilicet cœlestem delectationem, quæ gradibus suis terrena inferiór est, *nullo modo sufficere, ut homo Dei mandatum operetur*. (264). Docet, *gratiam medicinalem, quæ post humanæ naturæ lapsum ad bene vivendum* (adeoque ad implenda divina mandata) *sufficit........ esse talem, quæ quando datur, ipsum velle, & operari tribuit, non amplius quasi nutum voluntatis expectando, sed ipsum invicte largiendo* (265); ac propterea esse *gratiam efficacem*, cœlestem scilicet delectationem *relative* victricem. Etenim, ut ille ipse alibi aperte dixerat, *gratia sufficiens ad præcepta facienda, cavendaque peccata, vera, & magna, & gratuita gratia est, quam spirat Spiritus, ubi vult; & hæc sufficiens gratia, juxta doctrinam ejus* (nempe S. Augustini) *solidissimam, non est alia, nec, ut videtur, sine errore alia dici potest, quam illa, quæ voluntatem facit facere, & in ea operatur reipsa velle, & operari* (266).

(263) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 13.
(264) Lib. 2. *ejusdem* cap. 27.
(265) Lib. 3. *ejusdem* cap. 19.
(266) Ibidem cap. 5.

Cum ergo hæc sit *gratia efficax*, ac proinde secundum Jansenium delectatio cœlestis gradibus suis superior carnali cupiditate, concedat ille necesse est, per solam delectationem cœlestem *relative* victricem divina mandata esse nobis observatu possibilia; atque hinc ab iis, qui illa gratia destituti sunt, quique proinde mandata ipsa transgrediuntur, observari non posse. Hinc est, ab eo diserte doceri, tunc subtrahi gratiam, quæ ad implenda divina mandata satis est, quæque idcirco illa nobis observatu possibilia reddit, *cum Deus non præbet homini, ut animus legis impletione delectetur, sed sinit eum carnalibus delectationibus secundum terrenarum rerum cupiditates rapi* (267), videlicet cum Deus tantum cœlestis delectationis nobis non infundit, quantum necessario requiritur, ut, dum urget præceptum, magis illius impletione, quam ejusdem transgressione *indeliberate* delectemur. Hinc etiam est, eodem quoque docente, *non aliter esse verum, quod Deus non jubeat impossibilia, nisi quia quæcunque jubet, hominis voluntate per* omnipotentem (adeoque relative victricem) *gratiam adjuta, fieri possunt* (268). Nihil itaque certius in Jansenii doctrina, quam divina mandata ab iis, qui illa transgrediuntur, ac proinde qui *gratia efficaci*, adeoque cœlesti *relative* victrice delectatione destituti sunt, observari non posse. Verum enimvero

ANIMADVERSIO II.

131. Apertius id nobis adhuc fiet; si considerabimus, quot tantum modis *possibile* sit secundum Jansenium,

(267) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 5.
(268) Ibidem cap. 13.

nium, ut agat homo, quod justum est, quodque Deus jubet, ille adimpleat. Ait ergo ille, id fieri posse. I. *remotissime per solam liberi arbitrii flexibilem facultatem ad bonum, & malum*. II. *paulo propinquius per fidem, quamvis delectatione Dei, & actuali Dei adjutorio, internisque viribus voluntatis careamus*. III. *multo plenius propinquiusque per charitatem, per quam homo justificatur, scilicet per charitatem habitualem*. IV. *completissime*, inquit ille, *dicimur* posse, *quando S. Spiritus inspiratione sic voluntas præparatur, ut non nude possit, sed etiam velit* (269) videlicet quando tanta nobis infunditur actualis gratiæ delectatio, quæ delectationem carnalis concupiscentiæ gradibus suis vincat ac superet. Etenim, ut ipsemet docet, *tali gratia non solum* posse, *sed etiam ipsum* agere *adjuvatur. Dat enim*, inquit, *non solum* posse, *si velis, sed &* velle, *quod potes. Hoc* posse *nunquam habetur, nisi quando* reipsa *quoque* agitur; *& est proprius effectus non* fidei, *aut* charitatis, *seu* bonæ voluntatis habitualis, *sed illius* gratiæ actualis, *quam Christus attulit hominibus infirmis per crucem suam* (270). Jam vero *posse* primo, secundo, & tertio modo non esse *verum posse*, minime, ut spero, nisi velit sibimetipsi palam contradicere, inficiabitur Jansenius. Certe de *posse* primo modo ait ipse, *potestatem istam sine gratia Dei efficere nihil posse* (271). Fatetur quoque, *fidem non operari observationem mandatorum, nisi per dilectionem* (272), & dilectionem, sive *charitatem*

(269) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 15.
(270) Ibidem.
(271) Ibidem.
(272) Ibidem.

tem habitualem, *quantumcunque magna* ipsa fuerit, *post lapsum primi hominis in actum exire* non posse (273) sine illa gratia actuali, quæ *dat non solum* posse, *si velis*, *sed & velle*, *quod potes* (274), nempe sine delectatione cœlesti, quæ gradibus suis superior sit carnali cupiditate. *Nisi enim*, inquit, *mirabili & inusitata gratia* (scilicet delectatione cœlesti relative) *fomes extinguatur* (*qui non est aliud*, *quam generale quoddam pondus ad creata diligenda*) *semper animum languentem deorsum premit*, *semper visibilibus objectis*, *undequaque intus*, *& foris sese offerentibus proritatur*, *nisi Spiritus Sancti munere* (nempe cœlesti relative victrice delectatione) *motus ejus vel præveniantur orituri*, *vel comprimantur exorti* (275). *Vigente* quippe *delectatione carnali*, *impossibile est*, ipso docente, *ut virtutis ac honestatis consideratio prævaleat* (276); & nisi cœlestis divinæ gratiæ delectatio *major fuerit*, *quam terrena*, *qua*, ut ipse quoque ait, *noster affectus detinetur*, *fieri non potest*, *quin propriæ voluntatis infirmitate vincamur* (277) imo, eodem Jansenio fatente, tam est *possibile* voluntati, cœlesti *relative* victrice delectatione destitutæ, ut bene velit, divinaque mandata adimpleat, *quam homini cæco*, *ut videat*, *vel surdo*, *ut audiat*, *vel tibiis fracto*, *ut recte gradiatur* (278), ac demum adeo *imperfectos* ipse etiam vocat tres priores *possibilitatis* modos, ut, illis præsentibus, *si postremus*

(273) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 25.
(274) Ibidem.
(275) Ibidem.
(276) Lib. 4. *ejusdem* cap. 9.
(277) Ibidem cap. 6.
(278) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 1.

mus, *qui per actualem gratiam datur*; *non affuerit*, *non magis*, inquit, *hic*, *&* *nunc*, *&* *absolute fieri posse praeceptum dici possit*, *quam sine alis volare posse diceretur* (279). Itaque, ipsomet fatente Jansenio, nisi *quarto modo* divina mandata observatu possibilia nobis sint; ac proinde nisi, cum impleri debent, tantum in nobis fuerit cœlestis delectationis, quæ terrenam *intensive* superet, illa sunt nobis observatu *physice* impossibilia.

Animadversio III.

132. Fucum faciunt Janseniani, dum ajunt, divina mandata ab iis, qui illa transgrediuntur, quique idcirco carent delectatione cœlesti *relative* victrice, observari quidem non posse *potentia relativa*, sed posse *potentia absoluta*. Cum enim *absoluta* hæc *potentia* ex parva Jansenii gratia, nempe ex cœlesti delectatione, quæ minor, sive debilior sit carnali cupiditate, ipsis fatentibus, proveniat, *vera potentia* non est, sed, quemadmodum tum ratione, tum auctoritate alibi demonstravimus, est *vera*, *realis*, & *physica impotentia*. Et sane, cum impleri a nobis posse divina mandata *potentia absoluta*, perinde omnino sit secundum illius *potentiæ* fautores, ac ea impleri posse per talem gratiam, quæ delectatione sua minor sit delectatione carnalis cupiditatis, qua voluntas ab illorum observantia retrahitur, dicere profecto illi haud possunt, Dei præcepta per illam gratiam vere nobis reddi observatu possibilia, adeo nempe ut ipsorum transgressio jure nobis imputari ad culpam possit, nisi velint ab suo Ma-

(279) Lib. 3. *ejusdem* cap. 15.

Magistro Jansenio recedere, eaque ipsi affirmare; quæ ille constanter negat. Fortene ignorant, illum docere, *nisi delectatio cœlestis major fuerit, quam terrena, fieri non posse, quin propriæ voluntatis infirmitate vincamur* (280): *vigente delectatione carnali, impossibile esse, ut virtutis, ac honestatis consideratio prævaleat* (281): *pravam delectationem sine aliqua majore delectatione, & meliore* nos *non posse compescere* (282): gratiam inefficacem, nempe cœlestem delectationem inferiorem terrena, *nullo modo sufficere, ut homo Dei mandatum operetur* (283): tamque esse impossibile voluntati, ut sine delectatione cœlesti *relative* victrice bene velit, & operetur, *quam homini cæco, ut videat, vel surdo, ut audiat, vel tibiis fracto, ut recte gradiatur* (284): ac demum *necessarium esse*, & quidem vera, reali, & physica necessitate, *ut secundum id operemur, quod amplius nos delectat* (285)? Fortene, inquam, illi ignorant, hæc Jansenium docuisse? Si autem id non ignorant, ut non ignorant certe, qua deinde fronte contendere queant, divina mandata per delectationem cœlestem, quæ sit debilior terrena, nobis vere esse observatu possibilia, atque ad nobis juste imputandam illorum transgressionem, satis esse, ut *potentia absoluta* observari illa a nobis possint, etsi non possint *potentia relativa*? Apparet igitur, quanta attentione nobis opus sit, ne cum agitur de prima, ab

Ec-

(280) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 6.
(281) Ibidem cap. 9.
(282) Lib. 7. *ejusdem* cap. 3.
(283) Lib. 2. *ejusdem* cap. 27.
(284) Ibidem cap. 1.
(285) Lib. 4. *ejusdem* cap. 6.

Ecclesia optimo jure proscripta, Jansenii propositione, ab illius partiariis, ut facile est, decipiamur.

SCHOLION II.

133. Ita porro respondere Jansenianos, cum ab illis quæritur, quomodo divina mandata iis observatu possibilia sint, qui carent *gratia efficaci*, sive delectatione cœlesti *relative* victrice (cujusmodi posito illorum systemate, eorumque Magistro fatente, ii sunt omnes qui mandata ipsa transgrediuntur) palam affirmat Cl. P. Graveson, ut alios prætercam, explicatque disertissime. *Jansenii discipuli*, inquit ille, *si compellantur a Thomistis ut exponant, quænam sit illa observandi præcepta, & vincendi tentationes potentia, quam voluntati creatæ dat gratia sufficiens* (nempe delectatio cœlestis minor terrena), *quam admittunt in statu naturæ lapsæ? incunctanter Jansenii discipuli respondebunt, potentiam illam adimplendi præcepta, & superandi tentationes, quam sua gratia sufficiens in statu naturæ lapsæ impertitur voluntati creatæ, esse dumtaxat* potentiam absolutam, *& abstractam a dispositionibus, quæ sunt in subjecto, seu esse potentiam, quæ præcepta Dei reddit* possibilia absolute, *præcisis actualis, & ardentioris oppositæ terrenæ concupiscentiæ delectationis gradibus ac circumstantiis, quæ sunt in subjecto; sed non esse* potentiam relativam *ad oppositam terrenæ concupiscentiæ delectationem. Volunt itaque Jansenii discipuli* (prosequitur ille) *gratiam illam* parvam, *quam in statu naturæ lapsæ a* gratia *per se* efficaci *distinctam admittunt, quamque* sufficientem *appellant, volunt*, inquit, *hanc* gratiam parvam *conferre voluntati creatæ* poten-

etiam *observandi mandata*, *&* *vincendi tentationes* absolutam *tantum*, *&* *abstractam a circumstantiis*, *dispositionibus*, *&* *gradibus opposita superioris terrenæ concupiscentiæ delectationis*; *sed præfracte negant*, gratiam *illam* parvam, *quam in statu naturæ lapsæ agnoscunt*, *quamque vocitant* gratiam sufficientem, *dare voluntati creatæ* potentiam relativam *ad præsentes subjecti dispositiones*, *hoc est*, veram, *&* expeditam potentiam *vincendi oppositam superiorem terrenæ concupiscentiæ delectationem. In conflictu enim delectationis cœlestis inferioris cum opposita terrena concupiscentiæ delectatione superiori*, *impedita est hic*, *&* *nunc*, *&* *quasi vinculo constricta manet illa observandi mandata*, *&* *vincendi tentationes* potentia absoluta, *quam voluntati creatæ in statu naturæ lapsæ dat* gratia *illa* parva, *quam Jansenii discipuli* sufficientem *appellant*; *quia nullo pacto fieri potest*, *ut minor delectatio vincat majorem*; *sicut impossibile est*, *ut pondus gravius a leviori trahatur* (286). Alibi quoque, loquens de hac prima Jansenii propositione, *non negant quidem*, inquit, *Jansenius*, *&* *Jansenistæ*, gratiam parvam, *quam habent aliqui justi*, *destituti* gratia efficaci, *dare* potentiam absolutam *superandi concupiscentiam* (*si enim minor esset opposita concupiscentia*, *ab illa* parva gratia *vinceretur*), *sed negant Jansenius*, *&* *Jansenistæ*, parvam *illam* gratiam, *quæ inest aliquibus justis*, gratia efficaci *destitutis*, *dare illis* potentiam relativam *ad oppositos concupiscentiæ gradus*, *per quam aliqui justi*, *absente* gratia efficaci, *possint superare majorem*, *&* *superiorem oppositam concupiscentiæ delectationem*; *quia*, *inquiunt Jansenius*, *&* *Jansenistæ*, *cum illa* gratia parva

ni-

(286) Class. 2. Epist. 4. pag. 86.

nihil aliud sit, *quam indeliberata cœlestis delectatio*, *quæ minor*, *&* *debilior*, *&* *inferior est opposita concupiscentiæ terrena delectatione*, *impossibile prorsus est*, *ut* parva *illa* gratia *vincat oppositam majorem concupiscentiæ delectationem. Minor enim delectatio non potest vincere oppositam majorem delectationem*, *sed ei necessario cedere debet. Ex quo doctrinæ Jansenii*, *&* *Jansenistarum principio evidenter sequitur*, aliquibus justis (*qui habent dumtaxat* gratiam *illam* parvam, *&* *carent* gratia efficaci, *seu* relative *victrici*) præcepta esse impossibilia: deesse quoque illis gratiam, qua possibilia fiant (287).

ANIMADVERSIO IV.

134. Impotentia implendi præcepta divina, quam justis etiam, piisque hominibus, dum illa transgrediuntur, inesse ait Jansenius, tanta, ipsomet docente, est, ut neque ad orationem, per quam a Deo gratiam illam postulent; quæ ad præcepta ipsa observanda sufficiat, confugere possint. Postquam enim scripserat, *sufficientem gratiam* ad faciendum, quod Deus jubet tunc nobis a Deo subtrahi, *cum Deus non præbet homini*, *ut animus legis impletione delectetur*, *sed sinit eum carnalibus delectationibus secundum terrenarum rerum cupiditates rapi*, nemo, inquit, opponat, *orari saltem posse*, *ut ista delectatio*, *quæ sufficiat implendæ legi divinitus tribuatur*; dico enim, respondet ille, *non solum Judæis*, *sed & Christianis*, *non solum carnalibus*, *sed & spiritualibus gratiam talem* sufficientem *ad faciendum*, *quod jubetur*, *frequenter subtrahi*, *atque ita subtra-*

(287) Class. 2. Epist. 6. pag. 123.

subtrahi, *ut* nec pro tali gratia adipiscenda, deprecandi similis sufficiens gratia habeatur (288). Ait proinde alio loco, *istam gratiam* orandi, *seu* postulandi vires voluntatis, *Deum, cui voluerit, & quantum voluerit, largiri* (289), *neque exiguam esse quorundam hallucinationem, quà putant, semper adesse homini gratiam, ut petat, ac tam ardenter petat, ut infallibiliter impetret id, quod petit* (290). *Itaque* (concludit Jansenius) *cum plurimi vel non petant gratiam illam, qua possint, ac sufficiant præcepta facere, vel non ita petant, ut ad impetrandum necessarium est, nec* omnibus *gratiam vel ferventer petendi, vel* omnino petendi *Deus largiatur, apertissimum est*, fidelibus multis deesse illam sufficientem gratiam (291), eam scilicet, qua divina mandata implere possint.

ANIMADVERSIO V.

135. At hic unum est, mea quidem sententia, attente considerandum, videlicet etiam ad orationem, qua divinum auxilium imploretur, tantam cœlestis gratiæ delectationem, secundum Jansenium, necessario requiri, ut gradibus suis carnalem eam cupiditatis delectationem, qua voluntas tunc ab orando retrahitur, ipsa superet. Respondens quippe Jansenius objicienti, *orari saltem posse, ut delectatio, quæ sufficiat implendæ legi, divinitus tribuatur*, ait, *etiam* ad orandum *quammaxime delectatio necessaria est, quæ non magis, quam*

(288) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 5.
(289) Ibidem cap. 13.
(290) Ibidem.
(291) Ibidem.

quam cetera, nostræ potestatis non est, sed a Deo per gratiam donari debet (292). Alibi quoque docet, *istam gratiam orandi, seu postulandi vires voluntatis, Deum cui voluerit, & quantum voluerit, largiri; Spiritus enim*, inquit, *qui ubi vult, spirat, sicuti spiritum gratiæ, ita* precum *effundit, ubi vult. Qua de causa nec orare delectat, aut lubet, nisi Deus, ut lubeat, inspiraverit; & quando jam lubet, non tanto semper* ardore *lubet, quanto necessarium est, ut sic petamus; ac tantum petamus, quomodo, & quantum res tanta petenda est* (293). Sane, cum oratio sit opus bonum, vel etiam ad orandum cœlestis delectatio gratiæ *relative* victrix necessaria est, vel ad nullum opus bonum *relative* victrix gratiæ delectatio necessario requiritur: quæ cum ita sint, apertum manet, eos qui non orant, cum orare debent, ideo non orare, stando Jansenii principiis, quia carent tanta delectatione gratiæ, quæ carnalem cupiditatem, qua retrahuntur ab oratione, & ad malum sollicitantur, *intensive* superet; atque hinc ideo illos non orare, non quia nolunt, sed quia orare non possunt.

ANIMADVERSIO VI.

136. Observatum pariter non minori attentione hic velim, eos quoque ab Jansenii doctrina non recedere, qui ajunt, divina mandata ideo nemini esse observatu impossibilia, quia impleri ab omnibus possunt per gratiam, quam Deus conferre potest omnibus, quamque omnes possunt ab illo recipere. Hoc enim

 sen-

(292) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 5.
(293) Ibidem cap. 13.

sensu Deum non jubere imposſibilia, neque Jansenius inficiatus est, disertissimis verbis ipse quoque affirmans, *non aliter verum esse, quod* Deus non jubeat imposſibilia, *nisi quia quæcunque jubet, hominis voluntate, per omnipotentem gratiam Dei adjuta, fieri possunt* (294).

SCHOLION III.

137. Quod modo diximus de impletione divinorum præceptorum, etiam de peccatoris conversione ad Deum velim intelligatur: arbitror nempe, ut peccator vere dici queat ad Deum posse converti, haudquaquam sufficere, ut habere, seu obtinere ipse posſit gratiam, qua converti ad Deum posſit, eodem plane sensu, quo homo dicitur *posse manducare panem, etiam cum panem non habet, neque etiam quidquam, unde sibi panem comparet*, & quo dicitur etiam, hominem illum posse videre, *qui non habet lucem, sed in tenebrosum carcerem injectus est, quamvis sine luce visurus sit unquam*, imo ne videre unquam posſit. Si namque, Deum *posse* nobis dare gratiam, nosque *posse* gratiam recipere, qua implere divina mandata, atque ad Deum converti valeamus, plane sufficeret, ut vere dici posset, Deum non jubere imposſibilia, nosque posse ad Deum converti, etiamsi, dum urget præceptum, gratiam illam minime haberemus; haud sane video, quamobrem dici recte non posset, sicuti certe non potest, Deum non jubere imposſibilia, si, quin illis sanitatem restitueret, præciperet cæco, ut videret, surdo, ut audiret, tibiisque fracto, ut recte graderetur? Non

(294) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 13.

Nonne enim illis Deus donare sanitatem *potest*, ipsique *possunt* sanitatem recipere? Similiter quis negabit, homini, quamdiu alis caret *physice impossibile* esse, ut volet, sicuti etiam ut ille diu vivat, qui panem non habet, neque etiam quidquam, unde sibi panem comparet, quamvis & Deus dare *possit*, & ipsi *possint* alas, atque panem a Deo recipere? Posse igitur hoc sensu minime sufficit, ne Jansenio impie docenti, *Deum impossibilia præcipere*, consentiamus.

ANIMADVERSIO VII.

138. Ex ea demum gratia, quam *parvam* vocat Jansenius, illa velleitas, conatusque ille derivandus est, quo, ut ipse ait, homines justi ea Dei præcepta implere volunt, atque nituntur, quæ, eodem docente, sunt ipsis observatu impossibilia. Parva enim illa gratia *quamvis*, inquit Jansenius, *nullo modo sufficiat, ut homo Dei mandatum operetur, ut Deum super omnia diligat, ut speret, ut oret, ut credat; ad hoc tamen facit aliquid vel istarum, vel alterius cujusdam non* voluntates, *sed* velleitates, *vel* complacentias *excitet, quas, nisi divinitus infundantur, obtinere humana potestate nemo potest* (295). Hinc causam explicans, cur divina mandata observari quandoque non possint, ait, id non ex eo oriri, quod *actus implendi debeat esse supernaturalis, vel meritorius, vel aliquid simile, sed ex eo quod vires voluntatis infirmæ sunt propter concupiscentiam a volendo bono retrahentem, cujus renisu fit*, inquit ille, *ut vires voluntatis distrahantur, atque ita homo non plane velit, non integre velit,*

(295) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 27.

non tota voluntate velit. Addit vero, *talem voluntatem non esse idoneam, ut superet alteram vetustate roboratam; quia per illam nondum potest homo tantum velle, quantum sufficit, ut volendo faciat. Poterit autem*, inquit, *cum habuerit magnam, & robustam* (296), nempe cum tanta cœlestis delectatio gratiæ in ipso fuerit, quæ terrenam carnalis cupiditatis delectationem *intensive* superaverit. Ideo enim, inquit alio loco, *in ista cum tentationibus dimicatione* magna, *adeoque* major, *ac* victrix delectatio cœlestis *necessaria est; quia alioquin voluntas tam magnas volendi vires adhibere non potest, seu, ut Schola loquitur, tam intense ac fortiter velle non potest, quantum necesse est, ut tentatio seu delectatio opposita superetur* (297).

II.

Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.

139. Videlicet nulla secundum Jansenium in hoc lapsæ corruptæque naturæ statu datur interior gratia Christi, quæ culpa nostræ voluntatis, totum id non obtineat, quod, habita ratione circumstantiarum, in quibus tribuitur, obtinere a nobis potest, & propter quod obtinendum nobis a Deo confertur. Neque enim vere proprieque loquendo, dici potest, voluntatem nostram divinæ gratiæ resistere, si illi obsequi nequit, idque minime facit, quod per eam facere ipsa non potest. *Resistere gratiæ, proprie & stricte loquendo*, inquit

(296) Lib. 3. *ejusdem* cap. 13.
(297) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 7.

quit Cl. P. Graveson, *est eam frustrare*; *seu privare eo effectu, quem habere potest in his circumstantiis, in quibus datur* (298). Re quidem vera resistere gratiæ est impedire, ne gratia operetur. Quomodo autem dici potest, voluntatem impedire, ne gratia *operetur illud, quod ab ipsa gratia actu* produci *non potest*? Itaque ut dici queat, quod voluntas gratiæ resistat, duo requiruntur. Primo: quod gratia privetur eo effectu, ad quem ipsa excitat voluntatem. Secundo: quod gratia det voluntati potentiam operandi illum effectum. Si enim voluntas non potest operari effectum, ad quem excitatur a gratia, nulla est, vel esse potest ex ejus parte resistentia. Hoc igitur præmisso certo inconcussoque principio, futurum necessario ostenditur secundum Jansenium, ut in hoc lapsæ naturæ statu voluntas nostra nunquam interiori gratiæ resistat. Cœlestis namque delectatio, in quo medicinalis Christi gratia, illo docente, posita est, vel gradibus suis superat delectationem illam carnalis cupiditatis, qua tunc voluntas premitur, vel ab illa *intensive* deficit. Si superat: tantum abest, voluntatem nostram illi gratiæ resistere, ut ne resistere quidem possit; cum *physice* necessarium sit, ut secundum illam voluntas ipsa operetur. Si vero *intensive* deficit: cum sit *physice* impossibile, ut voluntas per eam vincat carnalem cupiditatem, atque adeo ut bonum illud opus agat, ad quod volendum, agendumque ab ipsa gratia excitatur, ei profecto gratiæ, ut patet ex modo dictis, voluntas non resistit; & ideo nulli gratiæ ipsa modo resistit.

K 3 *SCHO-*

(298) Class. 2. Epist. 4. pag. 94.

SCHOLION I.

140. Quod ita porro Jansenius senserit, *adeo in aperto est, ut* Cl. P. Serry *otiosi hominis fore putet, ea in re demonstranda diutius immorari* (299). Nonne enim docet Jansenius, tale esse adjutorium infirmæ captivæque voluntatis, quod *invictissime facit, ut voluntas velit, & a voluntate non deseratur* (300), sive ejus illud esse naturæ, *ut simul ac datur, ipsum velle voluntati detur, & si non detur, nunquam velit, quia sine illo nunc propter infirmitatem velle non potest* (301)? Nonne vult ille ipse, *nullam omnino medicinalem Christi gratiam effectu suo carere, sed omnem efficere, ut voluntas velit, & operetur* (302), seu *semper effectum suum inferre voluntati, cui eam Deus sua benignitate largitur* (303), adeo nimirum ut *nulla effectu operis, ad quem efficiendum voluntati datur, ulla voluntatis pervicacia frustretur? Frangit enim*, inquit, *ante omnia ipsam illam voluntatis pervicaciam, per quam effectus ejus impediretur, atque ita quandocunque largitur gratiam suam, simul dat incrementum Deus* (304). Contendit propterea, *apud Augustinum* gratiam, & opus bonum *ita reciprocari, ut quemadmodum ex gratia data mox effectum operis consecutum inferre solet,* ita

(299) Tom. 1. *Prælect. Theol.* Disp. 4. *de Natura reparata* Prælect. 4.
(300) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 4.
(301) Ibidem.
(302) Ibidem cap. 25.
(303) Ibidem.
(304) Lib. 3. *ejusdem* cap. 4.

ita vice versa ex defectu operis gratiam non esse datam (305), nempe *hoc ipso quod data est homini gratia, mox effectum sequi*, & ex adverso *hoc ipso quod effectu homo destituitur, nullam ei gratiam collatam esse, sed solo Pelagianæ gratiæ adjutorio, hoc est, lege doctrinaque ad operationis præcepta justitiam niti* (306). Hinc dicere non est veritus „*nullam aliam actualem Christi gratiam* S. Augustinum *agnovisse, nec agnoscere potuisse, nisi regulas omnes fundamentales, quibus innixus naturam* gratiæ medicinalis *tradidit, & explicuit, vellet interimere* (307), & quicunque aliam gratiam nobis procuderit, talem scilicet, quæ ob voluntatis renisum frustrari effectu suo possit, *novum gratiæ genus Christianis afferre, quod nec Augustinus, nec ullus latinorum Patrum, qui de gratiæ adjutorio cum Pelagianis ex professo decertarunt, nec Ecclesia in Conciliis generalibus, vel provincialibus ab Apostolica Sede approbatis, agnovit unquam, nec agnoscere potuit, nisi principia, quibus ipsa per antiquos Patres* medicinalem Christi gratiam *defendit, funditus evertantur* (308). Ac demum, ne longior sim in re notissima, scribit ille alio loco, *in universis operibus* S. Augustini *non esse vestigium, quod Christi gratia cuiquam sit incongrua*, ita nempe ut effectu suo careat; *sed omnis*, inquit ipse, *operatur ac perficit effectum suum*, quatenus nempe *omnis delectat voluntatem, & omnis*

(305) Lib. 2. *ejusdem* cap. 25.
(306) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 25.
(307) Ibidem cap. 27.
(308) Ibidem.

nis hoc ipso ad operandum effectum illum, ad quem datur, trahit (309).

ANIMADVERSIO I.

141. Verum ne quis hæc considerans putet, Jansenium sibi contradicere, dum *inefficacem* & ipse *gratiam* admittit, observandum est, etiam illam gratiam, quam Jansenius *inefficacem* vocat, eum totum effectum, quem potest, & propter quem voluntati tribuitur, ab ipsa voluntate ex Jansenii quoque sententia obtinere; & ideo neque huic gratiæ, vere & proprie loquendo, ut monuimus, a voluntate resisti. Sibi namque objiciens Jansenius, *quomodo nulla Christi gratia effectu careat*, cum jam constet, *multos divinitus mente collustrari, imò vero & in ipsa voluntate motibus divinæ gratiæ percelli, qui tamen ab ejus interna suasione, & inclinatione dissentiunt*; respondet, *multiplices esse divinæ gratiæ effectus, quemadmodum & voluntatis. Est enim*, inquit, *velle perfectum, quod Augustinus* posse *vocat; est & imperfectum, quod* velleitatem *appellare solent. Hæc ergo primus est cœlestis istius roris effectus, quem ut minimum in omnibus operatur, quibus eum infundit Deus. Nam quemadmodum inundatio divinæ gratiæ totam hominis voluntatem secum instar impetuosi cujusdam torrentis rapit, sic ut omnia humani cordis retinacula, quibus terrenis rebus irretitur, velut violenta quadam tempestate, disrumpit; ita lenis ille velut auræ tenuis afflatus complacentiam quamdam voluntatis tenuissimam, rei tam pulchræ, quæ simul objicitur contemplanda, contemperatam suaviter impetrat, & celer-*

(309) Lib. 10. *ejusdem* cap. 7.

celerrime quasi furtim post se rapit. Hac igitur gratia quamvis nullo modo sufficiat, ut homo Dei madatum operetur, ut Deum super omnia diligat, ut speret, ut oret, ut credat; adhuc tamen facit aliquid, ut istarum, vel alterius cujusdam cœlestis rei liberas quasdam non voluntates, *sed* velleitates, *vel* complacentias *excitet, quas, nisi divinitus infundantur, obtinere humana potestate nemo potest* (310). *Sic videmus*, inquit paulo infra, *plurimos, qui necdum ab immunditia carnis se continere possunt* (quia nempe destituti delectatione gratiæ relative victrice) *vehementer tamen* (per gratiam inefficacem, quam habent) *optare continentiam: cujusmodi vota divinæ gratiæ* (scilicet inefficacis) *sunt munera* (311). Tametsi ergo etiam secundum Jansenium detur *gratia inefficax*, adhuc tamen manet, quod rei nostræ caput est, *omnem* scilicet *gratiam in eo, cui datur, semper*, ut ipse ait, *operari effectum, ob quem datur* (312); ac proinde quem ipsa potest in nobis operari, videlicet vel *perfectum velle*, vel *imperfectum*: primum, si gradibus suis superior illa fuerit carnali cupiditate; alterum, si fuerit carnali cupiditate inferior. *Non enim*, inquit ipse, *quævis gratia ad quosvis effectus inferendos sufficit, ut quidam imaginati sunt, sed potestates operationum difficultati sunt attemperandæ* (313), ita nimirum ut quo major fuerit delectatio carnalis cupiditatis, qua voluntas ab operando bono retrahitur, eo vividior debeat esse cœlestis delectatio gratiæ, ut illa vincatur; ac propterea, ut quod justum est, voluntas operetur. Necesse quippe est,

(310) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 27.
(311) Ibidem.
(312) Ibidem.
(313) Ibidem.

est, stando illius principiis, ut secundum id voluntas operetur, quod ipsam magis delectat.

ANIMADVERSIO II.

142. Verum pro pleniori rei hujusce intelligentia considerandum attente est, animoque alte infigendum, errorem, in hac secunda Jansenii propositione ab Ecclesia proscriptum, minime in eo esse positum, quod omnis interior Christi gratia aliquem semper in nobis effectum producat, quem impedire voluntas nostra non possit; sed in eo, quod omnis gratia eum semper totum effectum obtineat, cujus producendi *veram*, & *realem*, & quidem *relativam* potentiam voluntati communicat. Ut enim egregie habet *Jansenismi redivivi* Illustrissimus Auctor, *certissimum est, Deum, quando per gratiam suam mentem illuminat, vel accendit voluntatem, producere semper in mente quandam illustrationem, & in voluntate piam quamdam motionem, saltem indeliberatam. Illuminationem enim activam ex parte Dei* necessario *sequitur in intellectu hominis illuminatio passiva, & motionem activam sequitur in voluntate passiva motio, saltem indeliberata* (314). Qui ergo ajunt, ex omni gratia, quæ mentem nostram interius afficit, semper sequi actum aliquem voluntatis, etiam deliberatum, ac proinde ipsam gratiam nunquam prorsus omni privari effectu, sed aliquem semper a nobis consequi, non idcirco tamquam Jansenii partiarii traducendi sunt, veluti ac errorem in secunda illius propositione damnatum ipsi quoque propugnent. Id quippe docere illi possunt sine ulla prorsus Jan-

(314) P. 1. Artic. 3. n. 2.

Jansenismi suspicione *modo fateantur*, inquit laudatus Cl. Præsul, *interiorem gratiam, etsi semper in voluntate aliquem producat effectum, non tamen semper producere omnem illum effectum, cujus producendi veram confert potentiam. Ad hoc enim, ut dici possit, quod interiori gratiæ aliquando resistitur, satis est, quod renisu voluntatis gratia aliquando privetur eo effectu, quem producere potuisset, & ad quem producendum conferebat veram potentiam; non autem necesse est, quod aliquando nullum omnino producat effectum, etiam deliberatum. Itaque* (concludit ille) *etsi gratia semper producat aliquem effectum, si tamen renisu voluntatis totum illum non producat effectum, cujus producendi veram voluntati confert potentiam, tunc vere & proprie ei resistitur, & consequenter immunes sunt ab errore secundæ propositionis Theologi illi, qui docent, gratiam semper operari aliquem effectum, etiam deliberatum* (315). Porro, etsi etiam secundum Jansenium omnis gratia non semper effectum illum obtineat, ad quem producendum movet voluntatem, non idcirco tamen dici potest, stando illius principiis, aliquam dari gratiam, quæ, culpa voluntatis, eo effectu privetur, cujus producendi *veram*, & *realem*, sive *relativam*, *potentiam* ipsi voluntati communicat. Ejusmodi namque non esse delectationem cœlestem, quæ superior sit carnali cupiditate, nullus erit, qui dubitet. Necesse siquidem est, *vera*, *reali*, & *physica necessitate*, ut illi delectationi voluntas consentiat; ac proinde ut id ipsa agat, ad quod faciendum ab illa excitatur. At nemo quoque inficiabitur, hujusmodi non esse delectationem illam gratiæ, quæ a delectatione carnalis cupiditatis *intensive* de-

(315) Loco citato.

deficiat. Cum enim *physice* sit imposibile secundum Jansenium, ut illi cœlesti delectationi voluntas obsequatur, ac propterea ut id ipsa efficiat, ad quod movetur, caret quidem hæc gratia eo effectu, ad quem movet voluntatem; sed non eo caret effectu, ad quem producendum *relativam potentiam* ipsi voluntati communicat; unde ipsa etiam, perinde ac delectatio *relative* victrix, eum semper totum effectum a voluntate consequitur, cujus *relative* capax est, sive quem producere ipsa potest; & ideo nulli gratiæ secundum Jansenium a voluntate resistitur, quamvis etiam secundum ipsum non omnis gratia eum semper obtineat effectum, ad quem movet excitatque voluntatem.

ANIMADVERSIO III.

143. Observandum consequenter est, omnem gratiam tuta fide, & absque ulla prorsus Jansenismi suspicione dici posse *efficacem*, sumta *gratia efficaci* pro illa quæ semper quidem aliquem in nobis effectum producit, non tamen omnem, cujus *relative* capax est, sive cujus producendi *relativam potentiam* nobis communicat. Si namque non est contra fidem, neque favet Jansenismo, ut modo vidimus, quod omnis gratia aliquem semper effectum in nobis producat, dummodo dicatur, non producere semper eum totum, quem *relative* potest producere; contra fidem non est profecto, neque Jansenismo favet, quod omnis gratia hoc sensu dicatur *efficax*. Non enim hinc sequitur, ejuscemodi esse omnem interiorem Christi gratiam, ut voluntas nostra, quemadmodum falso docet Jansenius, nunquam ei resistat.

SCHO-

SCHOLION II.

144. Omnem Christi gratiam posse hoc sensu dici *efficacem*, dummodo tamen pro comperto habeatur, non eum semper totum effectum, cujus producendi *relativam potentiam* voluntati ipsa confert, ab illa produci, docent Theologi præstantissimi. Observandum est, inquit Em. Card. de Lauræa, *quod cum Deus ex sua benignitate prævenit aliquem, sive infidelem, excitando, illuminando, & inspirando, ut veniat ad fidem; sive fidelem lapsum, ut veniat ad pœnitentiam; sive fidelem justum, ut faciat opera præcepti, aut consilii, duo in his excitationibus sunt consideranda. Unum est ipsa* passiva excitatio, illuminatio, & inspiratio, *quas Deus solus causat in nobis sine nobis*, quæ *recipiuntur in intellectu, & voluntate, & isti effectus semper a solo Deo efficiuntur, & sic semper gratia excitans quoad hos* effectus illuminandi, & inspirandi *est* efficax. *Alterum autem, quod considerandum venit, est ipsum opus; de quo fit excitatio, seu illuminatio, & inspiratio, ut in propositis exemplis pro infideli* fides, *pro baptizato peccatore* pœnitentia; *pro fideli justo* observantia præcepti, *vel* consilii, *vel* operum supererogationis. *Ista autem*, inquit, *appello* opera principalia, *quia ad hæc ordinantur excitationes* (316). Scribit quoque Cl. P. Graveson, palamque affirmat, *Thomistas gratiæ sufficienti* (ei nempe, cui voluntas nostra dicitur resistere) *duos assignare effectus*, primarium *videlicet*, & secundarium. *Primarius effectus, ad quem gratia sufficiens ex voluntate Dei consequenti ordinatur, consistit.*

(316) Opusc. 3. cap. 4. n. 84.

sistit in piis cogitationibus, inspirationibus, *&* illustrationibus *in intellectu*, *in* piis *etiam* motionibus, *&* affectionibus *in voluntate*, *aliisque* bonis, *sed* debilibus, *&* imperfectis actibus, *seu* deliberatis, *seu* indeliberatis. *Porro hunc* effectum primarium, *ad quem ex voluntate Dei consequenti ordinatur*, *semper producit gratia sufficiens*, *& in hoc sensu dicitur* efficax, *quia voluntas Dei consequens semper impletur*. Secundarius effectus *gratiæ sufficientis*, *ad quem ordinatur ex voluntate Dei antecedenti*, *sistit in* actuali, *&* perfecta operatione, *seu* ex. g. *in* actuali conversione peccatoris. *Hunc autem* effectum secundarium *gratia sufficiens nunquam*, inquit ille, *producit*, *nisi præsto adsit gratia* per se efficax, *quæ suapte vi facit*, *ut voluntas in actualem*, *& perfectam prorumpat operationem. Hinc Thomistæ docent* (ita ille paulo post) *gratiam sufficientem respectu* primarii effectus, *quem semper producit*, *esse* efficacem : *sed respectu alterius* effectus secundarii *esse tantum* sufficientem..... *Dat tamen homini gratia sufficiens respectu illius* ulterioris, *&* secundarii effectus, *quem se sola nunquam producit*, veram, proximam, *&* expeditam, *hunc* secundum, *&* principalem effectum *producendi*, potentiam, *ita ut homini*, *habenti gratiam sufficientem in sensu Thomistico intellectam*, *nihil omnino desit ex parte* potentiæ *operandi* (317). Nisi ergo velimus, quod absit omnino, hosce Viros præstantissimos, aliosque etiam, quos compendii gratia silentio prætereo, cum Jansenio sentire, nempe errorem illum propugnare, quem Ecclesia in secunda illius propositione atro carbone notavit, fateamur necesse est, Jansenismum non redolere, quod om-

(317) Claff. 2. Epist. 3. pag. 62. & seq.

omnis interior Christi gratia, quantumvis exigua, aliquem semper effectum, etiam *deliberatum*, in nobis producat; ac proinde quod omnis gratia interior hoc sensu sit *efficax*, dummodo ratum fixumque maneat, effectum hunc, quem scilicet illa semper in nobis producit, non semper esse eum totum, propter quem a Deo nobis illa confertur, cujusque producendi *veram*, & *realem*, & quidem non *absolutam* dumtaxat, sed *relativam potentiam*, gratia ipsa nobis communicat. Stat quippe hoc ipso, quod fidei dogma est, quodque Jansenius negat, non omnem scilicet interiorem Christi gratiam ejus esse naturæ, ut ei nunquam voluntas nostra resistat.

SCHOLION III.

145. Eam porro ob causam, positis Jansenii principiis, dici non posse, nos resistere gratiæ, quam ille *parvam* appellat, propterea quia *relativam potentiam* producendi eum plenum effectum, ad quem excitat voluntatem, ipsa nobis minime conferat, disertissime docet laudatus P. Graveson, & Cl. P. Berti aperte confirmat. Ait enim ille: *Gratiæ, quam* parvam appellat *Jansenius, non resistitur quantum ad* effectum imperfectum, *quia juxta Jansenium hunc effectum semper producit, & eo nunquam frustratur. Quantum vero ad* effectum plenum, *&* perfectum, *ad quem illa parva gratia Janseniana* absolute *tendit & ordinatur, non potest in Jansenii systemate dici, quod ei resistatur, quia hunc* effectum plenum, *atque* perfectum *gratia illa parva*, relative *ad majorem & superiorem concupiscentiæ oppositam delectationem, consequi*

& producere non potest in doctrina Jansenii (318), etenim, ut antea dixerat idem Vir Cl., *proprie & stricte loquendo, resistere gratiæ est eam frustrare, seu privare eo effectu, quam habere potest in iis circumstantiis, in quibus datur. Cum igitur Jansenius, & Jansenistæ pertendant, hanc gratiam* parvam, *seu* Jansenistice sufficientem *non posse* relative *obtinere effectum ulteriorem, seu plenum ac perfectum, ad quem* absolute *ex se tendit, plane ex intimis eorum doctrinæ principiis sequitur, hominem non resistere huic gratiæ* parvæ, *seu* Jansenistice sufficienti, *etiam quoad* effectum ulteriorem, plenum, *&* perfectum, *ad quem prædicta gratia* Jansenistice sufficiens *ex se* absolute *tendit, & quem, propter oppositam ardentiorem concupiscentiam, cui* necessario *cedere debet, nullo pacto in his circumstantiis, in quibus datur, obtinere potest; quia est ligata & irretita a majori & fortiori opposita concupiscentiæ terrena delectatione* (319). Ita vero Cl. P. Berti: *Quamquam*, inquit, *posteriores Janseniani jactent se, dum ajunt nunquam interiori gratiæ resisti, & ex gratia consequi necessitate bonum opus, sermonem instituere de* gratia *dumtaxat* efficaci, *& de* necessitate sequenti, *non rejecta gratia ad sensum Thomistarum* sufficiente, *nec* libertate indifferentiæ in actu primo: *manifestum est tamen, hæc inania esse subterfugia, & Janseniano systemati repugnare. Quum enim in hoc systemate, seclusa delectatione victrici, necessum sit, ut voluntas in* parvis desideriis, *&* conatibus *hæreat, consequenter gratia, quæ non inspirat delectationem victricem renitentis concupiscentiæ, conferre non po-*

(318) Class. 2. Epist. 5. pag. 124.
(319) Ibid. Epist. 4. pag. 94.

potest veram *recte agendi* potestatem; *siquidem ubi est* necessitas *obtemperandi motibus concupiscentiæ*, *nequit esse* libera potestas *ad obediendum Deo nondum conferenti gratiam necessariam ad motus illos concupiscentiæ frænandos*. Illa quippe necessitas, & libertas *consistere simul nequeunt*. Nec *inducta a Jansenianis* necessitas *dici potest* necessitas consequens; *quum enim* soli coactioni *opponatur*, *ac sit ejusdem generis*, ac *necessitas illa*, *qua omnes volunt esse beati*, *qua Deus seipsum diligit*, & *qua Sanctorum spiritus in cælis adhærent summo bono*, *ut diximus* §. 2. n. 2. *est* necessitas antecedens, & *quæ* libertatem indifferentiæ *omnino excludit* (320). Vides ergo horum quoque doctissimorum Virorum judicio confirmatum, ideo *interiori gratiæ* secundum Jansenium *nunquam modo resisti*, non quia aliquem semper effectum, quem impedire voluntas nostra non possit, illa in nobis operetur; sed quia omnem effectum, quem *relative* potest, ipsa semper in nobis producat.

ANIMADVERSIO IV.

146. Demum licet non omnis gratia interior Christi, Jansenium quoque si audiamus, sit *efficax*, sumta gratia *efficaci* pro ea, per quam voluntas reapse vult, quod volendum est, nempe conversionem sui ad Deum, quodque agere debet, divinorum scilicet mandatorum impletionem, ipsa operatur; verumtamen sumta gratia *efficaci* pro illa, quæ effectum eum totum, cujus *relative* est capax, producit, omnis gratia, etiam quam ille *parvam* vocat, secundum Jansenium

(320) *Apologia* Differt. 4. cap. 1. §. 5. n. 7.

nium est *efficax*; quatenus nempe nulla, illius judicio, ut vidimus, *effectu suo caret, sed omnis efficit, ut voluntas velit, & aliquid operetur.* (321), id nempe totum, quod, habita ratione circumstantiarum, in quibus est voluntas, operari ipsa potest. Propterea

ANIMADVERSIO V.

147. Hoc posteriori sensu si accipiatur *gratia efficax*, non omnis *gratia efficax* secundum Jansenium *victrix* est, bene vero omnis *gratia victrix* est *efficax*. Non omnis *gratia efficax* est *victrix*, quia licet omnis *gratia efficax*, hoc ipso quod est *efficax*, eum semper totum, quem *relative* potest, ex sententia Jansenii, effectum obtineat; non omnis tamen hujuscemodi gratia domat ac vincit, quemadmodum necesse est, ut *victrix* jure dicatur, carnalem illam cupiditatem, cum qua in voluntate pugnat; sed ea dumtaxat, quæ ita est *efficax*, ut carnalem ipsam cupiditatem gradibus suis simul superet. At vero omnis *gratia victrix* est simul *efficax*; quia si est *victrix*, superat carnalem cupiditatem, qua voluntas ab operando bono retrahitur; & si carnalem illam cupiditatem superat, sine dubio bonum ipsum voluntas operabitur; cum *physice* necessarium sit secundum Jansenium, ut illi delectationi gratiæ voluntas consentiat. Itaque secundum Jansenium, ut recte habet Cl. Tournely, *gratia semper est* efficax, *licet non semper* victrix. *Semper est* efficax; *quia semper aliquid producit* (id nempe totum, cujus relative capax est). *Non semper est* victrix; *quia non semper superat oppositam concupiscentiam, nec plenum ac perfectum opus producit*,

(321) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 25.

cit, & consequenter nunquam ei resistitur; non quantum ad effectum plenum, si fuerit victrix; *non etiam quantum ad effectum imperfectum, si* victrix *non fuerit, quia eo nunquam frustratur* (322).

SCHOLION IV.

148. Sicuti prolixius, ita etiam clarius explicat doctissimus P. Graveson id, quod ex Cl. Tournely modo observandum exhibui. *Jansenius, ejusque discipuli,* inquit ille, *duplicem in statu naturæ lapsæ admittunt gratiam, unam videlicet, quam* victricem *nuncupant: alteram, quam* non victricem *appellant; utramque tamen gratiam volunt esse* efficacem, *seu* producere omnem effectum, cujus *relative* capax est, & propter quem a Deo datur, habita ratione circumstantiarum subjecti. *Gratia enim* victrix, *quam Jansenius, ejusque discipuli constituunt in cælesti indeliberata delectatione* relative *victrice, & superiore concupiscentiæ terrena delectatione, ac necessitante: hac, inquam, Jansenii ejusque discipulorum gratia* relative victrix, *& superior concupiscentiæ delectatione, semper* efficax *est, & producit plenum, ac perfectum effectum, ad quem a Deo datur, nimirum* actualem, & perfectam conversionem peccatoris, *vel* actualem observantiam mandatorum Dei. *Gratia vero, quam Jansenius, ejusque discipuli vocant* non victricem, *quamque constitutam esse volunt in cælesti indeliberata delectatione, quæ minor ac debilior est terrena concupiscentiæ delectatione* relative victrice, *hac inquam gratia* non victrix, *juxta Jan-*

 se-

(322) Prælect. Theol. *de Gratia Christi* q. 3. ad 2. prop. *Jansenii.*

senium, *ejusque discipulos*, *est itidem* efficax, *& producit in voluntate creata effectum imperfectum & debilem*, *ad quem a Deo datur*, *videlicet* actus imperfectos velleitatis, *&* pia desideria. *Ceterum* (prosesequitur Cl. Auctor) *negant Jansenius*, *ejusque discipuli gratiam illam*, *quam* non victricem *appellant*, *posse dici* sufficientem *comparate ad effectum principalem*, *plenum*, *ac perfectum*, *nimirum comparate ad* actualem peccatoris conversionem, *&* actualem observantiam mandatorum Dei; *quia*, *inquiunt*, *hæc gratia* non victrix *dare nequit homini* potentiam veram, proximam, expeditam, *&* relativam *producendi principalem*, *plenum*, *ac perfectum effectum*, *seu actualem operandi conversionem*, *vel actu observandi præcepta Dei. Sola quippe* gratia victrix, *ajunt Jansenius*, *ejusque discipuli*, *dat homini* veram, proximam, expeditam, *&* relativam potentiam *producendi effectum principalem*, *plenum*, *ac perfectum*, *seu actualem producendi conversionem*, *& actu observandi mandata Dei. Ex quo sequitur primo*, Jansenium, ejusque discipulos nullam in statu naturæ lapsæ admittere gratiam, nisi efficacem. *Secundo*, eos nullam agnoscere gratiam vere sufficientem, a gratia efficaci victrici distinctam, quæ det homini veram, completam, proximam, expeditam, & relativam potentiam producendi actum plenum, ac perfectum, seu actualem conversionem, vel observantiam mandatorum Dei. *Sequitur tertio*, gratiæ interiori in statu naturæ lapsæ nunquam resisti. *In sententia enim Jansenii*, *ejusque discipulorum*, *sicut mox observavi*, quælibet gratia in statu naturæ lapsæ eum semper obtinet effectum, cujus, relative ad oppositam concupiscentiæ terrenam delectationem, capax

est,

est, & ad quem, habita ratione hujus delectationis superioris, producendum a Deo datur, *sive* plenum, *ac* perfectum, *si terrena concupiscentiæ delectatio inferior fuerit, & gratiæ delectatio cœlestis superior*, imperfectum *vero*, *ac* debilem, *si concupiscentiæ delectatio superior extiterit, gratiæ vero delectatio inferior; adeoque in doctrina Jansenii, ejusque discipulorum* gratiæ interiori in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur: *quod in secunda Jansenii propositione ab Ecclesia catholica fuit damnatum* (323).

III.

Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.

149. Sensus hujus tertiæ propositionis est, ut actiones nostræ in hoc lapsæ corruptæque naturæ statu dignæ sint præmio, vel pœna, minime requiri, ne a nobis fiant necessario *indeclinabili necessitate*; sed plane sufficere, ne fiant necessario *necessitate coactionis*, hoc est, coacta, invita, ac repugnante voluntate. Rem porro ita esse, positis Jansenii principiis, hac una, brevi quidem, sed plane invicta ratione ostenditur. Certum est, illis principiis admissis, nos non libere *libertate a necessitate simplici*, sed necessario *vera, reali*, & *physica*, adeoque *indeclinabili necessitate*, in hoc lapsæ naturæ statu tam quod justum, quam quod injustum est, operari. Alterutrum ergo fateamur oportet, videlicet aut nos non mereri, cum bene, neque demereri, cum male agimus; aut in iis nos mereri,

(323) Class. 2. Epist. 4. pag. 93.

& demereri, quæ necessario *indeclinabili necessitate* operamur. Negandum non est autem, nos mereri, cum bene, demereri, cum male agimus. Ergo dicamus necesse est, in iis modo mereri nos, & demereri, quæ necessario *indeclinabili necessitate* operamur; atque hinc ad merendum, & demerendum in hoc lapsæ naturæ statu non requiri libertatem *a necessitate simplici*, sed eam sufficere, quæ dicitur *a coactione*, nempe libertatem illam, quam secundum Jansenium habemus sub delectatione tam cœlesti, quam terrena *relative victrice*, adeoque per quam non coacti, non inviti, sed delectabiliter, & cum complacentia, tametsi necessario *insuperabili necessitate*, id quod agimus, operamur.

SCHOLION I.

150. Quod de libertate sufficiente ad meritum, & demeritum in hoc lapsæ naturæ statu ita senserit Jansenius, adeo certum est, tamque perspicuum, ut plane hospes in illius *Augustino* sit oportet, qui hac de re vel levissime dubitaverit. Eos siquidem omnes in percipienda genuina Augustini mente falli in primis ait Jansenius, *qui cum audiunt omne* peccatum *voluntate, seu libertate, non necessitate committi, itemque debere esse* voluntarium, *non* necessarium, *&* *esse debere* liberum *ab eo abstinere, putant, illis phrasibus suas cogitationes de illa* exercitii, *seu* contradictionis libertate *stabiliri, qua quis* peccatum *hic, & nunc possit facere, & vitare, committere, & ab eo, saltem aliud perpetrando, abstinere* (324). Ait secundo, S. Augustinum *semper agnovisse, actum esse liberum* libertate, *qua*

(324) Lib. 4. *de Statu Naturæ lapsæ* cap. 21.

quæ ad peccatum *sufficit*, *quamvis identidem & constanter neget*, *esse liberum ea* libertate *ad faciendum bonum*, *& malum*, *quam Scholastici postulant* (325), nempe ea libertate, quæ non solum *violentiam*, sed etiam *necessitatem* excludit. Persuasum ergo fuit Jansenio, non requiri *libertatem a necessitate*, ut actus aliquis imputari nobis ad culpam posſit. Imo tantum abest, libertatem hanc, Jansenii judicio, necessariam esse ad actum, ut sit liber, ea utique libertate, quæ ad meritum, demeritumque requiritur, ut *paradoxum in Augustini doctrina inauditum* appellare non vereatur, *quod actus aliquis voluntatis propterea* liber *sit*, *quia ab illo desistere voluntas*, *& non agere potest*; addens etiam, se miraculi loco habiturum, *si in Augustini doctrina ostendi posset*, *voluntatem*, *quæ potentissime*, *& immobiliter*, *& perpetuo justitiam diligit*, *& operatur*, *non esse in ista volitione*, *& operatione liberam* (326). Dubitandum itaque non est, quominus secundum Jansenium ad merendum, & demerendum in hoc lapsæ naturæ statu *libertas a necessitate* minime requiratur. Quod autem, ipsum quoque si audiamus, sufficiat ad meritum, & demeritum in eodem statu *libertas a coactione*, sufficiat nempe, ut actus fiat non solum cum rationis advertentia, & circumstantiarum cognitione, verum etiam non coacta & invita voluntate, sed delectabiliter, & cum complacentia, tametsi deinde adeo necessario fiat, ut vitari non posſit, ita quoque ex illius verbis ostenditur. Ait enim: *cum vera causa*, *cur arbitrium ad appetendum aliquid moveatur*, *sit delectatio*, *qua intrinsecus in ipsa voluntate* mul-

(325) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 15.
(326) Lib. 6. *ejusdem* cap. 8.

mulcetur, hinc est, quod consequenter Augustinus tradit, tam in appetendo, quam in omittendo peccato, voluntatem delectatione *liberam fieri* (327); & *ex hoc generali principio ulterius Augustinus*, inquit ille, *sæpe docet, idcirco voluntatis consensum ad peccandum tribui, vel non tribui, quia voluntas* delectatione *peccati mollitur, aut destituitur, aliaque fortiore possidetur* (328). Conquerentibus itidem Pelagianis, quod *libertas arbitrii* ad peccandum ab S. Augustino tolleretur, scribit Jansenius; illum non aliud ad hæc respondisse, *nisi hominem non cogi* (ad peccandum), *sed libenter cum delectatione, & ideo propria, & libera voluntate peccare* (329), neque *aliter* liberum arbitrium *in peccato quærendum esse, nisi quia vi delectationis, non alius quispiam cogens hominem, sed ipse homo delinitus propria voluntate peccatum facit* (330). Docet propterea, *voluntatem semper esse liberam tam in* bono, *quam in* malo, *tam sub* gratia, *quam sub* peccato, *quia expers est violentiæ, cogentisque necessitatis* (331); atque hinc, *opus esse* laude, *vel* vituperio *dignum*, meritorium, *vel* demeritorium *ex hoc, quod sit voluntarium, spontaneum, non coactum, tametsi determinatum ad unum* (332), nempe ex hoc, quod sit liberum *libertate a coactione*, quamvis non sit liberum *libertate a necessitate*.

SCHO-

(327) Lib. 7. *de Gratia Christi* cap. 3.
(328) Ibidem.
(329) Lib. 8. *ejusdem* cap. 9.
(330) Ibidem.
(331) Ibidem cap. 13.
(332) Lib. 6. *ejusdem* cap. 24.

SCHOLION II.

151. Ita porro de libertate, quæ in hoc ſtatu ad merendum, & demerendum ſufficit, Janſenium tenuiſſe, clarius adhuc fiet, ſi conſideremus, qualis, illius judicio, ea ſit libertas, quæ *arbitrii* dicitur. Cum enim, fatentibus Theologis omnibus, ad merendum, & demerendum neceſſe ſit, ut homo libere *libertate arbitrii* operetur, reliquum profecto eſt, ſolam *libertatem a coactione* ſecundum Janſenium ad merendum, & demerendum ſufficere, ſi *arbitrii libertas* in una *libertate a coactione* ab illo ſtatuatur. Jam vero in ea una libertate *liberum arbitrium* ab illo conſtitui, tot tamque perſpicuis ejuſdem teſtimoniis alibi demonſtravimus, ut id iterum oſtendere, perinde ſit profecto, ac manifeſte abuti velle otio & literis. Quia tamen res iſta maximi, ut omnes norunt, momenti eſt, liceat ad pleniorem ejuſdem demonſtrationem duo ipſius Janſenii teſtimonia ſatis conſpicua, meoque judicio plane decretoria, hoc etiam loco ſubjicere. Itaque, ait ille, *memoria repetendum eſt id, quod tam prolixe ex Auguſtino, Bernardo, ceteriſque tum Patribus, tum Scholaſticis aſſeruimus*, libertatem arbitrii *generalem & naturalem non eſſe aliam, niſi a* neceſsitate, *quam eos ſolam* coactionem *intellexiſſe demonſtravimus. Ex quo fit, ut apud eos liber actus* (utique *arbitrii* libertate) *ſit idem, qui* non coactus, *qui non fit* nobis nolentibus, *ſeu* invitis, *& qui hoc ipſo eſt in noſtra poteſtate: Hoc autem non eſt aliud, quam* actus voluntarius, *ſeu* ſpontaneus, *prout voluntas, voluntarium, & ſpontaneum, juxta Damaſceni doctrinam ſupra traditam,*

mo-

motum rationalem cum rationis advertentia, & circumstantiarum cognitione *designat*, *nec oriri potest in homine*, *renitente voluntate* (333). Alibi quoque, postquam dixerat, *nullam immutabilitatis*, *inevitabilitatis*, *vel quocunque voces nomine*, *sed solam* coactionis *necessitatem* libertati voluntatis *repugnare* (334), aperte fatetur, *hactenus declarasse*, *generalem* libertatis *rationem*, *a qua*, inquit ipse, *dictum est* liberum arbitrium, *commune bonis*, *& malis*, *in eo sitam esse*, *quod immune sit a* necessitate coactionis (335). Velint ergo, nolint Jansenii partiarii, fateantur oportet, vel minime sufficere secundum Jansenium ad merendum, & demerendum in hoc lapsæ naturæ statu, ut libere *libertate arbitrii* homo operetur; vel satis esse, illius sententia, ad meritum, & demeritum, ut homo agat libere *libertate a coactione*; & ideo, ut verissime habet Cl. P. Serry, *nihil Jansenio ea in parte* (quæ nempe ad *tertiam* illius *propositionem* spectat) *a Summis Pontificibus affictum esse*, *eumque ita plane sensisse*, *adeo certum est*, *ut otiosi esset hominis in re compertissima diutius immorari* (336).

SCHOLION III.

152. Quod demum eam ob causam necesse sit secundum Jansenium, ut ad merendum, & demerendum in hoc statu corruptæ naturæ sola *libertas a coa-*

(333) Lib. 7. *de Gratia Christi* cap. 5.
(334) Lib. 6. *ejusdem* cap. 38.
(335) Lib. 7. *ejusdem* initio cap. 1.
(336) Tom. 1. *Prælect. Theol.* Disp. 4. *de Natura reparata* Prælect. 5.

coactione sufficiat, quia non *libere*, sed *necessario* indeclinabili necessitate, stando illius principiis, agimus ipsi, quidquid modo agimus, sive boni, sive mali, docent plerique, etiam extra Molinæ, & Suaresii Scholam, Theologi præstantissimi. Primus sit Cl. Diroysius. *Sensus*, inquit, *Jansenii quoad* tertiam propositionem *est*, *quod quamvis voluntas in statu naturæ corruptæ sit* necessario *determinata ad omnes suas actiones ab* indeliberatis *illis*, *quas de quocunque objecto sentit*, delectationibus, *non secus ac ab* influentiis *determinatur*; *non tamen desinit esse* libera, *nec consequenter desinit* mereri; *quia non cessat agere cum* cognitione, *&* delectatione; *& quia unusquisque meretur in statu viatorum omnibus actionibus*, *quæ a* libero arbitrio *procedunt* (337). Ita quoque doctissimus P. Graveson. Et ipse siquidem ait, hanc *tertiam* Jansenii *propositionem* necessario fluere ex hoc, quod ille velit, voluntatem nostram ab indeliberata *relative victrice* delectatione *necessario*, etsi non *coacte*, ad operandum determinari, ad bonum scilicet, adeoque ad merendum, si *cælestis*; contra vero ad malum, ac proinde ad demerendum, si *terrena* delectatio ipsa fuerit. Etenim, inquit ille, *cum Jansenius sæpius asserat*, libertatem *in uno dumtaxat* voluntario deliberato *consistere*, *nec aliud essentialiter postulare*, *nosque id magis velle*, *quod magis nos delectat*, *demulcet*, *ac rapit*, *tametsi* necessario; *hinc infert Jansenius*, *superiorem*, *&* relative victricem *gratiæ delectationem causam esse nostræ libertatis*, *idest* a coactione; *quia facit*, *ut velimus*, *quamvis hæc superior*, *& victrix gratiæ delectatio nobis* necessitatem bene agendi, *non quidem per-*

pe-

(337) Dissert. *de Justa condemnatione &c.* cap. 1. n. 13.

petuam, immutabilem, & involuntariam, sed transitoriam, mutabilem, & voluntariam, imponat. Idem docet Jansenius de superiori, ac relative victrice concupiscentiæ delectatione, quam itidem dicit esse causam, cur libere (*idest* libertate a coactione) *peccemus, tametsi hæc concupiscentiæ major delectatio nobis imponat simplicem, voluntariam, mutabilem, transitoriam, & relativam peccandi necessitatem* (338). Sed clarius P. Serry ex eadem inclita Thomistarum Schola. *Si quis porro*, inquit, *scire velit, quorsum novum istud paradoxum Jansenius cuderit, stare scilicet meritum, ac demeritum cum necessitate agendi, modo nulla coactio superveniat, dicam breviter, & Jansenianæ hæreseos radicem aperiam. Gratiam scilicet efficacem Jansenius propugnavit, quæ* necessitatem *inferat voluntati, quæque activam indifferentiam amoveat. Quia vero opponi illico poterat, hominem istiusmodi gratia efficaci motum nullum jam meritum habiturum, quippe qui necessitate bonum ageret, hoc incommodum ut effugeret, novum istud doctrinæ monstrum efformare coactus est, scilicet stare meritum posse cum agendi necessitate, modo nulla coactio superaccederet, hincque mala malis aglutinavit. Quare* lib. 8. cap. 5. *contendit*, nullum in Augustini monumentis apparere vestigium, ex quo colligi possit, gratiam cum libero arbitrio conciliasse, ex quo homo divina gratia motus possit agere, & non agere (*quod ad indifferentiam, & immunitatem a necessitate pertinet*); sed quia homo divina gratia motus vult reipsa, quod vult; nec instar trunci a Deo agitur, sed sponte movetur, semota licet indifferentia (*quod ad immunitatem a coactione pertinere certum est.*

(338) Class. 2. Epist. 6. pag. 125.

est. Si vero quaratur ab eo, cur Beati nil novi Deum diligendo mereantur, si sola ad meritum sufficit immunitas coactionis, *qualicunque necessitati conjuncta? Reponit, id accidere non defectu sufficientis ad meritum* libertatis; *sed ob id unum, quod* in termino, *ac extra* viæ statum *constituti jam sint* (339).

IV.

Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant hæretici, quod vellent, eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

153. Hæc quarta in Jansenio damnata propositio duos errores complectitur, quorum alter *juris*, *facti* alter nuncupatur. Error *facti* est, Semipelagianos admisisse necessitatem prævenientis interioris gratiæ ad singulos actus, ne ipso quidem excepto fidei initio. Error vero *juris* in eo consistit, quod velit Jansenius, ideo illos peccasse contra fidem, eamque ob causam fuisse tamquam hæreticos ab Ecclesia proscriptos, quod gratiam illam ejus naturæ esse dicerent, cui & obtemperare, si vellet, humana voluntas posset, & cui, si vellet, posset ipsa resistere. Omisso ergo errore *facti*, demonstrandum modo est, errorem *juris* necessario sequi ex positis ab Jansenio principiis, ex illis nempe necessario futurum, ut nulla sit interior gratia Christi, cui voluntas nostra vel obsequi non posit, si velit, vel non possit, si velit illi resistere: uno verbo necessario futurum ut nulla sit gra-

(339) Tom. 1. *Prælect. Theolog.* Disp. 4. *de natura reperata* Prælect. 5.

gratia Christi interior, quæ, renisu, seu culpa voluntatis, effectu illo frustretur, cujus producendi *relativam potentiam* ipsi voluntati illa communicat. Itaque cœlestis delectatio, in qua interior Christi gratia secundum Jansenium posita est, vel superior est gradibus suis carnali cupiditate, qua tunc voluntas premitur, vel est gradibus inferior. Si superior, ei certe voluntas secundum Jansenium non potest resistere; cum, illo docente, necessarium sit, inimpedibili necessitate, ut illi voluntas obsequatur, & secundum illam operetur. Si inferior, nequit voluntas ei obtemperare, nempe facere opus illud, ad quod faciendum ab illa excitatur; cum, Jansenium ipsum si audiamus, sit *physice* impossibile, ut voluntas, relicta delectatione vividiore, debiliori consentiat. Omnis ergo interior Christi gratia hujusmodi est secundum Jansenium, ut voluntas vel nequeat illi obtemperare, vel nequeat ipsi resistere.

ANIMADVERSIO I.

154. Cœlesti delectationi gratiæ, quæ gradibus suis sit inferior carnali cupiditate non solum secundum Jansenium obtemperare nequit voluntas, sed, si proprie loqui velimus, neque illi resistere. Etenim, ut est alibi visum, resistere gratiæ est impedire, ne effectum illum ipsa obtineat, cujus producendi *relativam potentiam* voluntati nostræ communicat. Stando autem Jansenii principiis, omnis gratia, quantumcunque exigua, eum semper totum effectum, cujus producendi *relative* capax est, a voluntate consequitur. Ergo voluntas nostra neque illi delectationi gratiæ, quæ a carna-

nali cupiditate *intensive* deficit, vere proprieque loquendo, resistit.

SCHOLION I.

155. Hanc propositionem quoad utramque partem ab Jansenio doceri, clarum adeo perspicuumque est, ut nonnisi a protervo in dubium verti posit. *Itaque*, inquit Jansenius, *Massiliensium opinionibus, & Augustini doctrina quam diligentissime ponderata, certum esse, & indubitatum esse debere sentio, quod Massilienses præter prædicationem, atque naturam*, veram *etiam &* internam, *&* actualem gratiam *ad ipsam etiam fidem, quam humanæ libertati, & voluntatis adscribunt viribus, necessariam esse fateantur* (340). Et alio loco: *ex qua sane*, ait ille, *principiorum Augustini ac doctrinæ consonantia perspicuum esse puto, semper eum & bonæ voluntatis nutum, & in bona voluntate perseverantiam adjutorio divinæ gratiæ tribuisse, non modo quando senex cum Pelagiana peste conflixit, sed etiam quando Presbyter, & cathecumenus in eodem quo Massilienses errore versabatur. Absit enim, ut unquam tantus Doctor lapsum hominem tot tantisque infirmitatibus circumdatum, tot vulneribus mortuum, stante homine, ipsisque Angelis integerrime sanitate fruentibus, fortiorem esse deliraverit, ut quod istos sine divino adjutorio nullo modo efficere potuisse profitetur, hoc suis solius viribus illum præstare posse judicaverit. Omnino semper ad omnem omnino bonam voluntatem, qua Deo creditur, Deus rogatur, sanitas petitur, gratiam Dei, & adjutorium fassus est,* non

(340) Lib. 8. *de hæresi Pelagiana* cap. 6.

non modo Adamo, & Angelis, sed maxime infirmis hominibus esse necessarium. Sed, ut supra diximus, & sæpius repetendum est, aliud sanorum, aliud ægrotorum adjutorium est. Illud sine quo non *creditur, aut rogatur Deus; hoc est* quo *creditur, & rogatur Deus, quia ipsam credendi rogandique voluntatem inspirat ac donat. In hoc ergo* (concludit Jansenius) *proprie Massiliensium, & Augustini error situs fuit, quod Angelorum sanctorum, & stantis hominis adjutorium, in quo intelligendo, & admittendo nulla penitus ipsis difficultas fuit, etiam lapsis hominibus hactenus sufficere voluerint, ut quia non penitus esset depravata, vel extincta natura, cum illo eodem auxilio perdurante, quo antea in Adamo cuncta poterant, possent etiam nunc lapsi, fracti, & ægri saltem credere, & a sua infirmitate velle sanari. Nec opus esse, ut per illam aliam gratiam ægrotis propriam, quam Christus attulit, ipsa* credendi voluntas donaretur, *seu, ut etiam dicunt*, donaretur, ut velit, *rejectis ab illo dono aliis pariter reis. Talem enim gratiam volunt* non ad initium bonæ voluntatis, *seu* ad credendum, *sed tantum ad operandum esse necessariam; quia aliquid integritatis in natura remanserit, propter quam cum illo Adami, & Angelorum adjutorio, si vellet, crederet, non autem si vellet, posset operari* (341). Verissime ergo dixi, nonnisi a protervo negari posse, traditum fuisse a Jansenio errorem *facti*, quem Ecclesia in quarta illius propositione atro carbone notavit, videlicet *Semipelagianos admisisse prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei.* Quod vero attinet ad errorem *juris* in eadem propositi-

(341) Lib. 8. *de hæresi Pelagiana.*

sitione ab Ecclesia damnatum, arbitror, non minori evidentia constare, illum quoque ab Jansenio fuisse traditum, nempe ipsum docuisse, *Semipelagianos in eo fuisse hareticos, quod vellent, eam gratiam*, quam scilicet ipsi quoque admittebant tamquam necessariam etiam ad initium fidei, *talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare*, nimirum cui & obtemperare, si vellet, humana voluntas posset, & cui, si vellet, posset ipsa resistere. En Jansenii verba: *In hoc proprie Massiliensium error situs est, quod aliquid primevæ libertatis reliquum putant, quo sicut Adam, si voluisset, poterat perseveranter operari bonum, ita lapsus homo* saltem credere posset, si vellet; *neutrum tamen absque interioris gratiæ adjutorio, cujus usus, vel abusus relictus esset in uniuscujusque arbitrio, & potestate* (342). Nihil itaque certius, nihilque apertius est, quam errorem tam *juris*, quam *facti*, in hac quarta propositione censorio stigmate ab Ecclesia confixum, Jansenium docuisse.

SCHOLION II.

156 Si differentia illa consideretur, quam statuit Jansenius inter gratiam, quæ Adamo innocenti collata a Deo fuerat, & eam, quam nobis Christus meruit, facile quisquam videbit, quantum ille ab ea gratia fuerit alienus, cui obtemperare humana voluntas posfit, si velit, & cui, si velit, posfit ipsa resistere. Ait enim Jansenius, *integræ naturæ gratiam, quantum ad operandi modum, talem fuisse, ut ejus usus in sua cuique voluntate relinqueretur, hoc est, ut ea uti velle, aut nol-*

(342) Ibi cap. 6.

nolle, cum ea credere, vel non credere, operari, vel non operari, perseverare, vel non perseverare uniuscujusque relinqueretur arbitrio. Non enim illa gratia (pergit Jansenius) *dabat homini* velle, *vel* agere, *sed erat talis*, sine qua non *posset quicquam velle, vel agere. Nunc autem, perdita illa felicissima integritate naturæ, homini variis libidinibus captivo, & sui ipsius, aliarumque creaturarum amoribus excæcato, talis gratia datur, quæ paulatim ipsius arbitrium sanando liberet, ipsum* velle, *&* agere, *&* perseverare *largiendo. Est enim gratia non tantum* sine qua non *potest actio fieri, sed* qua *potentissime fit*, quæ nisi detur, nunquam poterit quicquam boni salutaris velle, *vel* agere; *quia rerum creatarum* libidinosis delectationibus *prægravatus*, non potest *ullo modo captivam voluntatem in sincerissimam increatæ lucis puritatem attollere, etiamsi primi hominis gratia non tantum affulgens, ac parata semper assisteret, sed etiam longe cumulatius auctiusque conferretur. Est enim ista gratia illius naturæ, ut homini libero, non captivo serviat; sano, non ægroto opituletur; integro, non læso, vulneratoque conveniat: ex quo fit, ut neque captivum liberet, neque ægrotum sanet, neque membra fracta consolidet; sed ejus usus integritatem, sanitatem, libertatemque supponat. Est enim instar baculi, instar cibi, instar lucis, quæ nihil prorsus adjuvant, ut vel vinculis compeditus ambulet, vel fastidiosus & ægrotus comedat, vel cæcus, aut oculis læsus videat, nisi ante compedes frangantur, fastidium detergatur, pupilla sanetur. Hoc autem non est aut scipionis, aut alimenti, aut lucis, sed collyrii, aut medicinæ, cujus ope paulatim integritas, sanitas, libertasque restituitur, quibus redditis, jam illis adju-*

toriis

toriis utitur, si voluerit; quia uti, vel non uti in arbitrio sanati hominis constitutum est. Non enim ita adjuvant, ut usum ipsius voluntatis inferant, sed impulsum potius ipsius voluntatis exspectant (343). Alibi etiam, in eo positum esse, ait, utriusque gratiæ discrimen, quod *gratia sanæ voluntatis in ejus libero arbitrio relinqueretur, ut eam, si vellet, desereret, aut, si vellet, uteretur; gratia vero lapsæ, ægrotæque voluntatis nullo modo in ipsius relinquatur arbitrio, ut eam deserat, aut arripiat, si voluerit* (344). Hinc docet, *nullum adjutorium gratiæ, cujus usus ita ponitur in arbitrio voluntatis, ut illo utatur, aut non utatur, ut illud amplectatur, aut deserat, ut illi consentiat, aut non consentiat.......... ad medicinale adjutorium Christi posse aliquo modo pertinere* (345); addens insuper, per prædicationem talis gratiæ, *quæ nos operari faciat, si velimus, nihil aliud agi, nisi ut Christi gratia medicinalis tollatur funditus, & gratia sanæ voluntatis, hoc est, Adami, & Angelorum, substituatur in locum ejus* (346); & quicunque *alia divinæ gratiæ adjutoria infirmis hominibus afferre nititur, quæ deserant, si velint, cum quibus tamen sufficientibus operentur, si velint, non aliud imprudenter facere; nisi ut originalis peccati virus evacuet, illæsas liberi arbitrii vires esse, Christum frustra venisse, & gratis mortuum esse, persuadeat* (347): quæ cum ita sint, quis negabit, persuasum fuisse Jansenio, eam non esse

M 2 gra-

(343) Loco citato.
(344) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 4.
(345) Ibidem cap. 5.
(346) Ibidem cap. 24.
(347) Ibidem cap. 27.

gratiam Christi, cui liberum sit voluntati obtemperare, vel resistere; atque hinc ejus illam esse naturæ, ut ei non obedire voluntas nostra non posit?

ANIMADVERSIO II.

157. Si nulla sit secundum Jansenium interior gratia Christi, cui humana voluntas obtemperare posit, si velit, & cui, si velit, posit ipsa resistere; neque ullus, ipsum quoque si audiamus, de natura illius gratiæ ita sentire queat, nisi in uno eodemque prorsus cum Semipelagianis luto hæreat: reliquum profecto est, Jansenii judicio nullam esse interiorem Christi gratiam, sub qua voluntas nostra sit libera *libertate exercitii*, sive *a simplici necessitate*; atque insuper ad partes stare Semipelagianorum, quisquis voluntatem sub interiori gratia, hoc libertatis genere, liberam esse dixerit. Libera non est enim voluntas *libertate a necessitate* sub gratia, nisi quia sub illa, & cum illa bene operatur, si vult, & si vult, minime operatur, adeo nimirum, ut perinde omnino sit, voluntatem hoc modo sub gratia esse liberam, ac ipsam obtemperare posse gratiæ, si vult, & si vult, posse illi resistere. Verumenimvero

ANIMADVERSIO III.

158. Velim hic attente consideretur, ad tuendam libertatem humanæ voluntatis positæ sub gratia minime sufficere, ut voluntas ipsa dicatur consentire, & dissentire posse divinæ gratiæ, si vult, sed dicendum præterea, voluntatem, dum sub gratia est, id velle pos-

posse. Si namque dicatur, voluntatem posse quidem consentire, & dissentire gratiæ, si velit, sed id velle non posse; negandum absolute est, ipsam tunc vere posse divinæ gratiæ consentire, eique vere posse resistere; alioquin dicere quoque liceret, ut egregie observat Cl. P. Dechamps, *Deo liberum esse, atque in ejus potestate situm mentiri, peccare, amare injustitiam, odisse seipsum, quia tam vere dici potest: Deus mentiretur, peccaret, amaret injustitiam, odisset seipsum, si vellet, quam vere dicitur: Beati cessarent ab amore beatifico, si vellent; homo dissentiretur gratiæ necessitatem inferenti, si vellet; Pater, & Filius suspenderent productionem Spiritus Sancti, si vellent* (348). Similiter, eodem teste, dicere quoque possemus, *liberum esse homini amare malum, quia amaret, si vellet; vel odisse bonum, quatenus bonum, quia odisset, si vellet; item liberum esse infanti rationis usu carenti peccare, quia peccaret, si vellet; imo, quod absurdius est, liberum esse lapidi peccare, quia peccaret, si vellet* (349). Cum ergo nihil sit magis a veritate alienum, quam liberum esse Deo peccare, Beatis cessare ab amore beatifico, homini dissentiri gratiæ necessitatem inferenti, Patri, & Filio suspendere productionem Spiritus Sancti &c., quia, tametsi fieri possent hæc omnia, si vellent, id tamen velle ipsi non possunt; restat profecto, voluntatem quoque nostram, ut sub motione divinæ gratiæ vere libera sit *arbitrii libertate*, debere ita posse motioni divinæ gratiæ consentire, si vult, eique, si vult, ita posse resistere, ut, dum sub illa motione est, utrumque velle ipsa possit. Certe, inquit lau-

(348) Lib. 3. *de hæresi Jansen.* Disp. 2. cap. 7. n. 2.
(349) Ibidem.

laudatus Vir Cl., *juxta communem loquendi consuetudinem, a doctis pariter, & indoctis usurpatam, quando dicimus de aliquo* : potest hoc, si velit, *eo ipso affirmamus, aut saltem supponimus*, posse illum id velle. *Nam si non potest velle, falso dicitur* : potest, si velit; *sed dici absolute debet* : non potest. *Ita absolute dici debet* : Deus peccare non potest, mentiri non potest, seipsum odisse non potest; *quia licet hæc omnia faceret, si vellet, velle tamen absolute non potest* (350).

ANIMADVERSIO IV.

159. Fatetur Jansenius (351), Scholasticos recte sentire, dum ajunt, significari humani arbitrii *libertatem* sub gratia, quando audiunt, doceri ab Tridentina Synodo, *voluntatem posse dissentire, si velit*, & ab Augustino, *hominem Deo vocanti consentire posse, si velit*. Verum aut admittit Jansenius, voluntatem nostram ita posse Deo vocanti, adeoque interiori illius gratiæ, consentire, si vult, eique, si vult, posse resistere, ut utrumque velle ipsa possit; aut id ille non admittit. Si non admittit, fucum ille facit profecto, affirmans, humani arbitrii libertatem memoratis Tridentini Concilii, & S. Augustini verbis significari; cum, ut est modo visum, si voluntas velle nequeat Deo vocanti consentire, eique resistere, nonnisi perperam, & ad fallendos incautos dici queat, voluntatem posse Deo vocanti consentire, *si vult*, eique, *si vult*, reluctari ipsam posse. Si autem admittit Jansenius, voluntatem ita posse consentire, & non consentire Deo vo-

(350) Lib. 3. *de hæresi Jansenian.* Disp. 2. cap. 7. n. 4.
(351) Lib. 6. *de Gratia Christi* cap. 35.

vocanti, si vult, ut simul id ipsa velle queat, sibi certe ipse non constat, dum *paradoxum in Augustini doctrina inauditum* sibi esse ait, *quod actus aliquis voluntatis propterea* liber *sit, quia ab illo desistere voluntas, & non agere potest* (352), sicuti etiam dum scripsit, *in nullis Augustini libris vel semel inveniri posse unum textum, vel vestigium opinionis istius, quod idcirco voluntas* sub gratia, *quæ facit eam facere, maneat libera, quia cessare potest* (353); ac demum, ut innumera propemodum id genus alia prætercam, dum dixit, *operationem divinæ gratiæ ex diametro repugnare arbitrii libertati*, si aliud non sit hæc libertas, *nisi potentia agendi, & non agendi, seu faciendi, & abstinendi ab eo, quod facit* (354). Etenim si voluntas, dum per gratiam a Deo vocatur, potest illi non consentire: ergo potest ab eo actu, quo illi consentit, desistere, potest ab illo cessare, potest ipsum non elicere, retinetque proinde sub gratia potentiam agendi, & non agendi, seu faciendi, & abstinendi ab eo, quod facit.

ANIMADVERSIO V.

160. Si verum est secundum Jansenium, voluntatem posse non consentire Deo vocanti, si velit, verum quoque erit, illius judicio, interiori gratiæ voluntatem ipsam, si velit, posse resistere. Non consentire enim Deo vocanti, & interiori illius gratiæ reluctari, idem mihi omnino est, omnibusque perinde esse puto. Sibi ergo non consentit Jansenius, affirmans uno lo-

(352) Lib. 6. *de Gratia Christi* cap. 8.
(353) Ibidem.
(354) Lib. 7. *ejusdem* cap. 14.

loco, voluntatem posse consentire Deo vocanti, si vult, & si vult, posse illi non consentire, simulque alio loco negans, ad medicinale Christi adjutorium gratiam illam pertinere, *cujus usus ita ponitur in arbitrio voluntatis, ut illa utatur, aut non utatur, ut illam amplectatur, aut deserat, ut illi consentiat, aut non consentiat, si voluerit* (355).

SCHOLION III.

161. Quamvis quæstio, num *Semipelagiani admiserint interioris gratiæ necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei*, sit *facti*, non autem *juris*, & *Ecclesiasticæ definitiones*, ut ait doctissimus P. Serry, *de factis historicis esse non possint, quæ ex Scripturis, aliisque fidei regulis eliquari nequeunt, sed aliis documentis, quæ nihil cum fide commune habent* (356), veruntamen, ut egregie habet Jansenismi redivivi Illustrissimus Auctor, *quæstio hæc*, an scilicet Semipelagiani necessitatem interioris gratiæ simpliciter etiam ad fidei initium admiserint, *ita ad* factum *pertinet, ut in quarta Jansenii propositione ad* Jus *etiam pertinere videatur. Nam*, inquit ille, & recte quidem, *si Jansenianus quis contendat, quod talis gratiæ necessitas revera a Semipelagianis admissa fuerit, sequi videtur, eos in hoc esse hæreticos, quod admiserint talem gratiam, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare* (357); atque ejuscemodi gratiam a nobis negari

(355) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 5.

(356) Tom. 1. *Prælect. Theol.* Disp. 4. *de Natura reparata* Prælect. 7. pag. 458.

(357) P. 1. Artic. 5. n. 2.

gari debere, penitusque explodi, ne contra catholicam fidem cum Semipelagianis ipsi quoque sentiamus: quod sane quam absurdum, falsumque sit, neminem futurum arbitror, qui etiam me tacente non videat. Id porro optime novit, atque ingenue fassus est etiam Cl. P. Gonetus. Postquam enim dixit, se in ea quoque olim fuisse opinione, quod Semipelagiani interioris gratiæ necessitatem etiam ad fidei initium admiserint, *re tamen*, inquit, *attentius, & maturius considerata, dico breviter, Semipelagianos omnes gratiæ interioris prævenientis necessitatem ad initium fidei negasse*; tum productis rationibus, propter quas ita sentiat, subjicit, *ex illis intelligi, jure meritoque damnatam esse ut* falsam *ab* Innocentio X. *hanc propositionem Jansenii*: Semipelagiani admittebant gratiæ interioris prævenientis necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei. *Licet enim* (inquit ipse) *hæc propositio sit quæstio* facti, *quæ proprie fidem non spectet*; *quia tamen altera, quæ est* Juris, *nempe ista*: Et in hoc erant hæretici, quod vellent, eam gratiam talem esse, cui potest humana voluntas resistere, vel obtemperare; *cum ista connexa est, eamque necessario præsupponit, potuit, ac debuit Pontifex eam, ut* falsam, *proscribere*, ut subinde *alteram*, *ut* hæreticam, *damnaret* (358). Apparet propterea, quid dicendum sit de Patribus Francisco Macedo, Contensonio, & Massoulié, qui laudato P. Serry, quemadmodum ipse fatetur (359) auctores fuere, ut Pontificiam damnationem non

(358) Tom. 6. *Clyp. Theol. Thom.* in Append. ad Tract. *de Gratia* cap. 2. §. 2. n. 10. pag. 221, edit. Lugdun. 1681.

(359) Loco citato.

non in primam hujusce quartæ Jansenianæ propositionis partem, sed in alteram dumtaxat incidisse contenderet. *Temeritatis* notam effugere eos non posse, affirmat Cl. P. Natalis ab Alexandro. Ait enim, *Jansenium Yprensem Episcopum falso scripsisse* lib. 8. de Hæres. Pelag., *Semipelagianos ad initium fidei, orationem, desideria, similesque actus bonos, quos in hominis potestate remansisse sentiebant, vera, interna, actualisque gratiæ adjutorium statuisse necessarium. Sed de isto Semipelagianæ hæreseos capite in Dissertationibus uberius*, inquit, *agam contra Jansenium, Franciscum Macedo Minorem, Gonetum nostrum* (falso tamen, quia sententiam hanc & ipse tandem proscripsit) *& alios, qui, nulla habita ratione propositionis quartæ in Constit.* Innocentii X. *damnatæ*, temere *asserunt*, *Semipelagianos gratiam aliquam internam ad initium fidei admisisse* (360).

SCHOLION IV.

162. At longe magis falsum id esse arbitror, quod addit laudatus P. Serry, nempe Semipelagianos *non alia de causa fuisse damnatos, nisi quod gratiam illam* (quam scilicet, ut ipse falso contendit, ad fidei initium necessariam admittebant) *libero arbitrio subderent, atque ita uno eodemque cum illis luto hærere Molinianos, qui gratiam illam suam libero arbitrio subditam*, ait ipse, *fabulantur* (361). Scire quippe vellem ab illo Viro doctissimo, num admittere gratiam, cui humana voluntas obtemperare possit, & resistere, idem

(360) In *Hist. Eccl.* ad Sæc. 5. cap. 3. art. 8.
(361) Loco citato pag. 449.

idem sit omnino, ac admittere gratiam versatilem Molinistarum, an non. Si namque est idem: ergo sicuti tuta fide negari potest versatilis Molinistarum gratia, ita etiam illa rejici, salva fide, poterit, cui voluntas obtemperare queat, & resistere: quod certe nullus catholicorum dicet. Si autem non est idem: ergo fallitur Cl. P. Serry, contendens, Semipelagianos eam ob causam *ab Ecclesia uti minus catholicos habitos fuisse, imo potius uti veræ Christi gratiæ hostes a Sacris Conciliis anathemate percussos* (362), quod vellent gratiam ab se admissam, *liberi arbitrii nutui subesse, suamque a libero arbitrio determinationem emendicare* (363); cum damnata Jansenii propositio Semipelagianos ceu hæreticos idcirco traducat, quod gratiam admiserint, cui humana voluntas obtempetare posset, vel resistere. Præterea si causa, propter quam Semipelagiani damnati fuerunt tamquam hæretici, ea vere esset, quam affert Cl. P. Serry, Molinæ doctrina de modo, quo gratia *efficax* sit, vel tantum *sufficiens*, jamdiu fuisset tamquam hæretica in Semipelagianis ab Eclesia proscripta. Hoc autem, fatente doctissimo P. Graveson ex eadem inclyta Thomistarum Schola, omnino falsum est. *Quo* enim *in sensu*, inquit ille, *explicanda sit gratia sufficientia*, an Thomistico, *an* Moliniano, *an* Suaresiano, *fateor lubens, id nec dum ab Ecclesia fuisse definitum; sed esse litem, quæ adhuc sub judice pendet, quamque Ecclesia Theologorum* disputationibus *ventilandam permittit* (364). Unde etiam apparet, laudatum P. Serry falso quoque dixisse, *Thomistas, ut nihil, ea sal-*

(362) Ibidem.
(363) Ibidem pag. 453.
(364) Claff. 2. Epist. 5. pag. 100.

saltem in parte, in qua nempe agitur de natura gratiæ sufficientis, & efficacis, *Semipelagianos inter, ac Molinianos discriminis esse demonstrent, id præsertim statuendum sibi sumere, Semipelagianos gratiæ interioris prævenientis necessitatem ad initium bonorum operum, ac ipsius etiam fidei propugnare; nec alia idcirco de causa fuisse damnatos, nisi quod gratiam illam libero arbitrio subderent; atque ita uno eodemque cum illis luto hærere Molinianos, qui gratiam illam suam libero arbitrio subditam fabulantur* (365). Contrarium namque palam aperteque tradit, ut modo vidimus, insignis Thomista P. Graveson, affirmans nempe, necdum definitum fuisse ab Ecclesia, quonam sensu explicanda sit gratiæ sufficientia, sed litem esse, quæ adhuc sub judice pendet, quamque Ecclesia Theologorum disputationibus ventilandam permittit. Certum postremo est, Summum Pontificem Benedictum XIV. in celebri sua encyclica, ad Supremum Hispaniarum Inquisitorem nuper data, manifeste declarasse, *Ecclesiam nullum ex propositis modis conciliandi libertatem humanam cum divina omnipotentia*, ac proinde explicandi *sufficientiam*, & *efficaciam* gratiæ, quam tradunt Thomistæ, Augustiniani, & Molinistæ, usque adhuc reprobasse; sed Molinianos *in tuitione Moliniani systematis libere prosequi posse*, quamvis, inquit Pontifex Sapientissimus, *perinde ac si essent* veri Semipelagiani, ab aliquibus *proscribantur*. Ergo falsum est, tanti Pontificis oraculo, Semipelagianos inter, ac Molinianos hac super re nihil esse discriminis; falsum, eos omnes in eodem hærere luto; falsum, Semipelagianos eam ob causam ceu hæreticos fuisse ab Ecclesia damnatos, quod gra-

(365) Loco citato pag. 449.

gratiam *liberi arbitrii nutui subditam*, qualem Molinistæ propugnant, admitterent; alioquin permitteret modo Ecclesia, quod olim tamquam hæreticum atro carbone notaverat, graviterque erraſſet Benedictus XIV., Eccleſiam *usque adhuc non id reprobaſſe*, declarans, quod ſolemniter jam in Semipelagianis ſtigmate cenſorio confixerat. Audiendus non eſt igitur P. Serry, dum *pro certo ſtatuendum* ſcripſit, *Semipelagianos gratiæ interioris, & prævenientis neceſsitatem ad initium ſalutis, & fidei conceſsiſſe; ſed eo ſe recepiſſe, ut vellent, gratiam illam, cujus opem ad ipſa bonorum operum exordia requirebant, liberi arbitrii nutui ſubeſſe, ſuamque a libero arbitrio determinationem emendicare, ſic ut nihil plane, eo ſaltem in capite, Semipelagianos inter, ac Molinianos diſcriminis inveniri a quoquam poſsit* (366).

SCHOLION V.

163. Negare gratiam, *cui poſsit humana voluntas reſiſtere ac reluctari*, non tantum *ſapit hæreſim*, quemadmodum ait laudatus P. Serry (367), ſed *hæreticum* eſt. De hac enim quarta Janſenii propoſitione loquens Summus Pontifex Innocentius X., hanc, inquit, *falſam*, *&* hæreticam (quatenus ſcilicet negat gratiam, cui humana voluntas reſiſtere poſsit) *declaramus, & uti talem damnamus*. Quantum autem interſit inter cenſuram, qua aliqua propoſitio damnatur ut *hæretica*, & illam, qua propoſitio aliqua ut *ſapiens hæreſim* proſcribitur, non eſt ſane, cur ipſe dicam. Falſum quoque arbi-

(366) Loco citato pag. 453.
(367) Ibidem *Prælect.* 7. pag. 459.

arbitror, quod negare gratiam, *cui possit humana voluntas resistere, ac reluctari*, ideo *hæresim sapiat*, quia, ut ait laudatus Vir Cl., *dentur* auxilia *pure* sufficientia, *quibus identidem reluctatur humanum arbitrium*. (368). Hac quippe ratione singnificari videtur, nonnisi *gratiæ sufficienti* voluntatem humanam reluctari posse; cum tamen dogma sit fidei, omni interiori gratiæ, etiam efficacissimæ, ipsam posse resistere. Nihil itaque magis falsum est, quam Semipelagianos admisisse interioris gratiæ necessitatem etiam ad initium fidei. Nihil magis falsum, quam eorum hæresim in eo sitam esse, quod vellent, illam gratiam ejus esse naturæ, cui humana voluntas & obtemperare posset, si vellet, & cui, si vellet, posset ipsa resistere.

V.

Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

164. Hæc postrema Jansenii propositio duos itidem errores complectitur. Primus est, eos omnes in Semipelagianismi luto versari, qui ajunt, Christum Dominum pro omnibus omnino hominibus, nempe etiam pro reprobis, mortuum esse, suumque sanguinem fudisse. Alter vero, pro solis prædestinatis ipsum esse mortuum, ita nempe ut illis dumtaxat æternam vitam obtentu possibilem morte sua reddiderit. Colligitur autem hic duplex error ex censura, qua postremam hanc Jansenii propositionem perstrinxit Summus Pontifex Innocentius X. Eam quippe sumtam, quatenus Semi-

(368) Loco citato.

Semipelagianiſmi notam inurit ſententiæ, aſſerenti Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus, *falſam* vocat, *temerariam*, & *ſcandaloſam*. Eo vero ſenſu intellectam, ut nonniſi pro prædeſtinatorum ſalute Chriſtus Dominus mortuus eſſe dicatur, eam declarat *impiam*, *blaſphemam*, *contumelioſam*, *divinæ pietati derogantem*, & *hæreticam*, atque *ut talem* ipſam damnat. Primo itaque neglecto, demonſtrandum eſt, ſecundum errorem fluere neceſſario ex principio duarum delectationum pro graduum ſuperioritate invincibilium. Certum eſt igitur, Chriſtum Dominum pro illis dumtaxat eſſe mortuum, quibus æternam ſalutem reddidit ſua paſsione atque morte obtentu poſsibilem. Illo autem principio poſito, ſolis prædeſtinatis Chriſtus reddidit æternam ſalutem obtentu poſsibilem. Illis quippe dumtaxat finaliter obtinuit *auxilium ſufficiens*; cum ipſis tantum conſequutus fuerit *auxilium efficax*, quod unum, principio illo admiſſo, *ſufficiens auxilium* eſt. Ergo, admiſſo illo principio, Chriſtus Dominus mortuus eſt pro ſolis prædeſtinatis.

SCHOLION.

165. Nemini dubium eſſe poteſt, quominus ſenſerit Janſenius, & tantum pro prædeſtinatis mortuum eſſe Chriſtum, & in eodem cum Semipelagianis luto hærere eos, qui pro omnibus omnino hominibus illum mortuum eſſe, ſuumque ſanguinem fudiſſe, arbitrantur. Ad primum namque errorem quod ſpectat, *omnibus illis*, inquit Janſenius, *pro quibus* (Chriſtus) *ſanguinem fudit, & quatenus pro eis fudit, etiam* ſufficiens auxilium *donat, quo non ſolum* poſsint, *ſed etiam*

rei-

reipsa velint, *&* faciant *id*, *quod ab eis volendum*, *&* *faciendum esse decrevit. Nam per illa occultissime justa*, *&* *justissime occulta consilia sua quibusdam hominibus dare prædestinavit fidem*, *charitatem*, *&* *in ea perseverantiam usque in finem*, *quos* absolute prædestinatos, electos, *&* salvandos *dicimus*; *aliis charitatem sine perseverantia*; *aliis fidem sine charitate. Pro* primi generis *hominibus*, *tamquam veris ovibus suis*, *vero populo suo*, *tamquam* absolute salvando, *semetipsum dedit*, *ac tradidit*; *pro istorum peccatis omnino delendis*, *&* *æterna oblivione sepeliendis propitiatio est*; *pro istis in æternum vivificandis mortuus est*; *pro istis ab omni malo liberandis rogavit Patrem suum*, non pro ceteris, *qui a fide*, *&* *charitate deficientes*, *in iniquitate moriuntur*........ *Cum enim* (prosequitur ille) *non possit esse inanis oblatio mortis*, *&* *propitiationis*, *&* *orationis Christi*........ *fieri quoque non potest*, *ut* pro quo sanguinem fuderit Christus, & mortuus fuerit, *&* rogaverit Patrem suum *eam ob causam*, *ut sanguis suus propitiatio peccatorum ejus fieret*, non assequatur *istius mortis*, *&* *propitiationis*, *&* *deprecationis* effectum (369). Infert propterea, *non perire eum*, *qui sanguine Christi redemptus est*; *non perire*, *pro quo Christus mortuus est*; *non rogare pro Mundo Christum*, *qui ad damnationem prædestinatus est*; & ideo quisquis perit, *sive aliquando justus fuerit*, *sive non justus*, non esse pro illo mortuum Christum (370). Addit porro, nullo modo S. Augustini principiis consentaneum esse, *ut Christus Dominus vel pro infidelium in infidelitate morientium*, *vel pro justorum non perseverantium æterna sa-*

(369) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 21.
(370) Ibidem.

salute mortuus esse, sanguinem fudisse, semetipsum redemptionem dedisse, Patrem orasse sentiatur. Scivit enim, inquit Jansenius, *quo quisque jam ab æterno prædestinatus erat; scivit, hoc decretum neque ullius pretii oblatione mutandum esse, nec seipsum velle mutare. Pro quo factum est* (concludit ille), *ut juxta sanctissimum Doctorem non magis Patrem pro æterna liberatione ipsorum, quam pro diaboli deprecatus fuerit*; atque hinc, *sicuti non voluit* (S. Augustinus) *voluntatem Dei* ad salutem omnium omnino hominum *extendi*, *sed* illorum dumtaxat, *qui ex omni genere, & lingua, ex omni hominum genere* prædestinati *sunt*; *ita nec voluit, effectus istius voluntatis, hoc est mortem, sanguinem, redemptionem, propitiationem, orationem Christi ad* omnes *homines dilatari*; *sed ad* solos *illos*, *qui* prædestinati *sunt, quatenus pro æterna, & totali eorum salute offeruntur*. (371). Jansenium itaque docuisse, Christum Dominum pro solis prædestinatis mortuum esse, & sanguinem fudisse, adeo manifestum est, ut nihil apertius ab illo dici, tradique potuerit. Quod vero ad alterum spectat, Jansenium scilicet docuisse, in eodem cum Semipelagianis errore versari, quisquis tenet, non pro solis prædestinatis, sed pro omnibus omnino hominibus Christum mortuum esse, suumque sanguinem fudisse, ex hisce illius verbis id non minori evidentia ostenditur. *Cum enim*, inquit ille, *Massilienses divinæ benevolentiæ propositum erga quosdam subvertere, ac penitus ex hominum animis tollere conarentur, tamquam Gentilium fatum, libertatis excidium, necessitatis azylum, desperationis, ignaviæque barathrum*,

N *præ-*

(371) Loco citato.

præcepti, *exhortationis*, *correptionis*, *orationis interitum*, *denique tamquam quo duæ partes*, *duæ massæ*, *duæ naturæ*, *insania plusquam manichæa*, *inducerentur*, *tamquam fortissimam basim errori suo collocarunt ista Scripturæ loca*, *quibus Deus dicitur*, omnes velle, salvos fieri, *atque esse* redemptor omnium. *Nam inde fabricarunt primo adversus illud peculiare*, *& rigidum propositum Dei quandam generalem*, *& indifferentem erga universos voluntatem*; *deinde ex illa generali voluntate salutis omnium vocationem quoque generalem*, *sufficientemque omnibus gratiam derivarunt*, *quam*, *qui vellet*, *arriperet*, *aut abjiceret*, *atque operationem ejus*, *consentiendo*, *aut dissentiendo*, *fructuosam*, *aut cassam redderet pro sua liberæ arbitrio voluntatis* (372). Tum in fine capitis: *Illa*, inquit, *extensio tam vaga modernorum Scriptorum* (quod nempe non pro solis prædestinatis, sed pro omnibus hominibus Christus mortuus fuerit) *non ex alio capite*, *quam ex ista generali*, *& indifferenti voluntate Dei erga* salutem omnium, *& ex illa* sufficientis gratiæ *omnibus conferendæ* præparatione *fluxit*: *quorum utrumque Augustinus*, *Prosper*, *Fulgentius*, *& antiqua Ecclesia velut machinam a Semipelagianis introductam repudiavit* (373). Nihil itaque certius est, quam utrumque errorem, quem in hac quinta propositione atro carbone notavit Summus Pontifex Innocentius X., traditum fuisse a Jansenio, ab eoque propugnatum.

ANI-

(372) Ibidem.
(373) Ibidem.

ANIMADVERSIO I.

166. Ut falsum sit, Christum Dominum mortuum esse, quemadmodum contendit Jansenius, pro solis prædestinatis, minime requiritur, ut pro quolibet reprobo in particulari, nullo prorsus excepto, mortuus ille fuerit, sed sufficit, ipsum pro aliquo reprobo ita sanguinem suum fudisse, ut auxilium gratiæ, ad salutem consequendam vere *sufficiens*, illi ex animo præparaverit, & reapse contulerit. Propterea ex hujusce quintæ Jansenianæ propositionis damnatione nihil jure inferri potest, quod iis quæstionibus, quæ de infantibus decedentibus sine baptismo, de infidelibus, & obduratis agitari, salva fide, in Scholis catholicis solet, vel minimum officiat. *Hoc sensu examinata propositione*, quod nempe secundum Jansenium Christus Dominus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus fuerit, adeo nimirum ut illis dumtaxat *auxilia* vere *sufficientia* præparaverit, & ex animo contulerit, *intactæ relinquuntur* inquit doctissimus Haller, *difficultates, quæ occurrunt aut circa infantes sine baptismo decedentes, aut infideles, aut obduratos. Nam qui dicit*, Christum non pro solis prædestinatis esse mortuum, *non dicit consequenter*, pro quolibet reprobo in particulari mortuum esse, *sed sufficit, quod* pro aliquibus saltem reprobis *mortuus sit* (374), ita nempe, ut hisce etiam contulerit auxilia, quibus æternam salutem vera, & reali potentia, scilicet non *absoluta* dumtaxat, sed etiam *relativa*, consequi possent.

N 2 ANI-

(374) Diar. pag. 285.

ANIMADVERSIO II.

167. Eo ſenſu non contendit Janſenius, Chriſtum Dominum mortuum eſſe pro ſolis prædeſtinatis, ut velit, eos, qui prædeſtinati non ſunt, nihil prorſus merito illius paſsionis atque mortis recipere. Poſtquam dixit, Chriſtum pro prædeſtinatis, *tamquam veris ovibus ſuis, vero populo ſuo, ſemetipſum dediſſe, ac tradidiſſe; pro iſtorum omnium peccatis omnibus omnino delendis, & æterna oblivione ſepeliendis propitiationem eſſe; pro iſtis in æternum vivificandis mortuum eſſe, pro iſtis ab omni malo liberandis rogaſſe Patrem ſuum*, ſtatim ſubjicit Janſenius, pro iis, qui *a fide, & charitate deficientes in iniquitate moriuntur, in tantum mortuum eſſe, in tantum eſſe propitiationem peccatorum, & in tantum rogaſſe Patrem, in quantum temporalibus quibuſdam divinæ gratiæ effectibus exornandi ſunt*; ita nempe ut effectum non aſſequantur alium, *niſi temporalis fidei, aut charitatis, ſive perſeverantiæ*, unde concludit, *eatenus, & non aliter pro illis Chriſtum mortuum eſſe, & ſanguinem fudiſſe, & propitiationem peccatorum eſſe, & rogaſſe Patrem ſuum, ut videlicet illos* temporales effectus *propitiationis, hoc eſt mortis, & ſanguinis, & orationis conſequantur* (375). Hinc, ut in ſuo Janſeniſmo redivivo egregie obſervat Illuſtriſsimus Archiepiſcopus Viennenſis, *ab hæreſi Janſeniana non recedunt ii, qui quamvis negent*, Chriſtum pro ſalute dumtaxat prædeſtinatorum mortuum, *nihil aliud præterea volunt, quam quod Chriſtus mortuus ſit ad nonnullas etiam gratias temporales re-* pro-

(375) Lib. 3. *de Gratia Chriſti* cap. 21.

probis promerendas (376). Siquidem id quoque ab Jansenio manifeste doceri, manifestum est. Alibi quoque, scilicet in suo Documento Pastorali, idem doctissimus Præsul, *Summus*, inquit, *Pontifex definiens*, *Christum mortuum esse etiam pro salute aliorum, quam prædestinatorum, non tantum definivit, eum mortuum esse ad obtinendas etiam reprobis non perseverantibus gratias aliquas fugaces, ac fluxas* v. g. *gratiam fidei iis, qui Christianismum amplexi sunt, gratiam sanctificantem iis, qui donum justificationis acceperunt, licet essent ex numero reproborum; neque enim poterat contra Jansenium definire, quod ab ipso Jansenio non negabatur. Novator autem iste docet aperte, Christum mortuum esse ad obtinendas aliquas ejusmodi gratias etiam reprobis, qui aliquot in hac vita recipiunt. Utque possit aliunde vere dici,* Christum pro eorum salute esse mortuum, *requiritur, ut dictum est, eum voluisse suæ redemptionis pretium pro eorum salute offerre; requiritur, ut iis gratias obtinuerit, quibus vere pervenire ad salutem possent; requiritur denique, ut salus illis vere possibilis reddita fuerit. Qua enim dici ratione posset*, Christum pro reproborum salute mortuum esse, *si salutem eis reddere possibilem noluit in fortioris cupiditatis circumstantiis, in quibus ipsi inveniuntur* (377)? Hinc

ANIMADVERSIO III.

168 Ad declinandum errorem, in hac postrema Jansenii propositione ab Ecclesia damnatum, minime suf-

(376) P. 1. Artic. 6. n. 5.
(377) P. 2. Art. 2. §. 5. n. 2.

ſufficit (idque attente obſervetur velim) ſi dicatur, etiam reprobis eam gratiam, merito paſsionis Chriſti, a Deo conferri, quam Janſenius, ejuſque partiarii *parvam* appellant, quæ nempe poſita eſt in cœleſti indeliberata delectatione, inferiore gradibus ſuis carnali cupiditate. Id, inquam, ad Janſenianum hunc errorem declinandum minime ſatis eſt. Etenim, ut eſt alibi viſum, cum parva illa Janſenii gratia non conferat voluntati *veram potentiam* bene operandi, ſed potius in *vera, reali*, & *phyſica* bene operandi *impotentia* voluntatem ipſa relinquat, dici certe non poteſt, Chriſtum Dominum, ſi nonniſi gratiam illam merito mortis ſuæ reprobis obtinuerit, illis reddidiſſe æternam vitam obtentu poſsibilem. *Dicunt Janſenii diſcipuli*, inquit Cl. P. Graveſon, *Chriſtum per mortem ſuam non promeruiſſe quidem reprobis gratias* relative victrices, *quæ ſuperant omnem concupiſcentiæ delectationem* (*has quippe gratias Chriſtus per mortem ſuam ſolis, ajunt, promeruit, præparavit, & largitur prædeſtinatis, qui ſalutem æternam infallibiliter conſequuntur*) *promeritum tamen eſſe Chriſtum per mortem ſuam reprobis gratias illas, quas Janſenius appellat* parvas, *& quæ dici poſſunt, ut ajunt Janſeniani*, gratiæ ſufficientes in ſenſu Thomiſtico; *quia iſtæ gratiæ parvæ dant veram potentiam vincendi oppoſitam concupiſcentiam, quamvis illam non vincant. Hoc eſt alterum Janſenii diſcipulorum effugium* (proſequitur Vir ille doctiſsimus) *ex quo facile exturbari poſſunt pluribus momentis, quæ in meis ſuperioribus epiſtolis late*, inquit ille, *expoſui, & quæ hic indicare abunde ſufficiet. Oſtendi enim* primo, *nullas a Janſenio admitti in ſtatu naturæ lapſæ* gratias *vere* ſufficientes *a* gratiis efficacibus *diſtinctas, quæ*
dent

dent completam , proximam , & expeditam agendi potentiam.......... Secundo *demonstravi* , *gratias illas, quas Jansenius appellat* parvas, *non esse* vere sufficientes......... *Cum igitur gratiæ illæ, quas Jansenius appellat* parvas, *quasque reprobis a Deo, ait, tantum concedi, non sint* vere sufficientes in *sensu Thomistico, sequitur* I. *Jansenii discipulos falli, & fallere velle, dum dicunt, se quidem non admittere* auxilia sufficientia *dari reprobis in sensu Semipelagiano, vel Pelagiano, vel Moliniano intellecta; sed non negare, Deum largiri reprobis* auxilia sufficientia, *quibus salutem æternam consequi possint, modo* auxilia sufficientia *in sensu Thomistico accipiantur. Hoc enim oppido falsum esse, sat copiose*, inquit, *probavi in meis superioribus epistolis, in quibus luculentissime ostendi, Jansenium, ipsiusque discipulos, juxta intima suæ doctrinæ principia*, nullum *in statu naturæ lapsæ agnoscere* auxilium, *quod sit* vere sufficiens *in sensu Thomistico. Sequitur* II. *juxta Jansenii, ejusque discipulorum doctrinam, Christum, qui confert dumtaxat reprobis gratias illas, quas* parvas *vocant, quæque, ut dixi, non sunt* vere sufficientes, *non præparasse reprobis per mortem suam* auxilia vere sufficientia, *quibus salutem æternam consequi possint, proindeque Christum pro æterna reproborum salute non mortuum esse, nec pretium sanguinis sui Patri suo sincera voluntate obtulisse, ut illis prodesset ad salutem æternam* (378).

(378) Class. 2. Epist. 8. pag. 163. & seq.

ANIMADVERSIO IV.

169. Si illa propositio: *Christus Dominus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus est*, ita intelligatur, ut ly *dumtaxat* afficere ponatur *salutem*, non autem *prædestinatos*, adeo nimirum ut sit sensus, Christum *pro sola salute* prædestinatorum esse mortuum, propositionem illam etiam Janseniani, tamquam falsam, rejiciunt. Et illi namque fatentur cum Jansenio, ut supra vidimus, non eo sensu Christum Dominum *pro salute dumtaxat* prædestinatorum esse mortuum, ut iis, qui prædestinati non sunt, nullam prorsus temporalem gratiam morte sua, ille meruerit; cum certum sit, illorum quoque judicio, quamplures temporales gratias etiam reprobis plurimis per Christi mortem fuisse collatas, & etiam modo conferri. Itaque, ut recte habet Jansenismi redivivi Cl. Auctor, *Summus Pontifex quintam propositionem damnando in sensu Jansenii, definiit, prædestinatos non esse solos, pro quorum salute Christus mortuus est: definiit, eum mortuum esse etiam pro salute reproborum, saltem nonnullorum: definiit, eum non solum mortuum esse pro gratiis quibusdam temporalibus; sed etiam pro salute reprobis saltem nonnullis obtinenda* (379).

ANIMADVERSIO V.

170. Nunquam quoque negavit Jansenius, neque modo inficiantur illius partiarii, Christum mortuum esse pro omnibus quantum ad *sufficientiam pretii*. Et ipse

(379) P. 1. Art. 6. n. 6.

ipse namque apertissime fatetur, *pretium illud infinitum esse sufficiens ad redemptionem omnium omnino infidelium, imo etiam dæmonum, omniumque damnatorum* (380); addens præterea, hoc sensu nonnisi perperam dici posse, Christum pro omnibus esse mortuum, *alioquin*, inquit ipse, *etiam pro dæmonibus se dedisse redemptionem dici posset, quibus redimendis sine dubio pretium sanguinis ejus est sufficiens* (381). Non ergo in eo positus est error in hac quinta Jansenii propositione ab Ecclesia proscriptus, quod Jansenius noluerit, pretium sanguinis Christi esse *sufficiens* absolute, & in seipso ad omnium etiam infidelium redemptionem; sed in eo, quod ille noluerit, Christum Dominum eo animo, eaque voluntate, & intentione subiisse mortem, suumque sanguinem fudisse, ut iis etiam, qui prædestinati non sunt, gratias *vere sufficientes* ad æternam salutem consequendam obtineret. *Verus Jansenii sensus, in hac propositione damnatus, in hoc positus est*, inquit Cl. P. Graveson, *quod velit Jansenius, Christum non esse mortuum pro omnibus quantum ad* intentionem offerentis, *& quantum ad* applicationem sui sanguinis *per præparationem mediorum, seu auxiliorum* vere sufficientium, *quæ omnibus hominibus vel conferat, vel saltem offerat, quæque dent veram, proximam, completam, & expeditam potentiam vincendi cupiditatem, & æternam salutem consequendi* (382). Profecto, ipsomet fatente Jansenio, *phrasis, qua quis dicitur, se pro aliquo redemptionem*

(380) Lib. *6. de Gratia Christi* cap. 21.
(381) Ibidem.
(382) Class. 2. Epist. 7. pag. 132.

nem dare, *præseferre videtur*, *redemptionem ex redimentis animo in usum*, *ac liberationem captivorum offerri*, *ac dirigi* (383); ut proinde, eodem ipso testante, Christum *esse passum*, *crucifixum*, *mortuum*, *se redemptionem dedisse*, *vel propitiationem esse pro omnibus*, *plus aliquid dicat*, *quam nude pretium sufficiens obtulisse*, *quod iis applicari nolit*. *Illud enim indicat*, inquit ipse, *intentionem morientis*, *pretium pro illis oblatum esse*, *ut ejus oblatione placatus Pater*, *eos reipsa de servitute liberaret*, *non sub ista conditione* si ipsi velint, *qui nisi Deo donante velle non possunt*, *sed* ut velint, *& credant*, *potenter in eorum voluntatibus operando* (384). Quis igitur, hæc considerans, inficiabitur, Jansenium docuisse, Christum Dominum mortuum esse pro solis prædestinatis eo sensu, quo Ecclesia quintam hanc propositionem anathemate confixit? Quis dubitabit de Jansenii mente, postquam ipsum scribentem legerit, *Christum* nullo modo *pro illis infidelibus*, *qui per quatuor annorum millia ante adventum Salvatoris in carne*, *in infidelitate sua mortui atque damnati sunt*, *vel aliis similiter post ejus adventum in sua infidelitate perseverantibus passum esse* (385)? *Vanum est enim*, addit ipse ad pleniorem mentis suæ declarationem, *pro talibus salvandis* seria voluntate *pati ac mori* : *vanum pro talibus a perditione decreta liberandis offerre Patri vota*, *preces*, *mortem*, *& sanguinem suum*. *Mortis enim*, *& sanguinis oblatio est quoddam efficacissimum re-*

(383) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 21.
(384) Ibidem.
(385) Loco citato.
(386) Ibidem.

rogandi genus (386) ; ut proinde *prosit illi necessaria Christi sanguis , & mors , pro quo sanguinem illum fuderit , & mortuus fuerit* (387) , *neque fieri ullo modo possit , ut Christus pro aliquo mortuus sit , ut vivat , quin ille vitam assequatur* (388).

ANIMADVERSIO VI.

171. Aperte negat Jansenius , Christum Dominum mortuum esse *sufficienter* pro omnibus eo sensu , quo loquuntur Theologi catholici , hoc est , eo sensu , ut *auxilia vere sufficientia* ad salutem æternam consequendam , sua passione atque morte singulis meruerit , ex animo præparaverit , ipsisque obtulerit. Docet enim, *argumentum illud , quo Christus pro omnibus passus , & mortuus , vel redemptionem se pro omnibus dedisse dicitur , nihil omnino pro* auxilio sufficienti *omnibus , nemine excepto , suppeditando facere. Nec enim ,* inquit, *juxta doctrinam Antiquorum , pro omnibus omnino Christus passus , aut mortuus est , aut pro omnibus omnino tam generaliter sanguinem fudit ; cum hoc potius tamquam errorem a fide catholica abhorrentem doceant esse respuendum. Omnibus vero illis* (prosequitur Jansenius), *pro quibus sanguinem fudit , & quatenus pro eis fudit, etiam* sufficiens auxilium *donat , quo non solum possint, sed etiam reipsa velint , & faciant id , quod ab eis volendum , & faciendum esse decrevit* (389). Hinc consequenter ad argumentum ex illo Apostoli : *Qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus* , quod ini-

(387) Ibidem.
(388) Ibidem.
(389) Ibidem.

initio capitis sibi proposuerat, *genuinius*, *veriusque* respondendum censet, *Christum dici* se dedisse redemptionem pro omnibus, *hoc est*, inquit ipse, *pro universa sua Ecclesia toto Orbe dispersa*, *& consequenter pro omnibus hominum generibus, Regibus, privatis, nobilibus, ignobilibus &c. itemque pro omnibus, hoc est, pro hominibus omnium nationum, linguarum, & gentium, Judæis videlicet, ac Gentilibus, ex quibus congregatur universus populus Dei* (390). Addit quoque, *non aliter Augustini judicio* Christum se redemptionem pro omnibus dedisse, *seu* propitiationem esse pro peccatis totius Mundi, *nisi quia pro peccatis* omnium fidelium, *ex quibus una* catholica *constituitur* Ecclesia, *redemptio atque propitiatio est*; contendens, *nec in universis Augustini operibus locum esse, ubi doceat, Christum pro peccatis infidelium in infidelitate permanentium esse propitiationem, vel pro illis se dedisse redemptionem*, (391); idque etiam *adeo in ipsius doctrina verum esse*, ait, *ut passim omnes locutiones Sacrarum Litterarum, quæ quamdam universitatem effectuum passionis, aut mortis, aut redemptionis, aut divinæ gratiæ insinuant, ad* solos prædestinatos *revocet ac restringat*, nempe *quia ipsorum liberationem ex massa perditionis, & salutem absolute voluit, reliquorum* (scilicet non prædestinatorum) *eatenus dumtaxat, quatenus aliquo temporali sanctificationis gustu nonnihil ex ista salute, & liberatione participant* (392).

ANI-

(390) Loco citato.
(391) Ibidem.
(392) Ibidem.

ANIMADVERSIO VII.

172. Sicuti porro contendit Jansenius, Christum Dominum non pro omnibus, sed pro solis prædestinatis mortuum esse, suumque sanguinem fudisse; ita consequenter docet, Deum non omnes, sed eos tantum, qui prædestinati ab ipso fuere, velle salvos fieri, ipsisque dumtaxat per Christi mortem præparasse, & reapse conferre auxilia, quæ ad æternam consequendam salutem vere sufficiant. Docet enim, *non posse statui, quod Recentiores*, inquit ipse, *plerumque solent, voluntatem quamdam generalem, qua Deus velit, omnes homines, in damnatione primi peccati positos, salvos fieri, ex qua voluntate non solum* generalia *redemptionis* remedia, *sed etiam* sufficientia adjutoria *omnibus etiam reprobis præparaverit. Sicut enim* (pergit ille) *talia* sufficientia adjutoria *non dantur omnibus, imo* nulla *omnino post lapsum sunt, ita nec voluntas illa generalis, ex qua promanare dicuntur* (393). Affirmat præterea, *talem voluntatem generalem fuisse Massiliensium basim, ex qua ipsi* media *omnibus hominibus* sufficientia *largiti sunt, & consequentissime nullam prædestinationem electorum, nisi in prævisione futurorum, fabricarunt* (394). Et infra, *quod*, inquit Jansenius, *Scholastici plerique putant, Deum post hominum lapsum habere adhuc voluntatem salvandi omnes omnino, nemine excepto, & ex illa voluntate omnibus etiam reprobis* sufficientem *non solum* redemptionem, *sed etiam* gra-

(393) Lib. 10. *de Gratia Christi* cap. 2.
(394) Ibidem.

gratiam *præparaſſe*, *ab Auguſtini doctrina prorſus diſſentaneum eſt* (395). Nomine porro *ſufficientis auxilii*, quod negat Janſenius præparatum a Deo fuiſſe per mortem Chriſti etiam reprobis, ab eo intelligi *gratiam* non Moliniano dumtaxat, verum etiam Thomiſtico ſenſu *ſufficientem*, nemini dubium eſſe poteſt; cum, ut conſtat ex alibi traditis, certiſsime conſtet, Janſenium non aliam in hoc lapſæ naturæ ſtatu agnoviſſe gratiam, niſi *efficacem*, nempe talem, ut, quemadmodum ipſe ait, *non ſolum* ſine illa *volentes*, *& operantes eſſe non poſsint*, *verum etiam ut* per illam *nonniſi volentes*, *& operantes ſint* (396). Quamobrem cum certum ſit, prædeſtinatis dumtaxat, non autem reprobis *efficacem gratiam* a Deo conferri, certum eſt etiam, Deum illis tantummodo, non autem iſtis reddere voluiſſe ſecundum Janſenium æternam ſalutem obtentu poſsibilem; atque hinc Deum, hujuſce Novatoris judicio, nolle ſalutem omnium, ſed eorum dumtaxat, qui ſunt prædeſtinati.

ANIMADVERSIO VIII.

173. Obſervandum poſtremo eſt, non negari quidem a Janſenio, Deum *voluntate antecedenti* velle omnium prorſus hominum ſalutem, ipſiſque omnibus *auxilia* ad ſalutem conſequendam *ſufficientia* præparaſſe; verum *antecedentem* illam *voluntatem* ad ſolum innocentis naturæ ſtatum ipſe reſtringit, ita nempe ut in ſtatu naturæ curruptæ nonniſi *voluntatem conſequentem* ipſe admittat. Vult nempe Janſenius, voluntatem, quam

(395) Ibidem cap. 3.
(396) Lib. 3. *de Gratia Chriſti* cap. 19.

quam ipse vocat *antecedentem*, salvandi omnes, in Deo non fuisse, nisi antecedenter ad primum Adæ peccatum; post vero, illam non esse in Deo, nullamque gratiam ex ea in homines derivari, quemadmodum in dæmones nullæ ex illa gratiæ proveniunt. In hoc consistit error in quinta Jansenii propositione ab Ecclesia proscriptus, *quod velit Jansenius*, inquit Cl. P. Graveson, *voluntatem Dei* antecedentem *de salute omnium hominum pertinere dumtaxat ad statum* naturæ innocentis; *voluntatem vero Dei* consequentem, *quæ spectat tantummodo salutem electorum, ac prædestinatorum pertinere solum ad præsentem statum* naturæ lapsæ. *Ex quo capitali suæ doctrinæ principio Jansenius infert primo*, voluntatem *Dei* antecedentem *de salute omnium hominum non esse in statu naturæ lapsæ* veram, *ac* sinceram voluntatem, *qua Deus velit salutem omnium hominum, sed esse tantum simplicem velleitatem......Infert secundo Jansenius, Deum pro omnibus reprobis in statu naturæ lapsæ nec præparasse, nec ipsis per* voluntatem antecedentem *conferre voluisse* gratias vere sufficientes, *quæ eis dent* veram, proximam, completam, expeditam, *&* relativam potentiam *vincendi ardentiorem, ac superiorem concupiscentiam, atque æternam salutem consequendi. Tertio infert Jansenius, Deum velle tantum salutem electorum, ac prædestinatorum in statu naturæ lapsæ; iisque solis per* voluntatem consequentem *præparare, ac conferre* auxilia vere sufficientia, *quæ illis dent* proximam, completam, expeditam, *&* relativam potentiam *vincendi omnes concupiscentiæ gradus, & consequendi salutem æternam* (397). Ne quis tamen opponat, P. Graveson pessime inter-
pre-

(397) Class. 2. Epist. 7. pag. 139.

pretatum fuisse Jansenium, ejusque doctrinam de voluntate Dei erga omnium salutem inique traducere, Jansenium ipsum loquentem audire ne pigeat. Præmissa itaque distinctione duplicis voluntatis in Deo, *antecedentis* scilicet, & *consequentis*, tradita ab Damasceno, sed quam ille perperam explicat, *significat*, inquit, *Damascenus*, *voluntatem* (antecedentem), *quam Deus ex se concepit*, *quando humanum genus* instituit, *quæque* omnia peccata *hominis* antecessit, *fuisse* bonitatis, *ut homo gratiæ*, *salutis*, *felicitatisque particeps fieret*....... *Voluntatem autem* consequentem *esse* justitiæ, *qua peccatores diversis suppliciis plecti vult*, *ac jubet*. *Sed talis antecedens voluntas*, *quamdiu res sine accessoriis circumstantiis consideratur*, *aliquid ad causandam gratiam sufficientem*, *aliaque media necessaria procurandæ salutis facit*, *utpote ex qua* gratia *primorum hominum* sufficiens *fluxit*. *Sed postquam peccata jam ab hominibus inducta considerantur*, antecedens voluntas *in* sola præcisione mentis, *adeoque* nuda quadam velleitate, nihil omnino gratiæ causante, *consistere potest*. *Quod ex eo manifestissime patet*, *quia talem* antecedentem voluntatem *etiam erga damnatas creaturas sive hominum*, *sive Angelorum Deus habet* : *qua non obstante*, *sicut potest consequente voluntate justitiæ*, *Angelos* omni gratia sufficiente, *& salute spoliare*, *excæcare*, *obdurare*, *damnare* ; *ita non obstante eadem* antecedente voluntate, *quibusdam hominibus originali labe damnatis*, *consequente voluntate justitiæ*, gratiam sufficientem *fidem*, *justitiam*, *salutem*, *felicitatemque negare potest*, *eosque nolle salvos fieri*. *Sic enim & Judex*, *præcisione intellectus*, *& inde subnascente quadam velleitate*, *quæ* nihil *operatur*, *vult hominem esse salvum*,

vum ; quem tamen propter homicidium omnibus *assequendæ salutis* remediis, *ipsaque vita privat...... Nihil omnino igitur doctrina Damasceni de* antecedente *salutis omnium* voluntate *Recentioribus prodest*, *ut quæ optime cum negandæ salutis*, & gratiæ sufficientis *voluntate consistit ; nisi forte & Angelis*, *& hominibus damnatis*, *antecedente voluntate salutis*, gratiam sufficientem, *aliaque redemptionis instrumenta suppeditari, & erogari putent* (398). Nihil itaque clarius, nihil apertius dici ab Jansenio potuit ad declarandam sententiam suam de voluntate Dei erga omnium salutem, videlicet fuisse quidem in Deo ante prævisionem peccati voluntatem salvandi omnes, ipsisque omnibus largiendi *sufficientia auxilia*, quibus consequi salutem possent; at post peccatum nullam prorsus in illo esse ejusmodi voluntatem, nisi erga prædestinatos, quemadmodum nulla est erga dæmones, eosque homines, qui æternis pœnis jam sunt addicti. Necesse est igitur, ut Jansenius, ejusque partiarii, si constare sibi velint, vel inviti fateantur, quemadmodum egregie habet laudatus P. Graveson, *Christum non habuisse post lapsum Adami* veram, & sinceram voluntatem antecedentem *salvandi reprobos*, *nec pro illis mortuum esse*, *nec sanguinis sui pretium Patri suo obtulisse*, *ut illis ad æternam salutem prodesset*, *ac denique eis præparasse* auxilia *vere* sufficientia, *quibus salutem æternam consequi possent* (399).

(398) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 20.
(399) Class. 2. Epist. 8. pag. 165.

ANIMADVERSIO IX.

174. Neque demum sufficit ad declinandum Jansenii errorem, in hac quinta Jansenii propositione atro carbone ab Ecclesia notatum, si dicatur, Deum etiam in hoc lapsæ naturæ statu velle *voluntate antecedenti* salutem omnium, quia tali voluntate vult etiam post lapsum, *quidquid in se bonum, rectumque est*, cujusmodi profecto est omnium salus secundum se præcise considerata. Id, inquam, non sufficit. Quandoquidem, ut recte observat Jansenismi redivivi doctissimus Auctor, *neque Jansenius hanc* antecedentem *Dei* voluntatem *in hoc sensu acceptam unquam negavit, nec negare potuit. Quis enim dubitavit unquam*, inquit Illustrissimus ille Præsul, *Deum velle, voluntate saltem sterili & otiosa, quidquid in se bonum est, & rectum, si illud non velit voluntate vera, & activa* (400)? Dicere quoque non sufficit ad hunc Jansenii errorem declinandum, quod Deus velit *voluntate antecedenti* omnium salutem, vel quia, accommodata, ut ajunt, distributione, velit salutem eorum *omnium*, qui revera salvantur; vel quia velit salutem aliquorum de *omni genere* hominum, nempe Judæorum, Gentilium, Regum, Principum, Nobilium, Ignobilium, Servorum, Liberorum; vel quia demum velit, ut sancti homines optent salutem omnium, & pro illa Deum ipsum deprecentur. Hoc enim sensu Deum velle omnes salvos fieri, neque Jansenius inficiatus est, imo docuit apertissime. Explicans enim illa Apostoli verba: *Deus omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*, negat in pri-

(400) P. 1. artic. 6. n. 14.

primis, verba illa ita intelligi posse, ut dicatur, Deum velle salutem omnium, *quantum in se est, aut si etiam ipsi velint*; contendens, expositionem hanc *neque veris defensoribus gratiæ unquam placuisse, sed graviter improbatam esse; neque verbis Apostolicis congruere, sed ab errantibus introductam, & pertinaciter defensam fuisse*. Hac igitur expositione reijecta, tres ipse affert, quas *veras*, & *antiquioribus probatas* appellat. Prima est, *ut Deus dicatur omnes homines velle salvos fieri, accommodata scilicet distributione, omnes, qui videlicet salvantur, seu, quod idem est, quia nemo fit salvus, nisi quem Deus voluerit salvum fieri*. Secunda: *intelligendam esse distributionem non* pro singulis generum, *hoc est, pro omnino singularibus hominibus, sed* pro generibus singulorum, *hoc est, pro omni genere hominum, pro Judæis, & Gentilibus, Servis, & Liberis, Principibus, & Privatis, Doctis, & Indoctis, Adultis, & Parvulis, Viris, ac Mulieribus &c. quia*, inquit Jansenius, *ex omni hominum genere aliqui prædestinati sunt, & salvi fiant*. Tertia est, *ut Deus dicatur omnes homines velle salvos fieri, quia facit, ut sancti homines salutem omnium velint, & optent, & orando desiderent, non tantum voluntate signi, præcipiendo, ut omnium salutem velint, sed etiam eis hanc ipsam voluntatem, hoc desiderium, hanc sollicitudinem inspirando* (401). Non ergo a Jansenio recedunt, qui aliqua ex hisce rationibus explicare nituntur laudatum Apostoli dictum, atque ostendere, quomodo illud verum sit, quamvis Deus *voluntate*, non *consequenti, absoluta*, & *efficaci*, sed

(401) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 20.

antecedenti non omnium, sed aliquorum dumtaxat, prædestinatorum scilicet, salutem velit. Nititur quidem Jansenius, expositiones illas auctoritate S. Augustini confirmare. Sed perperam. In iis quippe locis, quæ Jansenius sibi favere putat, explicat S. Augustinus, quomodo stet, Deum velle omnes salvos fieri, quemadmodum ait Apostolus, quamvis *voluntate consequenti, absoluta*, & *efficaci*, prædestinatorum dumtaxat salutem velit. Verum fuse hac de re suo loco. Summis tantum labiis id modo attigisse, breviterque indicasse sufficiat. Interim, ut egregie monet doctissimus P. Dominicus Soto, *hoc sit nobis constitutissimum, quod* (Deus) *voluntate antecedenti vult totum Mundum servatum iri, atque adeo universis paratus est auxiliis gratiæ, communibus saltem, succurrere*, sive, ut dixerat paulo antea, *quod Deus vult omnes homines, & eorum quemcumque, quantum ad se attinet, salvos fieri, si modo ipsi voluerint, neque obstinaverint corda sua* (402).

OBSER-

(402) Exposit. in cap. 9. *Epist. ad Romanos.*

OBSERVATIONES

in hactenus expositum

JANSENII SYSTEMA.

OBSERVATIO I.

175. Maxime dignum consideratione est, non defuisse olim, neque modo deesse, qui arbitraretur, & etiamnum pertinaciter contendat, *quinque* famosas Jansenii *propositiones*, quas in hoc postremo Janseniani systematis consectario explicavimus, vel non esse in falso illius Novatoris Augustino, vel non eo sensu in illo ab Jansenio fuisse traditas, quo eas deinde stigmate censorio Ecclesia confixerat. Ex iis enim, quæ dicta sunt hactenus, fuseque explicata, clare adeo nitideque apparet, & illas omnes haberi in memorato Jansenii Opere, & eo ipso sensu, quo eas ille docuerat, ab Ecclesia fuisse proscriptas, ut nonnisi a protervo negari utrumque possit. Certe nonnisi a protervo negari potest, eas omnes esse in illius Augustino. Id enim manifeste ostendunt Jansenii verba, quæ ex memorato ipsius Opere fideliter excerpta, singulis ipsis propositionibus subjecimus. Negari itidem nequit, quominus sensus, in quo illæ ab Ecclesia damnatæ sunt, sit ille ipse, quo Jansenius eas docuerat. Certum est enim, Jansenium eo sensu propositiones illas suas docuisse, qui oritur ex principio, cui uni totum ipsius systema innixum est, quodque *clarissimum*, & *præclarissimum*,

aureisque characteribus dignum ipse appellat (403), scilicet principio duarum delectationum pro *graduum* superioritate invincibilium. Etenim si secus, sibi sane perpetuo non stetisset Jansenius, sed plane incohærentia tradidisset. Eo autem sensu *quinque* illæ propositiones ab Ecclesia damnatæ sunt, atroque carbone notatæ, qui ex memorato duarum delectationum *relative* invincibilium famoso principio eruitur. Hoc siquidem sensu intellectæ inconcussis catholicæ fidei dogmatibus, ut patet, adversantur. Ergo eo sensu proscriptæ sunt, quo illas Jansenius docuerat.

SCHOLION I.

176. Quinque *famosas* Jansenii *propositiones* & esse reipsa in falso illius Augustino, & in eo contineri eo ipso sensu, quo damnatæ deinde fuerant, nemo Catholicorum sine gravissima temeritatis nota, ne dicam sine crimine violatæ fidei, revocare in dubium potest. Apertissime namque a Summis Pontificibus declaratum utrumque est. Ita enim in primis Alexander VII. in sua Bulla, quæ incipit: *Ad sanctam B. Petri Sedem*, data anno 1656. Pontificatus sui anno 2. *Cum, sicut accepimus* (inquit ille) *nonnulli iniquitatis filii prædictas quinque propositiones vel in* libro *prædicto ejusdem Cornelii Jansenii non reperiri, sed ficte, & pro arbitrio compositas esse, vel non in* sensu *ab eodem intento damnatas fuisse, asserere, magno cum Christi fidelium scandalo, non reformident, Nos, qui omnia, quæ hac in re gesta sunt, sufficienter, & attente perspeximus, ... quinque illas propositiones ex* libro *præmemora-*

(403) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 6.

morati Cornelii Jansenii Episcopi Yprensis, cui titulus est: Augustinus, *excerptas, ac in* sensu *ab eodem Cornelio Jansenio intento damnatas fuisse declaramus, & definimus, ac uti tales......... iterum damnamus.* Idem Summus Pontifex in *formulario*, quod ab omnibus subscribi districte jussit, præcipit, ut omnes jurent, se *sincero animo* rejicere, ac damnare *quinque propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui nomen Augustinus, excerptas, & in sensu ab eodem Auctore intento, prout illas........ Sedes Apostolica damnavit.* Summus quoque Pontifex Clemens XI. in sua Bulla: *Vineam Domini Sabaoth*, data anno 1705. Pontificatus sui anno 5. non solum confirmat Constitutiones Innocentii X., & Alexandri VII. contra Jansenium editas, verum etiam damnat eos, qui temere ajunt, Innocentium XII., dum *prædictas quinque propositiones ex memorato libro Jansenii excerptas in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba exhibent, ac præ se ferunt, damnatas esse pronunciavit, non de ipsomet obvio sensu, quem in Jansenii* libro *habent, quive ab eodem Jansenio* intentus, atque ab Innocentio X., & Alexandro VII. *damnatus fuit, sed de alio quopiam diverso sensu cogitasse.* Illos etiam stigmate censorio configit, qui docere non verentur, *ad obedientiam præfatis Apostolicis Constitutionibus* (quibus nempe quinque Jansenii propositiones damnatæ sunt) *debitam non requiri, ut quis prædicti Jansaniani libri sensum in antedictis quinque propositionibus damnatum, interius ut* hæreticum *damnet; sed satis esse, si ea de re,* obsequiosum, *ut ipsi vocant,* silentium *teneatur.* Declarat insuper, *damnatum in* quinque *præfatis* propositionibus *Janseniani libri sensum, quem illarum verba præ se ferunt, ab* om-

omnibus Christi fidelibus, *ut* hæreticum, *non ore solum*, *sed & corde rejici ac damnari debere*; *nec alia mente*, *animo*, *aut credulitate supradictæ formulæ* (Alexandri VII.) *subscribi licite posse*, *itaut qui secus*, *aut contra*, *quoad hæc omnia*, *& singula*, *senserint*, *tenuerint*, *prædicaverint*, *verbo*, *vel scripto docuerint*, *aut asseruerint*, *tamquam præfatarum Apostolicarum Constitutionum transgressores*, *omnibus & singulis illarum censuris*, *& pœnis subjaceant*. Etsi porro ad eorum coercendam temeritatem, qui negare audent, memoratas quinque propositiones reperiri in Augustino Jansenii, vel eo sensu damnatas esse, quo in illo libro continentur, hæc, quæ modo retulimus, Pontificia oracula abunde sufficiant, luculentissimo tamen plurimorum Galliæ Episcoporum testimonio id etiam invicte confirmare ne pigeat. Ita ergo illi, numero 36. cum Card. Mazarino, ad alios Galliæ Episcopos: *Spes nobis erat*, *homines eos*, *qui se Cornelii Jansenii Episcopi Yprensis amatores*, *sectatoresque profitentur*, *post ejus ab* Innocentio X. *anathematizatas*, *& damnatas quinque opiniones*, *desituros tandem ab omni motu*; *atque*, *cum suo ille decreto imperasset ventis*, *futuram in Ecclesia tranquillitatem magnam*. *Sed contra plane*, *quam expectatum a nobis fuerat*, *accidit*; *mirarique satis non possumus*, *post æquissimam sanctissimamque Constitutionem illam*, *qua Beatissimus Pater* Innocentius X. *prædictas quinque propositiones damnavit*, *& iis quidem verbis*, *quibus nihil dici potest expressius*, *nihil clarius*, *homines illos affirmare*; *imo & persuadere aliis velle res duas*, *vanas omnino*, *& inanes*: *alteram*, quinque illas propositiones non esse Jansenii; *alteram*, damnatas esse eo in sensu, qui ad Jansenium

ritum nihil pertineat. *Potest enim quicquam esse absurdius, quam tueri id velle, cui refellendo, revincendoque nihil opus sit rationibus, nihil disquisitione etiam mediocri, aut levi, sed sola Pontificiæ Constitutionis, quæ per se ipsam rem totam aperte dirimit, lectione? Et quidem cum ejusmodi sint duæ res istæ, ut multis videri posſint ipsæ per se, & sponte sua ruituræ, atque adeo spernendæ potius & negligendæ; nobis tamen, quibus compertum est, eas ignorantibus, infirmisque non paucis esse offendiculo, quibusque pro muneris nostri ratione id præsertim incumbit, ut tollamus omnia scandala a Regno Dei, visum fuit occurrendum esse huic malo, comprimendumque mature hoc virus, quod jam aliquos occupavit. Quod ut fieret accuratius, & pro ea, qua par erat, gravitate, dignitateque, quotquot in hac urbe Regni primaria negotiorum Ecclesiasticorum causa fuimus, Cardinalis, Archiepiscopi, Episcopi collecti in unum censuimus, hoc quidquid est rei committendum esse curæ, ac diligentiæ Illustrissimorum Reverendissimorum Fratrum Nostrorum* Archiepiscoporum Turonensis, Ebrodunensis, Rothomagensis, Tolosani, & Episcoporum Eduensis, Montalbanansis, Rhedonensis, Carnotensis, *sic tamen, ut quidquid inter se ipsi legissent, observassent, sensissent, referrent ad Nos. Iis vero ex ipsa Constitutionis lectione, atque insuper ex Opere Janseniano, quod etiam, quantum ad quinque illas propositiones*, studiose *legerunt, expenderuntque (quamquam sola per se ad id sufficiat Constitutio)* manifestum, & perspectum *fuit*, illas quinque propositiones vere esse Jansenii, & damnatas esse in vero ac proprio verborum sensu, & eo plane, quo a Jansenio traduntur, & explicantur. *Atque cum id ipsi ad*
Nos,

Nos, scilicet in unum rursus congregatos retulissent, & a Nobis quoque idem cognitum, *&* exploratum *fuisset, declaravimus, & hoc nostro judicio declaramus,* rem plane ita se habere, *&* nullum dubitandi esse locum. *Quare & eos, qui* quinque *illas* propositiones *tuentur, aut probant, vere esse ex eorum numero, quas* Innocentius X. *sua illa in Constitutione vocat* contradictores, *&* rebelles, *& quos vult a Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis per censuras, & pœnas contra* hæreticos, *& eorum fautores in jure expressas, ceteraque juris, & facti remedia opportuna, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio, omnino coerceri, & compesci* (404). Jam vero quid ad hæc Jansenii partiarii, & fautores? Dicentne, Summos Pontifices, totque doctissimos Præsules, eximiosque Theologos vel non legisse Jansenii librum, vel illum, si legerint, non intellexisse? Sed hoc esset insolentissimæ superbiæ, & audaciæ prorsus intolerabilis. *Num enim Arnaldus* (ut Viri Cl. verbis utar) *& Pascalius, num Paulus Irenæus, num de S. Victore, & Abbas Richardus, aliique personati Scriptores, oculorum vigore soli pollebant, negantes in Jansenii scriptis themata damnata contineri, cæteri vero innumeri Catholici, Maximique Pontifices, & Episcopi aut cæci, aut deceptores fuere, qui contra non solum viderunt, sed etiam statuerunt eadem e Jansenianis libris non ad verbum quidem singula, sed spectata Jansenii sententia, atque intentione verborum omnia excerpta fuisse? Ubi talibus cavillis* (pergit Cl. Auctor) *in Christiana Republica sit lo-*

(404) Ex Montensi Collectione historica *Bullarum &c. spectantium ad errores hujus sæculi &c.* pag. 111.

locus, quid restat amplius, ut pro libito damnationi quemcumque librum vel perniciosissimum, & pestilentissimum eripiamus, in quem Cathedra Petri, aut Sacra Concilia inutilem plane tulerint sententiam? Idem semper effugium recurret, deceptos nempe judices, quum ibi damnabiles errores, ubi non erant, somniaverint, atque interea pessimi, ac venenati libri debacchari pergent, illamque passim spargere pestem, quam detexit, ac eliminavit Ecclesia (405). Mirandum non est tamen, si Jansenii partiarii tantum audeant. *Habent enim hoc hæretici proprium*, inquit S. Gregorius Papa, *ut de inani scientiæ suæ arrogantia inflentur, & recte credentium simplicitatem sæpe derideant* (406); atque inter illorum fraudes hæc prima est, ut observat doctissimus Franciscus Simonis, *se, suosque solos magni æstimare,....... cæteros contemnere omnes* (407).

SCHOLION II.

177. Ajunt Janseniani, quæstionem hanc, num scilicet, *quinque propositiones sint in libro Jansenii, eoque sensu, quo traditæ ab Jansenio sunt, fidei adversentur*, non *juris* esse, sed *facti*; ac propterea, cum Ecclesia, in *facti* quæstionibus dirimendis non sit infallibilis, negari posse tuta fide, quinque illas propositiones & esse in Jansenii libro, & eo sensu, quo ipsas Jansenius docuit, esse hæreticas; sed plane sufficere, ut Apostolicæ Constitutiones, quibus definitum habemus, quin-

(405) Auctor *Prolegomen.* in Lescium Crondermum cap. 2. n. 2.

(406) Comment. in cap. 19. *Job* cap. 12.

(407) P. 2. *de Fraudibus Hæreticorum.*

quinque propositiones ex Jansenii libro excerptas esse, & in sensu ab eodem auctore intento damnatas, omni cultu, obsequio, & observantia excipiantur. At nimis turpiter errant, qui ita sentiunt. Hæc enim quæstio non *meri facti* est, sed *facti* cum *dogmate*, sive cum *jure* conjuncti; ac proinde ex illarum genere, in quibus dirimendis nec falli Ecclesia potest, neque fallere. Ut enim egregie habet doctissimus Melchior Cano. *Cum*, inquit Cla. Vir, *inter catholicos, & hæreticos non de Scriptura, sed de sensu plurima controversia sit; si Ecclesiæ interpretatio non est certa intelligendi norma, ecquis erit istiusmodi controversiæ Judex? Sensum enim suum pro sua virili quisque defendet. Quod si in exploranda Scripturæ intelligentia nullus est Ecclesiæ certus Judex, audeo dicere, Rempublicam fuisse nullam stultius constitutam; nullum enim desidiorum futurum finem, consensionem fidelium nullam, nullam fidei unitatem: qua sublata, non charitas modo, & pax, sed fides etiam ipsa penitus tollitur, atque ipsum omnino Ecclesiæ nomen* (408). Neque officit, tantum Virum loqui eo loci de interpretanda divina Scriptura. Etenim qua ratione errare nequit Ecclesia in definiendo vero S. Scripturæ sensu, eadem ipsa falli non potest in libris de Religione tractantibus interpretandis. Unde Cl. P. Graveson palam fatetur, *Jansenistas, asserentes universam Ecclesiam errare posse in* factis doctrinalibus (*quale est* factum Jansenii) *adimere Ecclesiæ auctoritatem finiendi lites, quæ excitari possunt inter fideles de* sensu propositionum, *vel* librorum. *Qui enim* (inquit Cl. Auctor) *poterit unquam Ecclesia in ordinem redigere obstinatos illos homines, qui pertendunt, quod etsi œcumenica Synodus declarasset*, hære-

(408) Lib. 12. *de Locis Theol.* cap. 6. *ad pracept.* 1.

hæreticam esse libri Jansenii doctrinam, *nunquam tamen ad consentiendum, sua propria reclamante conscientia, adduci possent? Profecto nulla suppeteret Ecclesiæ via coercendi pervicaces illos homines, sicque vana prorsus atque irrita redderentur Summorum Pontificum, & totius Ecclesiæ Episcoporum decreta, ac Tribunalia, quæ in dirimendis emergentibus in Ecclesia controversiis, & fovendæ tranquillitati Reipublicæ Christianæ instituit Christus Dominus; æternum in Ecclesia regnarent lites, contentiones, & jurgia, proculque exularet illa pax, quam suis discipulis Christus Dominus reliquit pretiosam hæreditatem*: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis (409). Firmissime itaque cum doctissimo Card. de Lauræa tenendum est I. *quod dum Ecclesia in Concilio, vel Romanus Pontifex extra Concilium damnat aliquam doctrinam cum expressione Auctoris, v. g., doctrinam Sabellii &c. licet totum complexum includat aliquid* facti, *damnatio illa est objectum fidei, atque ideo absolute, & sine distinctione* facti *a* jure *est recipienda, ut fidei objectum* II. *quod dum Ecclesia seu in Concilio Generali, seu Romanus Pontifex solus damnat doctrinas cum hac formula*: in sensu Arii, in sensu Nestorii, in sensu Eutychetis, *vel* alterius personæ, *esto tota illa complexio constet ex* facto, *&* jure, *& ratione unius partis non sit expresse revelata, non propterea definitio illa cessat esse objectum fidei; ideo ut talis recipienda est ab Ecclesia* (410). Propterea cum expresse declaraverit Summus Pontifex, quinque Jansenii propositiones & haberi in illius

(409) Class. 2. Epist. ult. pag. 229.

(410) Tom. 3. *Comment.* in 3. Sent. Scoti *Disp.* 6. art. 6. n. 236. & 256.

illius Augustino, & eo sensu damnatas esse, quo Jansenius ipsas docuit, utrumque firmissime credi a nobis debet; & fidem his negare, non modestiæ solum, ac reverentiæ defectus erit, sed etiam in Religione crimen, quidquid dicant Jansenii fautores, est reputandum.

SCHOLION III.

178. At vero prætereundum silentio non est, Jansenianos, negantes, Ecclesiam, Summosque Pontifices certo intelligere, & decernere posse librorum sensum, non solum adversari Jansenio, sed etiam sibimetipsis turpissime contradicere. Adversantur Jansenio. Ille siquidem tum vivens, tum moriens protestatus est, se nolle aliter sentire, quam Ecclesia, cujus infallibili judicio opus suum subjecit, definierit. *Quidquid enim,* inquit, *de rebus tam multiplicibus, & arduis non juxta meam, sed juxta S. Doctoris* (Augustini scilicet) *mentem pronunciavi, ex Apostolicæ Sedis, Ecclesiæque Romanæ matris meæ* judicio sententiaque *suspendo, ut illud jam nunc teneam, si tenendum; revocem, si revocandum; damnem, & anathematizem, si damnandum, & anathematizandum esse,* judicaverit. *Nam quemadmodum istius Ecclesiæ, ac Sedis mysteriis infantulus initiatus, & ejus fide cum lacte matris imbutus fui, & crevi, & adolevi, & senui, nec ab ea ad latum unguem, quod sciam, animo, aut facto, aut sermone deflexi, ita porro ad extremum usque spiritum vivere, ac Deo adjuvante mori, divinoque judicio sisti, mihi constitutum est, ut juxta sacratissimam ejus regulam, quæ a temporibus Apostolorum per successionem conti-*

tinuam Romanorum Pontificum per universum Orbem prædicata, & credita est, referam a Dei misericordia, aut justitia bonum, aut malum (411). Ita quoque idem ipse, morti jam proximus, nempe vix media hora ante mortem: *Si Romana Sedes aliquid mutari velit* (loquitur de suis scriptis, ad explicationem S. Augustini, ut ipse ait, spectantibus) *sum obediens filius, & illius Ecclesiæ, in qua semper vixi usque ad hunc lectum mortis obediens sum* (412). Nisi ergo velint illius partiarii, ipsum mentitum fuisse, fateantur oportet, Jansenium ne levissime dubitasse, quominus Apostolica Sedes judicare infallibiliter possit de librorum sensu, certoque decernere, quinam sanam, seu catholicam, quinam vero falsam, hæreticamque doctrinam contineant; ac proinde concedant iidem ipsi necesse est, se ab Jansenio recedere, dum ejuscemodi auctoritatem Ecclesiæ, Summisque Pontificibus denegare non verentur. Sed neque sibimetipsis illi constant. Certum est enim primo, eos, antequam Summus Pontifex Innocentius X. *quinque* Jansenii *propositiones* proscribere, curasse viribus nervisque omnibus, ut suaderent Pontifici, & Cardinalibus, Jansenii doctrinam eandem esse, quæ S. Augustini, enixeque efflagitasse, ut id Pontifex declararet. Persuasum ergo tunc ipsis etiam fuit, Ecclesiam in decernendo illarum propositionum sensu falli non posse. Eccur enim id postulassent, si contra sentirent? Certum est secundo, nihil eos habere solemnius, nihilque inculcare frequentius, quam divina fide credendum, quid-

(411) In epilogo, qui legitur ad calcem libri 10. *de Gratia Christi.*

(412) In testamento, quod habetur post synopsim vitæ, illius Augustino præfixæ.

quidquid de Christi Redemptoris gratia S. Augustinus scripserat; idque ideo, inquiunt illi, quia Innocentius, Zosimus, Cælestinus, aliique Summi Pontifices doctrinam S. Augustini approbarunt, commendaruntque elogiis splendidissimis. Non dubitant ergo, potuisse Ecclesiam infallibili judicio decernere, S. Augustini doctrinam *de Gratia Christi* esse veram, esse catholicam, uno verbo, esse talem, cui nemo sine crimine violatæ fidei reluctari possit; & quidem eo in sensu, quo ipsi explicarunt. Igitur, dum negant iidem ipsi, Ecclesiam posse infallibiliter judicare de sensu librorum Jansenii, ipsamque posse, doctrinam in illis contentam, ceu *falsam*, atque *hæreticam* in sensu Jansenii condemnare, sibimetipsis turpissime adversantur. Non minus quippe ad *factum* pertinet, quod doctrina contenta in libris Jansenii, & prout ab eo in illis traditur, sit *falsa*, & *hæretica*, quam quod *vera* sit, & *catholica*, quæ in libris S. Augustini, & quidem sumta eo sensu, quo tradita ab ipso est, continetur. Igitur vel concedant oportet Janseniani, Ecclesiam in dirimendis *factis doctrinalibus*, sive *cum jure conjunctis* errare non posse, atque hinc infallibile esse judicium, quo Summi Pontifices Innocentius X., Alexander VII., & Clemens XI. *quinque* Jansenii *propositiones*, prout sunt in illius *Augustino hæreticas* esse, pronunciarunt: vel fateantur iidem ipsi necesse est, Ecclesiam in illis dirimendis factis errori esse obnoxiam, ac proinde Summos Pontifices Innocentium, Zosimum, & Cælestinum, ceterosque omnes, qui S. Augustini doctrinam probasse dicuntur, in illa commendanda, & approbanda errare potuisse, imo & errasse reipsa, si nempe verum est, quod ipsi ajunt, scilicet Innocentium X., Alexandrum VII., &

& Clementem XI. in proscribendis quinque Jansenii propositionibus reapse errasse. Invicte propterea Jansenii partiarium quemdam ita redarguit Cl. P. Nicolaus Ghezius: *o volete*, inquit Vir doctissimus, eum alloquens, *che e i Papi, e la Chiesa sieno infallibili in giudicando del proprio senso dei libri di Agostino, e vi e' forza riconoscere infallibili i Papi, e la Chiesa in giudicando del proprio senso della opera di Giansenio. Tant' e': per ultimare una volta questa controversia, o convien rinunciare alla autorita di S. Agostino, o convien abjurare la famosa distinzione del* diritto, *e del* fatto. *Poiche chi osa asserire, essersi ingannata la Chiesa nel fatto di Giansenio, troppo sconciamente pretende non aver potuto ingannarsi la Chiesa nel fatto pur di Agostino* (413); nisi forte, addam ipse, ille contendat, eum, qui infallibiliter determinare potest, ubi fulgeat veritas, æque infallibili judicio definire non posse ubi falsitas delitescat: quod certe quam absurdum ridiculumque sit, non est profecto, cur pluribus ipse ostendam. Miror tamen, Cl. Contensonium eo, quo pollebat ingenii acumine, hujusce argumenti vim non prævidisse. Inter plura siquidem elogia, quibus SS. Augustini, & Thomæ doctrinam justissime ornatam fuisse demonstrat (414), illud ponit secundo loco, quod ab Apostolicæ Sedis judicio in illam derivatur, palam nempe aperteque & ipse affirmans, ac veluti principii loco assumens, *Sedis Apostolicæ approbationem esse lapidem lydium, quo adulterina a pura, & legitima do-*

P *ctri-*

(413) Tom. 1. *de principj della Morale Filosofia* lib. 2. p. 1. Dialog. 5. n. 22.

(414) Tom. 1. *Theol. Mentis, & Cordis* lib. 8. dissert. 6.

ctrina discernitur ; tum pluribus adductis Summorum Pontificum testimoniis ostendens , *Augustini* , *Aquinatisque doctrinam a Supremis Ecclesiæ Capitibus non tam approbatam , quam consecratam fuisse* (415). Non itaque dubitavit Vir ille doctissimus , quominus Apostolica Sedes , Summique Pontifices doctrinam SS. Augustini , & Thomæ commendaverint , approbaverintque non solum in sensu obvio , & quem præ se ferunt verba , sed etiam in sensu a maximis illis Doctoribus intento , atque hinc quominus de librorum sensu judicare Sedes ipsa possit ; alioquin splendida illa elogia ad rem non facerent. At vero loquens ille paulo antea de sensu, in quo Jansenii propositiones ab eadem Apostolica Sede damnatæ sunt , non solum negat , mentem fuisse Innocentii X. eas proscribere , *in sensu Jansenii* ; verum etiam affirmat , contrariam Alexandri VII. declarationem cum reverentia quidem esse excipiendam , at non ita ut in discernendis Auctorum sensibus Ecclesiam errare non posse , credatur. En illius verba , ne tanto Viro ipse imponere videar. Sermonem itaque habens ille de quinque Jansenii propositionibus , sibique objiciens , *Jansenium nunquam aliud* in illis *intendisse* , *nec intelligi voluisse* , *quam doctrinam gratiæ per se efficacis* , respondet , *certissimum esse* , *gratiæ* per se efficacis *sensum esse catholicum* , *&* *orthodoxum* , *nec illi Constitutione sua præjudicium ullum inferre velle* , *vivo vocis oraculo* Innocentius *declaravit* , *confirmavit diplomatis suis* Alexander VII. , *&* *ipse P. Annatus supra relatus* , *hujusque causæ præcipuus actor* , *ac totius negotii testis oculatus* , *non diffitetur*. *An illum dumtaxat intenderit Jansenius* , *vel alium* , *non declaravit* (inquit ille) Inno-

(415) Ibidem *elog*. 2. pag. 689. *edit. Venetæ* 1727.

Innocentius, *sed quinque propositiones in suo naturali, quem præ se ferunt sensu, a Galliarum Episcopis sibi oblatas, suoque judicio suppositas, hæreticas declaravit. An reipsa unum illum gratiæ* per se efficacis *sensum obtenderit, est* quæstio facti, *de quo nihil* Innocentius, *solius* juris *determinatione contentus. Ipse tamen* Alexander *declarat, propositiones* in ipso Jansenii sensu *fuisse damnatas: quæ decisio omni, qua par est,* reverentia *excipienda est; quia* prudenter, *illum fuisse Jansenii sensum, Pontifex arbitratus est., quem verba ipsa in suo naturali sensu indicant; cum oratio sit mentis interpres, & interioris animi sensus manifestatio. Quin etsi ex alicujus authoris contextu, vel collatis prolixi operis sententiis possit alius sensus erui, non tenentur Pontifices, non tenetur Ecclesia illa omnia inquirere; quia solis Sacris Litteris, solis Sanctorum Patrum dictis hanc debet reverentiam, ut obscura, & difficilia eorum verba, inquisitis reconditis eorum sensibus, explicet, piisque interpretamentis exponat; alia vero filiorum suorum, vel quorumvis authorum asserta, prout sonant, judicare, & si in naturali, & ultro se ingerente sensu erronea sint, & a veritate aliena, ea sine cunctatione proscribere, sine distinctione damnare potest. Cum ergo ille propositionum quinarius inveniatur regulis fidei adversus, & a Patribus, & Conciliis prædamnatus, potuit, & debuit ab Ecclesiæ Capitibus simpliciter censura inuri, & erroribus accenseri; nec tenebantur inquirere, an in operis prolixi decursu solius gratiæ* per se efficacis *sensum author intenderit; quia quemcunque sensum alibi prætenderit, satis est, ut damnetur, quod ea simpliciter affirmet, quæ in connaturali, & aperto sensu inveniuntur a fide aliena. An autem*

Ecclesia in exprimendis, discernendisque authoris sensibus possit errare, idem dicendum est, quod de quæstionibus facti dici solet, *nimirum non esse necesse, omne Pontificum, & Conciliorum judicium de quacunque re, etiam ex informatione factorum, & circumstantiarum pendente, sine delectu defendere; quia hoc non est* (ait ille) *Ecclesiæ, & Sedis Apostolicæ authoritatem fovere, sed labefactare, & hæreticorum ludibrio, & sannis exponere. Neque enim* (ita ille rem claudit) *adulatione nostra eget Petrus, Petrique successor; & prima Sedes veris cumulata prærogativis, falsis non indiget* (416). Hactenus P. Contensonus. Verum rectene, an perperam, ex dictis satis cuique manifestum esse puto. Unum dumtaxat, ut initio monui, scire vellem a tam docto Viro, quid nempe ipse diceret, si quis, auditis elogiis, quibus doctrina SS. Augustini, & Thomæ a Summis Pontificibus, ipso referente, cumulatur, non aliud responderet, nisi quod ipse hoc loco habet, nempe *idem de illis dicendum esse, quod de quæstionibus* facti *dici solet; nimirum non esse necesse, omne Pontificum, & Conciliorum judicium &c.* Itaque, ut huic rei finem imponam, *nihil est*, mea quoque sententia, *quod tergiversationes, ambages verborum, exceptiones, & restrictiones quæramus in improbandis quinque propositionibus* in sensu a Jansenio intento, *hoc est, in sensu obvio, quem inferunt quinque propositiones, & quem Ecclesia certo novit exhiberi in verbis, in phrasibus, totoque contextu libri illius, cui titulus*: Augustinus Cornelii Jansenii, *quidquid sit de interna ipsius Jansenii mente atque intentione. Tam solemnibus decretis nemo jam repugnantem se prodit, qui & disciplinæ, Eccle-*

(416) Loco citato *Differt. 6. §. 5. pag. 685.*

Ecclesiasticæ ordinem, & Ecclesiæ pacem serio amet. Nemo, qui pie sapiat, fidelibus piæ matris oculis extollentiam oculorum suorum *opponit, sed suum demittit intellectum, sibi pie persuadens, ne heic quidem a Deo deseri suæ sponsæ oculos in commune filiorum bonum, & quietem intentos* (417).

SCHOLION IV.

179. Si ille demum est, ut est profecto, *Jansenianus* quinque propositionum *sensus*, quem illæ exhibent, si ad principium duarum delectationum *relative* invincibilium, tamquam ad suum fontem, referantur; dubium nemini esse potest, quominus, ut recte habet Cl. P. Assermet (418), *nonnisi vanum erroris simulacrum, ac phantasma, a mente Jansenii alienum, eos nobis exhibuisse*, & etiamnum, bona illorum venia, exhibere, qui alium, utique falsum, & hæreticum earundem sensum nobis tradunt; in eoque uno & intellectas fuisse à Jansenio, & ab Ecclesia fuisse atro carbone notatas, suadere nituntur. Hi siquidem, velint, nolint, demonstrent, necesse est, vel Jansenium repudiasse principium, quod auro cedroque dignum censuit; vel eum illarum propositionum sensum, quem ipsæ habent, *relative* ad illud principium intellectæ, non esse hæreticum. Si namque concedatur, quinque propositiones, intellectas hoc sensu, esse hæreticas; neque Jansenium illud principium, dum eas docuit, re-

(417) Auctor *Prolegomen.* in Lescium Crondermum cap. 2. n. 13.

(418) Tract. *de divina Gratia.* P. 3. cap. 1. q. 5. ad *concl.* 5. pag. 621. edit. Parisiis 1715.

pudiasse; dandum quoque est, alium erroneum, & falsum earundem sensum purum putumque esse *phantasma*, vanumque erroris simulacrum, ab Jansenii mente prorsus alienum, eamque ob causam excogitatum, ut suadeatur incautis, vel quinque propositiones damnatas non esse ab Ecclesia in sensu ab Jansenio intento, vel Ecclesiam, in hoc sensu eas damnando, errasse.

OBSERVATIO II.

180. Admitti, uti verum, non potest Jansenianum principium duarum indeliberatarum delectationum pro *graduum superioritate* invincibilium, nisi *quinque* itidem ejusdem Jansenii *propositiones*, & quidem eo sensu intellectæ, quo ab illo traditæ sunt, & ab Ecclesia proscriptæ, tamquam veræ admittantur. Ostensum est enim, eas omnes adeo necessario cum illo principio connexas esse, tántaque evidentia ex illo deduci, ut eas negare, ipso principio concesso, perinde omnino sit, ac data causa neccessaria, illius negare effectum. *Quando conclusiones*, inquit Cl. Tournely, *nexu plane necessario ex suo principio sequuntur, vel deserendum est principium, vel admittendæ conclusiones; & qui, priori retento, istas negat, similis est illi, qui truncum, & radicem arboris servaret, & ramos inde pullulare nollet* (419).

SCHO-

(419) Prælect. Theol. *de Gratia Christi* q. 3.

SCHOLION I.

181. Rem ita esse, affirmant, ut prætercam alios, duo Viri doctissimi, &, si qui alii, a Molinæ doctrina alienissimi, scilicet P. Graveson, & P. Berti. Præmisso siquidem Jansenii principio, quod nempe humana voluntas per *delectationes indeliberatas* cœlestis gratiæ, & carnalis cupiditatis, *alternatim rapiatur necessario ad bonum, vel ad malum*, ait Cl. P. Graveson, *ex hoc infesto principio* Jansenium, ejusque discipulos *has erroneas deducere consecutiones, quæ cum* pestilenti *illo principio doctrinæ suæ* arctissimo vinculo, *ac* nexu *colligatæ cohærent. Ajunt enim*, inquit ille, Janseniani, utique cum ipso Jansenio, *hominem in statu naturæ lapsæ* gratia per se efficaci *destitutum, seu, ut loquuntur Jansenistæ, hominem in statu naturæ lapsæ privatum* indeliberata cœlesti delectatione, *gradibus cupiditatis superiori, non habere* veram, completam, & proximam potentiam *bene agendi. Docent, omnes gratias in statu naturæ lapsæ esse* per se, & ex natura sua efficaces, & *nullas in hoc statu admittunt* gratias sufficientes, *quibus vere resisti possit. Pertendunt mordicus, præcepta Dei in statu naturæ lapsæ his, quibus deest* gratia per se efficax, *seu ut intelligunt Jansenistæ, his, quibus deest* cœlestis indeliberata delectatio, *gradibus terrenæ delectationis concupiscentiæ* superior, *præcepta Dei esse* impossibilia, & *tamen illorum transgressionem eis juste imputari. Asserunt insuper*, libertatem *hominis in statu naturæ lapsæ stare cum* necessitate, & *ad merendum, & demerendum non requiri* libertatem a necessitate, *sed sufficere* libertatem a coactione. *Denique*

Jansenius, *ejusque discipuli ex hoc doctrinæ suæ principio inferunt*, *Deum non habere sinceram voluntatem salvandi omnes homines in statu naturæ lapsæ*, *nec eis ullo pacto præparare* gratias sufficientes, *quibus possint salutem æternam adipisci*; *nec Christum Dominum mortuum esse*, *& sanguinem fudisse pro salute reproborum*, *sed tantum pro salute æterna electorum*, *ac prædestinatorum* (420). Tum non multo post idipsum repetens Vir doctissimus; *has*, inquit, *consecutiones*, *velint*, *nolint*, *admittere debent Jansenii discipuli*, *quia prædicta consecutiones ex doctrinæ principio*, *quod post Jansenium statuunt*, *mordicusque defendunt*, nexu *plane* necessario *sequuntur* (421); videlicet *cum hoc principio* necessariam, *&* individuam connexionem *habent* quinque *Jansenii* propositiones *jure optimo ab Ecclesia proscriptæ* (422). Et infra: *Hoc doctrinæ Jansenii principium de* indeliberata, *sive* cœlesti, *sive* terrena delectatione, *quæ* relative victrix *est*, *exterminat omnino* liberum *hominis* arbitrium, *& invehit inevitabilem necessitatem*; subindeque *cum illo Jansenii principio* necessariam connexionem *habent* quinque *famosæ* propositiones, *quæ sicut consecutiones*, necessario fluxu *ex illo consequuntur* (423). Verum enimvero dixisse nequaquam contentus Cl. P. Graveson, ex Janseniano principio duarum delectationum pro *graduum superioritate* invincibilium necessario oriri *quinque* damnatas *propositiones*, demonstrandum alio loco assumit, & reipsa demonstrat, *capitalem hunc Jansenii errorem de gra-*

(420) Classf. 1. Epist. 1. pag. 9.
(421) Ibidem pag. 13.
(422) Ibidem.
(423) Ibidem pag. 14.

gratiæ efficacis delectatione relative, *seu* per gradus *victrice*, *ac superiore concupiscentiæ terrena delectatione*, *fuisse jure optimo ab Ecclesia proscriptum*, *tamquam* virulentum principium, *ex quo* fluunt *quinque damnatæ Jansenii propositiones* (424). Ostendit itaque, *ex hoc Jansenii principio sponte fluere* primam Jansenii propositionem, nempe Deum jubere impossibilia (425). Demonstrat, secundam propositionem, videlicet interiori gratiæ nunquam in hoc lapsæ naturæ statu resisti, *profluere itidem*, & *quasi pro re nata erumpere ex isto Jansenianæ doctrinæ principio*, *basi*, *ac fundamento*, eamque cum illo *intime esse connexam* (426). Evincit, tertiam propositionem, quod nimirum sola libertas a coactione ad merendum, & demerendum modo sufficiat, *arctissimo vinculo connecti cum doctrinæ Jansenianæ principio de delectatione superiori*, & *relative victrice*, *imo nullibi*, ejus sententia, *clarius elucescere hanc connexionem*, *quam in hac tertia Jansenii damnata propositione*; unde connexionem hanc vocat *arctissimam* (427). Demonstrat, quartam propositionem *sequi plane ex palmari Jansenianæ doctrinæ principio de delectatione superiori*, & *relative victrice* (428); ac demum quintam de morte Christi pro solis prædestinatis ostendit *intimo pariter nexu cohærere cum Jansenii systemate duplicis delectationis*, *cujus quæ inferior est*, *alteri necessario cedere debet* (429). Tum ita rem clau-

(424) Classf. 2. Epist. 6. pag. 123.
(425) Ibidem.
(426) Ibidem pag. 124.
(427) Ibidem pag. 124. & 125.
(428) Ibidem pag. 125.
(429) Ibidem pag. 126.

claudit : *Hactenus*, inquit, *sat liquido, ni mea fallat mens, probavi, quinque famosas Jansenii propositiones, ab Ecclesia confixas*, sponte, & *quasi* pro re nata *effluere ex illo erroneo Janseniana doctrina principio de indeliberata cœlesti delectatione* superiori, & relative victrice, *in qua Jansenius totam* vim, & efficaciam *gratiæ reponit, indeque recte sequi, systema Jansenii, gratiæ* efficaciam *in hac* indeliberata delectatione superiori, & relative victrice, *ac* necessitante *reponentis, fuisse jure ac merito a Catholica Ecclesia reprobatum ac proscriptum* (430). Addit præterea Vir ille Cl., *hæreticum Janseniana doctrinæ systema, totum quantum est, revocari ad* unam indeliberatam delectationem superiorem, & relative victricem, *in qua Jansenius* gratiam efficacem *collocat. Hæc enim* delectatio superior, & per gradus relative victrix (*sicut*, inquit ipse, *sæpius inculcavi*) *est* primum, *ac* unicum principium, *in quod collineat immensum Jansenii volumen. Hæc* origo *est*, & radix, *unde, veluti a fonte fluvii, quinque propositiones* necessario, & indissolubili nexu *inter se connexæ dimanant, quas ipse Jansenius, velut* totidem conclusiones, *a suo principio* indivulsas, *derivavit* (431). Hæc Cl. P. Graveson. Ita vero Cl. P. Berti. Fatetur in primis, constare, *ex principio duarum delectationum invincibilium, tamquam ex* radice, *fluere alios fere omnes Jansenii errores, ac præsertim quinque ab* Innocentio X. *damnatæ propositiones* (432). Alio autem loco, *Jansenianum*, inquit, *duplicis delectationis*

(430) Ibidem pag. 126.
(431) Ibidem.
(432) P. 2. *Apolog*. Diss. 4. cap. 1. §. 8. n. 14.

nis systema est, *utramque delectationem* spiritus, *&* carnis *ita invicem pugnare*, *ut earum conflictus nequeat sopiri*, *nisi altera alteram superaverit*: *quæ autem victrix est*, *habeat voluntatem sibi* necessitate invincibili *obsequentem*, *nec alia ratione liberam*, *nisi quia* non cogitur, *sed vult*, *atque trahitur voluptate*; *quæ vero minor est gradibus*, veræ potestatis *agendi sit expers*. Quare *in hoc Janseniano systemate justis*, *etiam conantibus*, *&* *volentibus*, *si desit illis victrix delectatio*, *&* *gratia efficax*, impossibile *est*, *divina observare præcepta*, *&* necessum *esse a justitia deflectere*. *Nulla est etiam in eo systemate* gratia sufficiens, *cui voluntas resistat*; *quoniam si concupiscentiæ sancta delectatio prævaleat*, *voluntas* necessitate *obtemperat gratiæ*; *si autem prævaleat concupiscentia*, *caret voluntas ea gratia*, *cui valeat obtemperare*. *Quum vero*, *præponderante sancta delectatione*, *bonum* ex necessitate *operemur*, *&* *premente robustiori cupiditate*, *in ipso Jansenii systemate operemur* ex necessitate *malum*, *nequit in hoc statu*, *in quo caro concupiscit adversus spiritum*, *admitti* libertas indifferentiæ, *seu* potestas agendi, *&* non agendi *his omnibus positis*, *quæ requiruntur ad opus*; *ideoque hæc libertas* minime necessaria *est ad merendum*, *vel demerendum*; *ac*, *videtur esse commentum* Semipelagianorum, *qui*, *rejecta delectatione victrici*, *auxilium indifferens ad omnia bona opera*, *etiam ad fidei initia admittebant*. *Quibus demum denegatur* victrix, *&* invincibilis gratia, *bene agere*, *&* *perseverare non possunt*; *neque eorum salutem vult Deus*, *qui illis hanc gratiam denegat*, *quam ut obtinerent*, *Christus mortuus pro* solis electis, *nec oravit*,

nec

nec sanguinem fudit, *nec pretium obtulit redemptionis* (433). Purum itaque, putumque, ut nonnulli contendunt, Molinistarum figmentum non est, *quinque* famosas Jansenii *propositiones* ex principio duarum delectationum *relative* invincibilium adeo necessario provenire, ut, illo posito, ipsæ negari nullatenus possint.

SCHOLION II.

182. Quod modo dixi de *quinque propositionibus*; de reliquis itidem *consectariis*, quæ ex eodem Janseniano duarum delectationum principio derivavi, velim intelligatur: videlicet ea quoque omnia necessario admitti debere, si principium illud pro vero habitum fuerit, atque concessum. Et illa siquidem eadem prorsus evidentia, qua ipsæ propositiones, ex eo principio, ut cuique facile constabit, qui rem attento animo considerare voluerit, deducuntur.

SCHOLION III.

183. Hæc porro cum ita sint, ambiget nemo, quominus Jansenianum principium duarum delectationum pro *graduum superioritate* invincibilium fuerit *jure ac merito*, quemadmodum ait Cl. P. Graveson, *a Catholica Ecclesia reprobatum ac proscriptum* (434), *altrimenti*, ut egregie observat Emin. Card. Besutius, *la Chiesa avrebbe recisi i rami* (quinque scilicet Jansenii propositiones censorio stimate configendo) *e lasciata* • *in-*

(433) Ibidem cap. 2. §. 5. in fine.
(434) Classf. 2. Epist. 6. pag. 126.

intatta la radice del male contra ogni regola di buon governo (435). Itaque

COROLLARIUM.

184. *Ad penitus declinandam Jansenismi notam, satis non est, ut quinque Jansenii propositiones, tamquam omnino falsæ, proscribantur, sed necessario præterea requiritur, ut etiam Jansenianum principium duarum delectationum relative invincibilium palam aperteque rejiciatur.* Hoc siquidem principio admisso, necesse est, ut etiam quinque memoratæ Jansenii propositiones, & quidem eo in sensu, quo & ab ipsomet Jansenio traditæ sunt, & ab Ecclesia proscriptæ, concedantur. *Quoties enim aliqua erronea conclusio*, inquit Cl. Tournely, *per necessariam, & intimam connexionem ex certo principio deducitur, non tantum conclusio, sed & ipsum principium, unde necessario fluit, negari debet, nisi clare demonstretur, male ac distorte conclusionem illam a principio derivari, nec ullam cum eo habere connexionem* (436). Oportet igitur, quemadmodum optime monet, recteque concludit Cl. P. Graveson, *aut istud infestum Jansenii principium penitus repudietur, aut istæ admittantur consecutiones; alioquin*, inquit ille, *si quis, retento principio, illas negaret; similis esset illi, qui truncum, & radicem arboris servaret, & ramos inde pullulare nollet, quod sane absurdum, & ridiculum esset* (437).

OBSER-

(435) Apud P. Berti P. 2. *Apolog.* Dissert. 4. c. 2. §. 6. n. 2.
(436) Prælect. Theol. *de Gratia Christi* q. 9. art. 2. *ad object.* 7.
(437) Class. 1. Epist. 1. pag. 14.

OBSERVATIO III.

185. *Quinque* Jansenii *propositiones* oriuntur quidem ex famoso illius principio duarum delectationum *relative* invincibilium; verum non ita, ut ex illo uno ipsæ proveniant. Velint quippe, nolint, eas quoque omnes admittere debent ii, qui contendunt, nullam in hoc lapsæ naturæ statu dari gratiam mere *sufficientem*, sed omnem prorsus ita esse *efficacem*, ut eum semper totum, quem potest, & propter quem nobis datur, effectum obtineat; quique ajunt insuper, omnem interiorem gratiam adeo necessario determinare voluntatem ad bene operandum, ut licet ipsam non cogat, nempe non efficiat, ut voluntas operetur invita, fieri tamen nullatenus possit, quin voluntas ipsa interiori gratiæ motioni reapse consentiat. Sane, si res penitius inspiciatur, non dubito fore, ut quisque videat, *quinque* Jansenii *propositiones* eatenus fluere ex illo principio, quatenus ex ipso sequitur, nullam dari gratiam vere *sufficientem*, quæ non sit *efficax*, & omnem *gratiam efficacem* indeclinabilem bene operandi necessitatem inferre voluntati. Verum ne pigeat, in hac re demonstranda aliquantulum immorari.

I.

188. Rejecta itaque *gratia* pure *sufficienti*, & sola *efficaci* admissa, detur necesse est I. *divina mandata iis omnibus, qui illa transgrediuntur, esse observatu impossibilia*. II. *interiori gratiæ in hoc lapsæ naturæ statu nunquam resisti*. III. *Christum Dominum non pro omnibus,*

bus, *sed pro iis tantum*, *qui prædestinati sunt*, *mortem subiisse*. Qui namque divina mandata transgrediuntur, certum est, carere *gratia efficaci*; cumque hæc sola detur, relinquitur, tunc omnem illis deesse gratiam; atque hinc eos exequi divina mandata tunc nequaquam posse. Similiter si sola detur *gratia efficax*, sicuti nunquam huic resistitur, ita nunquam resisti interiori gratiæ manifestum est. Postremo, cum solis prædestinatis *efficaces gratias* Christus morte sua obtinuerit (hi namque soli salvantur) si nulla alia præter *efficacem* detur gratia, illis dumtaxat gratiam, qua salvari possint, obtinuit. Ergo pro illis tantum mortuus Christus est, suumque sanguinem fudit.

II.

187. Quod si *gratia efficax* necessitatem bene operandi voluntati inferre dicatur, concedere profecto vel inviti debemus I. *ad merendum*, *&* *demerendum in hoc lapsæ naturæ statu non requiri libertatem a necessitate*, *sed sufficere libertatem a coactione*. II. *voluntatem nostram interiori gratiæ haud posse resistere*. Qui namque bene operantur, certum est, admissa illa *gratiæ efficacis* vi & energia, non agere libere libertate *a necessitate*, sed tantum *a coactione*. Igitur, vel eos minime tunc mereri, dicendum est, vel demus oportet, in iis etiam illos mereri, quæ, licet non coacti, necessario tamen operantur; cumque contrariorum eadem sit ratio, etiam ad demerendum solam sufficere libertatem *a coactione*, concedendum est. Similiter si omnis interior Christi gratia sit *efficax*, & *gratia efficax* tantæ sit virtutis, ut voluntatem ad bene operandum *neces-*

sa-

sario, non tamen *coacte*, determinet, quis non videt, fore hinc, ut voluntas ipsa haud possit in hoc lapsæ naturæ statu interiori gratiæ resistere? Pugnantia enim sunt, posse voluntatem interiori gratiæ resistere, & voluntatem ipsam necessario indeclinabili necessitate ad bene operandum ab illa determinari. Quinque igitur Jansenii propositiones admittendæ sunt, tamquam veræ, non tantum ab iis, qui cum illo tenent principium duarum delectationum pro *graduum superioritate* invincibilium, verum ab iis etiam, qui, rejecta omni gratia pure *sufficienti*, solam *efficacem* admittunt, eamque etiam tantæ virtutis, ut voluntatem quidem ad bene operandum non cogat, verum adeo necessario ipsam determinet, ut non agere, quod justum est, illa nequaquam possit.

OBSERVATIO IV.

188. Quamvis certo certius sit, quemadmodum demonstravimus, non *moralem*, sed *veram*, *realem*, & *physicam necessitatem* intellexisse Jansenium, cum necessarium esse dixit, ut secundum id operemur, quod amplius nos delectat; videtur tamen ad declinandam (absit verbo invidia) Jansenismi notam nequaquam sufficere, ut famosum illud principium de *morali* dumtaxat *necessitate* intelligatur, sumta *morali necessitate* non pro ea, quæ etsi raro, aliquando tamen fallit; sed pro illa, quæ *certo* & *infallibiliter* suum *semper* infert, obtinetque effectum.

Enim vero in primis videtur, moralem necessitatem hoc sensu intellectam, non *re*, sed *nomine* tantum a *physica* distingui. Siquidem cum *moralis necessi-*

tas

tas operandi secundum vividiorem delectationem reapse non differat a *physica difficultate*, quam experitur, quamque superare debet voluntas, ne vividiori delectationi consentiat, *moralis necessitas* operandi secundum vividiorem delectationem nequit esse hujusmodi ut nunquam fallat, nisi physica illa difficultas tanta quoque sit, quanta potest esse maxima: neque enim ejusmodi esse potest illa *necessitas*, quæ nunquam fallat, nisi illa *difficultas* tanta itidem sit, quæ nec superetur unquam, nec unquam sit superanda, nisi ad summum gradum jam ipsa pervenerit, quod nempe ea proportione *intensive* illa crescat, qua numerus minuitur casuum in quibus ipsa superatur. Physica autem *difficultas* non operandi, in physicam operandi *necessitatem* degenerat, cum illa evadit tanta, quanta potest esse summa. Sicuti enim *habitus*, quo magis crescit accedit ad *naturam*, adeo nimirum, ut tandem in naturam transeat, seu ut vulgo dicitur, fiat veluti *altera natura*: ita quo major fit *difficultas physica* non operandi, eo magis ad ipsam *physicam necessitatem* accedit, ita nempe ut *summa* non operandi *difficultas* dici verissime possit *physica operandi necessitas*, & vicissim physica necessitas operandi, *difficultas* summa non operandi possit rectissime nuncupari. Confirmatur: ideo hujusmodi difficultas nunquam fuit superata, nec deinceps superabitur, quia a cœlesti vel carnali venit delectatione *superiori*. Si hoc negetur, concedendum erit voluntatem ex æquo fore pro arbitrio suo operaturam, quando vel sub æqualibus delectationibus sit, cœlesti nimirum & terrena, quo supposito jam duarum delectationum systema ruere necesse est ut consideranti patet. Jam vero cum homo delectationem illam reddere

inferiorem minime posſit, conſequens eſt, ut neque illam difficultatem valeat ſuperare: indeque cum delectatio non *moraliter* gradibus ſuperior ſit, ſed *phyſice*, illa quoque impotentia quæ inde oritur, non *moralis*, ſed *phyſica* jure ac merito debet nuncupari. Quis enim a delectatione non *moraliter*, ſed *phyſice* ſuperiori poterit rationabiliter *moralem* non *phyſicam* operandi neceſsitatem, vel *moralem*, non *phyſicam* reſiſtendi impotentiam derivari? Ille unus ſane, qui in verborum delectetur colluſione. Ergo *moralis neceſsitas* operandi, quæ nunquam fallat, a *phyſica* operandi *neceſsitate* diverſa reapſe non eſt; ac proinde dici non poteſt, voluntatem noſtram ea neceſsitate obſequi vividiori delectationi, quæ *certo* & *infallibiliter* ſuum *ſemper* effectum obtineat, quin, neceſſario *neceſsitate phyſica*, voluntatem ipſam ſecundum vividiorem delectationem operari, itidem concedatur. Præterea tanta nequit eſſe illa operandi neceſsitas quæ nunquam fallat, niſi ex horum alterutro ipſa proveniat; nimirum vel ex eo quia voluntas, dum ſub vividiore delectatione eſt, revera careat *potentia phyſica* operandi: vel ex eo quia illa potentia ita ſit a vividiore delectatione ligata, ut exerceri ab ipſa voluntate non amplius poſsit. Cur enim voluntas nunquam velit, neque volitura unquam ſit vividiori delectationi non obſequi, ſi expeditam non volendi potentiam habeat? Cuinam voluntatis bono inſervit illa non operandi expedita potentia, ſi nunquam prorſus ad actum reducenda eſt? Nihil certe fruſtra fingi in mundo poſſet, ſi ejuſmodi potentia in voluntate non ſit fruſtranea; illudque famoſum *rationis ſufficientis* principium omnino corrueret, ſi expeditam potentiam non obſequendi vividiori delectationi in vo-

lun-

luntate admittamus, quamvis nunquam fuerit, nec unquam futurus sit casus, in quo voluntas ipsa delectationi vividori reapse non consentiat. Jam vero sive dicatur, voluntatem nostram, dum sub vividiore delectatione est, carere *potentia physica* non operandi; sive ponatur, potentiam hanc voluntatis ita esse a vividiore delectatione ligatam, ut exerceri ab ipsa voluntate nullatenus posit, stat ex æquo, voluntatem ipsam necessario, *necessitate* non *morali*, sed *physica*, secundum id, quod magis ipsam delectat, operari. Non minus quippe necessario, *necessitate physica*, manet immotum, quod *physica* sese movendi *potentia* destitutum est, quam quod eam habet ita ligatam, ut suum in actum exire ipsa non possit. Ergo necessitas, cui subjecta ponitur voluntas, obsequendi vividiori delectationi, nequit esse tanta, quæ nunquam fallat, nisi non *moralis*, sed *vera*, *realis*, & physica ipsa sit.

Rationi porro valida accedit auctoritas. Concedunt enim ipsimet Jansenii fautores, perinde omnino esse ad illius systema propugnandum, sive *physice*, sive *moraliter* necessarium esse ponatur, ut secundum vividiorem *indeliberatam* delectationem voluntas nostra operetur, modo ratum fixumque maneat. I. hanc necessitatem oriri ex ipsa delectatione, quatenus suam contrariam superat. II. illam necessitatem esse hujusmodi, quæ nunquam fallat. *Infallibilem dominantis in corde amoris effectum, quis vetet*, inquit Vendrokius, *etiam physicum appellare? Nec veto*, pergit ille, *ut etiam* moralem *appelles, dummodo hoc modo nihil effectus infallibilitati deroges* (438). Tenet Dionysius Raymundus, *in doctrina Jansenii ardentiorem cupiditatem*

 non-

(438) Dial. in Epist. 18. Montaltii.

nonnisi moraliter *determinare voluntatem ad malum* (439). Audacissimus quoque Jansenii Defensor D. de Vvitte, *hæc*, inquit, *justitiæ in damnata Adami stirpe impossibilitas, atque ad resistendum peccato languor*, & imbecillitas, *vera & propria* (*physica* nimirum) *justitiæ impossibilitas, aut ad peccandum necessitas dici non potest, nec debet* (440). *Vides ergo*, ut Cl. Viri de catholica doctrina optime meriti Tournely verbis utar, *quam bene palato Jansenianorum sapiat infallibilitas illa* moralis, *quæ delectando operatur, quamque parum intersit, utrum physica, vel moralis illa dicatur, modo istud stet inconcussum, hujusmodi infallibilitatis effectum oriri ex delectatione superiori* (441)?

Demum si æquo, attentoque animo *ea consectaria* considerare, & sanctuarii lance librare velimus, quæ necessario admittenda sunt, si detur, nonnisi *moraliter* esse *impossibile*, hoc est, non esse nisi *apprime difficile*, ut voluntas nostra secundum vividiorem delectationem non operetur, neminem catholicorum spero fore, cui plurimum negotii non facessat. Patebit quippe, hoc admisso principio, eo nos vel invitos cogi, ut dicamus, multa nobis in Evangelio præcipi, multaque prohiberi, quæ licet *physice impossibilia* observatu non sint, plerumque tamen sunt nobis adeo difficilia, ut sine difficultate nunquam superanda neque impleri a nobis valeant, neque vitari; & ideo Christi jugum, secus plane ac ipse Christus verissime dixit (442), suave neutiquam esse, nec onus ejus leve.

Re-

(439) Cap. 5. Paralleli.

(440). P. 1. Augustini Yprensis vindicati cap. 16.

(441) Prælect. *de Gratia Christi* q.9.art. 2. ad object.7.

(442) Matth. cap. 11. v. 30.

Revera illius Systematis propugnatores admittere debent tamquam consectaria, ea omnia quæ hic subjicio.

189. I. Esse moraliter impossibile, ut operemur, quod justum est, nisi tantum delectationis cœlestis in nobis fuerit, quæ carnalem cupiditatem intensive excedat: indeque dandum est

II. Sine gratia efficaci esse *moraliter impossibile*, ut bene agamus. Similiter

III. Vigente tentatione, nos *necessario morali necessitate*, peccaturos, nisi tantum delectationis cœlestis in nobis tunc fuerit, quæ carnalem cupiditatem, qua in malum urgemur intensive superet, ac proinde

IV. Esse *moraliter impossibile* sine gratia efficaci, ne, tentatione urgente, in peccatum labamur.

V. Esse *moraliter impossibile* ut is male agat, in quo delectatio cœlestis terrenam superat; & *vicissim* ut is bene operetur, in quo delectatio terrena cœlestem excedit; propterea

VI. Esse *moraliter impossibile*, ut is male agat, qui gratia efficaci donatus est; & *vicissim*, ut is bene operetur, qui illa gratia caret.

VII. Tamdiu necessario *morali necessitate* nos in bono perseveraturos, quamdiu delectatio cœlestis in nobis prævaluerit terrenæ. At hæc moralis necessitas S. Ambrosio ignota penitus fuit; non enim rotundis verbis dixisset, *virginitatem martyres facere*, si necessario moraliter in virginitate perseverassent, qui virgines fuere.

VIII. Nos tamdiu necessario, *morali necessitate*, in bono perseveraturos, quamdiu in nobis erit gratia efficax; & *ex adverso* tamdiu obstinatos in malo nos esse futuros, quamdiu illa gratia nobis defuerit. *Moraliter* enim necessarium est in dato systemate, ut

superiori delectationi obsequamur ; sicuti ex adverso est moraliter impossibile, ut delectatione inferiori consentiamus. Ulterius

IX. Quidquid modo agimus, necessario *morali necessitate* vel bonum esse, vel malum. Necessario enim ex cœlesti, aut ex terrena delectatione nascitur.

X. Voluntatem nostram necessario *morali necessitate* in omni actu suo peccare, nisi tanta in ea fuerit delectatio cœlestis, quæ terrenam intensive superet. Quippe terrenæ delectationi in omni actu suo voluntas nostra tunc obsequatur, *moraliter* necesse est. Unde sequitur,

XI. Necessario, *morali necessitate*, voluntatem nostram, si gratia efficaci destituta fuerit in omni actu suo peccare.

XII. *Necessario moraliter* nos, & quod justum, & quod injustum est, operari. Necessario enim, *morali necessitate*, vividiori delectationi secundum hoc systema obsequimur.

XIII. Voluntatem nostram sub gratia efficaci non esse liberam in operando libertate a necessitate morali; necessario nempe morali necessitate secundum ipsam semper & infallibiliter operatur.

XIV. Omnem interiorem gratiam Christi vel esse efficacem, vel moraliter insufficientem: Cœlestis enim delectatio, in qua gratia statuitur, vel intensive excedit delectationem terrenam, & tunc est *gratia efficax*; vel ab illa intensive deficit, & tunc est gratia *moraliter insufficiens*; cum nempe sit *moraliter impossibile*, ut bene per illam operemur.

XV. Solam gratiam efficacem esse moraliter sufficientem. Etenim nonnisi per illam *moraliter* possibile est ut bene agamus. Con-

XVI. Concedamus quoque, necesse est, præcepta Dei iis, qui illa transgrediuntur, esse observatu *moraliter impossibilia*. Qui enim Dei mandata non implent, ea carent delectatione cœlesti, quæ gradibus superior sit terrena; ac proinde ea gratia destituti sunt sine qua *moraliter impossibile* ipsis est ut divina mandata adimpleant. Quam terribilis sit hæc moralis impossibilitas cum infallibilitate conjuncta, nemo non videt; quam grave reddatur in hoc systemate onus Christi, nemo non sentit.

XVII. Nos interiori illi gratiæ nunquam resistere, cui consentire *moraliter* possibile nobis est. Perspicuum est enim juxta hoc systema ei tantum delectationi nos posse *potentia morali* consentire, quæ gradibus suis contrariam superat. Huic autem nunquam resistimus; alioquin necessarium non esset *morali necessitate*, quæ nunquam fallit, ut delectationi vividiori obsequamur; ergo interiori gratiæ, cui consentire *moraliter* nobis *possibile* est, nunquam resistimus. Hujusce propterea systematis propugnatores ostendere debent, quomodo secundam ipsi nequaquam admittant Jansenii damnatam propositionem, cum qualibet resistentia in eorum systemate, non a voluntate humana, sed a relative superiori delectatione sit repetenda.

XVIII. Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiri libertatem *a necessitate morali*. Cum enim hoc admisso systemate, necessario *necessitate morali* agamus ipsi, quidquid modo agimus tam boni, quam mali, in nullo, nec meremur modo, nec demeremur, si libertas a *necessitate morali* ad merendum & demerendum foret necessaria.

XIX. Omnem interiorem gratiam Christi vel esse ta-

talem, cui moraliter non possumus obtemperare, vel talem, cui moraliter non possumus resistere. Cœlestis enim delectatio, in qua consistit interior gratia Christi, vel major est carnali cupiditate, vel est ipsa cupiditate minor. Si major: cum necessarium sit, ut illi obsequamur, liquet nos moraliter non posse illi resistere. Si minor: cum sit moraliter impossibile, ut illi consentiamus, manifeste apparet, eidem nos minime posse potentia morali obtemperare; adeoque &c.

XX. Demus postremo necesse est, Christum Dominum, non pro omnibus, sed pro solis prædestinatis mortuum esse, suumque sanguinem fudisse, si pro iis mortuus ille fuisse dicatur, quibus auxilia ad vitam æternam comparandam *moraliter sufficientia* sua passione atque morte obtinuit. Cum enim hoc admisso systemate, sola gratia efficax sit *auxilium moraliter sufficiens*, pro iis tantum Christus Dominus mortuus est quibus gratiam efficacem obtinuit; & ideo cum solis prædestinatis hæc finaliter ab eo conferatur, pro illis tantum mortuum esse Christum, dicamus oportet.

SCHOLION.

190. Mutato vocabulo *necessitatis*, & *impossibilitatis physicæ* in necessitatem & impossibilitatem moralem, eodem modo, iisdemque verbis, quibus *Consectaria* Janseniani systematis ostensa sunt, hæc itidem omnia facillime demonstrantur; indeque, cum admisso principio duarum delectationum pro graduum superioritate *moraliter* invincibilium, necessario concedenda sint, dubium esse nequit, quin hoc principium rejici

a Viro Catholico debeat, si vel illa omnia, vel etiam aliqua dumtaxat nequeant tuta fide, salvaque religione defendi.

ANIMADVERSIO.

161. In ferendo de hisce consectariis judicio velim præ oculis semper habeatur, *moralem necessitatem*, qua voluntas obsequi ponitur vividiori delectationi, esse tantam, quæ nunquam fallat; tantam quoque esse in ipsa voluntate *moralem impossibilitatem* operandi secundum delectationem debiliorem, ut *physica difficultas*, ex qua illa desumitur, nunquam a voluntate ipsa superetur, nec unquam ab illa superanda sit; & tandem præ oculis habeatur velim, ab hac *physica summa difficultate* nonnisi improprie *moralem necessitatem*, & *moralem* ex adverso *impossibilitatem* derivari, indeque jure ac merito hujus systematis propugnatores criminari, utpote qui in verborum collusione delectentur. Ac ne dicant, omnino gratis, hujusmodi ipsis invidiam conflari, pro complemento hujusce Animadversionis, & primæ Partis, ostendo brevissime, collusionem verborum revera fore, quando ajunt, voluntatem sola gratia sufficienti adjutam, absque cœlesti relative superiori delectatione, physice posse Dei mandatum implere, quamvis nunquam impleverit, nec impletura sit. Et quoniam actuale mandatorum implementum voluntati sine cœlesti superiori delectatione nolunt concedere, eo quod justus tunc se discerneret ab injusto, contra id quod Apostolus docuit, ac millies repetunt ipsi, *quis te discernit*? liceat sic argumentari. Actu cooperari soli gratiæ sufficienti, & Dei mandatum implere

abs-

absque superiori cœlesti delectatione, vel est se discernere, vel non est se discernere? Si est se discernere; ergo, cum ipsis fatentibus possit homo cooperari, potest & se discernere, vel si non potest se discernere absque cœlesti superiori delectatione, verbis ludunt, quando ajunt, voluntatem absque superiori cœlesti delectatione posse Dei mandatum implere. Si vero hominem actu cooperari gratiæ sufficienti, & absque superiori cœlesti delectatione mandatum Dei implere, non est se discernere; ergo quamvis homo sola gratia sufficienti adjutus Dei mandatum actu impleret, neutiquam se discerneret eo sensu, quo Apostolus docuit non esse possibile. Si hujusmodi arguendi modus neutiquam arridet, non sperni ab erudito Viro debet, sed confutari. Quippe si secus, nunquam sane fiet, ut suadeant, immunes se esse ab omni Jansenismi suspicione, qui *efficaciam* divinæ gratiæ ex superioritate graduum relative ad carnalem cupiditatem derivant. Si quis vero dicat, mysteria hæc esse, quæ nec intelligi ab hominibus possunt, nec explicari: optime quidem dicit; at quoniam operibus contradicit, reponam, melius consilium propterea fore, si nullum de gratia systema fidelibus proponatur, præter id quod ab Ecclesia est definitum. Enimvero *quod neque intelligi neque sentiri potest, temerariam nimis, atque nugatoriam gignit opinionem* (443).

PARS

(443) S. Aug. Epist. 13. alias 218.

PARS SECUNDA.

JANSENII SYSTEMA DE MEDICINALI GRATIA CHRISTI Theologice confutatur.

PROPOSITIO I.

Systema Jansenii manifeste adversatur Sacræ Scripturæ.

I.

292 IVINÆ Scripturæ absdubio adversatur primo, hominem necessario *necessitate physica* agere modo quidquid agit, sive boni, sive mali, ita nempe ut non alia in illo sit libertas, nisi a *coactione*: contrarium quippe in ea adeo certum perspicuumque est, ut nonnisi a protervo negari possit. Primo etenim Cainum, qui irato animo ferebat, sacrificia sua non esse Deo grata, sic Deus ipse interpellat, iratumque demulcet: *quare iratus es? Et cur concidit facies tua? Nonne si bene egeris, recipies; sin autem male, statim in foribus peccatum aderit? Sed sub ea erit appe-*

ti-

titus ejus , & tu dominaberis illius (1). Concupiscentia ergo , qua ad malum sollicitamur, ita sub nostra est potestate , ut, divina gratia adjuti , eam compescere , ac refrænare possimus ; atque hinc ita nobis est liberum male , & bene agere , operari , & non operari , ut necessitas nulla sit , quæ nos ad alterutram partem indeclinabiliter determinet. Secundo : convocato universo populo , jubet Josue , ut novo nexu ad alterutrum se ille adstringat , ad cultum scilicet perpetuo servandum vel Dei Patrum suorum , qui ipsum ex Ægypto eduxerat , vel inanium Deorum , qui a Gentilibus colebantur. *Optio vobis datur* (ita ille ad populum). *Eligite hodie , quod placet , cui servire potissimum debeatis : utrum Diis , quibus servierunt patres vestri in Mesopotamia , an Diis Amorrhæorum , in quorum terra habitatis. Ego autem , & domus mea serviemus domino* (2). Jam vero , si ad agendum tam quod justum , quam quod injustum est , adeo necessario determinatus est homo , ut secus velle non possit, quomodo dicere potuit Josue populum alloquens : *optio vobis datur : eligite hodie quod placet ?* Nulla quippe optio est , electio nulla , ubi nulla est libertas , sed mera necessitas. Unde Cl. Petavius hunc memorans S. Scripturæ locum , *nullum* , inquit , *exprimendo populi consensu non modo violentiæ , sed neque necessitatis indicium* (in illo) *cernitur. Plena utriusvis (quocunque tandem animo fecerit Josue , de quo modo non agitur) optandi , eligendique potestas ostenditur , ut quasi suspen-*

(1) Geneseos cap. 4. n. 6.
(2) Josue cap. 24. v. 15.

pensa, *& in medio posita voluntas*, *alterum*, *quod velet*, *e duobus asciscat* (3). Tertio: *Deus*, inquit Jesus filius Sirach, *Ecclesiastici* auctor, *ab initio constituit hominem*, *& reliquit illum in manu consilii sui. Adjecit mandata*, *& praecepta sua. Si volueris mandata servare*, *conservabunt te*. . . *Apposuit tibi ignem*, *& aquam: ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita*, *& mors*; *bonum*, *& malum*: *quod placuerit ei*, *dabitur illi* (4). Hæc sane si attento, & æquo animo considerentur, non dubito fore ut quisque vel invitus fateri cogatur cum laudato Cl. Petavio, Authorem illum *non potuisse expressioribus*, *ac magis uti conceptis vocibus*, *& sententiis*, *si inter nos viveret*, *ac de lite nostra judicaret*, *quam isthic fecit*, *ut libertatis humanæ arbitriique liberi naturam*, *ac proprietatem describeret* (5). Si enim in manu consilii sui relictus est: ergo electio in illius libera est potestate; sique ante illum posita sunt ignis, & aqua, bonum, & malum, vita, & mors, ut eligat quodcumque placuerit: ergo ita potest utrumque, ut ad neutrum sit inevitabili necessitate determinatus. Ridiculum quippe est, hominem monere, ut ex duobus oppositis eligat, quod sibi magis placet, si nonnisi unum placere illi possit, & unum dumtaxat possit ille eligere. Egregie propterea, ut assolet, S. Augustinus memoratis Ecclesiastici verbis epiphonema illud subjecit: *Ecce apertissime videmus expressum liberum humanæ voluntatis arbitrium* (6) Respondet Calvinus, Ecclesiasticum loqui de libero

(3) Lib. 3. *de Opificio sex dierum* cap. 2. n. 7.

(4) Ecclesiastici cap. 15. n. 14. & seqq.

(5) Loco citato n. 3.

(6) Lib. *de Gratia*, *& libero arbitrio* n. 3. alias cap. 2.

ro arbitrio hominis innocentis, non vero lapsi, cum in manu consili sui illum relictum fuisse scribit (7). At hæc responsio nihil prorsus ipsum juvat. Loquitur quidem Ecclesiasticus eo loci de homine innocente; verum non eo sensu, ut significare voluerit, ad illum dumtaxat, quæ ibidem tradit, pertinere. Patet ex ipsa causa, serieque sermonis. *Studet ibi sapiens*, inquit Cl. Petavius, *a peccato committendo deterrere homines, & si quid mali fecerint, admonet, ut ne causam illius, & invidiam in alium transferant, sed sibi imputent ipsi, utpotequos ad peccandum nulla res alia, præter ipsorum voluntatem, compulerit..... Cum igitur loci illius hæc sententia sit, quid absurdius, quam ad vitandum peccatum incitare homines eo velle, quod primus illorum parens liberam ejus potestatem, antequam peccaret, habuit, si eam peccando tam sibi, quam posteris amisit? Nam si recte ratiocinatio ista procedit, poterat eadem ad hoc uti, ut homines ad omnes corporis, animique molestias, famem, sitim, ægritudinem, ac mortem ipsam denique propulsandam hortaretur; tum ad pristina illa, quibus innocens vallatus erat Adamus, capienda, fruendaque commoda, quod id olim in potestate primus ille parens habuerit. Quod si dementis est argumentari sic, vide an non contumeliosi in Deum sint, qui illius verbo parem, & eamdem ratiocinationem, ac sententiam subjiciunt, dum, illis interpretantibus, Ecclesiastici author ad illum liberæ voluntatis usum excitat Adami posteros, quem solus ante peccatum Adamus exercere potuit: illi ipsi quos alloquitur, parentis sui culpa posse desierunt* (8). Ratio præ-

(7) Lib. 1. *Instit*. cap. 15. §. 8. & lib. 2. cap. 5. §. 18.
(8) Eench. *Theriaca Vincentii Lenis* cap. 20. n. 5.

præterea, propterquam Calvinus negat in homine lapso *indifferentiæ*, sive *exercitii* libertatem, vel nulla est, vel ipsum urget, quemadmodum observat doctissimus Bellarminus, ut neque in homine innocente, contra prorsus ac ipse expresse docet (9), illam admittat. Est enim illius ratio, quia libertas *indifferentiæ* in homine nequit cum divina providentia componi. Certum est autem, providentiam Dei ab hominis lapsu non cæpisse. Ergo vel neque ante lapsum liber fuit homo, ne scilicet divina providentia tunc lederetur; vel etiam post lapsum liber ille est, quin labes aliqua divinæ providentiæ propterea inferatur. Itaque, ut alia plurima S. Scripturæ oracula, compendii gratia, prætercam, ex hactenus traditis luculentissime patet, Systema Jansenianum in eo primum S. Scripturæ adversari, quod, rejecta libertate a *simplici necessitate*, solam in homine tam circa bonum, quam circa malum libertatem a *coactione* admittat.

ANIMADVERSIO.

193. Silentio prætereundum non est, omnem humanam vitam subverti, frustra leges dari, frustra objurgationes, laudes, vituperationes, exhortationes adhiberi, si Jansenianum systema admittatur. Enimvero, dum urget lex, & admonitionibus ac minis ad componendam vitam nostram excitamur, vel cœlestis illa delectatio, sub qua voluntas sola gaudet libertate a *coactione*, superat delectationem terrenam, vel ab illa deficit. Si superat: frustranea est lex, frustraneæ admonitiones; nam, cum admisso Jansenii principio *necessarium*

(9) Lib. 4. *de Gratia & libero arbitrio* cap. 7.

rium physice sit, ut cœlesti superiori delectationi voluntas nostra obsequatur, ipsa tunc ageret quod justum est, quodque injustum devitaret, quamvis nulla tunc esset lex, quæ bonum nobis præciperet, nulla quæ malum prohiberet. Si vero delectatio cœlestis a terrena *intensive* tunc deficit, lex omnis, posito illo principio, esset prorsus injusta. Quis enim non videt, illam tunc præcipere, quod nobis est *physice* impossibile; cum vigente delectatione carnali, fieri juxta Jansenium minime possit, quin illi consentiamus, ac proinde quin, quod injustum est, operemur? Fatendum est, ait S. Hieronymus, *possibilia Deum dedisse mandata, ne ipse author injustitiæ sit, si exigat fieri, quod fieri non potest* (10). Admitti ergo nequit systema divinæ gratiæ Jansenianum, quin leges omnes vel rideantur veluti omnino frustraneæ, vel rejiciantur tamquam prorsus injustæ.

COROLLARIUM I.

194. Virtuosam proinde nobis suadenti vitam respondere illud tunc jure possumus, si Jansenium audiamus, quod olim contra fatalistas præclare scripsit Eusebius: *non sunt potestatis hæc meæ, o Doctor, & ideo quid oportet, sollicitum esse, nisi hæc etiam sollicitudo mihi fatis* (idem est, delectatione cœlesti relative victrice) *destinata sit?..... Faciam enim, si fata volunt* (nempe si delectatio cœlestis terrenæ in me prævaluerit delectationi): *imo vero laborandum mihi non est; aderit enim necessario, quod fatatum est* (11). Insuper Co-

(10) Lib. 1. *contra Pelagianos.*
(11) Lib. 6. *de præp. Evangel.* cap. 6.

COROLLARIUM II.

195. Si Jansenianum admittamus principium duarum delectationum pro graduum superioritate invincibilium, sub quibus voluntas nonnisi libertate a *coactione* prædita sit, mutatis verbis Manichæismum profitemur. Ex Ecclesiastica enim historia satis constat (quidquid inepte contendat Vincentius Lenis a Cl. P. Dechamps (12) ad superfluitatem usque abunde confutatus) Manichæismum in eo potissimum fuisse positum, primo ut sint in nobis, ceu totidem animæ, duo contraria, & contra se invicem indesinenter pugnantia principia, alterum scilicet bonum, alterum malum. Secundo, ut ex hisce principiis omnes humanæ actiones proveniant, nempe ex principio bono omnes actiones bonæ, & ex principio malo omnes actiones malæ. Tertio, ut homo necessario *necessitate inevitabilitatis* bene vel male operetur, prout unum vel alterum duorum illorum principiorum prævaluerit; videlicet ut homo necessario agat quod justum est, in ipso prævalente principio bono; contra vero ut agat, quod injustum est, in eodem prævalente principio malo. Quænam major Jansenismum inter, & Manichæismum concordia? Jansenius docet, duas in nobis esse contrarias delectationes, *cælestem* scilicet & *terrenam*, ex quibus omnes actiones nostræ proveniant. Docet, omnes nostras actiones bonas ex delectatione cœlesti originem suam trahere; contra vero ex delectatione terrena omnes nostras actiones malas. Docet demum, nos necessario *necessitate inevitabilitatis* operaturos, quod justum est, si cœlestis

R de-

(12) Lib. 2. *de libero arbitrio* disp. 2. cap. 25. & 26.

delectatio, qua ad bonum movemur, prævaluerit terrenæ; operaturos vero quod est injustum, si delectatio terrena, qua in malum flectimur, cœlestem intensive superaverit. Ergo non est cur Janseniani contendant a Manichæis segregari, qui non necessitatem *coactionis*, sed *simplicem* necessitatem intelligunt, cum asserunt, nos non *libere*, sed *necessario* quidquid agimus tam boni, quam mali, operari. Non enim adeo rudes illi erant, & imperiti, ut crederent, voluntatem nostram cogi ad volendum posse.

Neque Jansenianos juvat, quod scripserat Calvinus (13) ut incautis suaderet, a Manichæorum, ceterorumque humanæ libertatis hostium opinione sententiam suam discrepare, videlicet necessitatem male operandi, cui ipse subjectam modo esse asserit humanam voluntatem, ab se deduci ex culpa ipsius hominis; contra vero ab illis ex ipsa hominis natura repeti. Hoc, inquam, Calvini effugium ne minimum quidem discipulum sui Jansenium juvat. Enimvero non est hic quæstio, undenam factum fuerit, ut voluntas nostra in operando tam bene, quam male non sit libera a *simplici necessitate*; sed an homo hujusmodi operandi libertate etiam post Adæ lapsum polleat, num vero illam plane amiserit. Affirmativam partem tenent Catholici omnes, eamque docet divina Scriptura, tenuere Ecclesiæ Patres, definierunt Concilia. Effugia propterea hujusmodi ridicula sunt, & ab iis hominibus inventa, qui cum manifestæ veritatis luce sint oppressi, lectores suos ludificari, atque alio avocare omni dolo studiunt.

II.

(13) Lib. 5. contra Pighium.

II.

196. Adversatur secundo S. Scripturæ Jansenianum systema, eo quod, contra prorsus atque in ipso tradatur, illa aperte doceat, nihil, quod observatu impossibile sit, nobis a Deo præcipi. Primo siquidem Moyses populum alloquens in persona Domini, *mandatum*, inquit, *hoc, quod ego præcipio hodie; non supra te est* (14), hoc est, non supra vires tuas, divina utique gratia adjutas. Secundo: affirmat Christus, jugum suum suave esse, & onus leve (15). Quis autem non videt, jugum Evangelicæ legis, ejusdemque onus dicendum esse, & reipsa non suave, non leve, sed amarissimum atque gravissimum fore, si mandata legis, quemadmodum dicitur in systemate Janseniano, ne a justis quidem observari semper possunt? Postremo: testatur Apostolus ad Corinthios scribens, a Deo non permitti, ut supra vires tentemur. *Fidelis*, inquit, *Deus est, qui non patietur, vos tentari supra id, quod potestis* (16). Si autem Deus jubet impossibilia, nedum permittit, ut supra vires tentemur, sed tentat ipse supra id, quod possumus: Est igitur contra divinam Scripturam, nobis a Deo præcipi impossibilia.

III.

197. Systema Jansenianum adversatur tertio divinæ Scripturæ, quia in illo ratum habetur, interiori gratiæ

 in

(14) Deuter. cap. 30. v. 11.
(15) Matthæi cap. 11. v. 30.
(16) Epist. 1. cap. 10. v. 3.

in statu naturæ lapsæ nunquam resisti; hæc vero manifeste tradit ex adverso, nos divinæ gratiæ non semper assentiri, sed illam haud raro vacuam reddere. Ait enim primo Deus ipse: *Vocavi & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis* (17). *Vocavi; & non erat qui audiret* (18). *Locutus sum ad vos mane consurgens, & loquens, & non audistis; & vocavi vos, & non respondistis* (19). Certum est autem, Deum nos vocare, & ad nos loqui, quatenus sua interiori gratia intellectum nostrum illuminat, ut cognoscat, quid faciendum sit, & voluntatem nostram movet, & excitat, ut, quod faciendum novimus, opere compleamus. Ergo, si homo non semper respondet vocanti Deo, ipsum loquentem non semper audit, relinquitur sane, ut non semper consentiat interiori illius gratiæ, sed ei sæpe resistat. Ait secundo, per os Jobi loquens: *ipsi fuerunt rebelles lumini* (20), nempe divinæ gratiæ qua illuminabantur, & accendebantur, ut bene agerent. Loquens itidem per Isaiam, *expectavi*, inquit, *ut faceret uvas*, scilicet opera bona per gratiam illi collatam, & *fecit labruscas*, nempe opera mala, resistendo divinæ gratiæ, eique non consentiendo. *Quid debui*, propterea dixit, *ultra facere vineæ meæ, & non feci* (21)? Quibus verbis manifeste significatur, gratiam homini non deesse, qua bene operetur; atque hinc si non agit, quod justum est, hanc

(17) Proverb. cap. 1. v. 24. & 25.
(18) Isaiæ cap. 50. v. 2.
(19) Jeremiæ cap. 7. v. 13.
(20) Job cap. 24. v. 13.
(21) Isaiæ cap. 5. v. 2. & 4.

hanc unam esse causam, quia gratiæ resistit! cui apprime consonat illud Christi Domini: *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti* (22). Accedit postremo & illa S. Stephani increpatio: *Vos semper Spiritui Sancto resistitis* (23). Quis autem non videt, nomine Spiritus Sancti divinam gratiam a S. Protomartyre intelligi? *Opus Spiritus Sancti*, inquit Cl. Stapletonus, *proprium est intus movere. Sane in solo externo ministerio, nisi Spiritus Sanctus cor tangat, Spiritus Sanctus in ipso audiente nihil operatur: ubi autem nihil operatur, ei nec resistitur, nec obeditur..... Qui sine ullo motu divino interno Prophetam contemnit, non resistit proprie, & directe Spiritui Sancto, utpote qui nihil eum movebat, sed personæ quam audit. Itaque,* concludit Vir Eximius, *resistit Spiritui Sancto, qui ejus internis motibus resistit* (24). Sacræ ergo Scripturæ adversatur, interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resisti, quod a Calvino didicit, & in suo Augustino tradit Jansenius.

IV.

198. Quarto: est omnino contra divinam Scripturam id quod docetur in systemate Janseniano, ad merendum scilicet, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiri libertatem a *necessitate*, sed sufficere libertatem a *coactione*. Et primo quidem, hominem non mereri, nec demereri in iis, quæ necessario agit, sed in

(22) Matthæi cap. 23. v. 37.
(23) Actorum cap. 7. v. 51.
(24) Tom. 3. pag. 375.

in statu naturæ lapsæ nunquam resisti ; hæc vero manifeste tradit ex adverso, nos divinæ gratiæ non semper assentiri, sed illam haud raro vacuam reddere. Ait enim primo Deus ipse : *Vocavi & renuistis : extendi manum meam , & non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis* (17). *Vocavi ; & non erat qui audiret* (18). *Locutus sum ad vos mane consurgens, & loquens , & non audistis ; & vocavi vos , & non respondistis* (19). Certum est autem, Deum nos vocare , & ad nos loqui, quatenus sua interiori gratia intellectum nostrum illuminat, ut cognoscat, quid faciendum sit, & voluntatem nostram movet, & excitat, ut, quod faciendum novimus, opere compleamus. Ergo, si homo non semper respondet vocanti Deo, ipsum loquentem non semper audit, relinquitur sane, ut non semper consentiat interiori illius gratiæ, sed ei sæpe resistat. Ait secundo, per os Jobi loquens : *ipsi fuerunt rebelles lumini* (20), nempe divinæ gratiæ qua illuminabantur, & accendebantur , ut bene agerent. Loquens itidem per Isaiam, *expectavi* , inquit , *ut faceret uvas* , scilicet opera bona per gratiam illi collatam, & *fecit labruscas*, nempe opera mala, resistendo divinæ gratiæ, eique non consentiendo. *Quid debui*, propterea dixit, *ultra facere vineæ meæ, & non feci* (21)? Quibus verbis manifeste significatur, gratiam homini non deesse, qua bene operetur; atque hinc si non agit, quod justum est,

hanc

(17) Proverb. cap. 1. v. 24. & 25.
(18) Isaiæ cap. 50. v. 2.
(19) Jeremiæ cap. 7. v. 13.
(20) Job cap. 24. v. 13.
(21) Isaiæ cap. 5. v. 2. & 4.

hanc unam esse causam, quia gratiæ resistit: cui apprime consonat illud Christi Domini: *Quoties volui* congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti (22). Accedit postremo & illa S. Stephani increpatio: *Vos semper Spiritui Sancto resistitis* (23). Quis autem non videt, nomine Spiritus Sancti divinam gratiam a S. Protomartyre intelligi? *Opus Spiritus Sancti*, inquit Cl. Stapletonus, *proprium est intus movere. Sane in solo externo ministerio, nisi Spiritus Sanctus cor tangat, Spiritus Sanctus in ipso audiente nihil operatur: ubi autem nihil operatur, ei nec resistitur, nec obeditur..... Qui sine ullo motu divino interno Prophetam contemnit, non resistit proprie, & directe Spiritui Sancto, utpote qui nihil eum movebat, sed personæ quam audit. Itaque*, concludit Vir Eximius, *resistit Spiritui Sancto, qui ejus internis motibus resistit* (24). Sacræ ergo Scripturæ adversatur, interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resisti, quod a Calvino didicit, & in suo Augustino tradit Jansenius.

IV.

198. Quarto: est omnino contra divinam Scripturam id quod docetur in systemate Janseniano, ad merendum scilicet, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiri libertatem a *necessitate*, sed sufficere libertatem a *coactione*. Et primo quidem, hominem non mereri, nec demereri in iis, quæ necessario agit, sed

 in

(22) Matthæi cap. 23. v. 37.

(23) Actorum cap. 7. v. 51.

(24) Tom. 3. pag. 375.

in iis tantum, quæ libere, patet ex illo Geneſeos, quod etiam memoravimus ſupra: *Nonne ſi bene egeris, recipies, ſin autem male, ſtatim in foribus peccatum aderit? ſed ſub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius* (25); tum ex illo Deuteronomii: *Conſidera, quod hodie propoſuerim in conſpectu tuo* vitam, *&* bonum, *& e contrario* mortem, *&* malum. *Ut diligas Dominum Deum tuum, & ambules in viis ejus, & cuſtodias mandata illius..... & vivas, atque multiplicet te, benedicatque tibi..... Si autem averſum fuerit cor tuum, & audire nolueris.... prædico tibi hodie, quod pereas..... Teſtes invoco hodie cælum, & terram, quod propoſuerim vobis* vitam, *&* mortem, *benedictionem, & maledictionem. Elige ergo* vitam, *ut & tu* vivas, *& ſemen tuum* (26). Tum demum ex illo Eccleſiaſtici, quod itidem ſuperiori loco memoratum eſt: *Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit illum in manu conſilii ſui. Adjecit mandata, & præcepta......* Ante *hominem* vita *&* mors..... *quod placuerit ei, dabitur illi* (27). Patet, inquam, ex hiſce Sacrarum Scripturarum oraculis, id eſſe in libera voluntatis poteſtate, quod nobis ad meritum, demeritumque imputatur; atque hinc ad merendum, & demerendum haudquaquam ſufficere, ut non agamus coacti, & inviti, ſed neceſſario requiri, ut a ſimplici neceſsitate, nos ad unum indeclinabiliter determinante, ſimus prorſus immunes. Neque enim recte dici poteſt, in noſtra poteſtate eſſe vitam, & mortem, præmium, & pœnam, ſi illæ operationes, propter quas

(25) Cap. 4. v. 7.
(26) Cap. 30. v. 15. & ſeqq.
(27) Cap. 15. v. 14. & ſeqq.

quas vel intimatur mors, vel vita promittitur, adeo necessario a nobis fiant, ut caveri non possint.

Constat secundo, *beatum* dici in *Ecclesiastico*, non qui operatus est, quod vitare non potuit, vel non egit, quod facere nequivit; sed *qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala & non fecit* (28). Ergo ex divinis Litteris ea libertate ad merendum, & demerendum opus est, per quam homo ita agit bonum, ut illud non operari potuerit. Id porro tanta evidentia ex memorato Sacræ Scripturæ loco deducitur, ut jure meritoque scripserit Doctissimus Ven. Bellarminus, neminem mirari debere, quod eum locum Calvinus dissimulaverit. Ejusmodi quippe ille est, ut quemadmodum ait laudatus Vir Cl. *non solum non vera, sed ne verisimilis quidem aliqua responsio hic locum habere posse videatur. Non enim hoc testimonium trahi potest ad statum innocentiæ, neque ullæ sunt in eo ambages, sed liberum arbitrium asseritur ita vere, proprieque liberum in moralibus, ut dicatur Vir bonus ideo dignus* laude, *&* præmio, *quod potuerit transgredi, & non sit transgressus, facere mala, & non fecerit* (29).

Respondet Jansenius, necessitatem male operandi, cui voluntas nostra modo obnoxia est, sicuti etiam impotentiam bene agendi, cui eadem ipsa subjicitur, ideo a peccato, & pœna non excusare quia a culpa provenit, in quam libere incidimus: videlicet, ut ille ait, peccatores, qui Dei mandata transgrediuntur, *esse culpæ reos*, sive illa facere possint, sive excæcatione, & obduratione non possint, quia homo in istam impoten-

(28) Cap. 31. v. 10.
(29) Lib. 5. *de Gratia & libero arbitrio* cap. 23.

tentiam sua voluntate lapsus est (30). Ita sane respondere Jansenius debuit, utpote a præceptore suo Calvino edoctus, qui ait: *nego, peccatum ideo minus debere imputari, quod necessarium est. Si quis enim disceptare cum Deo velit, & hoc prætextu judicium subterfugere, quoniam aliter non potuerit, habet paratam responsionem, quam alibi attulimus*, non ex creatione esse, sed naturæ corruptela, quod homines peccato mancipati, nihil velle possunt, nisi malum. *Unde enim ista, quam improbi libenter prætexerent*, impotentia, *nisi quod Adam ultro se diaboli tyrannidi addixit? Hinc ergo vitiositas, cujus vinculis tenemur constricti, quod primus homo defecit a suo Opifice* (31). Unde Theodorus Beza, ut alios prætercam ejusdem furfuris Jansenii Magistros, *nec enim*, inquit, *necessitas excusat a scelere, si quis ultro in ejus compedes sese conjiecerit. Ista vero necessitas* (peccandi), *de qua nunc ago, non a natura est, sed a voluntario hominis lapsu* (32).

Quam injuriosa sit Deo hujusmodi responsio nemo non videt, & patet exemplo servi, qui culpa sua manus sibi pedesque fregerit. Si enim Dominus hanc illi culpam sincero animo remittat, imperare deinceps non potest, ut currat, atque huic præcepto non obtemperantem severe castigare. Fractis namque pedibus non currere vel nulla culpa est, vel omnino illa eadem, qua sibi pedes fregit, quamque dominus servo illi ex animo remisit. Propterea dicere non dubitat S. Augustinus, *peccati reum tenere quemquam, quia non fecit*,

(30) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 14.
(31) Lib. 2. *Instit.* cap. 5. n. 1.
(32) In Libello quæst. & respons.

tit, *quod facere non potuit*, *summæ iniquitatis esse*, *& insaniæ* (33). Verum Augustini sententiam hac super re videbimus propositione secunda. Advertere dumtaxat Lectorem hic cupio, nihil penitus juvare Jansenium, si dicat, in iis mereri nos, & demereri, quæ necessario agimus, quia *delectabiliter*, & cum *complacentia* illa operamur. Non juvat, inquam. Delectatio enim illa, sub qua voluntas necessario operatur, vel est *indeliberata*, nempe a consensu voluntatis omnino independens, vel est deliberata, ac proinde adeo libera, ut eam non habere, voluntas ipsa, si velit, libere possit. Si primum: tota difficultas adhuc in viridi omnino est, ut patet. Si namque illa delectatio sit necessaria vel non potest nobis ad pœnam, præmiumve imputari; vel etiam omni prorsus delectatione sublata, actiones omnes nostræ, utut necessariæ, nobis ad pœnam vel præmium imputari justissime possunt. Sin alterum: plane stat, quod ipsi contendimus, videlicet rationem *meriti*, & demeriti ita dependere a libera voluntate, ut in iis, quæ necessario operamur, sit prorsus nulla.

V.

199. In eo demum divinæ Scripturæ adversatur Jansenii systema, quod ponat, Christum Dominum pro iis tantum, qui prædestinati sunt, subiisse mortem, & sanguinem suum fudisse. Hæc habet divina Scriptura: *Unus* (nempe Christus) *pro omnibus mortuus est* (34). *Pro nobis omnibus Deus tradidit illum* (35). *Dedit redem-*

(33) Lib. *de Duabus animabus* n. 17. alias cap. 12.

(34) Epist. 2. *ad Corinth.* cap. 5. v. 15.

(35) Epist. *ad Romanos* cap. 8. v. 32.

demptionem semetipsum pro omnibus (36). *Salvator est omnium hominum* (37). *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam totius mundi* (38). Præterea ita pro omnibus mortuus est Christus, ut hinc inferat Apostolus, omnes prorsus obnoxios esse originali peccato. *Si unus*, inquit, *pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt. Et pro omnibus mortuus est Christus* (39). Velint ergo nolint, alterutrum fateantur oportet Janseniani Systematis patroni, aut scilicet solos prædestinatos peccasse in Adamo, ejusque peccati labem contraxisse, quod plane hæreticum est; aut non pro solis prædestinatis Christum mortuum esse, suumque sanguinem fudisse.

Id porro ex eo etiam confirmatur, quod habet idem Doctor gentium ad Romanos scribens. Ait enim: *sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem; sic & per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitæ* (40). Accedit postremo illud ejusdem Apostoli scribentis itidem ad Romanos: *Si propter cibum frater tuus contristatur, jam non secundum charitatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est* (41). Hinc enim manifeste sequitur, eos etiam secundum Apostolum perire posse, pro quibus mortuus est Christus; ac propterea non pro solis prædestinatis illum pertulisse mortem, & sanguinem fudisse. Huic autem illud etiam apprime conso-

(36) Epist. 1. *ad Timotheum* cap. 2. v. 6.
(37) Ibidem cap. 4. v. 10.
(38) Epist. 1. *S. Joannis* cap. 2. v. 2.
(39) Epist. 2. *ad Corinthios* cap. 5. v. 14. & 15.
(40) Ibidem v. 18.
(41) Cap. 14. v. 15.

sonat, quod habet idem Apostolus ad Corinthios, eos monens, ne esu carnium idolis immolatarum fratres suos offendant: *& peribit, inquit, infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est* (42)? Non ergo dubitavit Apostolus perire eum posse, pro quo mortuus est Christus. Neque vero Jansenium juvat satis trita, & a Calvino mutuata cavillatio, Christum nimirum pro fratre pereunte mortuum esse, pretii quidem sufficientia, non autem animo, & intentione redimendi. Enim vero si fratris illius salvandi animum non habuit Christus, quid mirum si pereat ob scandalum illi a nobis illatum? Cur ipsi Apostolo tanta fuisset de illo cura, ne scandalo alieno periret, quem redimere Christus vere noluisset? Igitur manifeste divinæ Scripturæ opponitur, Christum Dominum pro iis tantum, qui prædestinati sunt, subiisse mortem, & sanguinem fudisse, quod quidem ex Calvino docet Jansenius.

PROPOSITIO II.

Systema Jansenii non habet fundamentum in S. Augustino.

200. *Probatur*. Duo præcipue sunt, quibus Jansenianum systema innititur. Primum est, *voluntatem nostram nihil modo velle, nihilque agere sive* boni, *sive* mali, *nisi prævia aliqua indeliberata delectatione ad operandum moveatur*. Alterum, *in duarum inæqualium delectationum conflictu voluntatem ipsam illi necessario obsequi, & secundum illam necessario operari, quæ in-*

ten-

(42) Epist. 1. cap. 8. v. 11.

tensive alteram superat. Hoc itaque systema fundamentum non habet in S. Augustino, si S. Augustini minime sint duo illa principia, quibus totum innititur. Illa autem non sunt S. Augustini.

I.

201. Quod enim spectat ad primum, non uno loco docet S. Augustinus, humanam voluntatem non semper operari propter *delectationem*, quæ voluntatem ipsam *indeliberate* afficiat, & ad operandum sollicitet. Docet enim primo *diabolum non solum per cupiditates tentare, sed etiam per terrores insultationum, & dolorum, & ipsius mortis* (43). Docet secundo, *nihil sic revocare hominem a peccato, quemadmodum imminentis mortis cogitationem* (44). Docet tertio, *etiam illa peccata juste imputari, quæ non delectationis illecebra committuntur, sed causa devitandæ molestiæ, alicujus, aut doloris, aut mortis* (45). Distinguens postremo *timorem a cupiditate, omnia*, inquit, *peccata duæ res faciunt in homine*, cupiditas, *&* timor. *Cogitate, discutite, interrogate corda vestra, perscrutamini conscientias, videte, utrum possint esse peccata, nisi aut* cupiendo, *aut* timendo. *Proponitur præmium, ut pecces, id est, quod te* delectat, *facis propter quod* cupis. *Sed forte non induceris donis, terreris minis, facis propter quod* times. *Corrumpere te vult aliquis, ut dicas* v. g. *falsum testimonium.......*
Si

(43) Lib. *de Catechiz. rudibus* n. 55. *alias* cap. ultim.
(44) Lib. 2. *de Genesi contra Manichæos* n. 42. alias cap. 28.
(45) Lib. 2. *de Pecc. meritis* n. 15. *alias* cap. 10.

Si cupiditas *non valuit*, *forte* timor *valebit*; *ut pecces*...... *Itaque ad omne recte factum* amor, *&* timor *ducit. Ad omne peccatum* amor, *&* timor *ducit. Ut facias bene* amas, *&* times *Deum*; *ut autem facias male*, amas mundum, & times *mundum* (46). Si ergo non solus *amor*, profecto neque id tantum, quod nos delectat, illud est secundum S. Augustinum, quod ad operandum movet voluntatem. Ex *indeliberata* quippe *delectatione* non *timor*, sed *amor* nascitur. Quod enim delectat, bonum est; & quod est bonum, *timorem* non excitat, sed *amorem*, unde & ipse Jansenius docet (47), ex delectatione dilectionem, & ex dilectione operationem *naturali ordine* consequi. Itaque S. Augustini sententia non est, nihil prorsus sive boni, sive mali voluntatem nostram agere modo posse, nisi prævia aliqua *indeliberata delectatione* ad operandum sollicitetur & moveatur.

SCHOLION I.

202. Non dubito fore, ut Jansenius fateatur, S. Augustino persuasum nequaquam fuisse, humanam voluntatem sine prævia *delectatione* nihil prorsus velle, nihilque operari posse, si certo constiterit, neque, S. Prosperi sententia, solum amorem illud esse pondus, quo anima ad operandum flectitur. Scribit enim, S. Prosperum fuisse *acerrimum*, *&* *accuratissimum doctrinæ cælestis ejus* (scilicet Augustini) *defensorem*, *nec ab ejus tramite*, *quantum ad gratiam*, *&* *liberum arbitrium*

(46) Enarr. in *Psalm*. 79. n. 13.
(47) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 7.
(48) Lib. 6. *ejusdem* cap. 13.

trium attinet, vel latum unguem discessisse (48). Jam vero solo *amore* secundum S. Prosperum non moveri voluntatem ad operandum, hoc præclaro illius testimonio ostenditur. *Trahit*, inquit, *ad Deum* contemplatio *elementorum, omniumque, quæ in eis sunt, ordinatissima* pulchritudo. *Invisibilia enim ejus a creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Trahunt rerum gestarum relatores; animum audientis inflammant narrantes* laudes *Domini, &* virtutes *ejus, &* mirabilia *ejus, quæ fecit. Trahit* timor: *principium enim sapientiæ timor Domini. Trahit* lætitia: *quoniam lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus. Trahit* desiderium: *quoniam concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini. Trahunt* delectationes: *quam dulcia enim faucibus meis eloquia tua super mel & favum ori meo. Et quis perspicere, aut enarrare possit, per quos* affectus *visitatio Dei animum ducat humanum, ut quæ fugiebat, sequatur, quæ oderat, diligat; quæ fastidiebat, esuriat, ac subito commutatione mirabili, quæ clausa ei fuerant, fiant aperta; quæ onerosa, sint levia; quæ amara, sint dulcia; quæ obscura, sint lucida? Hæc autem omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis, prout vult* (49).

SCHOLION II.

203. Quæ autem ex S. Augustino affert Jansenius, ut illius auctoritate evincat, humanam voluntatem nihil modo velle, nihilque operari posse sine prævia aliqua

(48) Lib. 8. *ejusdem* cap. 13.
(49) Lib. *contra Collatorem* n. 18. *alias* cap. 7.

qua *delectatione*, facile dissolventur, si consideràbimus, S. Augustinum in illis omnibus locis loqui non de quacunque hominis operatione, sed de iis tantum, quæ ex *amore* proveniunt. Concedo enim, voluntatem nostram nihil amare posse, nisi illud ipsa delectet; atque hinc nihil eam velle, nihilque agere, *amore* ductam, nisi *delectatione* aliqua moveatur. Verissimum est ergo, quod habet S. Augustinus, videlicet *nolle homines facere, quod justum est, sive quia latet, an justum sit, sive quia non delectat*; tantoque nos vehementius velle, *quanto certius, quam bonum sit, novimus, eoque delectamur ardentius* (50). Verissimum, *neminem animo amplecti aliquid, quod eum non delectat* (51). Verissimum tandem, *delectationem esse quasi pondus animæ* (52). Hæc, inquam, omnia, & si qua sint alia hisce non dissimilia, fateor esse verissima, si de *amore*, ut intelligi debent, intelligantur. Cum enim, ipsomet docente S. Augustino, *non ametur, nisi quod delectat* (53), idcirco nolunt homines facere per *amorem*, quod justum est, sive quia latet, sive quia non delectat; tantoque vehementius diligimus aliquid, quanto delectamur ardentius; nemo quoque amplectitur aliquid *amore*, quod eum non delectat; nec voluntas, nisi occurrat, quod delectet, moveri ad *amandum* aliquo modo potest; nosque demum non agimus per *amorem*, quod agendum esse cognoscimus, quia non delectat. Eodem autem modo illa etiam explicantur, quæ habet idem S. Doctor loquens de causa peccati, nem-

(50) Lib. 2. *de Peccatorum meritis* n. 26. alias cap. 17.
(51) Lib. 1. *ad Simplicianum* q. 1. n. 21.
(52) Lib. *de Musica* n. 29, *alias* cap. 11.
(53) Serm. 159. *de Verb. Apostoli* n. 3. *alias* 17. cap. 3.

nempe cum ait, *rationem nostram deduci ad consensionem peccati non posse, nisi cum delectatio mota fuerit* (54): neminem fore, qui peccaret, *si nihil delectaret illicitum* (55), & similia. Dicendum quippe est, non de omnibus, sed de iis tantum peccatis illud tunc loqui, quæ ex pravo *amore* nascuntur.

II.

204. Ad alterum vero Janseniani systematis principium quod spectat, videlicet *in duarum inæqualium delectationum conflictu, voluntatem nostram illi necessario obsequi, & secundum illam necessario operari, quæ alteram intensive superat*, rem certissimam puto, demonstratum iri, hoc principium non esse S. Augustini, si ostensum fuerit, illud ejusdem S. Doctoris testimonium, quo ad id probandum Jansenius ipse utitur, & in quo maximam facit vim, spemque suam collocat, omnino contra Augustini mentem ab eo accipiatur. Ita autem res se habet. Est enim testimonium illud S. Augustini: *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur, necesse est* (56): quod vult Jansenius, intelligatur de *delectatione indeliberata*; sed omnino, ut dixi, contra mentem S. Augustini. Contendo enim, S. Augustinum sumere *delectationem* eo loci pro delectatione aut amore, ita nimirum ut, cum dixit: *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur, necesse est*, non aliud significare voluerit, nisi *nos secundum id*

(54) Lib. 2. *de Genesi contra Manichæos* n. 20., *alias* cap. 14.

(55) Lib. 22. *contra Faustum* cap. 28.

(56) Comment. *in Epist. ad Galatas* n. 49.

id necessario operari, quod vehementer diligimus. Hanc porro fuisse Augustini mentem, non vero illam, quam sibi fingit Jansenius, multiplex mihi ratio est. Moveor primo ex eo, quod postquam dixerit S. Doctor, *necesse esse ut secundum id operemur, quod amplius nos delectat; de dilectione* rem totam concludat. Ait quippe: *manifestum est certe, secundum id nos vivere, quod sectati fuerimus; sectabimur autem, quod dilexerimus. Itaque si ex adverso existant duo, praeceptum Justitiae & consuetudo carnalis, ut utrumque diligitur id sectabimur, quod* amplius dilexerimus. *Si tantumdem utrumque* diligitur, *nihil horum sectabimur, sed aut timore inviti trahemur in alterutram partem, aut si utrumque aequaliter etiam timemus, in periculo sine dubio remanebimus, fluctu* dilectionis *&* timoris *alternante quassati.* (57). Itaque, ut sibi cohaereat S. Doctor, quaeque antecedunt iis, quae sequuntur, plane consentiant, dicamus oportet, *operari secundum id, quod amplius delectat*, perinde fuisse S. Augustino, ac *operari secundum id, quod amplius diligitur.* Neque huic officit exemplum speciosae foeminae, quod S. Augustinus assumit, ut verum esse ostendat, *secundum id nos necessario operari quod amplius delectat.* Siquidem neque *delectationem* fornicationis, neque *delectationem* castitatis sumit S. Doctor pro motione voluntatis *indeliberata*, sed pro actu *amoris* deliberato, unde illius exempli sensus est: si *amor*, quo diligitur pulchritudo castitatis, major fuerit, quam *amor* fornicationis, ad quem nos excitat forma speciosae foeminae, secundum illam, nempe caste vivimus, & secundum illam operamur.

S *SCHO-*

(57) Loco citato n. 54.

SCHOLION.

205. Ut huic difficultati, quam bene vidit, occurrat Jansenius, vult *delectationem* ita consequi ex *delectatione*, eique ita commensurari ut necessarium esse dicat, id quod magis delectat, magis quoque a nobis diligatur. Quia enim, inquit, *quod amplius nos delectat, etiam amplius velimus, ac diligamus, necesse est....quod autem magis volumus, ac diligimus, secundum id operemur, necesse est, propterea, quemadmodum hic dicit, S. Augustinus, necesse esse, ut secundum id operemur, quod amplius nos delectat, ita paucis interjectis in eodem loco adjicit, necesse esse, ut id operemur, atque sectemur, quod amplius dilexerimus, quia videlicet naturali ordine, ex delectatione dilectio, & ex dilectione operatio consequitur* (58). Verum infirma nimis est hæc Jansenii responsio. Enimvero ex eodem Augustino apertissime constat, non semper ab homine diligi, quod magis ipsum delectat. *Non faciebam*, ait S. Doctor, *quod & incomparabili affectu magis placebat, & mox ut vellem, possem*; perinde ac si diceret, se utique a Deo vehementer motum fuisse ac excitatum per *incomparabilem* indeliberatum affectum, quo ipsi magis constantia placebat, ac nihilominus se gratiæ restitisse, & carnali cessisse voluptati aperte fatetur. Nihil clarius ex Augustino desumi potest, quo intelligamus, non necessario ex *delectatione dilectionem* consequi: indeque de deliberata delectatione, non vero de indeliberata Augustinum loqui, quando ait *quod amplius nos delectat secundum id operemur* ne-

(58) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 7.

necesse est; quippe si secus, de seipso fateri minime potuisset S. Doctor, non fecisse nimirum quod incomparabili affectu magis placebat. Similiter ille nos monere nequaquam posset, ut justitiæ *delectatio* vincat *delectationes* etiam licitas; ut delectationi etiam licitæ præponamus justitiam; ut præ omnibus *delectationibus* justitiam diligamus; utque demum *delectationi* carnis *delectationem* mentis præponamus. Docuerat enim, *ut occurrat, quod delectet atque invitet animum, non esse in hominis potestate* (59). Dixerat, *neminem esse vituperatione suppliciove dignum, qui aut id velit, quod justitia velle non prohibet, aut id non faciat quod facere non potest* (60). Ac demum vel ipse, ut olim creditum est, vel Evodius, ut nunc eruditiores putant, *stultum esse*, pronunciaverat, *præcepta dare ei cui liberum non est, quod præcipitur, facere* (61). Propterea integram in nobis supponens libertatem, ad pugnam nos continuo suadet, dicens: *Restat cum carne conflictus; inest, titillat delectatio illicitæ concupiscentiæ; pugna, resiste, noli consentire, & impletur hic: post concupiscentias tuas non eas* (62). Non dubito autem, Jansenium minime dicturum, S. Augustinum tunc loqui de *delectatione deliberata*, nempe illum non semper fecisse, quod ardentius diligebat. Ita namque si sentiret Jansenius, fateri vel invitus cogeretur falsum esse, quod nuper docuit, nos scilicet, secundum id necessario operari, *quod magis diligimus*. Præterea, quod incomparabili affectu S. Augustinus magis

(59) Lib. 1. *ad Simplicianum* n. 22.
(60) Lib. *de Duabus animabus* n. 15. alias cap. 11.
(61) Lib. *de Fide contra Manich.* cap. 10.
(62) Serm. 6. *de Verbis Apostoli* cap. 9.

gis diligebat, vel ipſum etiam magis *indeliberate* delectabat, vel non. Si etiam indeliberate ipſum magis delectabat: ergo, cum ſecundum illud, ut ipſe teſtatur, non operaretur, minime ſenſit S. Auguſtinus ſecundum id nos neceſſario operari, quod amplius nos *indeliberate* delectat. Si non: ergo errat Janſenius, dum ait ex delectatione dilectionem, & ex dilectione operationem, eo naturæ ordine conſequi, ut *ſit neceſſe, id quod amplius nos delectat, etiam amplius velimus, ac diligamus*. Dabit ergo Janſenius, ne ſibimetipſi adeo manifeſte contradicat, de indeliberata delectatione loqui Auguſtinum, dum non ſemper id ab ſe factum fuiſſe ſcripſit, *quod incomparabili affectu amplius ipſi placebat*. Et ideo dabit etiam *de delectatione indeliberata* eundem ipſum ex adverſo minime loqui dum ait: *quod amplius nos delectat, ſecundum id operemur, neceſſe eſt*. Repugnat enim, ut vir tantus, qualis fuit S. Auguſtinus, dicat uno loco, ſe in iis circumſtantiis nequaquam id feciſſe, quod alio loco ait, neceſſe eſſe, in illis circumſtantiis ut fiat.

ANIMADVERSIO.

206. Si certum eſt, uti plane certum eſſe puto, S. Auguſtinum loqui de *indeliberata delectatione*, dum nos admonet, ut *delectationi* etiam licitæ præponamus juſtitiam, ut præ omnibus delectationibus juſtitiam ipſam diligamus, utque demum delectatio carnis, mentis delectationi cedat, nemini dubium eſſe poteſt quin hæc intelligenda ſint de *delectatione*, cujuſcunque gradus illa fuerit. Dato namque, neceſſarium eſſe, ut contendit Janſenius, voluntas vividiori *indeliberatæ de-*

le-

lectationi obsequatur, necessario sequitur nullam esse *delectationem indeliberatam*, cui consentire, vel ab ea dissentire, sit in libera potestate voluntatis: si enim delectatio carnis intensive superet delectationem mentis, manifestum est, posito Jansenii principio, mentis *delectationem* non posse *delectationi* carnis a voluntate præponi, cum necesse sit, ut huic obsequatur. Si deficiat, perspicuum est etiam, non *libere*, sed *necessario* voluntatem nostram debere *delectationem* mentis præferre delectationi carnali. Si vero fuerint æquales: neutram, ipso etiam teste Jansenio, voluntas sequi potest, sed vel peccabit, vel in medio suspensa, ac prorsus hærens remanebit (63).

III.

207. *Tertio*: Docet S. Augustinus, fuisse in libera sanctorum hominum potestate cohibere illicitam delectationem, eique resistere. Inquit enim: *Sicut ratio vera docet*, *meliorem esse naturam* (sanctorum scilicet angelorum, ut, paucis interjectis, ipse explicat) *quam prorsus nihil delectat illicitum*, *ita ratio vera nihilominus docet*, *etiam illam* (nempe sanctorum hominum, ut ille itidem manifeste declarat) *bonam esse*, *quæ habet in potestate* illicitam delectationem, *si exstiterit*, *ita cohibere*, *ut non solum de ceteris licitis recteque factis*, *verum etiam de ipsius* pravæ delectationis *cohibitione lætetur* (64). Ergo secundum S. Augustinum nulla est illicita, carnalis nimirum cupiditatis, *indeliberata delectatio*, quam humana voluntas, utique di-

(63) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 10.
(64) Lib. 11. *de Genesi ad litteram* n. 9. *alias* cap. 31.

vina gratia adjuta, cohibere non possit; ac proinde nulla, cui necesse sit voluntas ipsa consentiat. Igitur de *indeliberata delectatione* ille non loquitur, cum necessarium dixit, secundum id, quod amplius nos delectat, operemur. Nulla quippe illicita *delectatio* tunc ita fuisset in sanctorum hominum potestate, ut de illius cohibitione lætari jure meritoque valerent. Non certe illa, quæ major fuerit *delectatione* gratiæ; cum nedum ipsam non cohibuissent, si exstitisset, sed necessario ei fuissent obsequuti. Non illa, quæ fuerit minor gratiæ *delectatione*; quippe, cum illi obsequi non potuissent, de illius cohibitione, utpote non libera, sed necessaria, nonnisi immerito lætarentur. Non illa demum, quæ *delectationi* gratiæ fuerit æqualis; cum, quemadmodum Jansenius docet (65), tunc vel peccassent, vel eorum voluntas in medio veluti suspensa remansisset.

SCHOLION.

208. Duo sunt, quæ respondere possunt Janseniani, ut hunc nodum solvant. Primum est, S. Augustinum tunc loqui de homine in statu innocentiæ. Secundum, ipsum loqui de hominibus, non dum erant in *via*, sed quatenus in *termino* existunt. Sed utrumque plane contra Jansenium. Primum quidem; quia ipse aperte docet, in statu innocentiæ nullam fuisse illicitam *delectationem*, qua homo ad malum moveretur. Ait enim, *S. Augustinum contra Pelagianos tradere, peccatum primi hominis sine delectatione præcedente perpetratum esse*; cum scilicet *delectatio prima secuta sit perversam voluntatem, non voluntas delectationem*; & ideo *non po-*

(65) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 10.

potuisse primum peccatum ex præcedente delectatione, sive superbiæ, sive gulæ proficisci (66). Alterum vero quia ut ille itidem docet, nulla in cœlo est terrena delectatio, contra quam, ut ipsam vincant, debeant animæ sanctæ decertare. *Hæc causa est*, inquit Jansenius, *cur jam absorpta omni carnali delectatione, ac dominante sola suavitate spiritus, ardentissime voluntas Deum in cœlo diligat, atque ita immobiliter diligat, ut peccare non possit; quia, ut idem Augustinus loquitur, solus eam delectat Deus, imo nihil aliud delectare potest* (67).

IV.

209. *Quarto*: Eruditorum omnium sententia est, S. Augustinum suum *in Epistolam ad Galatas*, ex quo famosum illud dictum desumtum est, Commentarium scripsisse, antequam esset Episcopus, ac proinde dum Semipelagianorum errore de initio fidei, bonæque voluntatis adhuc teneretur. Perspicua autem res est, verum esse non posse, ut nostrum sit proprium, nobisque ex nobis sit, Evangelio consentire, quemadmodum S. Augustinus, ut ipsemet de seipso aperte fatetur (68), tunc putabat, si necessarium esse ponatur, voluntatem nostram secundum id operari, quod amplius ipsam *indeliberate* delectat. Cum enim, si nulla sit in homine cœlestis delectatio gratiæ, per quam Evangelio credat, quærat, & pulset, sola carnalis cupiditatis delectatio, qua in malum flectitur, tunc in illo dominetur, sicuti ne-

(66) Ibidem cap. 9.
(67) Ibidem.
(68) Lib. *de prædestin. SS.* n. 7. *alias* cap. 3.

necesse est, posito Janseniano principio, ut huic delectationi voluntas obsequatur, ita est imposibile, ut illa tunc in Deum credat, & Evangelio consentiat. Igitur dicamus oportet, S. Augustinum vel *indeliberatam delectationem* in mente non habuisse, cum *necessarium esse* scripsit, *secundum id operemur, quod amplius nos delectat*; vel minime advertisse, sententiam hanc suam cum ea, quam de fidei, bonæque voluntatis initio tunc ipse tenebat, componi non posse. Hoc alterum de tanto Viro dicendum non est, neminemque Jansenianorum futurum puto, qui de illo ita sentire non vereatur. Ergo dicendum est primum, de *deliberata* scilicet *delectatione* principium illud suum intellexisse.

SCHOLION.

210. S. Augustinum *Massiliensium errorem ante Episcopatum tenuisse*, & ipse fatetur Jansenius (*69*), addens propterea, *ex illis D. Augustini operibus, quæ ante Episcopatum condidit, non parum lucis posse peti, ut ad accuratam Semipelagianæ opinionis intelligentiam perducamur* (70). Verum tamen est, Semipelagianorum errorem, Jansenii judicio, ut vidimus, non in eo esse positum, quod negarent interioris gratiæ necessitatem ad initium fidei; sed in eo, quod vellent, consentire, & dissentire gratiæ a libero voluntatis arbitrio dependere. At vero etsi detur, hunc fuisse errorem Semipelagianorum, ipsumque S. Augustinum ita sensisse, adhuc stat, dici ab illo minime potuisse, si sibimetipsi constare vellet, voluntatem nostram secundum id necess-

(*69*) Lib. 7. *de hæresi Pelagiana* cap. 4.
(70) Ibidem.

cessario operari, quod magis ipsam *indeliberate* delectat. Delectatio enim interioris gratiæ, quam requiri dicebat ad initium fidei, sed subjectam nutui voluntatis, vel *major* est delectatione terrena, qua voluntas secundum Jansenium indesinenter in malum flectitur, vel *minor*, vel *æqualis*. Si *major*: non *libere*, sed *necessario* debet voluntas in Deum credere, ejusque Evangelio assentiri. Si *minor*: impossibile est, ut voluntas in Deum credat, cum sit necesse, terrenæ delectationi, qua a justitia removetur, illa tunc assentiatur. Si *æqualis*: alternante, ut Jansenius ipse ait (71) delectationum fluctu, vel *peccabitur* positive non credendo Evangelio, vel *in medio voluntas remanebit*, positive scilicet non credendo Evangelio, neque illud aperte rejiciendo. Itaque sive Massiliensium, adeoque ipsiusmet etiam S. Augustini, cum in *Epistolam ad Galatas* scripserat, in eo positus error fuerit, quod noluerint, requiri interiorem gratiam ad initium fidei, ut sentiunt Catholici, sive in eo, quod voluerint, ut falso putat Jansenius, consentire, & dissentire gratiæ pendere a nutu libero voluntatis; adhuc stat, stabitque in ævum, S. Augustinum non sibi constare, cum *necessarium esse* dixit, *secundum id operemur, quod amplius delectat*, si mens illius fuerit, ut de *indeliberata delectatione* dictum hoc suum intelligatur.

V.

211. *Quinto*: Docet S. Augustinus, a sola voluntate petendam esse rationem, quamobrem alter duorum hominum, qui æqualiter animo affecti sint, eadem-

(71) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 10.

demque carnali *indeliberata* delectatione ad malum sollicitati, in peccatum cadat, alter in bono perseveret. *Si aliqui duo*, inquit ille, *æqualiter affecti animo, & corpore videant unius corporis pulchritudinem, qua visa, unus eorum ad illicite perfruendum moveatur, alter in voluntate pudica stabilis perseveret, quid putamus esse causæ, ut in illo fiat, in illo non fiat voluntas mala? Quæ illam res fecit, in quo facta est? Neque enim pulchritudo illa corporis; nam eam non fecit in ambobus; quandoquidem amborum non dispariliter occurrit adspectibus. An caro intuentis in causa est? cur non & illius? An vero animus? cur non utriusque? Ambos enim & animo, & corpore æqualiter affectos fuisse prædiximus. An dicendum est, alterum eorum occulta maligni spiritus suggestione tentatum, quasi non eidem suggestioni, & qualicumque suasioni propria voluntate consenserit? Hanc igitur consensionem, hanc malam, quam male suadenti adhibuit voluntatem, quæ in ea res fecerit, quærimus. Nam ut hoc quoque impedimentum ab ista quæstione tollatur, si eadem tentatione ambo tententur, & unus ei cedat, atque consentiat, alter idem qui fuerat, perseveret, quid aliud apparet, nisi unum voluisse, alterum noluisse a castitate deficere? Unde, nisi propria voluntate, ubi eadem fuerat in utroque corporis, & animi affectio? Amborum oculis pariter visa est eadem pulchritudo; ambobus pariter institit occulta tentatio; propriam igitur in uno eorum voluntatem malam, quæ res fecerit, scire volentibus, si bene intueantur, nihil occurrit* (72). Falsum est igitur, hæc si vera sint, voluntatem nostram necessario, veluti ex lege mechanica, obsequi validiori indeliberatæ delectationi, *terrenæ*, vel *cœlesti*, & secundum

(72) Lib. 12. *de Civitate Dei* cap. 6.

dum illam operari. Huic quippe legi si voluntas nostra in operando subjiceretur ; profecto vel uterque , vel neuter duorum illorum hominum , quos S. Augustinus assumit , in malum cadere , vel in bono perseverare, contra prorsus ac ipse docet, certissime posset. Carnalis enim cupiditatis delectatio, qua S. Doctor eos ponit æque a demone sollicitari, vel *major* est cœlesti delectatione gratiæ, qua eorum voluntas itidem ex æquo, ut ille statuit, affecta est, vel est illi *æqualis*, vel *minor*. Si *major*: nemo non videt necessario futurum , ut ambo illi homines peccent. Uterque enim validiori delectationi obsequatur , necesse est. Si *æqualis*: perspicuum est fore, ut vel peccet uterque , vel uterque suspensus hæreat. Si *minor* : inficiabitur nemo , utrumque , quod justum est , necessario operaturum. Itaque vel male sibi consuluit S. Augustinus, dum in illa sua hypothesi possibile censuit , ut alter duorum illorum hominum perseveret in bono , alter non perseveret, sed in peccatum ruat, idque culpa propriæ voluntatis ; vel fallitur , quisquis cum Jansenio sibi persuadet, S. Augustinum loqui de *indeliberata delectatione* , dum dixit , *necessarium esse , secundum id operemur, quod amplius delectat*. Primum certe nemo cordatus dicet. Ergo &c.

SCHOLION.

212. Respondet Jansenius , S. Augustinum in laudato duorum hominum exemplo non loqui *de lapsæ naturæ statu , sed de statu innocentiæ hominum , & angelorum , in quibus prima voluntas mala , & bonæ voluntatis permansio non ex adjutorii , sed ex voluntatis diversitate nascebatur* (73). Sed quam absurda

(73) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 33.

da sit hæc responsio, & ab Augustini mente aliena, vel levi adhibita consideratione videtur perspicuum. *Primo* etenim in statu innocentiæ non duo, sed unus tantum homo fuit, qui *unius corporis* (scilicet fœminei) *pulchritudinem* videre potuerit. *Secundo*: loquitur S. Doctor de statu, in quo visione fœmineæ pulchritudinis potest homo ad illicitam voluntatem excitari. Hunc autem non fuisse statum innocentiæ, *perspicuum argumentum est*, ipsomet docente Jansenio, *quod cum oculis corpus eorum nudum quotidie subjiceretur, nullo inquieto stimulo, vel ardore sive in animo, sive in corpore concitati sint* (74). Quomodo ergo, si de statu innocentiæ loqueretur, dicere poterat S. Augustinus: *qua visa* (fœminæ pulchritudine) *unus eorum ad illicite perfruendum moveatur, alter in voluntate pudica stabilis perseveret*? Tertio: loquitur Augustinus de statu, in quo homo carnali concupiscentiæ obnoxius est. Ait enim: *an caro intuentis in causa est*, quamobrem alter peccet? Nullam autem in statu innocentiæ fuisse carnalem cupiditatem, qua homo ad malum excitaretur, non inficiabitur nec ipse Jansenius; quippe qui aperte docet, *peccatum primi hominis sine delectatione præcedente perpetratum esse*; idcirco quia *delectatio prima secuta sit perversam voluntatem, non voluntas delectationem* (75). Demum de eo statu loquitur S. Augustinus, in quo per internam demonis suggestionem homo tentaretur. *An*, inquit, *dicendum est, alterum eorum occulta maligni spiritus suggestione fuisse tentatum*? Hunc autem tentandi modum non habuisse locum in statu innocentiæ, testatur idem S.

(74) Lib. *de Gratia primi hominis* cap. 3.
(75) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 9.

S. Doctor, neque Jansenius ipse diffitetur. Ille quippe docet, *non esse permissum* diabolo *tentare fœminam, nisi per serpentem; nec virum, nisi per fœminam* (76). Hic vero tentationem eam primam appellat *extrinsecus solo verbo pulsantem tentationem* (77). Adeo absurda est igitur illa responsio, ut ne ipse quidem Jansenius adoptare eam posset, quin non solum S. Augustino, verum & sibimetipsi apertissime contradicat.

VI.

213. *Sexto*: Memorata S. Augustini verba de ea *delectatione* intelligenda sunt, quæ necessitatem infert operandi, quin libertas arbitrii vel minimum lædatur. Etenim, si secus, dicendum foret, S. Augustinum eo loci sentire contra veritatem catholicæ fidei, & secum ipse pugnare, dum sexcentis aliis in locis, ut patebit, *arbitrii libertatem* contra Manichæos adstruit, invicteque defendit. Constat autem, cum *necessitate* operandi secundum id, quod magis delectat, non stare *libertatem arbitrii*, sed eam lædi, penitusque convelli, si de *indeliberata delectatione* dictum illud intelligatur. Contra vero *libertatem* ipsam cum *necessitate* componi, si intelligatur de *delectatione deliberata*, utpote quæ *consequentem* dumtaxat *necessitatem* infert. Ergo de *delectatione deliberata*, non autem de *delectatione indeliberata*, quemadmodum Jansenius falso contendit, dictum illud S. Augustini est a nobis intelligendum.

VII.

(76) Lib. 11. *super Genesim* n. 34. *alias* cap. 27.
(77) Lib. *de Gratia primi hominis* cap. 21.

VII.

214. Certum postremo est, laudatum S. Augustini testimonium de *deliberata delectatione* posse intelligi. Delectare quippe dicitur, non solum quod *indeliberate* nobis suave se prodit, verum etiam quod nobis *libere* placet, & *deliberate* diligitur. Velle igitur nequeunt Janseniani, ut potius de *indeliberata*, quam de *deliberata delectatione* testimonium illud intelligatur, nisi rationem afferant, cur de una potius, quam de alia *delectatione* illud sit intelligendum. Neque enim sufficit, *ipsos dixisse*, ut ab omnibus admittatur tamquam verum, ipsi quod dicunt. Adhuc autem desideratur ratio, qua illi evincant, laudatum S. Augustini testimonium non de *deliberata*, licet posit, sed de *indeliberata delectatione* intelligi oportere. Ergo non adeo necessario de *delectatione indeliberata* intelligendum illud est, ut de *deliberata* intelligi jure non possit. Jam vero si hoc, merito dici nequit, Jansenii systema habere fundamentum in S. Augustino. Qua enim fronte id dici potest, si plane incerta res sit, S. Augustini esse principium, cui illud potissimum innititur, imo si validæ conjecturæ non desunt, quibus oppositum suadeatur? Stat igitur, Jansenii systema non habere fundamentum in S. Augustino.

SCHOLION.

215. Oleum operamque perdit, quisquis alia quærit S. Augustini testimonia, ut evincat de *indeliberata delectatione* illum loqui, cum *necessarium esse* dixit, *se-*

secundum id operemur, quod amplius nos delectat. Cum enim Jansenius ipse, qui *decies & amplius universa Opera Augustini attentione acri, adnotatione diligenti; libros vero contra Pelagianos facile trigesies a capite ad calcem evolvisse* dicitur (78), fateatur (79), ut alio etiam loco monuimus, laudatum S. Augustini testimonium esse *clarissimum, & praeclarissimum*, ex illo *plenissime* capi Augustini mentem, ex eoque demum *manifestissima* & *resolutissima* ejusdem *authoritate* definiri, quod, *tamquam ab eo existimatum, & traditum*, hac super re ipse Jansenius docet, sperandum sane non est, id ex aliis S. Augustini testimoniis evidentius posse demonstrari. Quod quidem animadvertere sedulo ii quoque debent, qui duarum delectationum systema tuentur; si enim S. Doctor de indeliberata delectatione in illo testimonio nequaquam est intelligendus, non est cur Augustinianorum sibi nomen adoptent.

PROPOSITIO III.

Jansenii systema nequit esse systema S. Augustini.
Probatur: Plura traduntur in systemate Janseniano, quibus S. Augustinus manifeste adversatur.

I.

216. In illo siquidem docetur primo, humanam voluntatem neque circa bonum, neque circa malum liberam esse libertate *indifferentiae*, seu *exercitii*, sed tan-

(78) In synopsi illius vitae, quae ejus Operi Rothomagi edito anno 1652. praefixa est.
(79) Lib. 4. *de Gratia Christi* cap. 6.

tantum libertate, quam vocant *a coactione*. Contra vero S. Augustini aperta sententia est, voluntatem nostram immunem esse in operando ab omni vinculo non tantum *coactionis*, verum etiam *inevitabilis necessitatis*. *Datum est enim*, inquit, *animæ* liberum arbitrium, *quod qui nugatoriis ratiocinationibus labefactare conantur, usque adeo* cœci *sunt, ut ne ista ipsa quidem vana, atque sacrilega, propria voluntate se dicere intelligant* (80). Et alio loco: *voluntas nostra nec voluntas esset, nisi esset in nostra potestate. Porro quia est in nostra potestate, libera est nobis. Non enim est nobis liberum, quod in potestate non habemus, aut potest non esse, quod habemus* (81). Exterminandum quoque esse ait *de hominum numero*, quisquis existimat, *monendum non esse hominem*, ut, inferioribus, seu terrenis neglectis, *æterna vellet adipisci, atque ut male nollet vivere, vellet autem bene*. (82). Sentit ergo S. Augustinus, posse hominem & bene, & male operari, si velit; ac proinde ad neutram partem ita esse necessario determinatum, ut contrarium velle non possit. Etenim, ut scribit Evodius, quem eo loci alloquitur S. Doctor, *quis non clamet, stultum esse, præcepta dare ei, cui liberum non est, quod præcipitur facere* (83). Differens quoque contra Felicem Manichæum, *veritas dicit*, inquit S. Doctor, *omnia ista, quæ videmus, & quæ non videmus, quæ naturaliter subsistunt, a Deo facta esse: in quibus rationalem creaturam etiam ipsam factam, sive in Ange-*

(80) Lib. *de quantitate animæ* n. 80. *alias* cap. 36.
(81) Lib. 3. *de libero arbitrio* n. 8. *alias* cap. 3.
(82) Lib. 3. *de libero arbitrio* n. 3. *alias* cap. 1.
(83) Lib. *de Fide contra Manichæos*, S. Augustino olim adjudicato, cap. 10.

gelis; *sive in hominibus*, *accepisse* liberum arbitrium: *quo* libero arbitrio *si Deo servire vellet secundum voluntatem ac legem Dei*, *haberet apud eum æternam felicitatem*; *si autem legi ejus subdi noluisset*, *sed* potestate *sua* usa *contra ejus fecisset imperium*, *secundum ejus justitiam pœnæ debitæ subjaceret*. . . . . *Ecce autem* liberum arbitrium, *atque inde peccare quemque*, *si velit*, *non peccare*, *si nolit*, *non solum in divinis Scripturis*, *quas non intelligitis*, *sed etiam in verbis ipsius Manichæi vestri probo*. . . . . . *Audi ergo de* libero arbitrio *primo ipsum Dominum*, *ubi duas arbores commemorat*, *quarum mentionem ipse fecisti*; *audi dicentem*; aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum, aut facite arborem malam, & fructum ejus malum. *Cum ergo dicit*: aut hoc facite, aut illud facite, potestatem *indicat*, *non* naturam. *Nemo enim*, *nisi Deus*, *facere arborem potest*; *sed habet unusquisque in* voluntate, *aut eligere*, *quæ bona sunt*, *& esse arbor bona*; *aut eligere*, *quæ mala sunt*, *& esse arbor mala*; *non quia mala ipsa*, *quæ eliguntur*, *aliquam habeant in seipsis substantiam*; *sed quia Deus omnia*, *quæ condidit*, *gradibus suis condidit*, *generibusque distinxit*, *cœlestia*, *atque terrena*, *immortalia*, *atque mortalia*, *& omnia bona in suo genere condidit*: *animam habentem* liberum arbitrium *sub se ipso*, *& super cetera collocavit*, *ut sic serviret superiori*, *dominaretur inferiori*; *si autem offenderet superiorem*, *pœnam ex inferiore sentiret*. *Hoc ergo Dominus dicens*: aut facite hoc, aut facite illud, *ostendit* esse in potestate, *quid facerent*. . . . . . *Audi ergo jam quemadmodum Manichæus ipse tam perversus*, *tam superbus* . . . . . . *confessus sit*, *esse* liberum arbitrium. *In thesauro vestro*, *cui tale nomen ad decipiendos homines indi-*

diſtis, certe ſic loquitur, quod & tu ipſe cognoſcis. Hi vero, qui negligentia ſua a labe prædictorum ſpirituum purgari ſe minime permiſerint, mandatiſque divinis ex integro parum obtemperaverint, legemque ſibi a ſuo liberatore datam plenius ſervare noluerint, neque, ut docebat, ſeſe gubernaverint &c. *Vides, in his verbis confirmatum eſſe etiam a neſciente, quid loqueretur*, liberum arbitrium. *Qui enim ſervare legem non vult, in poteſtate ejus eſt, ſi velit. Non enim dixit* : non potuerint, *ſed* noluerint. *Hoc certe quod nolunt ſervare legem, non a gente tenebrarum coguntur; ſi enim coguntur, non nolunt, ſed non poſſunt; ſi autem nolunt, non utique coguntur, ut non faciant, ſed voluntate ſua nolunt. Hoc ergo quod in eorum voluntate eſt, ut nolint, peccatum eſt certe ſine aliqua neceſſitate gentis tenebrarum* (84). Non eſt autem, cur aliquis opponat, ut validiſsimi argumenti vim declinet, S. Auguſtinum hoc loco argumentari *ad hominem*, ut dicitur, nempe ex datis ab Adverſario. Etenim Manichæi non admittebant *liberum arbitrium*, ſed negabant, ut Auguſtinus ipſe teſtatur (85). Præterea vel perſuaſum erat S. Auguſtino, dari in homine *liberum arbitrium*, nempe in *libera* illius eſſe *poteſtate* agere & bene, & male, vel non. Si id perſuaſum habebat S. Doctor, jam vicimus; nec enim aliud hoc loco oſtendere, nobis in animo eſt, niſi *liberum arbitrium* ab S. Auguſtino fuiſſe admiſſum. Si non: eccur S. Doctor nititur, ex ipſa etiam divina Scriptura *liberum arbitrium*, quod non admittebat, demonſtrare? Nam, ſi quod ille affert

(84) Lib. 2. *de Actis cum Felice Manichæo* cap. 3., 4. & 5.

(85) Lib. *de Hæreſibus* n. 46.

affert de arbore bona, & mala Evangelicum testimonium evincit, dari in homine arbitrii libertatem, hanc negare non debuit, ne peccaret contra cognitam veritatem. Si vero non evincit: illo uti, utpote Vir ingenuus, non debuerat, ne Adversarios suos fallere diceretur. Non me latet, quod respondet Calvinus, nempe S. Augustinum tunc loqui de arbitrio hominis non lapsi, sed innocentis. Verum, ut egregie arguit doctissimus Bellarminus, *hæc jam est intolerabilis impudentia; cum Augustinus dicat, esse liberum arbitrium, & unumquemque (non solum igitur Adamum) inde peccare, si velit, non peccare, si nolit; & id probet ex testimonio Evangelii, quod non ad Adamum, sed ad Judæos a Domino dictum erat; & denique, cum Augustinus adversus Manichæos disputet, non de Adami peccato, sed de nostris, quæ illi negantes, liberum arbitrium excusare, & in principem quendam tenebrarum referre solebant* (86). Ceterum quod scripserat S. Doctor, contra Manichæos rem agens, repetit confirmatque disserens contra Pelagianos. Etenim, *quid illud*, inquit, *quod tam multis locis omnia mandata sua custodiri & fieri jubet Deus, quomodo jubet, si non est* liberum arbitrium? *Quid beatus ille, de quo Psalmista dicit*, quod in lege Domini fuit voluntas ejus, *nonne satis indicat, voluntate sua hominem in lege Dei consistere? Deinde tam multa mandata, quæ ipsam quodam modo nominatim conveniunt voluntatem, sicut est*: noli vinci a malo...... *& innumerabilia talia in veteribus libris divinorum eloquiorum, quid ostendunt, nisi* liberum arbitrium *voluntatis humanæ? In libris etiam novis Evangelicis, & Apostolicis, quid aliud ostenditur,*

(86) Lib. 5. *de Libero arbitrio* cap. 27.

tur, *ubi dicitur*: Nolite vobis condere thesauros in terra..... Nolite diligere Mundum, *& cetera hujusmodi*, *nempe ubi dicitur*: Noli hoc, *&* noli illud, *& ubi ad aliquid faciendum, vel non faciendum in divinis monitis opus voluntatis exigitur*, *satis* liberum *demonstratur* arbitrium. *Nemo ergo Deum causetur in corde suo*, *sed sibi imputet quisque*, *cum peccat* (87). Cæcutiat itaque oportet, quisquis hæc considerans, dicere cum Jansenio minime vereatur, non aliam ab S. Augustino admissam in nobis esse libertatem, nisi *a coactione*, *omnemque omnino voluntatem quantumcunque ad unum determinatam*, *nulla tali necessitate*, *qua dicitur*, *necesse esse*, *ut velit*, *desinere esse liberam* (88); ac proinde libero humanæ voluntatis arbitrio *sola necessitatem* coactionis *esse contrariam* (89).

SCHOLION I.

217. Hisce tamen, ceterisque omnibus, quæ pro libertate *a necessitate simplici* afferri possunt ex S. Augustino, testimoniis, respondens Jansenius, ait, enormiter illos omnes aberrare, qui ex ipsis probant *ad libertatem arbitrii requiri indifferentiam*, *& abesse debere necessitatem*; cum scilicet (pergit ille) *non tantum ex usu vocis* necessitas, *quem apud Augustinum*, *& veteres Scriptores habet*, *sed ex ipsa contextus evidentia*, *perspicuum sit*, *eum de* necessitate coactionis *loqui* (90); ipsum-

(87) Lib. *de Gratia & libero arbitrio* num. 4. *alias* cap. 2.

(88) Lib. 6. *de Gratia Christi* cap. 6.

(89) Lib. 7. *ejusdem* cap. 3.

(90) Lib. 6. *de Gratia Christi* cap. 6.

ipsumque perpetuo constanterque sentire, *omnem omnino voluntatem quantumcunque ad unum determinatam, nulla tali necessitate, qua dicitur*, necesse esse, ut velit, *desinere esse liberam, quia non desinit esse voluntas* (91). Verum enimvero tantum abest, eos errare, qui putant contenduntque, non tantum *necessitatem coactionis*, sed etiam *necessitatem simplicem* secundum S. Augustinum repugnare *libertati*; ut ipse potius Jansenius turpissime, contra sentiendo, ab Augustini mente deflexerit. In primis namque, certum ac prorsus perspicuum puto, S. Augustinum eam in humana voluntate admisisse & propugnasse libertatem, quam Manichæi eidem denegabant. Patet ex libris omnibus, quos ille contra Manichæos scripserat. Manichæi autem non negabant in homine libertatem *a coactione*, sed tantum, quæ dicitur *a simplici necessitate*. Ut enim egregie, ac verissime contra Calvinum scripsit doctissimus Tapperus, *hanc voluntatis libertatem, quæ* coactionem *excludit, & externum motum, quo violenter trahitur voluntas, nec Manichæi, nec Valla, nec alii hæretici negaverunt. Noverunt enim, inseparabilem esse a voluntate. Non enim docebat Manichæus, quod voluntas violenter externo motu invita trahitur ad bonum, vel malum; sed quod homo ex parte, quam a malo habeat principio, sponte sua, & voluntate ferebatur in malum; parte vero alia, quæ a Deo est, in bonum; sed necessario, ita ut secundum illam bonum eligere non possit, nec malum secundum istam* (92). Ergo non solam liberratem *a coactione*, sed etiam libertatem *a necessitate simplici*, S. Augustinus in voluntate

T 3 ad-

(91) Ibidem.
(92) Artic. 7.

admisit, & propugnavit. *Secundo* : certissime constat, S. Augustinum in notione *liberi arbitrii*, re, & nomine cum Pelagianis consensisse. Juliano siquidem objicienti, *Cœlestianum*, & *Pelagianum* vocari a catholicis, *si quis aut liberum in hominibus arbitrium, aut Deum esse nascentium conditorem dixerit* (93), respondet S. Augustinus, non ita esse, ut ille loquebatur. *Multum falleris*, inquit, *vel fallere meditaris : non liberum negamus arbitrium....... liberum in hominibus esse arbitrium, & Deum esse nascentium conditorem, utrique dicimus : non hinc estis Cœlestiani, & Pelagiani : liberum autem esse quemquam ad agendum bonum sine adjutorio Dei, & non erui parvulos a potestate tenebrarum, & sic transferri in regnum Dei, hoc vos dicitis : hinc estis Cœlestiani, & Pelagiani* (94). Eadem ergo fuit S. Augustino, quæ Pelagianis *liberi arbitrii* notio. Etenim, ut egregie observat Cl. P. Dechamps, *si in voce tantum conveniunt, re autem ipsa, & subjecta verbo notione dissident, fallitur ipse S. Augustinus, cum ait, utrisque commune esse liberi arbitrii dogma; siquidem solum nomen commune est, nec dicere debuit* : liberum in hominibus esse arbitrium, utrique dicimus ; *sed potius* : liberi arbitrii nomen utrique retinemus (95). Jam vero certum est, Pelagianos in libertate *a necessitate simplici* liberum arbitrium posuisse, sive pro comperto habuisse, hominem hac libertate in operando pollere. Patet, ut præteream alios, ex

(93) Lib. 2. *de Nuptiis*, *& concupiscentia* n. 7. *alias* cap. 3.

(94) Loco citato n. 8.

(95) Lib. 3. *de Hæresi Janseniana* Disp. 2. cap. 17. n. 3.

ex ipso Jansenio. Ait enim, eos *in hoc libertatem* arbitrii *essentialiter collocasse unanimiter, quod homo habeat, ut ipsi loqui subinde solent, ut* suopte jure, in suaque potestate, *utramlibet partem sequi* (96). Ergo liberum arbitrium, etiam S. Augustini judicio, in libertate *a simplici necessitate* consistit. Postremo (idque mihi, nisi vehementer fallar, plane decretorium argumentum est) eam libertatem inesse homini, sensit S. Augustinus, quam difficillimum est cum efficacia divinæ gratiæ conciliare. Patet ex ipsomet S. Doctore. *Ista quæstio*, inquit, *ubi de* libero arbitrio *voluntatis, & de Dei* gratia *disputatur, ita est ad discernendum* difficilis, *ut quando defenditur* liberum arbitrium, *negari Dei* gratia *videatur; quando autem asseritur Dei* gratia, liberum arbitrium *putetur auferri* (97). Et alibi: *Ipsa etiam ratio, quæ de iis rebus a talibus, quales sumus, iniri potest*, quemlibet nostrum quærentem vehementer angustat, *ne sic defendamus* gratiam, *ut* liberum arbitrium *auferre videamur; rursus ne* liberum *sic asseramus* arbitrium, *ut superba impietate, ingrati Dei gratiæ judicemur* (98). Ad Valentinum quoque scribens, quæstionem hanc vocat difficillimam, & paucis intelligibilem (99). Jam vero sicuti difficillimum intellectu est, quomodo in voluntate efficaciter operetur gratia, quin illa desinat esse libera *libertate a simplici necessitate*; ita ex adverso illud est intellectu facillimum, si non alia tunc in voluntate salvanda sit *libertas*, nisi quæ *coactionem, vim*, atque *violentiam* excludit. *Quis enim*, inquit Cl. P. Dechamps, *non intelli-*

 git,

(97) Lib. *de Gratia Christi* n. 52. *alias* cap. 47.
(98) Lib. 2. *de peccat. meritis* n. 28. *alias* cap. 18.
(99) Epist. 214. & 215. *alias* 46. & 47.

git, gratiam Dei posse esse victricem, *& effectum suum* certo *consequi, quamvis eam voluntati* coactionem *non imprimat, quam impossibilem fatentur omnes, quamque nec ipsis brutorum appetitionibus inferri posse, Philosophi pariter ac Theologi pronuntiant? Quis vel hac tempestate, in qua levissimæ difficultates excutiuntur operose, & litigantium Theologorum argumentis in abditissima plerumque mysteria abeunt, disputandum ea de re laboriosius putavit? Tam certum est istud, tamque perspicuum, ut vel ipsi Philosophiæ tirones in hac* libertate *cum* Dei gratia *componenda ne levissimam quidem difficultatis umbram suspicentur; & persuadebunt Adversarii, S. Augustinum, Doctorum omnium aquilam, ac veluti ingeniorum apicem, in hac difficultate caligasse, eamque* difficillimam, a paucis intelligibilem, & quemlibet nostrum vehementer angustantem *appellasse, quam nec Theologi vocant in quæstionem, quamque nullo negotio dissolvunt, qui primis Philosophiæ elementis initiantur* (100). Ergo de necessitate *coactionis* non loquitur S. Augustinus, cum de ea necessitate disserit, quæ, ejus judicio, constantique sententia, humani arbitrii lædit libertatem; sed eam *necessitatem* tunc perpetuo intelligit, qua voluntas ita ad unum determinatur, ut, licet non invita, neque reluctans, sed delectabiliter, & cum complacentia illud faciat, contrarium tamen velle non possit. Hinc

COROLLARIUM.

218. Plane ad evidentiam constare dicendum est, *S. Augustinum loqui de* deliberata delectatione, *cum ne-*

(100) Lib. 3. *de hæresi Janseniana* disp. 3. cap. 3. n. 3.

necessarium esse dixit, secundum id operemur, quod amplius nos delectat. Si namque *delectationem indeliberatam* eo loci intelligeret, ea in voluntate non staret libertas, quam sexcentis in locis ipse deinde asserit, aperteque propugnat.

SCHOLION II.

219. Nihil negotii facessere nobis debet, Julianum Pelagianum objecisse S. Augustino, *ad quem modum liberetur voluntas, ut bonum semper velle cogatur* (101)? Neque enim inferre inde licet, persuasum fuisse Pelagianis, ideo lædi humanam libertatem per gratiam, quia hæc voluntatem ad bonum volendum cogat; & ex adverso S. Augustinum totum in eo fuisse, ut contra illos ostenderet, ideo gratiam non officere libertati, quia voluntas a gratia non cogatur. Id ergo ne cui negotium facessat, observetur velim, *coactionem* sumi a Pelagianis non pro *vi*, seu *violentia*, quæ inferatur voluntati, sed pro *simplici necessitate*, qua voluntas ita ad unum determinatur, ut contrarium velle non possit, quamvis quod hoc modo necessario vult, non velit invita. Patet ex ipso Jansenio. Fatetur enim, quod & pluribus probat, *simplicem necessitatem* vocari *coactionem* a Juliano. *Non enim*, inquit, *tam intelligit* (Julianus) *coactionem proprie dictam, quæ fit renitente voluntate, quam illam ad unam partem addictionem, sive captivitatem, qua liberum arbitrium nonnisi bonum, vel nonnisi malum velle posse diceretur, sive voluntate sua reniteretur, sive non* (102). Et infra ait, Ju-

(101) Lib. 1. *operis imperfecti* n. 101.
(102) Lib. 2. *de hæresi Pelagiana* cap. 1.

Julianum interpretem sui factum, *coactionem*, *necessitatemque conjunxisse*, *cum dixit*, *esse possibilitatem illam* (agendi scilicet tam bene, quam male, in qua consistit libertas voluntatis) *expertem cogentis necessitatis*, *utpote quæ in suopte jure habet*, *utram suggerentiæ partem sequatur* (103). Neque secus, fatetur, ipsum etiam Pelagium sensisse. *Is enim*, inquit, *omnia confundens & naturam*, *& violentiam*, *& astrictionem*, *& necessitatem*, *& immutabilitatem actionis bonæ*, *satis superque docet*, *hoc se vocare* coactionem, *quæ ad unam sive boni*, *sive mali partem affigit*, *itaut ad contrarium*, *ut ipse latius diducit*, *transire non possit* (104). Nihil ergo Jansenium juvat, *coactionis* vocabulum a Pelagianis, atque adeo & a S. Augustino, dum contra illos rem agit, usurpari; cum scilicet certum sit, ipsomet Jansenio id confirmante, eos non *vim*, non *violentiam*, sed *simplicem necessitatem*, *coactionis* nomine, intellexisse. Quod si penitius res hujusmodi inspiciatur, non dubito, omnes facile concessuros, ex relatis Jansenii verbis satis validum argumentum contra illum posse deduci. Sic enim arguitur: Fatetur Jansenius, Julianum Pelagianum, nomine *coactionis*, quæ humani arbitrii libertatem evertit, *non tam* coactionem *proprie dictam*, *quæ fit*, *renitente voluntate*, *quam illam ad unam partem addictionem*, *qua liberum arbitrium nonnisi bonum*, *vel nonnisi malum velle potest*, nempe *simplicem necessitatem*, intellexisse. Igitur secundum Jansenium ad libertatem arbitrii duo requirebant Pelagiani, immunitatem scilicet a *coactione* proprie dicta, & immunitatem *a simplici necessitate*; & hinc est, Ju-

(103) Lib. 2. *de hæresi Pelagiana* cap. 1.
(104) Ibidem.

Julianum, ut ille scripsit, *coactionem*, *necessitatemque* in voluntate conjunxisse. Ergo ad componendam arbitrii libertatem cum gratia, satis haudquaquam esse poterat, ut contra Pelagianos ostenderet Augustinus, voluntatem a divina gratia non cogi; sed insuper demonstrare ille debuerat, voluntatem ipsam non ita a gratia determinari, ut contrarium velle nequiret. Perspectum autem S. Augustino id non fuisse, neminem profecto dicturum spero. Ergo falsum est, sententiam fuisse Pelagianorum, libertatem voluntatis lædi, penitusque tolli, posita gratia, quia illa ad bonum cogeretur; & S. Augustinum non aliter liberum arbitrium contra Pelagianos propugnasse, nisi demonstrando, humanam voluntatem a gratia non cogi. Itaque

COROLLARIUM.

220. Audiendus non est Jansenius, dum ait, *ex omnibus Pelagianorum objectionibus de* liberi arbitrii *subversione per Dei gratiam conquerentibus, & Augustini responsionibus nihil evidentius esse posse, quam Pelagianos non aliter putasse, libertatem voluntatis violari, nisi quia Deus per gratiam totum solus faceret, adeoque hominem invitum & reluctantem ad bonum cogeret; nec aliter Augustinum* liberum arbitrium *defendere, &* concordiam *utriusque tradere, nisi quia non sola in homine operatur, sed etiam voluntas ex nolente & repugnante fit volens, & volendo cum gratia aliquid facit* (105). Nihil enim, ut satis constat ex hactenus traditis, magis falsum est, quam Pelagianos *non aliter putasse, libertatem voluntatis violari* per gratiam, nisi quia

(105) Lib. 8. *de Gratia Christi* cap. 5.

quia *hominem invitum & reluctantem* illa *ad bonum cogeret*. Nihil magis absurdum, quam S. Augustinum in demonstranda re notissima, neque a Pelagianis in dubium versa (nempe humanam voluntatem divina gratia non cogi) operam studiumque suum collocare voluisse.

SCHOLION III.

221. Pauca quoque de famoso illo S. Augustini testimonio dicenda sunt, quo adeo manifeste constare putat Jansenius, solam necessitatem *coactionis* ejusdem S. Doctoris judicio, officere humani arbitrii libertati, *ut nulla*, inquit ipse, *tergiversatione eludi posse videatur* (106). Quærens itaque laudatus S. Doctor, *an voluntatibus hominum aliqua dominetur necessitas*, ait, *si necessitas nostra illa dicenda est, quæ non est in nostra potestate, sed etiamsi nolimus, efficit quod potest, sicut est necessitas mortis, manifestum esse, voluntates nostras, quibus recte, vel perperam vivitur, sub tali necessitate non esse*. Contra vero, *si illa definitur necessitas, secundum quam dicimus necesse esse, ut ita sit aliquid, vel ita fiat, nescio*, inquit, *cur eam timeamus* (107). Contendit ergo Jansenius, necessitatem primam, quam hic distinguit S. Augustinus, esse *coactionis*, alteram esse eam ipsam, quæ vulgo *necessitas simplex* nuncupatur, nempe qua voluntas ita determinatur ad unum, ut contrarium velle non possit. Infert propterea, docere S. Augustinum *clarissimis verbis*, necessitatem illam primam, *scilicet coactionis*, *repugna-*

(106) Lib. *6. de Gratia Christi* cap. *6.*
(107) Lib. 5. *de Civitate Dei* cap. 10.

pugnare libertati, *istam* vero *minime*, adeo nimirum, ut prima submota, *nullam aliam timeat libertati voluntatis*, *quantumvis dicatur esse necessarium*, *ut velimus* (108). Verum enimvero quantum ab Augustini mente alienus hoc loco sit Jansenius, hac una, ut alias omittam, ratione ostenditur. Certum est, necessitatem, sub qua S. Augustinus negat esse voluntates nostras, *quibus recte*, *vel perperam vivitur*, esse illam, quam voluntati imponi dicebat Tullius, admissa in Deo præscientia futurorum. Ipsomet siquidem fatente Jansenio, in libro 5. *de Civitate Dei*, ex quo illud testimonium sumtum est, *adversus cujusvis fati*, *aut præscientiæ necessitatem arbitrii*, *& voluntatis libertatem ex professo asserit*, *ac tuetur* Augustinus (109). Certum est autem, necessitatem, quam, admissa futurorum præscientia, Cicero formidabat, non fuisse *necessitatem coactionis*. Omisso namque, nimis indignum esse tanto Viro, qualis erat Tullius, vel levissime suspicari, Deum præscire non posse, qui futuri sint actus voluntatis, quin ad illos eliciendos ipsam non determinet tantum, sed etiam cogat, quis non videt, Tullium habere pro comperto non potuisse, voluntatem nostram necessario, *necessitate simplici*, agere motus suos, quin deinde negando in Deo horum motuum præscientiam, sibi apertissime adversaretur? Nonne enim admittit, *qui siderum cursus*, *& motus numeris persequuntur*, ea prædicere, *quæ naturæ necessitas perfectura est* (110)? Nonne fatetur, Apollinem *futura posse dicere ea*, *quorum*

(108) Loco citato.
(109) Lib. 6. *de Gratia Christi* cap. 6.
(110) Lib. 2. *de Divinatione* cap. 6.

rum causas natura ita continet , ut ea fieri , necesse sit (111)? Qua ergo fronte, hæc si vera sint, negare ille in Deo potuit præscientiam futurorum actuum voluntatis, ne liberum arbitrium negare cogeretur, si jam persuasum illi fuisset, quod docet Jansenius, videlicet *omnem omnino voluntatem quantumcunque ad unum determinatam, nulla tali necessitate , qua dicitur necesse esse, ut velit , desinere esse liberam , quia non desinit esse voluntas* (112)? Dicendum itaque, non *coactionis*, sed *simplicem* eam esse *necessitatem* , quam sequuturam in voluntate formidabat Cicero ex præscientia futurorum; & ideo ratum illi fixumque fuisse, liberum voluntatis arbitrium cum illa necessitate , adeoque cum divina præscientia , si daretur, componi non posse, ac proinde S. Augustinum loqui de *necessitate simplici*, non vero de *necessitate coactionis*, dum ait , voluntates nostras, *quibus recte , vel perperam vivitur* , sub tali necessitate non esse, *quæ, etiamsi nolimus, efficit quod potest*; loqui vero de *necessitate consequente*, dum, necessitatem illam minime a nobis timendam esse , ait, *secundum quam dicimus necesse esse , ut ita sit aliquid, vel ita fiat*, quemadmodum nempe fuit a Deo prævisum.

II.

222. Traditur *secundo* in systemate Janseniano, quædam a Deo præcipi, quæ non solum infidelibus, obduratis , & excœcatis , verum etiam fidelibus , & justis sunt quandoque observatu impossibilia , quatenus ea gratia non semper illis tribuitur, sine qua impossibile est,

(111) Lib. *de fato* cap. 14.
(112) Lib. 6. *de Gratia Christi* cap. 6.

est, mandata ipsa impleantur. Contrarium autem docet S. Augustinus. Inquit enim: *Deus* impossibilia *non jubet, sed jubendo admonet, & facere, quod possis, & petere, quod non possis* (113). Et infra: *eo ipso*, inquit, *quo firmissime creditur*, Deum justum & bonum impossibilia non potuisse præcipere, *hinc admonemur, & in facilibus quid agamus, & in difficillibus quid petamus* (114). Pluribus quoque præmissis Sacræ Scripturæ testimoniis, certissime nobis constare ait, *nec Deum aliquid* impossibile *homini præcepisse, nec Deo ad opitulandum & adjuvandum, quo fiat, quod jubet, impossibile aliquid esse; ac per hoc posse hominem, si velit, esse sine peccato, adjutus a Deo* (115). Unde alio loco, *nemo*, inquit, *Deum causetur in corde suo, sed sibi imputet quisque, cum peccat* (116). *Neque enim imperaret hoc Deus, ut faceremus, si* impossibile *judicaret, ut hoc ab hominibus fieret* (117). Constans præterea S. Augustini sententia est, neminem a Deo deseri, nisi ipse primo ab homine deseratur. *Medicus homo*, inquit S. Doctor, *cum sanaverit hominem, jam de cetero sustentandum elementis, & alimentis corporalibus, ut eadem sanitas apto subsidio convalescat atque persistat, Deo dimittit...... Ipse autem Deus, cum per mediatorem Dei, & hominum hominem Jesum Christum, spiritualiter sanat ægrum, vel vivificat mortuum, id est, justificat impium; & cum ad perfectam vitam justitiamque perduxerit, non* deserit, *si* non deseratur, *ut*

pie

(113) Lib. *de natura & gratia* n. 50. *alias* cap. 43.
(114) Ibidem n. 83, *alias* cap. 69.
(115) Lib. 2. *de peccat. meritis* n. 7. *alias* cap. 6.
(116) Lib. *de Gratia & libero arbitrio* n. 4. *alias* cap. 2.
(117) Enarrat. *in Psalm.* 56. n. 1.

pie semper justeque vivatur. Sicut enim oculus corporis etiam plenissime sanus, nisi candore lucis adjutus non potest cernere; sic & homo etiam perfectissime justificatus, nisi æterna luce justitiæ divinitus adjuvetur, recte non potest vivere. Sanat ergo Deus, non solum ut deleat, quod peccavimus, sed ut præstet etiam ne peccemus (118). Contra autem res fieret, adeoque pugnantia traderet Augustinus, si sentiret, quod docet Jansenius, etiam fidelibus scilicet, & justis impossibilia interdum esse aliqua divina præcepta, quatenus Deus eam gratiam illis quandoque subtrahit, vel denegat, sine qua impleri illa non possunt. Homo enim non desinit esse justus, nisi quia non exequitur, quod jubet Deus, nec prius est, illum carere gratia, quam jussa violare. Ergo nequit esse Augustini doctrina, Deum etiam fidelibus, & justis impossibilia quandoque præcipere, quatenus non semper ea illis adest gratia, per quam, quæ Deus ipsis jubet, implere possint. Equidem scio, Jansenium respondere, S. Augustinum loqui hoc loco non de *gratia actuali*, sed de *gratia habituali*, seu *sanctificante*, velle nempe Augustinum, *quod Deus neminem deserit, ab eo discedendo, ipsa scilicet subtractione* justitiæ, *nisi homo prius Deum per inobedientiam deserat* (119). At neque ignoro, Jansenium ita sentire non posse, quin sibimetipsi nequaquam consentiat. Certum est enim, S. Augustinum toto libro *de natura & gratia*, ex quo illud ejusdem testimonium desumtum est, agere contra Pelagium, ut ex illius inscriptione cuique sit manifestum. Certum est autem, ipsomet fatente Jansenio, nullam de *gratia habituali*, sed tantum de

(118) Lib. *de natura & gratia* n. 29. *alias* cap. 26.
(119) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 19.

de *actuali* Augustino fuisse, cum Pelagio, disceptationem. Ait enim: *Hoc gratiæ divinæ adjutorium, quo in singulis actibus nos adjuvandos Augustinus confitetur, & a Pelagio, si vult esse christianus, confitendum tradit, tamquam gratiam, de qua tota erat Ecclesiæ cum isto hæretico disceptatio, tam est perspicuum, esse* actuale, *& jugiter suppeditandum a Deo, ut mirum sit, a quoquam in dubium potuisse revocari* (120). Velle igitur nequit Jansenius, ut loco laudato loquatur S. Augustinus de *gratia habituali*, quin sibi contradicat. Constat præterea, S. Augustinum loqui de gratia, qua homo nisi adjuvetur, *recte non potest vivere*, & per quam præstat Deus, *ne peccemus*. Hanc autem non *habitualem* esse, sed *actualem*, nemo non videt. Ergo perperam ad *gratiam habitualem* confugit Jansenius, ut vim argumenti, quo invictissime premitur, ipse declinet.

SCHOLION.

223. Ut iis fiat satis, quæ ad impiam suam doctrinam, S. Augustini auctoritate, confirmandam ex illo affert obtruditque Jansenius (121), duo consideremus oportet.

ANIMADVERSIO I.

224. Primum est, doctrinam fuisse Pelagianorum, omnia divina mandata per solas naturæ vires impleri a nobis posse. Putabant Pelagiani, inquit S. Augustinus, *ad divina mandata servanda, & implenda,* nul-

V

(120) Lib. 2. *ejusdem* cap. 16.
(121) Lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 13.

nullo divino adjutorio nos egere (122), sive ; *ut non peccemus, impleamusque justitiam, posse sufficere naturam humanam, quæ condita est cum* libero arbitrio (123). Erat autem potissima illorum ratio, quia Deus impossibilia non jubet. Etenim, ut scribit laudatus S. Doctor, *magnum aliquid Pelagiani se scire putant, quando dicunt : Non juberet Deus, quod sciret, non posse ab homine fieri* (124); quasi nempe verum id esse non posset, si quæ ille jubet, solius naturæ viribus homo implere nequiret. Cum itaque ait S. Augustinus, *Deum jubere aliqua, quæ non possumus*, loquitur de potentia implendi divina mandata, viribus solius naturæ. Fatetur quippe, aperteque dat Pelagianis, nemini ignotum esse, Deum non præcepturum, *quod sciret, non posse ab homine fieri*; at simul addit, illum *ideo jubere aliqua, quæ non possumus, ut noverimus, quid ab illo petere debeamus* (125); eosque idcirco a nobis repellendos esse docet, *qui dicunt, accepto semel liberæ voluntatis arbitrio, nec orare nos debere, ut Deus nos adjuvet, ne peccemus* (126). Verum ne pigeat Seraphicum Doctorem tantisper audire. Quærens etenim, *pro quanto verbum illud habeat veritatem, quod nullus peccat in eo, quod non potest facere, vel vitare*: Respondet dicendum, *quod posse quid facere, vel vitare, dupliciter aliquis potest*; *quia* per seipsum sine aliquo alieno suffragio potest illud, *sicut aliquis potest co-*

(122) Epist. 178. *alias* 94. n. 1.
(123) Lib. *de Gestis Pelagii* n. 61., *alias* cap. 35.
(124) Lib. *de Gratia & libero arbitrio* n. 32. *alias* cap. 16.
(125) Ibidem.
(126) Lib. 2. *de Peccatorum meritis* n. 6. *alias* cap. 5.

comedere, quando est sanus, & habet cibum. Alio modo dicitur aliquis aliquid posse, non solum quia potest illud per se, *&* in se, *sed quia potest* cum alio, *quod sibi præsto est. Et hoc modo accipiendo* posse, *omne quod Deus præcipit, in nostra potestate est; quia ipse, qui præcipit, præsto est præbere gratiam adjuvantem, per quam possumus proficere. Alio modo accipiendo* posse, *non omne, quod præcipit, est in nostra potestate; non tamen ex hoc excusatur aliquis, sicut si præciperet dominus servo, quod daret sibi ad bibendum, & ipse non haberet aquam, si posset eam acquirere, non excusaretur; sic & in proposito intelligendum est. Primo modo accipiendo* posse, *sive aliquis posit in se, sive per divinum auxilium, intelligit Augustinus, & hoc insinuat ejus verbum*: numquid quis peccat in eo, quod nullo modo evitare potest? *Et sic intellexit etiam Hieronymus, cum dixit, illum esse anathema, qui dicit*, Deum præcipisse imposibile. *Pelagius autem accepit primo modo, & ideo erravit, & plus attribuit libero arbitrio, quam posit* (127). Hinc & Beda: *Qui dicit*, inquit, *Dominum non impossibile aliquid præcipisse, quia justus est, verum profecto dicit, si ad ejus respiciat* auxilium, *cui catholica vox supplicat*: Deduc me in semitam mandatorum tuorum. *Si vero viribus animi sui fidit, refellit eum veridica ejusdem Conditoris sententia, qua dicit*: Sine me nihil potestis facere (128).

V 2 ANI-

(127) Super dist. 28. Lib. 2. *Sententiarum* dub. 3.
(128) Lib. 1. *in Cantica* cap. 6. *prope finem.*

ANIMADVERSIO II.

225. Alterum, quod hac in re observandum puto, est, divina præcepta dupliciter nobis esse aut dici posse possibilia, nimirum *proxime*, sive *immediate*, & *remote*, seu *mediate*. Dicuntur *proxime*, sive immediate nobis possibilia, cum nobis ea adest gratia, quæ requiritur, ut illa a nobis impleantur. Dicuntur vero possibilia tantum *remote*, seu *mediate*, cum eam quidem non habemus gratiam, quæ ad illa implenda requiritur; sed eam tamen habemus, qua orare possumus, & illam a Deo impetrare. Tametsi ergo secundum S. Augustinum divina præcepta non semper nobis *proxime*, sive *immediate* observatu possibilia sint, semper tamen, cum instant, sunt nobis *remote*, seu *mediate* observatu possibilia. Tunc enim si nobis non adsit gratia, qua *immediate* possimus, ea tamen nobis præsto est qua mediate valemus. *Præceptum*, inquit S. Doctor, *id nobiscum agit, ut quod jam est in potestate faciamus; si autem nondum est in potestate, oremus, nobis potestatem dari, ut quod præceptum est impleamus* (129). *Scribens quoque ad Monachos Adrumetinos, intelligant, inquit, si filii Dei sunt, Spiritu Dei se agi, ut quod agendum est agant.... quando autem non agunt .... orent ut quod nondum habent, accipiant* (130). Et alio loco ad eosdem: *præcepto admonitum est liberum arbitrium, ut quæreret Dei donum: quod quidem sine suo fructu prorsus admoneretur, nisi prius acciperet aliquid dilectionis* (nempe gratiæ) *ut addi sibi quæ-*

re-

(129) Lib. 2. *contra Maximinum* cap. 14. n. 9.

(130) Lib. *de Corrept. & gratia* n. 4. *alias* cap. 2.

reret, *unde*, *quod jubebatur*, *impleret* (131). Dicebat propterea, Deum *impossibilia non jubere*, *sed jubendo admonere*, *&* *facere quod possis*, *&* *petere quod non possis* (132). Et alibi eo ipso, quo firmissime *creditur*, *Deum justum*, *&* *bonum impossibilia non potuisse præcipere*, *hinc nos admoneri*, *&* *in facilibus quid agamus*, *&* *in difficilibus quid petamus* (133). Ex quibus duo infert P. Dechamps, profecto non omittenda: *Primum est*, inquit ille, *insulsa*, *ridicula*, *inepta fore hæc omnia testimonia*, *si valeat Jansenii opinio contendentis*, *eos*, *qui Dei mandatum violant*, *non modo per præsentes vires illud implere non posse*, *sed nec per easdem orare*, *sicut oportet*, *ut divinam opem impetrent. Nam illa S. Augustini testimonia*, *respectu ejusmodi hominum*, *hunc sensum efficerent*: Deus impossibilia non jubet, sed jubendo admonet, ut faciant impossibilia, *admonet enim*, *ut vel faciant*, *quod jubet*, *vel orent*, *sicut oportet ad vires impetrandas. Primum ex Jansenii sententia est impossibile iis omnibus*, *qui divinis mandatis non obtemperant*; *quia secundum præsentes vires non possunt facere quod Deus jubet. Secundum quoque ex ejusdem pariter opinione est illis pariter impossibile*; *quia per easdem vires non possunt orare*, *sicut oportet*: *igitur Deus admonet*, *ut faciant quod est impossibile. Quis autem non videt*, *perinde absurdum esse*, *qui ait*, Deum admonere, ut faciamus impossibilia, *ac qui docet*, Deum jubere impossibilia? *Altera observatio quæ manifeste ostendit*, *ex San-*

(131) Lib. *de Gratia*, *&* *liber. arbitr.* num. 37. *alias* cap. 18.

(132) Lib. *de Natura* *&* *gratia* n. 50. *alias* cap. 43.

(133) Lib. *de Natura*, *&* *gratia* n. 83. *alias* cap. 69.

Sancti Augustini mente neminem præcepto teneri, qui completam & proximam vel ejus exequendi, vel divinæ opis implorandæ potestatem non habeat, inde sumitur, quod S. Doctor ait, Deum, cum aliquid imperat, eos, qui facere illud possunt, admonere, ut faciant; alios vero omnes admonere, ut petant. Cur non dicit, istos, perinde ac priores, admoneri ut faciant? Quia nimirum non putat, admonitionem circa illud proprie versari, quod quis non potest; atque adeo existimat, eos tantum admoneri, ut faciant, qui possunt facere, imo qui id facile possunt: Hinc admonemur, *inquit*, & in facilibus quid agamus &c. *Igitur censet, eos omnes, qui admonentur, ut petant, posse petere, imo & facile posse; alias enim, quemadmodum non ait, eos admoneri, ut faciant, quia faciendi potestatem non habent; ita neque diceret, eos admoneri, ut petant, quia petendi potestatem non haberent* (134).

III.

226. Tertio docetur in Janseniano systemate, in statu lapsæ egrotæque naturæ humanam voluntatem interiori gratiæ nunquam resistere. Secus vero sensit S. Augustinus. En illius verba: *Cum voluntatem humanam gratia adjuvante divina sine peccato in hac vita possit homo esse, cur non sit, possem facillime ac veracissime respondere, quia homines nolunt. Sed si ex me quaritur, quare nolunt, imus in longum. Verumtamen etiam hoc sine præjudicio diligentioris inquisitionis breviter dicam. Nolunt homines facere, quod justum est, sive quia latet, an justum sit, sive quia non delectat....*

Ut

(134) Lib. 3. *de heresi Janseniana* disp. 6. cap. 1. n. 4.

Ut autem innotescat , quod latebat , & suave fiat, quod non delectabat, gratiæ Dei est, quæ hominum adjuvat voluntates, qua ut non adjuventur, in ipsis itidem causa est, *non in Deo* (135). Quis autem non videt, in hominibus esse non posse causam, cur *a divina gratia non adjuventur*, nisi quia illius impulsui resistunt? Hinc alibi idem S. Doctor *cum ubique* , inquit, sit præsens (Deus) *qui multis modis per creaturam, sibi Domino servientem, aversum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem , diligentem exhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem, non tibi deputatur ad culpam , quod invitus ignoras , sed quod negligis quærere, quod ignoras; neque illud, quod vulnerata membra non colligis , sed* quod volentem sanare (utique per gratiam) contemnis (illi scilicet resistendo). *Ista tua propria peccata sunt* (136). Scribens quoque ad Simplicianum, *multi*, inquit , *sunt vocati, pauci vero electi , utique ii , qui* vocantem non contempserunt , *sed credendo secuti sunt. . . . . Noluit ergo Esau, & non cucurrit ; sed & si voluisset , & cucurrisset , Dei adjutorio pervenisset, qui ei etiam velle, & currere vocando præstaret, nisi vocatione contemta, reprobus fieret* (137). Alibi quoque idem S. Doctor ita scribit: *Ad illam cœnam, quam Dominus dicit in Evangelio præparatam , nec omnes , qui vocati sunt , venire voluerunt , neque illi , qui venerunt , venire possent, nisi vocarentur. Itaque nec illi debent sibi tribuere, qui venerunt; nec illi, qui noluerunt venire, debent alteri* tri-

(135) Lib. 2. *de Peccatorum meritis* num. 26. *alias* cap. 17.

(136) Lib. 3. *de libero arbitrio* n. 53. *alias* cap. 19.

(137) Lib. 1. q. 2. n. 10.

tribuere, sed tantum sibi; quoniam ut venirent, vocati erant in libera voluntate. Vocatio ergo ante meritum voluntatem operatur. Propterea & si quisquam sibi tribuit, quod venit vocatus, non sibi potest tribuere, quod vocatus est. Qui autem vocatus non venit, sicut non habuit meritum præmii, ut vocaretur, sic inchoat meritum supplicii, cum vocatus venire neglexerit (138). Itaque an clarius loqui potuerit S. Augustinus ad nos monendos, humanam voluntatem non semper consentire divinæ gratiæ, sed illi plerumque resistere, plane non video.

SCHOLION.

227. Quæ ex S. Augustino affert Jansenius, ut evincat, non aliam in statu naturæ lapsæ admissam ab illo fuisse interiorem gratiam, nisi quæ invictissime facit, ut voluntas velit, facile diluuntur. In illis quippe omnibus locis loquitur S. Doctor non de omni interiori gratia Christi, sed de *efficaci*, quam nemo catholicorum negat esse hujusmodi, ut humana voluntas illi nunquam resistat. De hac itaque loquitur ille, cum ait: *Subventum est infirmitati voluntatis humanæ, ut divina gratia*, indeclinabiliter, & insuperabiliter *ageretur........ Fortissimo dimisit atque permisit facere, quod vellet; infirmis servavit, ut, ipso donante, invictissime, quod bonum est, vellent, & hoc deserere*, invictissime *nollent* (139). Hanc ipse intelligit cum dicit: *Hæc gratia, quæ occulte humanis cordibus divina largitate tribuitur, a nullo duro corde respuitur. Ideo quippe*

(138) Lib. 83. qq. *quæst.* 68. n. 5.
(139) Lib. *de correptione & gratia* n. 38. *alias* cap. 12.

pe tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur. Quando ergo Pater intus auditur, & docet, ut veniatur ad Filium, aufert cor lapideum, & dat cor carneum, sicut Propheta prædicante promisit (140). De hac quoque gratia sermo illius est, cum ait: *Quando Deus docet, non per legis litteram, sed per spiritus gratiam; ita docet, ut quod quisque didicerit, non tantum cognoscendo videat, sed etiam volendo appetat, agendoque perficiat...... Si enim solum posse nostrum hac gratia juvaretur, ita diceret Dominus*: Omnis, qui audivit a Patre, & didicit, potest venire ad me. *Non autem ita dixit; sed*: Omnis, qui audivit, *inquit*, a Patre, & didicit, venit ad me........ *Omnis, qui didicit a Patre, non solum potest venire, sed venit* (141). Loquitur demum de hac gratia, dum ad Vitalem Carthaginensem scribens, ait: *Quomodo Deus exspectat voluntates hominum, ut præveniant eum, quibus det gratiam; cum gratias ei non immerito agamus de iis, quibus non ei credentibus, & ejus doctrinam voluntate impia persequentibus, misericordiam prærogavit, eosque ad seipsum* omnipotentissima *facilitate convertit, ac* volentes *ex* nolentibus *fecit* (142)? Hæc igitur, ceteraque id genus S. Augustini testimonia, nullatenus favent Jansenio. Non enim evincunt, quod ipse docet, omnem scilicet gratiam Christi, secundum Augustinum, esse *efficacem*; sed tantum, *efficacem* Christi gratiam ab Augustino fuisse admissam: quod, ut dixi, nullus Catholicorum inficiatur, quamvis in explicanda ratione, qua, illæsa ar-

(140) Lib. *de prædestin. Sanctorum* num. 13. *alias* cap. 8.

(141) Lib. *de Gratia Christi* n. 15. *alias* cap. 14.

(142) Epist. 217. n. 24. *alias* 107. cap. 6.

arbitrii libertate, *indeclinabiliter*, *insuperabiliter*, & *invictissime* illa operetur, non omnes conveniant.

ANIMADVERSIO.

228. Velit tamen, nolitve Jansenius, fateatur necesse est, non omnem Christi gratiam, quam ipse quoque admittit, hisce Augustini testimoniis comprehendi. Ita namque argumentum conficio: Gratia, quam in citatis locis memorat S. Augustinus, ejus est naturæ, tantæque efficaciæ, ut humana voluntas *invictissime* per illam velit, quod justum est, illudque deserere, *invictissime* nolit; ut a nulla voluntate, quantumvis dura, non respuatur; ut auferat cor lapideum, & det cor carneum; ut demum per eam convertatur homo, atque ad Christum veniat. Ipsomet autem docente Jansenio, ut visum est, non omnis medicinalis gratia Christi est hujusmodi. Datur quippe, illius judicio, gratia Christi, quæ non *velle perfectum*, sed solam *velleitatem* in nobis excitat; quæ non ita movet voluntatem, ut per eam *efficaciter* velit, quod volendum est; quæque demum est ita *inefficax*, ut operatio sequi ex illa non possit, nisi ejus inefficacia per aliam suppleatur. Ergo, nisi placeat Jansenio, sibimetipsi apertissime adversari, fateatur oportet, non omnem gratiam Christi esse talem, qualem S. Augustinus in laudatis locis describit. Qua ergo fronte relata S. Augustini testimonia usurpare potuit Jansenius, ut, tanti Doctoris auctoritate, suaderet, omnem Christi gratiam esse efficacem?

IV.

IV.

229. *Quarto*: Janseniani systematis dogma est, ad merendum, & demerendum minime nunc requiri, ut actio sit libera libertate *a necessitate*, sed sufficere, ut libera ipsa sit libertate *a coactione*. At vero quantum ab hac sententia abhorruerit S. Augustinus, mirandum profecto, Jansenium id non vidisse. Præmissa namque definitione peccati, quod nempe sit *voluntas retinendi, vel consequendi, quod justitia vetat, & unde liberum est abstinere*, ait S. Doctor, *etiamne hi libri obscuri mihi scrutandi erant, unde discerem*, neminem vituperatione, suppliciove dignum, qui aut id velit, quod justitia velle non prohibet, aut id non faciat, quod facere non potest? *Nonne ista cantant & in montibus pastores, & in theatris poetæ, & indocti in circulis, & docti in bibliothecis, & magistri in scholis, & antistites in sacratis locis, & in orbe terrarum genus humanum? Quod si nemo* vituperatione, *vel* damnatione *dignus est, aut non contra vetitum justitiæ faciens, aut quod non potest non faciens, omne autem peccatum vel vituperandum est, vel damnandum, quis dubitet, tunc esse peccatum, cum & velle injustum est, & liberum nolle* (143)? Et infra: *dicere animas & esse malas, & nihil peccare, plenum est dementiæ: dicere autem peccare sine voluntate, magnum deliramentum est; & peccati reum tenere quemquam, quia non fecit, quod facere non potuit, summæ iniquitatis est, & insaniæ. Quamobrem illæ animæ quidquid faciunt, si natura, non voluntate faciunt, id est*, si libero & ad faciendum, *&*

(143) Lib. *de duabus animabus* n. 15. *alias* cap. 11.

& ad non faciendum motu animi *carent* ; *si denique* his abstinendi ab opere suo potestas nulla *conceditur, peccatum earum tenere non possumus* (144). Dubium non est autem, quin hic loquatur S. Augustinus de libertate *a simplici necessitate.* Agit enim, ut patet, contra Manichæos, qui ne somniabant quidem, malas animas peccare coactas, & invitas. Certum est etiam, ipsum loqui de hominibus, non qui essent in statu innocentiæ, sed qui sunt post lapsam in Adamo, corruptamque naturam. Hos enim, non illos considerant pastores, poetæ, docti, indocti, magistri, antistites, omnesque demum homines, dum *neminem vituperatione, suppliciove dignum* esse dicunt, qui *id non faciat, quod non potest.* Ergo sentit S. Augustinus, non sufficere ad demeritum, adeoque neque ad meritum, ut immunes simus *a coactione*, sed ratum illi fixumque est, ad faciendum opus pœna, præmiove dignum necessario requiri, ut liberi quoque simus *a simplici necessitate.* Hinc Evodium alloquens S. Doctor, *nunc Deus cum peccantem punit, quid,* inquit, *videtur tibi aliud dicere, nisi,* cur non ad eam rem usus es libera voluntate, ad quam tibi eam dedi, *hoc est*, ad recte faciendum? *Deinde illud bonum, quo commendatur ipsa justitia in* damnandis *peccatis, recteque factis* honorandis, *quomodo esset, si homo careret* libero *voluntatis* arbitrio? *Non enim aut* peccatum *esset, aut* recte factum, *quod non fieret* voluntate. *Ac per hoc &* pœna *injusta esset, &* præmium, *si homo voluntatem non haberet liberam*, hoc est, si necessario tam bene, quam male operaretur (145). Et infra in persona ipsius Evo-

(144) Lib. *de duabus animabus* n. 17. *alias* cap. 12.
(145) Lib. 2. *de libero arbitrio* n. 3. *alias* cap. 1.

Evodii ita loquitur : *motus*, *quo huc atque illuc voluntas convertitur*, *nisi esset* voluntarius, *atque* in nostra *positus* potestate, *neque* laudandus, *cum ad superiora*, *neque* culpandus *homo esset*, *cum ad inferiora detorquet quasi quemdam cardinem voluntatis*; *neque omnino monendus esset*, *ut*, *istis neglectis*, *æterna vellet adipisci*, *atque ut male nollet vivere*, *vellet autem bene*. *Hoc autem monendum non esse hominem*, *quisquis existimat*, *de hominum numero exterminandus est* (146). Hinc etiam Evodius, vel, ut olim credebatur, Augustinus ipse, *peccatum*, inquit, *fit ab anima rationali*, *cui* liberum *voluntatis* arbitrium *est*; *& pœna infligitur justitia Dei*, *quæ nihil facit injuste*. *Adversus hæc solita cæcitate Manichæi latrant*, *& cum convincuntur*, *naturam non esse malam*, *sed in potestate esse hominis facere bene*, *aut male*, *dicunt*, *non esse animæ liberam voluntatem*, *& non vident cæcitatem suam*. *Quis enim non clamet*, stultum esse, præcepta dare ei, cui liberum non est, quod præcipitur, facere; & iniquum esse, eum damnare, cui non fuit potestas, jussa complere (147)? Persuasum demum habet S. Doctor, motum, quo voluntas ab incommutabili bono deflectit, *si natura*, *vel necessitate existit*, *culpabilem esse nullo pacto posse* (148); neminemque futurum esse, ait, qui non agnoscat, totoque corde, utpote verissimum, non suscipiat præclarum illud dictum S. Hieronymi: *Liberi arbitrii nos condidit Deus*, *nec ad virtutem*, *nec ad vitia necessitate trahimur*; *alioquin ubi necessitas*, *nec co-*

(146) Lib. 3. *ejusdem* n. 3. *alias* cap. 1.

(147) Lib. *de fide contra Manichæos*, S. Augustino olim adscripto, cap. 9. & 10.

(148) Lib. 3. *de libero arbitrio* n. 1. *alias* cap. 1.

corona est (149). Nihil est igitur ab Augustini mente magis alienum, magisque contrarium illius doctrinæ, quam ad merendum, & demerendum in hoc naturæ statu non requiri in homine libertatem *a necessitate*, sed sufficere libertatem *a coactione*.

SCHOLION.

230. Neque *necessarium pro coacto*, neque *liberum* pro eo, quod tantum a *coactione* immune est, in hisce, quæ retulimus, locis, sumi a S. Augustino, ex iis, quæ tradita sunt, satis constare puto. Quamobrem alio se vertant Janseniani, necesse est, ut hujus argumenti, quo invicte præmuntur, vim declinent,

V.

231. Docetur *quinto* in systemate Janseniano, medicinalem Christi gratiam ejus esse naturæ, ut humana voluntas vel non possit illi obtemperare, si velit, vel illi, si velit, non possit resistere. Veruntamen secus sentit S. Augustinus. Primo etenim docet, consentire gratiæ, vel ab ea dissentire in libera esse voluntatis potestate. *Adtendat*, inquit S. Doctor, *& videat, non ideo tantum istam voluntatem divino muneri tribuendam, quia ex libero arbitrio est, quod nobis naturaliter concreatum est; verum etiam quod visorum suasionibus agit Deus, ut velimus, & ut credamus; sive* extrinsecus *per Evangelicas exhortationes, ubi & mandata aliquid agunt, si ad hoc admonent hominem infirmitatis suæ, ut ad gratiam justificantem credendo con-*

(149) Lib. *de natura, & gratia* n. 78. *alias* cap. 65.

confugiat; *sive* intrinsecus, *ubi nemo habet in potestate, quid ei veniat in mentem, sed* consentire, *vel* dissentire propriæ voluntatis *est. His ergo modis quando Deus agit cum anima rationali, ut ei credat (neque enim credere potest quodlibet libero arbitrio, si nulla sit suasio, vel vocatio, cui credat) profecto & ipsum velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia ejus prævenit nos.* Consentire *autem vocationi Dei, vel ab ea* dissentire, *sicut dixi*, propriæ voluntatis *est* (150). Esse autem *propriæ voluntatis* consentire gratiæ, & ab ea dissentire, perinde est, ac voluntatem ipsam posse, si velit, gratiæ obtemperare, & si velit, posse illi resistere. Ergo secundum S. Augustinum ea divinæ gratiæ natura non est, ut voluntas vel non possit illi obtemperare, si velit, vel non possit, si velit, illi resistere. Scio equidem, Jansenium respondere, hoc, & similibus locis non aliud ab S. Augustino significari, *quam quod velle, & nolle, consentire, ac dissentire, credere, & non credere, sint officia voluntatis, & libertatis, seu quod idem est*, inquit ipse, *creaturam rationalem non posse velle, aut nolle, consentire, aut dissentire, credere, aut incredulam esse, nisi libero voluntatis arbitrio* (151). Verum contra est. Vel enim, cum ait, *consentire, & dissentire, esse officia voluntatis*, non aliud significare vult Jansenius, nisi *consentire*, & *dissentire* ita pertinere ad voluntatem, quemadmodum *affirmare*, & *negare* pertinet ad intellectum; vel intelligit, quod ipsi volumus, *consentire* scilicet, & *dissentire* esse in potestate libera voluntatis. Non certe hoc alterum, ut patet. Ergo primum.

(150) Lib. *de Spiritu, & litera* n. 60. *alias* cap. 34.
(151) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 34.

mum. Sed indigna prorsus res est, vel suspicari, S. Augustinum ita intellexisse. Ut enim egregie ait Cl. P. Dechamps, *quid absurdius dici, aut fingi potest, quam S. Augustinum inculcare toties, & probare pluribus*, propriæ esse voluntatis consentire, vel dissentire *si his verbis id unum pugnat, consentire, & dissentire esse officia voluntatis? An timendum S. Doctori fuit, ne quis arbitraretur, consentire, & dissentire non voluntatis, sed intellectus, aut phantasiæ munus esse? Quis unquam negavit*, velle *officium esse voluntatis, sicut* intelligere *est officium mentis? Quid ergo S. Augustinus tot verbis id unum contendere, quod nemo inficiatur* (152)? Observetur præterea velim cum eodem Viro doctissimo, S. Augustinum, postquam dixit, *neminem habere in potestate, quid ei veniat in mentem*, continuo subjicere, *sed consentire, vel dissentire propria esse voluntatis*. Sequitur enim hinc, consentire, & dissentire nedum esse actus voluntatis secundum S. Augustinum, sed ita esse in illius potestate, ut, si velit, & consentire ipsa possit, & dissentire. Cum enim ait S. Augustinus, inquit memoratus Vir Cl. *propriæ esse voluntatis consentire, vel dissentire, aliquid voluntati tribuit respectu* consensus, & dissensus, *quod illi non convenit respectu* volitionis *illius* indeliberatæ, *quæ gratia præveniens est. At voluntati convenit respectu* volitionis *illius* indeliberatæ, *ut voluntatis, non alterius facultatis officium sit, eam producere. Igitur, cum S. Augustinus ait*, propriæ esse voluntatis consentire, vel dissentire, *non id tantum voluntati tribuit, ut illius, non alterius facultatis, officium sit, consensum, & dissen-*

(152) Lib. 3. *de Hæresi Janseniana* Disp. 3. cap. 1. n. 3.

sensum producere (153); sed præterea ut actus uterque in illius ex æquo libera sit potestate. Fateturporro Jansenius, *consentire, & dissentire esse officia libertatis*, & *creaturam rationalem consentire, aut dissentire libero voluntatis arbitrio*. Verum, ut ex dictis constat, libertatem sumit pro immunitate *a coactione*, neque aliud est illi *liberum arbitrium*, nisi voluntas, quatenus non coacta, neque invita, sed cum complacentia operatur. Docet secundo S. Augustinus, gratiæ, utique medicinali, cui resistit, posse hominem consentire, & vicissim illi, cui consentit, posse resistere. Ait quippe: *Nemo, nisi Deus, facere arbores potest; sed habet unusquisque in voluntate, aut eligere, quæ bona sunt, & esse arbor bona, aut eligere, quæ mala sunt, & esse arbor mala...... Hoc ergo Dominus dicens, aut facite hoc, aut facite illud, ostendit esse in potestate, quid facerent* (154). Propterea indignum non esse ait, *ut Deus dicat*, ite in ignem æternum, *eis, qui ejus misericordiam per* liberum arbitrium *respuerunt; & dicat*, venite benedicti Patris mei, percipite regnum *eis, qui per* liberum arbitrium *fidem ejus susceperunt, peccata sua confessi sunt &c.* (155). Nemo autem non videt, cum ait S. Doctor, per *liberum arbitrium* divinam misericordiam respui, vel suscipi fidem, non aliud significare, nisi eos, qui divinæ gratiæ consensere, potuisse illi resistere, & vicissim divinæ gratiæ consentire potuisse, qui illi restiterunt. Hinc ad Simplicianum scribens, *multi*, inquit, *sunt vocati, pauci vero electi, utique ii, qui vocantem non*

X *con-*

(153) Loco citato.
(154) Lib. 2. *de Actis cum Felice Manichæo* cap. 4.
(155) Ibidem cap. 8.

contempserunt (resistendo scilicet gratiæ; qua vocati fuerant) *sed credendo* (nempe gratiæ consentiendo, cui poterant resistere) *secuti sunt* (156). Unde addit. *Noluit Esau, & non cucurrit, sed si voluisset, & cucurrisset, Dei adjutorio pervenisset* (157). Demum, ut innumera propemodum alia, profectò non dissimilia, S. Augustini testimonia prætercam, quærens S. Doctor, cur duorum hominum, qui *æqualiter*, ut ipse ait, *corpore*, & *animo* affecti, eademque idcirco gratia donati; vident *unius corporis pulchritudinem*, alter *ad illicite perfruendum moveatur*, alter *in voluntate pudica stabilis perseveret*, non aliam hujusce discriminis caussam assignat, nisi eorum voluntatem. *Quid enim aliud*, inquit, *apparet*, *nisi unum voluisse*, *alterum noluisse a castitate deficere* (158)? Hujus ergo gratiæ ea secundum S. Augustinum natura est, ut & consentire illi possit voluntas, si velit, & si velit, possit illi resistere. Neque enim, si secus, dicere jure ac merito posset S. Doctor, alterum duorum illorum hominum permansisse in castitate, quia voluit, alterum, quia perseverare noluit, ab ea defecisse. Certum est autem, ut alibi vidimus, S. Augustinum loqui eo loci de hominibus in statu naturæ lapsæ. Ergo persuasum ille habuit, talem non esse medicinalem gratiam Christi, ut voluntas nostra vel non possit illi obtemperare, si velit, vel non possit, si velit illi resistere.

SCHO-

(156) Lib. 1. q. 2. n. 10.
(157) Ibidem.
(158) Lib. 12. *de Civitate Dei* cap. 6.

SCHOLION.

232. Celeberrima illa distinctio, ab Augustino tradita (159) duplicis adjutorii, nempe *quo aliquid fit*, & *sine quo non fit aliquid*, tantum abest, ut faveat Jansenio quemadmodum sibi ipse blanditur (160), quin potius illi manifeste officiat. Docet enim nomine auxilii *sine quo non*, tale adjutorium a S. Augustino intelligi, *sine quo voluntas velle non possit, sic tamen ut velle, & nolle, uti, vel non uti, in ejus libero arbitrio relinquatur* (161): nempe tale adjutorium, cui voluntas & obtemperare possit, si velit, & si velit, possit resistere. Si ergo certo constiterit, adjutorium *sine quo non* in statu lapsæ corruptæque naturæ ab Augustino fuisse admissum, eo profecto redigitur Jansenius, ut vel invitus fateatur, in hoc itidem statu talem gratiam admissam fuisse a S. Augustino, cui humana voluntas & obtemperare possit, si velit, & si velit, possit resistere. Certo autem constat, in hoc lapsæ naturæ statu admissum fuisse a S. Augustino auxilium *sine quo non*. De hoc enim loquens, hæc habet: *tunc* (scilicet in statu innocentiæ, dederat Deus) *homini bonam voluntatem...... dederat adjutorium sine quo in ea non posset permanere, si vellet, ut autem vellet, in ejus libero reliquit arbitrio...... nunc autem quibus deest tale adjutorium jam pœna peccati est. Quibus autem datur* (datur ergo), *secundum gratiam* da-

(159) Lib. *de Corrept. & gratia* n. 34. *alias* cap. 12.
(160) Lib. 2. *de Gratia Christi* cap. 4.
(161) Ibidem.

datur, non secundum meritum (162). Ergo etiam in statu naturæ lapsæ ea secundum Augustinum datur gratia, cui humana voluntas obtemperare potest, si vult, & cui, si vult, potest illa resistere. Igitur vel hanc gratiam non intellexit S. Augustinus nomine auxilii *sine quo non*, ut contendit Jansenius, vel illam quoque is ipse admittat necesse est, nisi velit Sancto Augustino manifestissime adversari.

ANIMADVERSIO.

233. Sumpto secundum S. Augustinum auxilio *sine quo non* pro tali gratia, cui in libera sit potestate voluntatis obtemperare, & resistere, dubium nemini esse potest, quominus turpissime erraverit Jansenius, dum scripsit: *Semipelagianos in eo fuisse hæreticos, quod eam gratiam admiserint, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.* Si enim Semipelagiani ob hanc causam fuerint hæretici, etiam S. Augustinum erraſſe contra fidem dicendum a Jansenio est, cum illam scilicet gratiam in hoc naturæ statu, ut est modo visum, ipse quoque admiserit.

VI.

234. Traditur demum in systemate Janseniano, Christum Dominum mortuum esse pro solis prædestinatis, proque illis dumtaxat sanguinem suum fudisse. Contra autem sensit S. Augustinus. Docet enim primo, fore ut Christus non unam tantum Mundi partem judicet, quia non una tantum suo sanguine ab illo empta

(162) Lib. *de Corrept. & gratia* n. 32. *alias* cap. 11.

empta est. *Judicabit*, inquit, *orbem terrarum in æquitate*, *non* partem, *quia non partem emit* (163). Ergo secundum S. Augustinum non pro solis prædestinatis mortuus est Christus, suumque sanguinem fudit. Unam quippe dumtaxat Mundi partem, ut patet, Christus Dominus sua passione & morte tunc emisset. Docet secundo, Christum fudisse sanguinem suum etiam pro Juda. *Projecit* (Judas) ait ille, *pretium argenti*, *quo ab illo Dominus venditus erat*; *nec agnovit pretium, quo ipse a Domino redemptus erat* (164). Docet tertio, orasse Christum ad Patrem etiam pro crucifixoribus suis. *De cruce*, inquit S. Doctor, *cum diceret Christus*: *Sitio*, *fidem illorum quærebat*, *pro quibus dixerat*: Pater ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt. *Sed illi quid propinaverunt sitienti?* Acetum. *Acetum etiam* vinum vetus *dicitur. Merito de vetere homine propinaverunt*, *quia novi esse noluerunt* (165). Reprobi ergo sunt, pro quibus secundum S. Augustinum tunc oravit. Hinc alibi etiam idem S. Doctor, *sic*, inquit, *dilige inimicos tuos*, *ut fratres optes. Sic enim dilexit ille*, *qui in cruce pendens ait*: Pater ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt. *Neque enim dixit*: Pater, vivant isti multo tempore: me quidem occidunt, sed ipsi vivant. *Sed quid ait?* Ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt. *Mortem sempiternam ab eis expellebat prece misericordissima*, *&* *potentia præstantissima. Multi ex eis crediderunt*, *&* *dimissus est eis fusus sanguis Christi* (166). Si multi itaque ex illis credidere;

 ergo

(163) Enar. *in Psalm.* 95. n. 15.
(164) Enar. 2. *in Psalm.* 68. n. 11.
(165) Enar. 1. *in eundem* n. 14.
(166) Tract. 1. *in Epist. Joannis* n. 9.

ergo non omnes, pro quorum æterna salute Christus oravit Patrem, prædestinati fuerunt; adeoque &c. Docet postremo S. Augustinus, pro iis omnibus mortuum esse Christum, qui originale peccatum, Adæ culpa, contraxerunt. *Ex hoc*, ait, *probavit* (Apostolus) *omnes mortuos esse, quia pro omnibus mortuus est unus. Impingo, inculco, infercio recusanti: accipe, salubre est, nolo moriaris. Unus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt. Vide* (Juliane; hunc enim ille alloquitur) *quia consequens esse voluit, ut intelligantur omnes mortui, si pro omnibus mortuus est* (167). Velit ergo nolit Jansenius, alterutrum concedat oportet, aut scilicet solos prædestinatos obnoxios esse originali peccato, aut non pro solis prædestinatis secundum S. Augustinum mortuum esse Christum.

SCHOLION.

235. Plura ex S. Augustino colligit, obtruditque Jansenius, ut suadeat, Christum Dominum pro solis prædestinatis ex illius sententia mortem subjisse. Facile tamen illis omnibus fit satis, id unum si consideretur, quod communiter docent Theologi, videlicet Christum Dominum mortuum esse pro omnibus *sufficienter*, sed pro solis prædestinatis *efficaciter*. Hac enim posita distinctione, nihil prorsus facessere potest negotii, quod S. Augustinus dixerit, *neminem perire eorum, pro quibus Christus mortuus est* (168), & Christum *non pro Mundo*, hoc est, non pro reprobis, *sed pro his quos ei*

(167) Lib. *6. contra Julianum* n. 8. *alias* cap. 4.
(168) Epist. 169. n. 4. *alias* epist. 102.

ei Pater dedit, scilicet pro prædestinatis, *rogasse* (169). Sensus est enim ; neminem perire ex his, pro quibus Christus *efficaciter* mortuus est, proque illis Christum *efficaciter* orasse, quos jam noverat a Patre prædestinatos.

VII.

236. Hæc cum ita sint, luculentissime, mea quidem sententia, demonstratum manet, systema Jansenianum esse non posse systema S. Augustini ; cum scilicet plane repugnet, ut Vir tantus pugnantia tradiderit. Id porro hac etiam brevi, sed satis valida ratione confirmatur. *Illud systema* nequit esse S. Augustini, in quo efficacia divinæ gratiæ cum libero arbitrio facillime conciliatur. Id quippe, ut visum est alibi, captu difficillimum, imo captum nostrum plane superans Augustinus ipse appellat (170). In systemate autem Janseniano contra res se habet. Nihil enim facilius captu est, quam voluntatem nostram ideo sub gratia, quantumvis efficaci, esse liberam, quia ab illa non cogitur, nihilque sub ea agit reluctans, & invita. Ergo Jansenii systema nequit esse systema S. Augustini.

(169) Tract. 107. *in Joannem* n. 1.
(170) Lib. *de Gratia Christi* n. 52. *alias* cap. 47.

PROPOSITIO IV.

Jansenii systema de Medicinali Gratia Christi tantum abest ab Augustini doctrina, ut imo Lutheri, Calvini, aliorumque damnatorum hominum placitis plane consentiat.

256. Qui plenariam hujusce propositionis demonstrationem cupit., is Cl. Patrem Dechamps adire potest, & lib. 1. disp. 1. *de Jansenii furtis* rem hanc adeo absolutam perspiciet, ut nihil desiderari supersit, quo concludi manifeste queat, Jansenium revera fuisse hæreticorum purum, putumque plagiarium. Verum, ne in hoc nos penitus deficiamus, eo quod a Cl. Viro per extensum actum jam sit, bicolumne hic scriptum subjiciemus, in quo aliquæ dumtaxat describentur sententiæ, quarum comparatione, nostræ propositionis veritas ad oculos patefiet. Primo quidem eas afferemus, ex quibus apparebit luculentissime, quomodo cum hæreticis Jansenio quoque solemne fuerit Scholasticos spernere, de plena Augustini intelligentia se impudenter jactare, ac demum perbelle in præcipuis tradendis erroribus, ac errorum fontibus, convenire; ut tandem inferre quilibet possit, non ab Augustino, sed a Luthero, Calvino, aliisque damnatis hominibus suam Jansenium doctrinam hausisse, & novis dumtaxat artibus, revera suis, dissimulasse. Operi manum illico admoveamus.

Jansenius.

Lib. Proæm. cap. 3. Quid aliud obsecro senten-

Calvinus.

Lib. 1. Institutionis cap. 16. n. 8. Hinc tanta Philo-

Janſenius.

tentias illas peperit, quæ divinam gratiam imperioſo nutui humanæ libertatis aptavit, niſi Philoſophia....... ? Semper Philoſophia, quemadmodum mater hæreticorum fuit, ita rerum divinarum arcanis definiendis, mater errorum eſt.

Ibidem cap. 6. Quibus definiendis (*loquitur de Scholaſticorum controverſiis*) non raro, magis Ariſtotelis commentatio, quam Spiritus Sancti revelatio præſidet.

Ibidem cap. 10. Itaque venerabilem ſtylum ejus (*Auguſtini*) arripui, nulliſque tædiis aut laboribus territus, volutationi, & lectioni aſsiduæ univerſorum

Calvinus.

loſophis objecta caligo; quod in ruina ædificium, & in diſsipatione aptas juncturas, quærebant....Qui vero (*loquitur de Papiſtis*) Chriſti ſe diſcipulos eſſe profeſsi, in homine perdito, & in ſpirituale exitium demerſo, liberum arbitrium adhuc quærunt, inter Philoſophorum placita, & cœleſtem doctrinam partiendo, plane deſipiunt, ut nec cœlum, nec terram attingant.

In antidoto Decreti Sorbonici *Sorbonicos deridens*: Probatur ſic, quia Magiſtri noſtri ſic determinaverunt per Ariſtotelem, & omnes Philoſophos, qui rationem in homine Dominam conſtituunt, loco Spiritus Sancti.

Idem lib. 3. de lib. arb. *adverſus Pighium*. Nunc vero hoc quoque a me fortaſsis requirent aliqui, ut quod gloriatus ſum de Auguſtino, illum prorſus noſtrum

Jansenius.

rum librorum ejus, iterum iterumque sæpius repetitæ, per viginti duorum annorum spatium immersus fui, hoc unicum spectans, ut..... genuinam doctrinam ejus, quantum luminis mihi Deus daret, radicitus intelligerem.

Calvinus.

strum esse, nunc plenius, & pluribus testimoniis confirmem. Qua in re præstanda non tam difficultate, quam prolixitate impedior...... Nos nihil quam Augustinum sequimur....... etiam si crepet Pighius, nobis extorquere hoc non potest, quin Augustinus sit noster.

Idem lib. *de ætern. Dei prædest.* Augustinus ipse adeo totus noster est, ut si mihi confessio scribenda sit, ex ejus scriptis contextam proferre abunde mihi sufficiat

Jansenius.

Lib. 2. *de statu nat. laps. cap.* 2. Ignorantia etiam, quæ necessitatis est, non voluntatis, hoc est invincibilis, non caret peccato, ut dogma fidei ab antiquis traditum.

Ibidem cap. 3. Ecce inexcusabilem dicit (*Augusti-*

Lutherus.

In cap. 12. *Genesis tom.* 6. Falsa est illa celebris Scholasticorum sententia de ignorantia invincibili excusante...... tanta cæcitas est in Papæ Scholis, & Ecclesiis..... Quisquis invincibilem hanc ignorantiam excusationem mereri statuit,

Jansenius.

stinus) omnem esse peccatorem, justamque damnationem ejus, sive peccaverit, quia scire quid lex jubeat noluit, sive quia scire non potuit.

Ibidem cap. 22. Aliud vero argumentum gravissimum contra statum puræ naturæ ex ignorantia illa invincibili juris naturalis, ex qua docet Augustinus infinita ab hominibus etiam subinde sanctis peccata perpetrari.... De qua ignorantia videnda sunt quæ supra..... videlicet, quod fidei catholicæ sit, juxta Augustinum, peççata inde pullulantia vera esse peccata, & pœnis homines obnoxios constituere.

Lib. 4. *de statu naturæ lapsæ cap.* 22. In illis locis, ubi Augustinus adversus Manichæos disputando dicit, neminem peccare in eo, quod caveri nul-

Lutherus.

tuit, evertit Scripturam Sacram, & tollit è medio Christum justitiæ solem, revelatum ideo ut hanc ignorantiam tolleret.

Calvinus.

In cap. 12. *Lucæ.* Quasi vero ad repellendum Dei judicium sufficiat ignorantiæ clypeus.

Lib. 2. *Instit. cap.* 2. n. 25. Quare ut supra reprehensus est Plato, quod omnia peccata ignorantiæ imputarit; ita & eorum est repudianda opinio, qui consultam malitiam, & pravitatem in omnibus peccatis intercedere tradunt. Nimium experimur quoties labamur cum bona nostra intentione &c.

Lib. 3. *de lib. arbit.* Negat Augustinus, peccare in eo quempiam, quod caveri nullo modo possit. Inspiciat locum, qui volet, an non de peccati initio

Jansenius.

nullo modo potest..... semper de origine mali loquitur, unde omnia mala in creaturam rationalem profluxerunt.

Lib. 3. *de Gratia Christi cap.* 14. Peccatores Dei mandata prætereuntes, sunt culpæ rei, sive illa facere possint, sive non possint.

Ibidem cap. 17. Potest Deus idipsum homini post peccatum æterna sua lege jubere, quod ante peccatum jusserat, quamvis ei jam propria culpa factum sit impossibile...... ut sciat homo quid sibi faciendum sit, neque peccatis suis prætexat ignorantiam, dicendo se nescivisse quid a se peteret Deus..... *O homo in præceptione cognosce quid debeas agere: in correptione cognosce tuo te vitio non habere.*

Ibi-

Calvinus.

tio loquitur, quo scilicet convincat, non aliunde hanc, qua hodie præmimur, necessitatem, quam ex voluntario hominis lapsu provenisse.

Lib. 2. *Instit. cap.* 5. n. 1. Si quis disceptare cum Deo velit, & hoc prætextu judicium subterfugere, quoniam aliter non potuit, habet paratam responsionem, non ex creatione esse, sed naturæ corruptione.

Ibidem n. 4. Instant, frustra exhortationes suscipi, supervacaneum esse admonitionum usum, ridiculas esse objurgationes, nisi sit penes peccatorem parere. Similia olim cum objectarentur Augustino, libellum de correctione, & gratia scribere coactus est; ubi etsi copiose illa diluit, ad hanc tamen summam adversarios revocat: *O homo in præceptione cognosce quid debeas agere; in correctione*

ne

Jansenius.

Ibidem cap. 5. Cum Deus non præbet homini, ut animus legis impletione delectetur..... nemo opponat, orari saltem posse, ut ista delectatio, quæ sufficiat implendæ legi divinitus tribuatur; dico enim, non solum Judæis, sed & Christianis, non solum carnalibus, sed & spiritualibus gratiam talem sufficientem ad faciendum, quod jubetur, frequenter subtrahi, atque ita subtrahi, ut nec pro tali gratia adepiscenda, deprecandi similis sufficiens gratia habeatur

Ibidem cap. 13. Ex quo fit, ut illum Apostoli locum, quo dicit, *fidelem esse Deum, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet cum tentatione proventum, ut possitis sustinere*, nullo modo tam indiscrete intel-

Calvinus.

ne cognosce, tuo te vitio non habere.

Ibidem cap. 7. num. 5. Quod autem impossibilem legis observationem diximus, id est paucis verbis explicandum simul, & confirmandum. Solet enim vulgo absurdissima sententia videri, ut Hieronymus non dubitarit anathema illi denunciare. Quid visum sit Hieronymo nihil moror; nos quid verum sit inquiramus...... ejusmodi argutia vexabant Augustinum Pelagiani, injuriam fieri Deo, si plus jubeat, quam per ejus gratiam præstare queant fideles.

Ibidem cap. 2. n. 6. Hoc si recipitur, extra controversiam erit, non suppetere ad bona opera liberum arbitrium homini, nisi gratia adjuvetur, & gratia quidem speciali, qua electi soli per regenerationem donantur. Nam Phre-

Jansenius.

telligat, ut hoc in omnibus omnino fidelibus observetur. Noverat enim, hoc non exiguum esse divinæ gratiæ beneficium, quod propterea quia gratia est, non promiscue cuilibet etiam credentium tribuat. Hæc igitur omnia plenissime, planissimeque demonstrant, nihil esse in S. Augustini doctrina certius ac fundatius, quam esse quædam præcepta, quæ hominibus non tantum infidelibus, excœcatis, obduratis, sed fidelibus quoque & justis, volentibus, conantibus secundum præsentes quas habent vires, sunt impossibilia, deesse quoque gratiam, qua fiant possibilia.

Lib. 2. *de Gratia Christi cap.* 4. Alterum adjutorii ge-

Calvinus.

Phreneticos nihil moror, qui gratiam pariter & promiscue expositam esse garriunt.

Ibidem cap. 3. num. 10. Qua gratia non quoslibet promiscue dignatur Dominus, quemadmodum vulgo jactatur illud, ni fallor, Occamicum, eam nemini denegari facienti quod in se est.

Ibidem cap. 5. n. 6. Qui pro ingenti piaculo ducunt, si dicatur, legis observationem esse impossibilem, validissimo scilicet argumento insistunt, frustra alias datam esse legem. Perinde enim loquuntur ac si nusquam Paulus de lege loquutus esset. Quid enim quæso, ista sibi volunt, legem propter transgressiones positam esse, legem peccatum efficere, subingressam esse, ut abundaret delictum.

Idem lib. 5. *de Libero arbitrio tertiæ edit. Genevensis*

Jansenius.

genus est *quo*, simul ac datum fuerit, fit effectus, & si non datur nunquam fiet. Nempe quia tantæ necessitatis est, ut sine illo non possit effectus fieri; tantæque efficaciæ ut hoc ipso quo datur, continuo fiat.

Lutherus.

sis pag. 203. & 204. Aliud est, inquit (*Augustinus*), adjutorium *sine quo* aliquid non fit; & aliud est adjutorium *quo* aliquid fit. Primo itaque datum est homini adjutorium perseverantiæ, non quo fieret ut perseveraret; sed sine quo per liberum arbitrium perseverare non posset.... Augustinus non tantum posse nobis dari, sed etiam velle, testatur..... si quis oblatam gratiam respuit, ubi illa, sicuti Augustinus vocat, indeclinabilis, & insuperabilis gratiæ actio?

Ibidem cap. 25. Hæc itaque est ratio & radix, cur nulla omnino medicinalis Christi gratia effectu suo careat, sed omnis efficiat, ut voluntas velit, & operetur....... *Hæc gratia, quæ occulte humanis cordibus tribuitur, a nullo duro corde respuitur.* Quod est perinde ac si apertissime diceret (*Augustinus*): nun-

Idem lib. 3. *Instit. cap.* 24. n. 1. *Hæc gratia, quæ occulte humanis cordibus tribuitur, a nullo duro corde respuitur*..... Quid est, omnis qui audivit a Patre, & didicit, venit ad me; nisi, nullus est qui audiat, & discat a Patre, & non veniat ad me? Si enim omnis, qui audivit a Patre, & didi-cit,

Jansenius.

nunquam illa caret effectu suo, ideo quippe tribuitur, ut duritia cordis, seu voluntatis ablata, qua sola impeditur operatio, non careat effectu suo. Unde statim adjicit: *quando ergo Pater auditur, & docet, ut veniatur ad filium, aufert cor lapideum,* hoc est voluntatem duram, & inflexibilem.

Ibidem lib. 3. *cap.* 1. Dum igitur facit gratia Christi, ut omnis, qui audivit, ac didicit, veniat, profecto satis ostenditur & possibilitatis profectus, & voluntatis affectus, & actionis effectus.

Lib. 2. *de Gratia Christi cap.* 23. Laudem boni operis, bonæque voluntatis partiri cum Deo, impium esse ex eo patet, quod post lapsum hominis tota laus bonæ voluntatis, atque operis in solam gratiam refundenda sit..... Quid est Deus operatur vel-

Calvinus.

cit, venit; profecto omnis qui non venit, non audivit a Patre, nec didicit.

Ibidem lib. 2. *cap.* 3. n. 11. Neque secus accipi sententia Christi potest: omnis, qui audivit a Patre meo, venit ad me, quam ut efficacem a se ipsa Dei gratiam doceat, quemadmodum Augustinus contendit.

Lib. 3. *Instit. cap.* 24. n. 7. Quod si aperte impium est, inter Dei gratiam, & voluntatem hominis bonum opus partiri; non dubitemus nostris voluntatibus nihil relinquere.

Lib. 2. *cap.* 3. n. 7. Ideo non recte a Chrysostomo scriptum est, nec gratiam sine

Jansenius.

velle? ..... nisi Deus operatur ipsam nostræ voluntatis determinationem. Non ergo ex homine homini est ista suæ voluntatis determinatio, sed ex Deo, gratia sua hominem determinante.

Ibidem cap. 24. Quapropter Dei gratiam Augustinus ita victricem statuit supra voluntatis arbitrium, ut non raro dicat, hominem operanti Deo per gratiam non posse resistere.

Lib.4. de Statu nat. lapſ. cap. 24. Peccandi vero necessitas, quam Augustinus tradit, sublataque libertas benefaciendi, non repugnat arbitrii libertati ..... sed in eo tota hallucinatio sita est, quod cum audimus liberum voluntatis arbitrium, solemus imaginari indifferentiam quamdam voluntatis ad bonum, & malum, quam semper hominibus adesse mor-

Calvinus.

sine voluntate, nec voluntatem sine gratia quisquam posse operari; quasi vero non ipsam quoque voluntatem operetur gratia.

Ibidem n. 10. Non enim docet Apostolus, offerre nobis bonæ voluntatis gratiam, si acceptemus, sed ipsum velle in nobis efficere; quod non est aliud, nisi Dominum suo spiritu cor nostrum dirigere, flectere, moderari, & in eo tamquam in possessione sua regnare.

Ibidem. Movet (*gratia*) voluntatem non qualiter multis sæculis traditum est, & creditum, ut nostræ postea sit electionis motioni aut obtemperare, aut refragari, sed illam efficaciter afficiendo. Illud ergo toties a Chrysostomo repetitum repudiari necesse est: *quem trahit volentem trahit*: quo insinuatur, Dominum porrecta tantum, manu expecta-

Janſenius.

mordicus aſſerebat Julianus, inficiabatur Auguſtinus, & ipſa veritas Catholicos inficiari cogit. Hæc imbecillitas imaginandi in Catholicis, & ſentiendi in Pelagianis ex Philoſophorum Gentilium inſtitutione nata eſt.

Lib. 6. de Gratia Chriſti cap. 6. Duplex autem in doctrina ejus neceſsitas reperitur, una quæ operatur effectum ſuum, etſi nolis, ſeu quantuncunque renitaris: altera qua ſimpliciter neceſſe eſt aliquid fieri ſine reniſu voluntatis. Prima repugnat voluntati, atque funditus perimit, non autem illa neceſsitas, quæ eſt ſimul voluntaria.

Ibidem cap. 18. Vides ergo, nihil omnino ad actum liberum requiri, niſi ut actus ſit voluntatis cum ratione deliberata agen-

Calvinus.

ctare, an ſuo auxilio juvari nobis adlubeſcat. Talem fuiſſe hominis adhuc ſtantis conditionem concedimus, ut potuerit ad alterutram partem (*per indifferentiam*) inclinare.

Ibidem cap. 1. n. 10. Medium, quod Sophiſtæ imaginantur, cui obſequi, vel repellere liberum ſit, aperte excludi videmus.

Ibidem cap. 3. num. 5. Quod voluntarium, etiam liberum. . . . . . ut nec neceſsitas, cum voluntaria ſit, excuſare valeat voluntatem, nec voluntas, cum ſit illecta (*certe per delectationem*), excludere poſsit neceſsitatem. Eſt enim hæc neceſsitas quodammodo voluntaria. Poſtea dicit (*Bernardus*), nos premi jugo, non alio tamen quam voluntariæ cujuſdam ſervitutis: ideo pro ſervitute eſſe miſerabiles, pro voluntate inexcuſabiles, quia voluntas cum

Jansenius.

agentis, spontaneus, non coactus.

Ibidem cap. 24. Sexto, opus esse laude, vel vituperio dignum, meritorium, vel demeritorium ex hoc quod est voluntarium, spontaneum non coactum, tametsi sit determinatum ad unum

Ibidem lib. 7. *cap.* 1. Hactenus declaravimus generalem libertatis rationem, a qua dictum est liberum arbitrium commune bonis ac malis, in eo sitam esse, quod immune sit a necessitate coactionis, ut Sanctus Bernardus, Magister sententiarum, & ceteri loquuti sunt; vel *a necessitate, quæ non est in nostra potestate, sed etiamsi nolumus efficit id, quod potest*, ut S. Augustinus, quamvis idem diceret, loqui maluit.

Ibidem cap. 3. non poterit amplius de ejus (Augustini) mente dubitari, qua

Calvinus.

cum libera esset, servam se peccati fecit.

Ibidem cap. 4. num. 1. Distinctio inter coactionem, & necessitatem posita fuit, unde liqueret, eum, dum necessario peccat, nihilo tamen minus voluntarie peccare.

Lib. 2. *Instit. cap.* 3. n. 5. Hæc igitur distinctionis summa observetur, hominem, ut vitiatus est ex lapsu, volentem quidem peccare, non invitum, nec coactum; affectione animi propensissima, non violenta coactione, propriæ libidinis motu, non extraria coactione.

Ibidem n. 14. Quod autem alibi dicit (*Augustinus*), non tolli gratia vo-

Jansenius.

qua eum sentire, & constanter docere diximus, libertati arbitrii solam necessitatem coactionis, seu quæ, etsi nolumus, efficit id quod potest, esse contrariam, omnemque actum voluntarium, seu spontaneum, hoc ipso esse liberum. Hoc enim ipsum (*delectatio sive cœlestis sive terrena*), quod voluntatem sponte velle, seu consentire facit, hoc eam, ut vidimus, etiam liberam facit.

Ibidem lib. 6. cap. 34. Sed sicut ex istiusmodi Scripturæ testimoniis perperam concluderetur, ergo Deus libero arbitrio caret, ergo Angeli, ergo beati homines, ergo Dæmones libertatis expertes sunt, ergo ipse, Christus Dominus...... ergo neque recte concluditur, actum rationalis voluntatis

Calvinus.

luntatem, sed ex mala mutari in bonam, & cum bona fuerit, adjuvari; significat tantum, hominem non ita trahi, ut sine motu cordis, quasi extraneo impulsu feratur, sed intus sic affici, ut ex corde obsequatur...... Docet quod per eandem gratiam, impresso delectationis impetu, ad perpetuitatem conformetur, quod illa gubernante, nunquam excidat, deserente, protinus corruat.

Ibidem n. 5. Si liberam Dei voluntatem non impedit, quod necesse est illam agere; si diabolus nonnisi male agere potest, voluntate tamen peccat; quis hominem ideo minus voluntarie peccare dicet, quod sit peccandi necessitati obnoxius...... Hinc certe agnoscunt lectores, nihil me novum afferre, quod olim ex piorum hominum consensu prodidit Au-

Jansenius.

tis solius coactionis expertem, non esse liberum.

Ibidem cap. 38. Veteres non obstante immutabili necessitate; omnem omnino rationalem, voluntatem, hoc est voluntatis motum, & liberam, & electivam sui objecti posuerunt, sola exclusa violentia, coactionisque necessitate. . . . . . . .Fidenter dico; quicunque doctrinam istam a nobis traditam, erroris in simulare ausus fuerit, non Augustinum, non Bernardum, sed Philosophiam Aristotelis, ducem, ac patronam habiturus est.

Calvinus.

Augustinus, & mille fere annis postea in Claustris Monacorum retentum fuit. Lombardus autem, quum necessitatem a coactione distinguere nesciret, pernicioso errori materiam dedit.

Lutherus.

Lib. de Servo arbitrio. Sequitur nos necessario operari: necessario vero dico, non *coacte*: hoc est, homo cum vacat spiritu Dei, non quidem violentia, velut captus obtorto collo, nolens facit malum; sed sponte, & libenti animo facit.

Jansenius.

Lib. 8. *de Gratia Christi cap.* 21. Objicietur fortassis adversus istam gratiæ, & liberi arbitrii concordiam, eam a sententia Calvini non differre...... Respondetur, non omnia, quæ hæretici docent, sunt hæretica...... Hæc sunt, quæ Ecclesia in Calvino, quantum ad hanc materiam gratiæ, & liberi arbitrii improbavit. Primum est, quod Calvinus negat, esse in homine boni, & mali electionem........ Quintum denique est; quod fronte retecta tandem docet, non esse in homine liberum arbitrium, ipsumque nomen inane, & exterminandum esse.

Ibidem lib. 6. cap. 5. Itaque libera est voluntas, hoc est volitio, ratione sui, quia est essentialiter libera. Implicat enim contradictionem, ut voluntas non sit libera, sicut implicat, ut volendo, non veli-

Martinus Bucerus.

Lib. de Concordia doctrinæ. Pacem futuram esse non dubito, Catholicos inter, & Lutheranos, si sola *coactio* libertati repugnat. Quod enim Catholici dicunt, hominem esse liberi arbitrii, intelligi debet de arbitrio libero a *coactione*, non a necessitate. Quod vero dicunt Lutherani, hominem non esse liberi arbitrii, accipiendum est de libero arbitrio a *necessitate* non a *coactione*.

Calvinus.

Lib. 2. *de Libero arbitrio adversus Pighium.* Si coactioni opponitur libertas, liberum esse arbitrium, & fateor, & assevero, ac pro hæretico habeo quisquis secus sentiat. Si hoc, inquam, sensu *liberum* vo-

Jansenius.

velimus, aut non faciamus quod volumus: hoc est, ut voluntas non sit voluntas... Ecce a radicibus ostensum, impossibile esse, ut volitio non sit in nostra potestate, vel non sit libera.

Lib. 3. de Gratia Christi cap. 20. Prima igitur expositio est, ut dicatur, omnes homines velle salvos fieri, accommodata scilicet distributione, omnes qui videlicet salvantur...... Secunda expositio est, quam etiam præformasse videtur Augustinus, in verbis Apostolicis intelligendam esse distributionem, non pro *singulis generum*, hoc est pro omnibus omnino singularibus hominibus, sed *pro generibus singulorum*, hoc est pro omni genere hominum; pro Judæis, & Gentibus &c. quia ex omni genere hominum aliqui præde-

Calvinus.

vocetur, quia non cogatur, aut violenter trahatur externo motu, sed sponte agatur sua, nil moror.

Lib. 2. Instit. cap. 2. n. 7. Liberi ergo arbitrii hoc modo dicitur homo, non quia liberam habeat boni æque ac mali electionem, sed quia male *voluntate* agit, non *coactione*.

Ibidem cap. 3. n. 5. Ideo simpliciter velle, hominis; male velle, corruptæ naturæ; bene velle, gratiæ. Porro quod libertate abdicatam voluntatem dico, necessitate in malum vel trahi, vel duci, mirum est sicui videatur aspera locutio, quæ nec absonum habet quippiam, nec a Sanctorum usu aliena est. Offendit autem eos, qui inter *necessitatem*, & *coa-*

Jansenius.

destinati sunt, ac salvi fiunt.

Ibidem cap. ultimo in fine. Hinc etiam fluxit, quod nunquam locum illum Apostolicum *Deus vult omnes homines salvos fieri* ad omnes omnino homines extendi passus fuerit (*Augustinus*) ..... illa extensio tam vaga modernorum Scriptorum, non alio ex capite, quam ex ista generali voluntate Dei erga salutem omnium, & ex illa sufficientis gratiæ, omnibus conferendæ, præparatione fluxit: quorum utrumque Augustinus, Prosper, Fulgentius, & antiqua Ecclesia, veluti machinam a Semipelagianis introductam repudiavit.

Ibidem ad initium. Sed aliud argumentum pro gratia sufficienti omnium proferri solet, quia Christus est Redemptor omnium, juxta illud primæ ad Timotheum secundo capite: qui

Calvinus.

coactionem distinguere nesciunt.

Lib. 3. de Æterna Dei prædest. versus finem. Sensus Pauli cuivis non contentioso satis facilis est, ac dilucidus..... Quis non videt, ordinum hic fieri mentionem potius, quam singulorum hominum? neque vero ratione caret trita illa distinctio, non singulos generum, sed genera singulorum notari..... Nunc jactet Pighius, Deum velle omnes salvos fieri ..... agitatus olim a Pelagianis fuit locus iste: clare patet, quam secure Augustinus hanc objectionem contempserit.

Lib. de Occulta Dei provid. non procul a fine. Quod citare soletis ex Paulo, Deum omnes velle salvos fieri, quam nihil errori vestro suffragetur, alibi planum fecisse mihi videor.

Jansenius.

qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus. ..... Respondetur & hoc argumentum, sicut omnia præcedentia, jam olim ad nauseam usque a Pelagianis, præsertimque a Massiliensibus inculcatum fuit, ut mirum sit, Recentiores tanto studio trita hæreticorum arma colligere, & obsoleta recudere.... hinc genuinius, veriusque respondemus, Christum, dici, *se dedisse redemptionem pro omnibus*, hoc est pro universa sua Ecclesia toto orbe dispersa, & consequenter pro omnibus hominum generibus, regibus, privatis, nobilibus, ignobilibus &c. Itemque pro omnibus, hoc est pro hominibus omnium nationum, linguarum, & gentium.

Ibidem versus finem. Quisquis ergo perit, non ille, ex Augustini mente, Christi sanguine redemptus est

Calvinus.

decor. Nam certo certius est, Paulum illic non de singulis hominibus agere, sed intelligere ordines, & genera vocationum

Andreas Vvilletus insignis Calvini breviator

In synopsi Papismi, lib. de Lap. hominis. Apostolus, ut testatur Augustinus, per omnes homines, omne hominum genus intelligit, ut superiores, inferiores, reges, principes, subditos, ut clare ex præcedentibus liquet. Eodem sensu dicitur & Christus dedisse semet redemptionis pretium pro omnibus, idest pro omnium hominum genere.

Ibidem de reparat. gener. human. Si Deus omnes homines salvos fieri vellet, cur non omnes salvarentur? nam ejus voluntati quis resistit? Neque hic vetustiorum Pelagianorum valet effu-

Jansenius.

est. . . . . Quæ sane cum in Augustini doctrina, perspicua certaque sint, nullo modo principiis ejus consentaneum est, ut Christus Dominus, vel pro infidelium in infidelitate morientium, vel pro justorum non perseverantium æterna salute, mortuus esse, sanguinem fudisse, semetipsum redemptionem dedisse, patrem oraße sentiatur. Scivit enim quo quisque jam ab æterno prædestinatus erat; scivit hoc decretum neque ullius pretii oblatione mutandum esse, nec seipsum velle mutare.

Ibidem cap. 20. Sic explicuerunt eum hostes gratiæ Pelagiani, & Semipelagiani. Fons enim erroris istius Pelagius, in Commentario Epistolæ istius ad Timotheum explicat, *Deum velle omnes salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*, si tamen ipsi vocanti

Andreas Vvilletus.

effugium, Dei voluntatem non impleri, scilicet quia homo adversatur: ita enim Deo homines potentiores constituerentur.

Theodorus Beza.

Lib. de ætern. Dei prædest. Primum affers eum Pauli locum, in quo dicitur, velle Deum, ut omnes salvi fiant. Verum hæc fuit Pelagianorum objectio; ne tibi primum in mentem venisse putes.

Idem in Apol.Collo. mompelgartensis. Paratus sum non solum ad publicam revocationem, sed etiam ad durissimam pœnam, si quis ex veteri Scriptore demonstraverit, quemquam damnari posse, pro quo Christus satisfecerit; sive eum pro infidelibus mortuum esse.

Calvinus.

Lib. 3. Institut. cap. 24. n.

Jansenius.

ti Deo consentire voluerint. Hoc est primum expositionis istius non leve præjudicium, quod omnibus de gratia errantibus placeat.... Secundum ejus præjudicium est, quod omnes antiqui, & genuini defensores gratiæ, illam expositionem tamquam dissonantem a veritate reprobarunt. Inter quos primus est Sanctus Augustinus, qui nunquam illam, nisi quando Semipelagiano errore fallebatur, admittere voluit.

Lib. 10. *de Gratia Christi cap.* 2. Ex principiis Augustini quisquis jam facile videt: primo non posse statui, quod Recentiores plerumque solent, voluntatem quamdam generalem, qua Deus velit omnes homines, in damnatione primi peccati positos, salvos fieri: ex qua voluntate non solum generalia redemptionis reme-

Calvinus.

n. 16. Adducitur Pauli locus, ubi tradit, Deum velle omnes salvos fieri. Respondeo primum ex contextu palam fieri, quomodo velit. Utrumque enim copulat Paulus. quod velit salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Si hoc æterno Dei consilio fixum esse volunt, ut salutis doctrinam percipiant, quomodo factum est, ut privaverit Deus Evangelii luce multos populos, & nunquam pura doctrinæ, & pietatis cognitio ad eos pervenerit, alii vix obscura quædam rudimenta gustaverint? Hinc jam elicere promptum erit quorsum tendat Paulus. Præceperat Timotheo solemnes in Ecclesia precationes pro regibus, & principibus concipere, quum autem absurdum nonnihil videretur orationes ad Deum fundi pro genere hominum (quia non tantum a Christi corpo-

Jansenius.

media, sed etiam sufficientia adjutoria omnibus etiam reprobis præparaverit. Sicuti enim talia sufficientia non dantur omnibus, imo nulla omnino post lapsum sunt, ita nec voluntas illa generalis, ex qua promanare dicuntur . . . . . . Videt quarto, hoc ipso quoque reliquos, qui sic ab illo numero liberandorum seclusi sunt, & negative reprobati, etiam positive reprobatos dici posse. Non enim sic prætereriti sunt a Deo, ut quodammodo manserit voluntas ejus, de ipsorum salute, vel perditione, suspensa: sed sic, ut fuerit voluntas fixa eos relinquendi in isto statu, ex quo ceteros liberare statuebat; ille autem citra dubium perditionis, ac damnationis est status.

Ibidem cap. 3. Manifestissimum est, nullam agnoscere Augustinum reprobatio-

Calvinus.

pore alieni omnes erant, sed ad regnum ejus opprimendum totis viribus enitebantur) subjicit, acceptum id esse Deo, qui velit omnes homines salvos fieri. Quo nihil aliud profecto significat, quam nulli hominum ordini viam ad salutem præclusisse.

Ibidem cap. 23. num. 1. Multi quidem, ac si invidiam a Deo repellere vellent, electionem ita fatentur, ut negent quemquam reprobari; sed inscite nimis, ac pueriliter, quando ipsa electio, nisi reprobationi opposita non staret. Dicitur segregare Deus quos adoptat in salutem; fortuito alias adipisci, vel sua industria acquirere, quod sola electio paucis confert, plusquam insulse dicetur. Quos ergo Deus præterit, reprobat: neque alia de causa, nisi quod ab hæreditate, quam filiis suis præ-

Jansenius.

tionis causam, nisi massæ perditæ meritum, seu peccatum originale, quo tota massa periit: & hoc esse causam, non tantum negativæ reprobationis, seu non prædestinationis, sed etiam positivæ.

Ibidem cap. 4. Quod si vero comparative de reprobationis causa disquirendum est; cur ex duobus, quorum uterque originali culpa maculatus est, hic non, iste reprobatur a Deo: rei illius nulla omnino causa ex parte hominis a nobis dari potest, sed pendet a puro beneplacito Dei.

Ibidem cap. 5. In hoc autem postremo loco (*Augustini*) palam vides, ipsam quoque derelictionem, seu desertionem, qua Deus non miseretur, nec gratiam tribuit, qua peccata caveantur, esse effectum reprobantis Dei. Nam ideo talibus misericordiam, & gra-

Calvinus.

prædestinat, illos vult excludere.

Ibidem cap. 23. n. 10. Quærunt qui fiat, ut ex duobus, quos nullum meritum discriminat, alterum prætereat in electione sua, alterum assumat Deus. Ego vicissim rogo, putentne in eo, qui assumitur esse aliquid, quod Dei animum ad ipsum inclinet? Si nihil fatebuntur (quod necesse est), sequetur Deum non hominem intueri, sed a sua bonitate rationem petere, cur illi benefaciat. Quod igitur hominem unum eligit Deus, altero rejecto, id non provenit ab hominis respectu, sed a sola ejus misericordia, cui liberum esse debet proferre se, & exerere ubi, & quoties placet.

Ibidem cap. 22. n. 11. Si non possumus rationem assignare, cur suos misericordia dignetur, nisi quo-niam

Jansenius.

gratiam in tempore negat, quia æquitate occultissima abjecit eos, ne perveniant ad regnum suum.

Ibidem lib. 9. cap. 6. Hæc est igitur ratio cur Augustinus simulatque peritior factus, electionem gratiæ, seu gratuitam, sub ratione electionis, etiam in æqualibus locum habere posse didicisset, plurimis in locis explicat, id eatenus esse verum, quia Deus per suam gratuitam electionem, illam ipsam distantiam facit, atque ita eligit, atque diligit, non aliquid aliud quod in hominibus eligendis invenit, sed id quod in illis ipsemet facit.

Ibidem lib. 3. cap. ultimo circa medium. Et alio in loco docet (*Augustinus*) pro illis tantum esse passum Dominum, quos passione sua oves fecit. Quam doctrinam Sanctus Augustinus ex sacris litteris

Calvinus.

niam ita illi placet; neque etiam in aliis reprobandis aliud habebimus, quam ejus volnntatem. Quum enim dicitur Deus vel indurare, vel misericordia prosequi quem voluerit, eo admonentur homines nihil causæ quærere extra ejus voluntatem.

Ibidem n. 10. Si electio, teste Paulo, fidei mater est, in eorum caput retorqueo argumentum, ideo non esse generalem fidem, quia specialis est electio.

Ibid. Ideo Christus alibi dicit, oves sequi pastorem, quia noverunt vocem ejus, alienum vero non sequi, quoniam non agnoscunt vocem alienorum. Unde autem ista discretio, nisi quia divinitus perforatæ sunt illis aures? nemo enim se ovem facit, sed formatur cœlesti gratia.

Ibid. lib. 2. cap. 2. n. 4. Habet Chrysostomus alicubi: quoniam bona, & mala in

Jansenius.

ris videtur didicisse, quæ frequentissime inculcant, Christum pro fidelibus suis, ovibus suis, populo suo salvando, mortem subiisse.

Ibidem cap. 20. Quod pro ista Recentiorum interpretatione (*nimirum Deum omnes velle salvos fieri, quantum in se est, aut si etiam ipsi velint*) multi veteres proferuntur, non multum ei conciliat authoritatis. Quid enim juvat, quod istum sensum Chrysostomus, Oecumenius, Theophylactus, aliique Græci secuti esse dicantur, cum Chrysostomus, quem sequi solent, ante subortas de divina gratia difficultates, commentarios suos exaraverit; nec alli

Calvinus.

in nostra Deus potestate posuit, electionis liberum donavit arbitrium, & invitos non retinet, sed volentes amplectitur. Item: sæpe qui malus est, si voluerit, in bonum mutatur: & qui bonus, per ignaviam excidit, & fit malus, quia liberi arbitrii esse naturam nostram fecit Dominus; nec imponit necessitatem, sed congruis remediis oppositis, totum jacere in ægrotantis sententia sinit. . . . . Dixerat autem prius, ut non totum sit divini auxilii, simul nos aliquid afferre oportet. . . . . . vides certe iis sententiis homini plus quam par erat ad virtutis studium illos esse largitos . . . . Certe quas retulimus sententias, esse falsissimas, post constabit. Porro tametsi Græci præ aliis, atque inter eos singulariter Chrysostomus, in extollenda humanæ volunta-

Jansenius.	*Calvinus.*
ulli imperfectius de gratia quam Græci locuti sunt, nec ulla difficultas de gratia magis lubrica sit, quam ista, in cujus intelligentia & ipse Augustinus, usque ad Episcopatum hallucinatus est?	tatis facultate modum excesserunt; veteres tamen omnes, excepto Augustino, sic in hac re aut variant, aut vacillant, aut perplexe loquuntur, ut certi fere nihil ex eorum scriptis referre liceat.

PATRUM GRÆCORUM BREVIS VINDICIA.

257. Non valeo sane hic calamum cohibere, quin Sancti Augustini plura afferam testimonia, quibus calumnia adversus Græcos Patres, & præcipue magnum S. Joannem Chrysostomum ultimo loco a Calvino, & Jansenio prolata, dissipetur, ac manifestum omnibus fiat hujusmodi iniquos viros nonnisi temere, atque impudentissime discipulorum Augustini nomen sibi vindicasse. Quod quidem eo vel maxime præstandum est, quod nostris quoque temporibus nequaquam desint, qui Magno Ecclesiæ Patri Chrysostomo, ea qua possunt ratione, insultare neutiquam erubescunt. Consulatur enim vero Index Operibus S. Doctoris appositus in editione ultima Parisiensi anni 1718. Pluribus in locis, ubi de Gratia agitur, Lectores monet indicis author, caute Chrysostomum legendum fore, signanter, distinctisque characteribus subdens: *Lege caute.* Hæc magna eruditio in antiquioribus, quas vidi, editionibus, sane desideratur: hæ tamen abundant, ubi illa deficit, in indicandis iis S. Scripturæ textibus, quibus S. Pater usus

usus est, non omittentes præcipue illam S. Pauli sententiam primæ ad Timotheum cap. 2. *Qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*, quæ revera, ut a Chrysostomo intelligitur, Calvini, & Jansenii nondum natis erroribus maxime adversatur. Nemo equidem non videt, notam illam in bono etiam sensu accipi a nobis posse: verum quare in alterius Patris editione eamdem nequaquam placuit apponere? Fortasis quia nullus in eo pallus occurrat, qui pravo in sensu queat intelligi? Non sane. Is dumtaxat, qui in hujus nostri sæculi vicissitudinibus peregrinus omnino sit, ignorare poterit, cur aliis libentissime, atque etiam meo judicio prudenter parcens Indicis Author, voluerit severa nimis cum Magno Chrysostomo diligentia abundare. Commoda sunt hæc, quæ Ecclesiæ a systematibus, a partium studiis, a Scholasticis contentionibus veniunt nimis acerbis. Ut igitur ora obstruantur loquentium mandacium, videamus quid de Græcis Patribus, quid de Chrysostomo præsertim, S. Augustinus, nulli systemati, sed Ecclesiæ dogmatibus addictus, pronunciaverit.

Lib. 1. *contra Julianum Pelagianum* n. 14. *ait*: Non est ergo cur provoces ad Orientis Antistites, quia & ipsi Christiani sunt, & utriusque partis terrarum fides ista una est, quia & fides ista Christiana est.

N. 15. Sed non tibi deerit magni nominis, & fama celeberrima illustris Episcopus etiam de partibus Orientis, cujus eloquia ingentis merito gratiæ, etiam in linguam latinam translata usquequaque claruere. Sedeat ergo cum istis Patribus etiam S. Gregorius (*Nazianzenus*), & cum eis tuæ criminationis inanem patiatur invidiam; dum tamen cum eis contra novitiam

pestem vestram, medicinalem proferat & ipse sententiam.

N. 16. An tibi parva in uno Gregorio Episcoporum Orientalium videtur authoritas? Est quidem tanta persona, ut neque ille hoc, nisi ex fide Christiana omnibus notissima, diceret, nec illi eum tam clarum haberent atque venerandum, nisi hæc ab illo dicta ex regula notissimæ veritatis. Sed si vis addimus huic & S. Basilium; imo, velis nolis, addendus est...... Ideo non ait S. Basilius, ipsam voluntatem hominis, sive substantiam, vel naturam, malum a se posse separare; sed *ab ea facile posse separari*; sic verba sua librans, ut & Manichæos, contra quos agebat, refelleret, & contra divinam gratiam, humanam superbiam non extolleret.

N. 19. Sed dic non sufficere. Habemus alios Orientales Episcopos quatuordecim..... quos uno loco simul inventos in istum consessum introducere valeamus.

N. 20. Tu interim habes in conspectu, non solum Occidentis, verum etiam Orientis Episcopos. Nam qui nobis deesse videbantur, plures Orientis invenimus; omnes uno eodemque modo credunt.

N. 21. Sed quid mussites novi. Dic jam, dic, audiamus. In extremo tui operis, de quo nunc agimus, idest in quarti libri parte novissima: *Sanctus Joannes*, inquis, *Constantinopolitanus negat esse in parvulis originale peccatum. In ea quippe homilia, quam de baptizatis habuit: Benedictus*, inquis, *Deus, qui facit mirabilia solus; qui fecit universa, & convertit universa &c.*

N. 22. Itane ista verba S. Joannis Episcopi audes tamquam a contrario tot taliumque sententiis colle-

legarum ejus oponere, eumque ab eorum concordissima societate sejungere, & eis adversarium constituere? Absit, absit hoc malum de tanto viro credere, aut dicere. Absit inquam, ut Constantinopolitanus Joanes de baptismate parvulorum, eorumque a paterno Chirographo liberatione per Christum tot ac tantis Coepiscopis suis, maximeque Romano Innocentio, Cartaginensi Cypriano, Cappadoci Basilio, Nazianzeno Gregorio, Gallo Hilario, Mediolanensi resistat Ambrosio. Alia sunt, in quibus inter se aliquando etiam doctissimi, atque optimi regulæ Catholicæ defensores, salva fidei compage, non consonant, & alius alio de una re melius dicit, & verius. Hoc autem de quo nunc agimus, ad ipsa fidei pertinet fundamenta.

N. 23. Vis audire quid etiam ipse de hac re apertissime dixerit? Ecce etiam ipsum numero illi adjungo Sanctorum. Ecce inter meos TESTES, vel inter nostros constituo JUDICES, quem putasti patronum tuum. Ecce & ipsum dicturus es Manichæum. Ingredere Sancte Joannes, ingredere, & conside cum Fratribus tuis, a quibus te nulla ratio, & nulla tentatio separavit. Opus est & tua, & maxime tua sententia, quoniam in tuis litteris iste juvenis invenisse se putat, unde tot tantorumque Coepiscoporum tuorum se arbitratur percellere, & evacuare sententias. Quod si vere tale aliquid invenisset, & quod ipse sentit, te sentire claruisset, nunquam te unum (pace tua dixerim) tot & talibus præferre in ea causa possemus, de qua nunquam fides Christiana, & Ecclesia Catholica variavit. Sed absit, ut tu aliud saperes, & in ea tam præcipuus emineres...... Sed ut conferamus ei verum beneficium, falsum ejus non curemus opprobrium.

N. 30. Convinceris undique: luce clariora sunt testimonia tanta Sanctorum. In quorum Conventum te introduxerim conspice. Hic est Mediolanensis Ambrosius..... Hic est Constantinopolitanus Joannes, quem tu in numero eruditorum, ac Sanctorum excellentissimum in hac ipsa tua, cui respondeo, disputatione posuisti. Hic est Basilius..... Hic sunt & ceteri, quorum te movere debeat tanta consensio. Non est ista, sicut stilo maledico scribis, *conspiratio perditorum*. In Ecclesia Catholica doctrinæ sanæ studiis claruerunt; spiritualibus armis muniti, & accincti strenua contra hæreticos bella gesserunt.

N. 31. Non tibi, sicut calumniaris, *solum populi murmur opponimus.......* Sed ecce, quo te introduxi: Conventus Sanctorum istorum non est multitudo popularis: non solum filii, sed & Patres Ecclesiæ sunt. Ex illo numero sunt, de quibus prædictum est: *Pro patribus tuis nati sunt tibi filii; constitues eos principes super omnem terram.* Ex qua filii generati sunt, ut hæc discerent; ejus patres facti sunt, ut docerent.

Ibidem lib. 2. n. 37. Isti Episcopi sunt, docti, graves, sancti, veritatis acerrimi defensores adversus garrulas vanitates, in quorum ratione, eruditione, libertate, quæ tria bono judici tribuisti, non potes invenire quod spernas. Si Episcopalis Synodus ex toto Orbe congregaretur, mirum si tales possent illic facile sedere. Quia nec isti uno tempore fuerunt: sed fideles, & multis excellentiores paucos dispensatores suos Deus per diversas ætates temporum, locorumque distantias, sicut ei placet, atque expedire judicat, ipse dispensat. Hos itaque de aliis, atque aliis temporibus, atque regionibus, ab Oriente, & Occidente congregatos vides....

des...... Quanto tibi essent isti judices optabiliores, si teneres catholicam fidem, tanto tibi sunt terribiliores, quia oppugnas catholicam fidem, quam in lacte suxerunt, quam in cibo sumpserunt, cujus lac, & cibum parvis magnisque ministraverunt, quam contra inimicos, etiam Vos NONDUM NATOS, unde nunc revelamini, apertissime, ac fortissime defenderunt. Talibus post Apostolos Sancta Ecclesia plantatoribus, rigatoribus, ædificatoribus, pastoribus, nutritoribus crevit.

Ibidem lib. 3. n. 2. Sed obsecro te, quomodo (*dicti Patres*) causam vestram, qui damnaverunt, ante cœperunt odisse, quam nosse? Qui eam proculdubio, quia noverant, oderant. Noverant enim vos dicere, nihil mali parvulos habere nascendo, quod purgari debeat renascendo. Noverant vos dicere, gratiam Dei secundum merita nostra dari; ut jam gratia non esset gratia, quia non gratis daretur, sed secundum debitum redderetur...... Hæc in vobis noverant, & rectissime oderant.

ANIMADVERSIO.

258. Postquam brevissimum Calvinianæ, & Jansenianæ doctrinæ specimen exhibuimus, ex quo mira, quoad præcipuos errores, ac errorum fontes in re nostra, consensio relucet, hic animadvertere nequaquam pigeat, utriusque damnatæ doctrinæ Sectatores eamdem viam tenuisse, ut se a Prædestinatianorum hæresi purgarent. Calviniani quidem, cum opinionem suam ab hujusmodi errore secernere minime possent, audaci consilio statuerunt, fidem historicorum, circa Prædestinatianorum existentiam, rejiciendam fore, quamvis ab

Au-

Augustini ætate ad seculum usque millesimum sexcentesimum hæresis Prædestinatiana ab Orthodoxis fuerit impugnata. Primus qui hæresim hanc inter fabellas recensuit, quidam fuit Jacobus Usserius, Hibernorum Calvinistarum antesignanus. Is etenim, duplici libro Dublinii edito, quorum alter prodiit anno 1631. cui titulus est: *Goteschalci, & Prædestinatianæ controversia ab eo motæ historia*, alter vero anno 1639. inscriptus: *Britannicarum Ecclesiarum antiquitates*, acriter Catholicis Scriptoribus insultat, quod Prædestinatianorum opinionem, tamquam hæresim proscribant, contendens, non alios fuisse Prædestinatianos, quam qui Augustini doctrinam adversus Semipelagianos propugnarunt. Jansenius similiter optime noscens, doctrinam prædestinationis ab se traditam, a damnata Calvini doctrina minime secerni, eadem via, ab invidia, quam ex illa Prædestinatianorum hæresi sibi conflari cernebat, liberare se studuit, Scriptores nimirum, qui illius hæresis meminerant, tamquam Augustinianæ doctrinæ calumniatores mordaci stylo traducens. Quam immerito, id Jansenius cum Calvinistis præstiterit, quotque falsitatibus caput ultimum Libri octavi de hæresi Pelagiana, scateat, videre est apud Cl. P. Dechamps (171) & Cl. P. Assermet (172), qui Prædestinatianæ hæresis existentiam, ejusque damnationem, adeo probant manifeste, ut nihil sane reliquum sit desiderare. Ceterum mirabuntur non pauci, voluisse Jansenium frustra penitus in hoc laborare. Quamvis etenim demus, prædestina- tio-

(171) *De hæresi Janseniana* lib. 1. disp. 7. cap. 6. & 7. & lib. 2. disp. 7. cap. 4. & 5.

(172) Part. 2. tract. *de Gratia* quæst. 2. & 3. a pag. 270. *usque ad* 353. *edit. Parisiens.*

tionis doctrinam a se traditam, neutiquam in Prædestinato, & Gotescħalco fuisse damnatam; quid ipsi utilitatis? Neminem latet, in Calvino atro carbone fuisse ab Ecclesia notatam. Nisi dicamus, voluisse Jansenium sub Prædestinatianorum nomine Calvini doctrinam tueri, quam adoptaverat.

CONCLUSIO

259. Meo videri, ea, quæ hucusque retulimus, satis superque ostendunt, Jansenii systema de medicinali gratia Christi tantum abesse ab Augustini doctrina, ut imo Lutheri, Calvini, aliorumque damnatorum hominum placitis plane consentiat. Cum etenim hi Catholicæ doctrinæ subversores illud ipsum, quoad præcipua dogmata, aperte doceant, quod, admisso Janseniano systemate, dandum a nobis necessario est; manifestum relinquitur, & Jansenianum systema illis plane favere, indeque a viro Catholico, sine crimine violatæ fidei, propugnari nullatenus posse. Non enim tuta fide, salvaque religione, defendi potest systema, cujus fundamentalibus admissis principiis, damnata dogmata necessum est approbare.

FINIS.

IN-

INDEX

RERUM NOTABILIUM

QUÆ IN PRIMA, ET SECUNDA PARTE continentur, in quo numerus marginalis citatur.

A

C

D

F

G

Ad-

I

L

M

N

O

Ora-

P

Q

Au-

R

S

in

T

V

Vo-

